

Risicotaxatie bij plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik

Anneke Koning
Arjan Blokland
Fallon Cooper
Chantal van den Berg

Amsterdam, mei 2025

Risicotaxatie bij plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik

Anneke Koning, Arjan Blokland, Fallon Cooper en Chantal van den Berg

Amsterdam, mei 2025

Colofon

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de afdeling Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC).

© 2025; Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), Amsterdam.
Auteursrechten voorbehouden.

Begeleidingscommissie

dr. J.A. van Wilsem (voorzitter) | Algemene Rekenkamer

dr. M. van der Bruggen | Offlimits

mr. E.A.W. van Hoorn | Ministerie van Justitie en Veiligheid

dr. L.M. van der Knaap | Wetenschappelijk Onderzoek- en

Datacentrum dr. W. Smid | De Forensische Zorgspecialisten

Voorwoord

Het voorliggende rapport onderzoekt de complexe problematiek van plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik. Dit onderzoek is uitgevoerd met als doel een diepgaander begrip te ontwikkelen van de kenmerken en werkwijzen van Nederlanders die buiten de grenzen van ons land kinderen seksueel misbruiken. Ondanks het grote maatschappelijke belang van dit onderwerp, is er in de wetenschappelijke literatuur nog weinig over bekend. In opdracht van het WODC en op verzoek van de Directie Criminaliteit en Rechtshandhaving van het Ministerie van Justitie richtten we ons in dit onderzoek specifiek op de risicotaxatie bij deze groep. Hoe kan, op een effectieve en verantwoorde manier, worden ingeschat welke daders een hoog risico hebben om opnieuw in de fout te gaan? En tegen welke knelpunten lopen professionals aan bij het monitoren van deze groep?

We hopen dat dit rapport niet alleen bijdraagt aan het vergroten van kennis over transnationaal seksueel kindermisbruik, maar ook praktische handvatten biedt voor de aanpak van dit ernstige misdrijf. De uitdagingen en aanbevelingen die hieruit naar voren komen, verdienen aandacht en actie. We hopen dat dit onderzoek een waardevolle basis biedt voor verdere discussies, vervolgonderzoek, en concrete stappen in de strijd tegen seksueel misbruik van kinderen, waar ook ter wereld.

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder de medewerking van professionals die dagelijks werken binnen de Nederlandse strafrechtketen. De gesprekken met deze deskundigen hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de diepgang van onze bevindingen, en we zijn dan ook dankbaar voor hun tijd, openhartigheid en vertrouwen. In het bijzonder willen we onze dank uitspreken aan onze contactpersoon bij het Team Bestrijding Kinderpornografie en Kinderseksuïerisme voor het delen van zijn tijd en kennis bij het opzetten van het dossieronderzoek.

Tijdens het onderzoek konden we rekenen op suggesties en ondersteuning van collega's, die wij erkentelijk zijn. We noemen hier in het bijzonder Veroni Eichelsheim, Steve van de Weijer, Jan Hendriks, Roosmarijn van Es, en de datamanagers van het NSCR, die op enig moment met ons mee hebben gedacht of hun netwerk hebben ingezet.

Tot slot danken we de leden van de begeleidingscommissie voor hun kritische feedback en waardevolle adviezen, die ons hebben geholpen het onderzoek verder te verfijnen.

Amsterdam, mei 2025

Voorwoord.....	3
Lijst van tabellen en figuren	7
Gebruikte afkortingen	8
Samenvatting.....	9
1 Inleiding.....	22
1.1 Aanleiding en achtergrond van het onderzoek	22
1.1.1 Plegers van TSK	23
1.1.2 Aanpak van TSK.....	24
1.1.3 Risicotaxatie bij TSK plegers	26
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen.....	27
1.3 Leeswijzer	28
2 Methoden	30
2.1 Interviews	30
2.1.1 Bijdrage en beperkingen	32
2.2 Online zelfrapportage vragenlijst mannelijke bevolking	33
2.2.1 Procedure	34
2.2.2 Afhankelijke variabelen: Prevalentie van TSK.....	35
2.2.3 Onafhankelijke variabelen: Kenmerken van TSK-plegers.....	38
2.2.4 Analysestrategie	46
2.3 Dossieronderzoek [Geannuleerd].....	48
2.3.1 Het plan.....	48
2.3.2 Obstakels in de uitvoering.....	49
2.3.2 Lessen voor toekomstig onderzoek	49
Deel I: Plegers van TSK.....	52
3 Kenmerken en werkwijze plegers TSK volgens professionals	53
3.1 Kenmerken van TSK-plegers	53
3.1.1 Demografische kenmerken	53
3.1.2 Sociale en financiële positie.....	54
3.1.3 Seksuele preferentie	55
3.1.4 Criminele carrière.....	55
3.2 Werkwijze en vergelijkingen tussen dadertypen.....	56
3.2.1 Intentionele en situationele plegers van TSK.....	56

3.2.2 Online en offline TSK-plegers	57
3.2.3 TSK-plegers en andere daders van kindermisbruik.....	59
3.3 Conclusie.....	60
4 Transnationaal seksueel kindermisbruik door Nederlandse mannen: Een bevolkingsonderzoek.....	62
4.1 Prevalentie	62
4.1.1 Onbetaalde seks met personen jonger dan 16 jaar	63
4.1.2 Betaalde seks met personen jonger dan 18 jaar.....	65
4.1.3 Livestreams met personen jonger dan 18 jaar	67
4.1.4 Prevalentie van TSK	68
4.1.5 Prevalentie in de afgelopen 5 jaar	71
4.2 Kenmerken en vergelijkingen tussen groepen	73
4.2.1 Plegers van TSK vergeleken met plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland	73
4.2.2 Online plegers van (T)SK vergeleken met offline plegers van TSK	75
4.2.3 Situationele plegers vergeleken met intentionele plegers	78
4.2.4 Eenmalig intentionele plegers vergeleken met meermalig intentionele plegers	78
4.3 Netwerkanalyse	80
4.3.1 Analysestrategie	80
4.3.2 Resultaten	82
4.3.3 Samenvattend	87
Tussenconclusie I: Kenmerken en werkwijze van Nederlandse TSK-plegers	88
Deel II: Risicotaxatie bij TSK.....	93
5 Aansluiting risicotaxatie-instrumenten met TSK-plegers.....	94
5.1 Achtergrond	94
5.1.1 Wat is risicotaxatie?	94
5.1.2 Risicotaxatie-instrumenten bij zedendelinquenten	95
5.1.3 Risicotaxatie bij TSK-plegers?	99
5.2 Interviews: Professionals schetsen het probleem	100
5.2.1 “Kan het instrument wel hiervoor worden gebruikt?”	100
5.2.2 Kritiek: Ontoepasselijke criteria	103
5.2.3 Kritiek: Ontbrekende criteria	104

Tussenconclusie II: Aansluiting risicotaxatie-instrumenten op TSK-plegers	107
6 De uitvoering: Risicotaxatie-instrumenten in de praktijk	111
6.1 Het systeem in vogelvlucht	111
6.2 Geïdentificeerde problemen in de uitvoering	116
6.2.1 Invulling monitoringstaak	116
6.2.2 Taken en verantwoordelijkheden	117
6.2.3 Informatie en informatiedeling	119
6.2.4 Grenzen aan bevoegdheden	123
6.2.5 Scholing, vaardigheden en expertise	124
7 Conclusie en aanbevelingen	127
7.1 Achtergrond, vraagstelling en onderzoeksmethoden	127
7.2 Belangrijkste bevindingen	128
7.2.1 Prevalentie TSK	128
7.2.2 Kenmerken en werkwijze TSK-plegers	131
7.2.3 Aansluiting risicotaxatie-instrumenten op de TSK-doelgroep	135
7.2.4 Het gebruik van risicotaxatie-instrumenten in de praktijk	140
7.3 Reflectie op het onderzoek	141
7.3.1 Beperkingen zelfrapportage	142
7.3.2 Beperkingen interviews	144
7.3.3 Suggesties voor vervolgonderzoek	145
7.4 Aanbevelingen	146
Summary in English	155
Literatuurlijst	167
Appendices	176
Appendix A. Topiclist interviews	176
Appendix B. Codeboek analyse interviews	178
Appendix C. Verdieping TSK-bestemmingslanden	179

Lijst van tabellen en figuren

Tabel 1	Overzicht onderzoeksvragen en onderzoeksmethoden.
Tabel 2	Overzicht interviewrespondenten.
Tabel 3	Vragenlijst items en subgroepen.
Tabel 4	Kenmerken van verdachten van seksuele delicten uitgevraagd in gangbare risicotaxatie-instrumenten.
Tabel 5	Prevalentie TSK in kerngetallen.
Tabel 6	Prevalentie (ooit en in de afgelopen 5 jaar) van daderschap van (transnationaal) seksueel kindermisbruik onder volwassen (18-80) Nederlandse mannen.
Tabel 7	Kenmerken van plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik en plegers van offline seksueel kindermisbruik in Nederland.
Tabel 8	Kenmerken van plegers van online (transnationaal) seksueel kindermisbruik en plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik.
Tabel 9	Kenmerken van situationele plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik en intentionele plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik.
Tabel 10	Kenmerken van eenmalig intentionele plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik en meermalig intentionele plegers van van offline transnationaal seksueel kindermisbruik.
Tabel 11	Overzicht criteria STATIC-99R, STABLE-2007 en ACUTE-2007 (SSA).
Tabel 12	Overzicht van missende risicofactoren in risicotaxatie-instrumenten TSK (volgens professionals).
Figuur 1	Samenvattend overzicht van kenmerken en werkwijze TSK-plegers volgens professionals.
Figuur 2	Plegers onbetaald offline seksueel kindermisbruik naar leeftijd slachtoffer en locatie van plegen.
Figuur 3	Plegers betaald offline seksueel kindermisbruik naar leeftijd slachtoffer en locatie van plegen.
Figuur 4	Plegers van online seksueel kindermisbruik via livestream, naar leeftijd slachtoffer.
Figuur 5	Netwerkrepresentaties van de verschillende risicofactoren voor plegers van (transnationaal) seksueel kindermisbruik.
Figuur 6	Geschatte <i>strength centrality</i> (z-score) per variabele voor het TSK netwerk en het SK netwerk.
Figuur 7	Clusters binnen de netwerkrepresentaties van risicofactoren voor plegers van (transnationaal) seksueel kindermisbruik.
Figuur 8	Schematisch overzicht van de inzet van risicotaxatie-instrumenten bij TSK-zaken.
Figuur 9	Vergelijking tussen bestemmingslanden voor betaalde seks met een persoon van 18 jaar of ouder en TSK-bestemmingslanden.

Gebruikte afkortingen

BIJ	Bestuurlijke Informatie Justitiabelen
BVH	Basisvoorziening Handhaving (incidentregistratiesysteem politie)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPORT	Child Pornography Offender Risk Tool
ECPAT	End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes
FILO	Flexibel inzetbare liaison officer
KIRAT	Kent Internet Risk Assessment Tool
KMar	Koninklijke Marechaussee
LE	Landelijke eenheid
LO	liaison officer
LP	Landelijk Parket
NCMEC	National Center for Missing and Exploited Children
NIFP	Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie
ngo's	Non-gouvernementele organisaties
NSCR	Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving
OM	Openbaar Ministerie
OSINT	Open Source Intelligence
OvJ	Officier van justitie
RE	Regionale eenheid
RISC	Recidive Inschattings Schalen
RM2000	Risk Matrix 2000
SKM / SK	seksueel kindermisbruik
Sr	Wetboek van Strafrecht
SSA	STATIC-99R, STABLE-2007, ACUTE-2007
TBKK	Team Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme
tbs	terbeschikkingstelling
TCI	Team Criminele Inlichtingen
TSK	transnationaal seksueel kindermisbruik
VN	Verenigde Naties
VOG	Verklaring omtrent het Gedrag
WLT	Wet Langdurig Toezicht
WOD	werken onder dekmantel
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum
Wpg	Wet politiegegevens

Samenvatting

Onderzoeksonderwerp

Over de hele wereld worden kinderen slachtoffer van seksueel misbruik gepleegd door reizende zedendaders. Hoewel cijfers over de omvang, aard en ernst van het probleem ontbreken, is duidelijk dat ook Nederlanders zich schuldig maken aan verschillende vormen van transnationaal seksueel kindermisbruik. Plegers reizen voor kortere of langere tijd fysiek naar het buitenland, en/of nemen online deel aan seksueel misbruik van minderjarigen in andere landen. De wet biedt mogelijkheden om deze daders in het buitenland of in Nederland te vervolgen, maar de opsporing van deze daders is een grote uitdaging voor de politie, en opsporingsonderzoeken zijn complex en tijdrovend.

Hoewel zowel door politie en justitie als door ngo's verschillende initiatieven zijn ontplooid in de aanpak van dit probleem, wordt in recente jaren in het bijzonder aandacht besteed aan het voorkomen van herhaald daderschap door al bekende zedendelinquenten. Een recente WODC-rapportage door Wolsink en collega's (2021) had dan ook tot doel om te inventariseren welke maatregelen de Nederlandse overheid ter beschikking staan om te voorkomen dat (veroordeelde) plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik opnieuw slachtoffers maken. Deze onderzoekers concludeerden dat er juridisch gezien in Nederland voldoende maatregelen beschikbaar zijn om plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik aan te pakken, zoals het opleggen van een reisverbod, het intrekken van een paspoort, of het informeren van buitenlandse autoriteiten over de reisbeweging van een (vermoedelijke) pleger. Tegelijkertijd constateren de onderzoekers dat deze maatregelen in de praktijk maar schaars worden ingezet.

Eén van de verklaringen hiervoor is dat de inzet van deze maatregelen afhangt van een inschatting van het risico op recidive bij deze plegers. Vanwege de inbreuk op de privacy van betrokkenen en/of de vrijheidsbeperkende aard ervan is het van belang dat maatregelen proportioneel en selectief worden ingezet bij die personen die een hoog risico op herhalingscriminaliteit hebben. Kortom, een adequate risico-inschatting is van belang zodat maatregelen alleen worden ingezet bij *die* groep, die het hoogste risico heeft opnieuw slachtoffers te maken. Ook kunnen dergelijke risico-inschattingen bijdragen aan de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van deze maatregelen, gezien de beperkte capaciteit van politie en justitie. Experts hebben echter zorgen geuit over de toepasbaarheid en uitvoering van bestaande risicotaxatie-instrumenten op plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik (Wolsink et al., 2021). Deze zorgen vormden het startpunt van ons onderzoek.

Deze samenvatting heeft als doel om, op een zo toegankelijk mogelijke manier, een overzicht te geven van de hoofdlijnen van dit onderzoek. In deze samenvatting zetten we eerst uiteen wat de onderzoeksvragen waren, gevolgd door een korte uitleg van de onderzoeksmethoden. Vervolgens vatten we de belangrijkste bevindingen per onderzoeksvraag samen. We besluiten deze samenvatting met een aantal aanbevelingen. Beleidsmakers en experts op het gebied van

transnationaal seksueel kindermisbruik raden we aan het volledige rapport te lezen, met uitgebreidere aanbevelingen, bronvermelding en argumentatie.

Onderzoeksvragen

Vijf onderzoeksvragen staan centraal in ons onderzoek. De eerste twee deelvragen gaan over de kenmerken (*wie?*) en de werkwijze (*hoe?*) van plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik (TSK). Daarnaast stellen we een aantal vragen over verschillen tussen deze groep en andere kindermisbruikers, en over verschillen *binnen* deze groep:

1. Wat zijn de *kenmerken* van plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik?
 - a. In hoeverre verschillen TSK-plegers van plegers van andere vormen van seksueel kindermisbruik?
 - b. In hoeverre verschillen plegers van online TSK van plegers van offline TSK in deze kenmerken?
 - c. In hoeverre verschillen intentionele plegers van TSK van situationele plegers van TSK?
 - d. In hoeverre verschillen *first-offenders* van recidivisten in deze kenmerken?
2. Wat is de *werkwijze* van plegers van TSK en in hoeverre verschillen online en offline plegers, intentionele en situationele, en *first-offenders* en recidivisten hierin?

De volgende drie onderzoeksvragen gaan over de manier van risico-inschatting bij TSK-plegers:

3. In hoeverre *sluiten bestaande risicotaxatie-instrumenten* voor de inschatting van zedenrecidive *aan* op de kenmerken van en werkwijze van plegers van verschillende vormen van TSK?
4. Welke organisaties passen op welke momenten risicotaxatie-instrumenten toe in de aanpak van TSK en tegen *welke uitvoeringsproblemen, wettelijke en/of juridische vraagstukken* lopen zij hierbij aan?
5. Welke *aanbevelingen* kunnen worden gedaan met betrekking tot (a) de inhoud, en (b) het gebruik van risicotaxatie-instrumenten ten behoeve van het inschatten van het seksueel recidiverisico van plegers van TSK?

Methoden

Om antwoord te geven op bovenstaande onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van twee onderzoeksmethoden. Allereerst hebben we interviews uitgevoerd met professionals die werkzaam zijn in de Nederlandse strafrechtketen, zoals politie, Openbaar Ministerie en reclassering. Van voorjaar 2023 tot voorjaar 2024 spraken we in totaal met vijftien respondenten die zich in hun dagelijks werk bezighouden, of hebben gehouden, met ofwel de opsporing of vervolging van daders van transnationaal seksueel kindermisbruik, *ofwel* met risicotaxatie bij zedendaders. Deze gesprekken boden ons inzicht in de beeldvorming bij professionals over de kenmerken en werkwijze van TSK-plegers, en hielp om te identificeren tegen welke problemen zij aanlopen bij de uitvoering van hun dagelijks werk.

Ten tweede hebben we een vragenlijst-onderzoek uitgevoerd onder een representatieve steekproef van de volwassen mannelijke bevolking in Nederland. Dankzij de data van deze zelfrapportage-vragenlijst, die door 9.384 mannen werd ingevuld, kunnen we voor het eerst een schatting geven van de prevalentie van daderschap van TSK door Nederlandse mannen. Ook kunnen we de kenmerken van deze groep in kaart brengen en statistisch toetsen of deze verschillen van daders van seksueel kindermisbruik binnen Nederland.

Bevindingen

Prevalentie van transnationaal seksueel kindermisbruik door Nederlandse mannen

In onze representatieve steekproef van Nederlandse mannen kan 2,3% worden aangemerkt als pleger van offline TSK. Dit houdt in dat zij *ooit* in het buitenland betaalde seks hebben gehad met een persoon jonger dan 18 jaar, en/of dat zij onbetaalde seks hadden met een persoon jonger dan 16 jaar op het moment dat zijzelf ouder waren dan 21 jaar. Bij een aanzienlijk deel van de gevallen (1,5% van de steekproef) vond dit (ook) nog recent plaats (in de laatste 5 jaar). Bijna driekwart van TSK-plegers gaf aan naar het buitenland te zijn gereisd met de intentie daar seks te hebben met personen jonger dan 18 jaar.

Wanneer we deze aantallen extrapoleren naar een schatting onder de Nederlandse bevolking, betekent dit dat **tussen de 131.000 en 171.000 Nederlandse mannen zich ooit hebben schuldig gemaakt aan offline transnationaal seksueel kindermisbruik in het buitenland**. Twee derde van hen deed dit nog in de afgelopen vijf jaar. Dit zou betekenen dat elk jaar minstens 20.000 Nederlandse mannen afreizen naar het buitenland en zich daar schuldig maken aan seksueel kindermisbruik.

Naast fysiek afreizen naar het buitenland kan TSK ook gepleegd worden via online kanalen. In onze steekproef geeft 2,3% aan ooit te hebben deelgenomen aan livestreams waarop via de webcam minderjarigen te zien zijn die seksuele handelingen verrichten. Hoewel gedocumenteerd is dat deze online vorm van TSK vaak in het buitenland plaatsvindt, zou het kunnen dat in deze cijfers ook Nederlandse slachtoffers zijn meegenomen; bij contact via het internet is het immers niet altijd mogelijk vast te stellen waar iemand zich bevindt. Opvallend is dat 86% van de 207 online daders *ook* aangaf een fysieke vorm van seksueel kindermisbruik in het buitenland en/of in Nederland te hebben gepleegd.

Als we aannemen dat livestreams met minderjarigen in alle gevallen een transnationaal karakter hebben, en we deze aantallen dus ook rekenen als daderschap van TSK, dan groeit de groep TSK-plegers (offline en/of online) tot 3,1% van de totale steekproef. Het totaal geschatte aantal volwassen Nederlandse mannen dat zich ooit schuldig heeft gemaakt aan enige vorm van TSK komt hiermee op 225.000.

Kenmerken en werkwijze TSK-plegers

De kenmerken van TSK-plegers zijn in beeld gebracht via de interviews met experts en onderzocht via de vragenlijsten onder Nederlandse mannen. De professionals beschrijven plegers vaak als ouder, met een exclusieve seksuele voorkeur voor kinderen. De sociale en financiële positie van de plegers varieert: sommigen zijn alleenstaand en sociaal geïsoleerd, anderen leiden een dubbelleven met een gezin en carrière en gebruiken hun middelen om slachtoffers in het buitenland te benaderen. Over hun criminele verleden is weinig bekend, al vermoeden professionals dat zij mogelijk eerdere (onopgemerkte) zedendelicten hebben gepleegd.

Professionals verschillen van mening over de gelijkenis tussen *TSK-plegers* en *plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland*. Sommigen zien TSK-plegers als ‘anders’, bijvoorbeeld omdat ze ouder zouden zijn. Anderen geven op basis van hun informatiepositie juist aan geen reden te hebben om verschillen tussen deze groepen te vermoeden. In de bevindingen van het vragenlijstonderzoek werd het bestaande beeld van de oudere TSK-pleger niet teruggevonden. Wel bleek dat TSK-plegers vaker een uitgebreidere criminele carrière hebben, minder empathie ervaren, en een sterkere identificatie met en seksuele aantrekking tot kinderen hebben dan Nederlandse seksueel kindermisbruikers. Ook zoeken (of overwegen) zij vaker hiervoor hulp. Hoewel er verschillen zijn, zijn in omvang beperkt: de resultaten van het vragenlijstonderzoek suggereren dat TSK-plegers meer lijken op Nederlandse seksueel kindermisbruikers dan dat ze van elkaar verschillen.

De verschillen tussen groepen zijn groter wanneer we inzoomen op bepaalde subgroepen binnen de TSK-plegergroep, zoals op intentionele plegers (versus situationeel) of recidiverende plegers (versus *first-offenders*). Zo lijken de gevonden verschillen tussen plegers van TSK en seksueel kindermisbruik in Nederland met name te worden verklaard door de groep TSK-plegers die doelbewust afreist naar het buitenland. Deze zogeheten *intentionele plegers* laten over verschillende domeinen heen meer risicofactoren voor recidive zien dan *situationele plegers*. Zoals verwacht scoren *recidiverende TSK-plegers* op veel risicofactoren slechter dan eenmalige TSK-plegers, met name op het vlak van psychologische kenmerken en seksualiteit. De expertinterviews maakten duidelijk dat professionals weinig zicht hebben op situationele plegers, en dat er te weinig informatie is over herhalingscriminaliteit door bij politie en justitie bekende TSK-plegers om betrouwbare verwachtingen te formuleren over verschillen tussen recidivisten en *first-offenders*.

Tot slot schetsten experts verschillen tussen *plegers van offline TSK* en *plegers van online TSK*, met name in hun werkwijze. De werkwijzen die door de geïnterviewde professionals in dit onderzoek werden beschreven komen grotendeels overeen met de werkwijzen die al uitgebreider in ander onderzoek beschreven zijn (CCV, 2024; Hawke & Raphael, 2016; Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). Om deze reden worden in deze samenvatting, evenals in het gehele rapport, alleen de belangrijkste punten herhaald en worden enkele nieuwe ontwikkelingen toegelicht.

De werkwijze van de online en offline TSK-pleger verschilt per definitie: waar de offline pleger soms naar de andere kant van de wereld afreist en daar fysiek seksueel misbruik pleegt, kan de online pleger dit “vanuit zijn luie stoel”. Het beeld van de professionals is dat deze vorm

van online TSK is toegenomen sinds COVID-19-pandemie; daders die voorheen offline TSK pleegden, zouden tijdens de COVID-19-pandemie zijn overgestapt naar online misbruik, mede door de toegenomen toegankelijkheid van technologieën zoals videobellen. Er is echter overlap tussen online en offline plegers; professionals verwachten dat online plegers soms doorgroeien naar offlinemisbruik, vooral bij langdurig contact met slachtoffers. Het vragenlijstonderzoek toont aan dat 86% van de online TSK-plegers ook *hands-on* misbruik heeft gepleegd. Of er een causaal verband bestaat, of een 'crimineel pad' van het ene naar het andere delict, is nog onbekend.

Omdat professionals weinig zicht hadden op online TSK-plegers is over hun kenmerken dan ook weinig bekend. Speculaties wijzen op een mogelijke jongere leeftijd, goede computervaardigheden, en ander sociaal leven van deze groep. Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat online en offline TSK-plegers op diverse risicofactoren verschillen. Offline plegers plegen vaker verschillende delicten, voelen minder empathie, identificeren zich sterker met kinderen en vertonen meer seksuele deviantie. Leeftijd en opleidingsniveau verschillen niet.

Aansluiting risicotaxatie-instrumenten

Professionals uitten verschillende zorgen over de toepasbaarheid en aansluiting van bestaande risicotaxatie-instrumenten voor het inschatten van zedenrecidive bij plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik. Respondenten bij politie en justitie beschrijven bijvoorbeeld dat daders die bij hen in beeld zijn vaak gemiddeld een hogere leeftijd hebben. Deze hoge leeftijd leidt bij gebruik van de STATIC-99R tot een lage risicoscore, wat volgens deze respondenten onterecht is. Ondanks verwachtingen van professionals vindt dit onderzoek geen empirisch bewijs dat TSK gepleegd zou worden door mannen van een hogere leeftijd. Daarmee wordt geen aanleiding gevonden om vanwege het leeftijds criterium af te zien van gebruik van de STATIC-99R. Een tweede zorg betreft het idee dat bestaande risicotaxatie-instrumenten niet goed zouden aansluiten bij TSK-plegers, omdat deze 'anders' zouden zijn dan andere zedendaders. De resultaten van het vragenlijstonderzoek laten zien dat TSK-plegers meer overeenkomsten dan verschillen hebben met plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Op basis daarvan kan verwacht worden dat bestaande risicotaxatie-instrumenten inhoudelijk even goed zullen presteren bij TSK-plegers dan bij binnenlandse plegers van seksueel kindermisbruik. Ten derde benoemden politieprofessionals criteria of elementen die volgens hen relevant zouden zijn om het recidivegevaar in te schatten, maar die niet in huidige instrumenten zijn opgenomen. Hierbij moet worden opgemerkt dat een deel van de criteria die politieprofessionals relevant achten om het recidivegevaar van TSK-subjecten te monitoren, overlappen deels met al bestaande, maar niet bij politie in gebruik zijnde, instrumenten. Voor andere criteria die door hen gemist worden, bijvoorbeeld rondom bezit/verspreiden van kindermisbruikmateriaal, is op dit moment geen geschikt risicotaxatie-instrument beschikbaar.

Concluderend zijn de problemen bij de inzet van risicotaxatie-instrumenten bij TSK-plegers waarschijnlijk niet zozeer het gevolg van een fundamenteel verschil tussen TSK-plegers

en andere zedendaders, maar eerder het gevolg van het gebrekkige zicht van autoriteiten op TSK-daders. Deze vicieuze cirkel kan als volgt worden samengevat:

Uitvoering risicotaxatie bij TSK-plegers

Risicotaxatie-instrumenten worden gebruikt op verschillende momenten in de strafrechtketen en door verschillende organisaties. Aan de ‘achterkant’ van de keten, bij reclassering, behandelaars en NIFP-rapporteurs, is risicotaxatie een verankerd onderdeel van toezicht, advies en behandeling. Aan de ‘voorkant’ van de keten, bij politie, kan risicotaxatie dienen als onderbouwing voor de inzet van maatregelen ter voorkoming van (TSK-)recidive door zedendaders. Ook kunnen risicotaxatie-instrumenten een rol spelen bij de monitoring en prioritering van zedendaders door de politie. In het geval van TSK wordt door politie ook wel gesproken over zogenaamde ‘TSK-subjecten’: dit zijn *persons of interest* voor de politie, die nog geen juridische status als verdachte hebben. Zoals uitgelegd in het Plan van Aanpak Bestrijding Kindersekstoerisme (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016) zijn TSK-subjecten in de regel veroordeeld voor eerdere zedendelicten met kinderen of er zijn meldingen ontvangen met betrekking tot mogelijke TSK door deze personen. Risicotaxatie kan de politie helpen om monitoring van deze subjecten te prioriteren, op te schalen, of te bepalen wanneer monitoring kan komen te vervallen. De twee doelen waarvoor risicotaxatie wordt ingezet zijn kortom verschillend voor de voorkant en achterkant van de keten, en elk kennen hun eigen uitdagingen.

Aan het begin van de strafrechtelijke keten worden in de praktijk verschillende knelpunten ervaren in de uitvoering van risicotaxatie ten behoeve van de monitoring van TSK-subjecten. In aansluiting bij wat Wolsink en collega’s in 2021 al vaststelden op basis van hun gesprekken met professionals, moeten we concluderen dat risicotaxatie bij TSK-subjecten vaak niet, niet op tijd, en/of niet door daarvoor opgeleide experts wordt uitgevoerd. Diverse factoren verklaren waarom de monitoringstaak van TSK-subjecten in de dagelijkse praktijk vaak naar de achtergrond verschuift. Een eerste reden is de ondergeschiktheid van TSK-

onderzoeken aan opsporingsonderzoeken naar online materiaal van seksueel kindermisbruik. Een kernconclusie van Wolsink en collega's (2021, p. 287) was dan ook: "De politiecapaciteit in Nederland is beperkt en wordt gezien de aard en omvang van de problematiek meer ingezet voor het tegengaan van online kindermisbruik dan voor de bestrijding van transnationaal seksueel kindermisbruik." De aard van TSK-zaken maakt ze bijzonder complex, arbeidsintensief en tijdrovend om op te sporen, zeker in vergelijking met online seksueel kindermisbruikmateriaal, waar het onderzoek aanvangt met bewijsmateriaal van het delict. Een tweede reden waarom de monitoringstaak vaak naar de achtergrond verschuift is de uitdaging tijd vrij te maken voor het monitoren van *mogelijke* zedensubjecten. Waar de rechercheurs bij de TBKKs gewend zijn om *zaakgericht* en *reactief* te werken, is monitoring van subjecten typisch een *persoonsgerichte* (zelfs *preventieve*) taak. Hoewel de TBKKs de inhoudelijke expertise op het onderwerp hebben, zou het opbouwen van een persoonsdossier wellicht beter aansluiten bij de sleutelcompetenties van andere daarvoor toegeruste afdelingen van de politie. Daarnaast wordt bij verschillende ketenorganisaties uitgesproken dat monitoring als neventaak naast andere werkzaamheden uitgevoerd moet worden. Een betere verankering en inbedding van deze taak, in elke organisatie van de keten, evenals het erkennen of inrichten van de nodige specialisaties en capaciteit daarvoor, is een logische aanbeveling. Een derde reden is dat de uitvoering van de monitoringstaak wordt geplaagd door zowel juridische problemen als onvrede of onduidelijkheid over het te gebruiken risicotaxatie-instrument. Meerdere politie-eenheden zijn van het gebruik van wetenschappelijk gevalideerde instrumenten afgestapt uit onvrede over de in hun ogen gebrekkige toepasbaarheid daarvan op TSK-plegers. Ook onduidelijkheid over wat de monitoringstaak precies inhoudt bevordert de uitvoering daarvan niet. Er is geen eenduidig antwoord op vragen als 'Wat mag ik wel en niet?' en 'Hoe vaak zou dit gedaan moeten worden?'. Tot slot worstelen organisaties met het gevoel niet de 'juiste expertise' te hebben om deze taak uit te voeren. De risico-inschatting bij TSK-plegers wordt volgens hen bemoeilijkt doordat risicotaxatie niet altijd wordt afgenomen door organisaties c.q. personen die hier afdoende voor zijn toegerust (Wolsink et al., 2021).

Daarnaast wordt zowel aan het begin als aan het eind van de strafrechtelijke keten gesignaleerd dat risicotaxaties belemmerd worden door een gebrek aan beschikbare en betrouwbare informatie. Deze knelpunten manifesteren zich op verschillende niveaus. Allereerst is er sprake van een aanzienlijke *dark figure* van dit type criminaliteit en wordt verwacht dat veel delictgedrag zich buiten het gezichtsveld van politie en justitie afspeelt. Ook voor reclassering, behandelaars en rapporteurs komen TSK-plegers niet tot nauwelijks in beeld. Dit geldt in het bijzonder wanneer plegers in het buitenland veroordeeld zijn. Het beleid van de Nederlandse overheid, dat inzet op vervolging en bestraffing in het land waar het misbruik plaatsvond, draagt (onbedoeld) bij aan deze blinde vlek.¹ Wanneer deze

¹ Zie bijvoorbeeld het Plan van Aanpak bestrijding kindersekstoerisme uit 2016: "Vanwege het geschokte rechtsgevoel, het belang van genoegdoening en ondersteuning van de slachtoffers en daarnaast de praktische voordelen van opsporing en vervolging daar waar delicten worden gepleegd, heeft het de voorkeur van de

Nederlanders, na het uitzitten van hun straf, terugkeren naar ons land, is er immers geen juridisch kader beschikbaar voor controle van of nazorg bij deze groep, zoals toezicht of bijzondere voorwaarden. Maar ook wanneer TSK-plegers in beeld zijn, blijft risicotaxatie lastig door beperkte toegang tot informatie. Aan de voorkant beschikken politiemedewerkers vaak alleen over Nederlandse politiesystemen en openbare bronnen, terwijl cruciale informatie van buitenlandse diensten of andere regio's ontbreekt of niet gedeeld wordt. Aan de achterkant is doorgaans meer informatie beschikbaar, doordat behandelaars en toezichthouders direct contact hebben met betrokkenen, in tegenstelling tot de politie die vaak alleen met 'subjecten' te maken heeft. Daarentegen heeft de reclassering geen toegang tot politie-informatie, wat het invullen van risicotaxatie-instrumenten belemmert.

Aanbevelingen

Op basis van de voorliggende, belangrijkste conclusies kunnen een aantal aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van de inhoud en de uitvoering van risicotaxatie bij Nederlandse plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik en, breder, de aanpak van dit probleem. We beginnen met een algemene aanbeveling voor de aanpak van TSK, alvorens te reflecteren op aanbevelingen voor het verbeteren van 1) de risicotaxatie bij deze plegers, en 2) de invulling van de monitoringtaak van TSK-subjecten door de politie.

Algemene aanbeveling voor de aanpak van TSK

Vergroot de pakkans van TSK-plegers door structureel te investeren in het verbeteren van de informatiepositie van politie en partners.

I. Vergroot de pakkans voor plegers van TSK.

- Het voorkomen van recidive door bekende zedendaders of het maken van risico-inschattingen is niet mogelijk als TSK-plegers niet, in de eerste plaats, worden gepakt. De prevalentiecijfers uit het vragenlijstonderzoek onderstrepen de omvang van TSK-daderschap door Nederlandse mannen en de noodzaak om de pakkans van plegers van TSK te vergroten. Wanneer de pakkans toeneemt, wordt herhalingscriminaliteit door bekende zedendaders beter te voorkomen en neemt het risico op nieuw slachtofferschap af.
- Voor een effectieve aanpak van TSK dienen maatregelen tegen bekende zedendaders ingebed te zijn in een breder beleid, waarin ook wordt ingezet op het in kaart brengen van daders die nu onder de radar blijven. Ook dient er aandacht te zijn voor preventie, bijvoorbeeld bij de groep TSK-plegers die aangaf overwogen te hebben professionele

Nederlandse overheid dat verdachten zoveel mogelijk worden opgespoord en vervolgd in het land waar het delict wordt gepleegd." (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016, p. 3).

hulp te zoeken met betrekking tot hun seksuele gevoelens of seksueel gedrag richting minderjarigen.

- Voor de opsporing van TSK is het van groot belang om de informatiepositie van de Nederlandse politie over TSK te verbeteren. Hoe krijgen we de ‘blinde vlek’ van TSK-daders beter in beeld? Hoe kan de pakkans worden vergroot? Een logische aanbeveling is om te onderzoeken of het wenselijk en haalbaar is om de mogelijkheden om informatie over deze groep te verzamelen uit te breiden. Ook het heroverwegen van het beleid om TSK-daders in het buitenland te vervolgen kan hier onderdeel van zijn.

Aanbevelingen voor de monitoring van TSK-subjecten

De taak van monitoring van TSK-subjecten, en het gebruik van risicotaxatie daarbij, moet helder worden belegd bij een specifieke organisatie, die daar dan ook voldoende voor is toegerust.

II. Schep duidelijkheid over de rollen, taken en verantwoordelijkheden tussen en binnen verschillende organisaties in de strafrechtketen.

- Zowel bij politie als reclassering leeft het gevoel dat zij niet de aangewezen partij zijn voor monitoring en risicotaxatie van zedendaders, dan wel dat zij onvoldoende voor deze taak zijn toegerust. De keuze om deze taak bij het TBKK (politie) te beleggen was inhoudelijk logisch, maar de uitvoering van deze taak wordt belemmerd door beperkte ervaring met risicotaxatie, lage urgentie voor preventie die opsporing prioriteert, en capaciteitsdruk binnen de opsporingspraktijk. Het is dus van belang dat vanuit het Rijk **duidelijkheid** wordt geschept **over de rollen, taken en verantwoordelijkheden tussen verschillende organisaties in de strafrechtketen in de monitoring van TSK-subjecten.**
- **Bevorder samenwerking en informatie-uitwisseling tussen betrokken organisaties.** Een regelmatig terugkerend overleg tussen politie, OM en reclassering om de subjectenlijst langs te lopen en elkaar van belangrijke informatie te voorzien is in bepaalde regio's reeds een *best practice*. Dergelijke initiatieven zijn echter vaak op vrijwillige basis en afhankelijk van de inzet van individuele taakaccenthouders, wat leidt tot regionale verschillen en fluctuaties over de tijd.

III. Rust uitvoeringsorganisaties voldoende toe om de monitoringstaak bij zedendelinquenten, en specifiek TSK-subjecten, succesvol uit te kunnen voeren.

- Wanneer is vastgesteld waar de monitoringstaak van TSK-subjecten moet worden belegd en deze instanties dit op basis van risicotaxatie moeten uitvoeren, is het essentieel dat zij hiervoor **voldoende toegerust** zijn. Politie en reclassering lijken logische organisaties voor deze taak, maar beide zouden extra ondersteuning nodig

hebben bij de uitvoering. De aard van deze benodigde ondersteuning is afhankelijk van de taken, bevoegdheden, informatie(systemen) en achtergronden van de betreffende organisatie. Moet de politie monitoring van TSK-subjecten blijven doen? Dan is **meer psychologische expertise en training** met risicotaxatie-instrumenten nodig, een **aanspreekpunt** die als vraagbaak kan dienen, en **duidelijke richtlijnen over de bevoegdheden** die (wel en niet) ingezet mogen worden bij deze taak. Hoewel de reclassering deze psychologische expertise wel in huis heeft, is het beleggen van de taak bij de reclassering ingewikkeld gezien het feit dat zij, na het aflopen van toezicht, geen juridisch kader heeft om op te treden bij het monitoren of begeleiden van deze 'subjecten'.

- **Richt toegewijde capaciteit in voor de monitoringstaak**, zowel binnen de politie als de reclassering. De monitoring van TSK-subjecten 'erbij doen' als neventaak, zoals nu vaak het geval is, kan eigenlijk niet van TSK-taakaccenthouders worden verwacht. Dit sluit aan bij de aanbeveling van Wolsink en anderen (2021, p. 296), die stelden dat de aanpak van TSK "een forse capaciteitsimpuls" verdient.

IV. Ondersteun en veranker regionale processen op landelijk niveau.

- De monitoring van TSK-subjecten wordt niet alleen geplaagd door tijd- en/of capaciteitsgebrek, maar ook door onduidelijkheid over de monitoringstaak. Een vierde aanbeveling is daarom om op landelijk niveau **richtlijnen op te stellen over hoe, door wie, hoe vaak en hoe lang de monitoring van TSK-subjecten uitgevoerd moet worden**. Voor zover dergelijke richtlijnen al/nog wel bestaan (zie bijv. Rijksen, 2017), hoe kan worden gezorgd voor een (hernieuwde) succesvolle implementatie daarvan over alle verschillende regio's? Het (door)ontwikkelen van dergelijke richtlijnen kan niet alleen de effectiviteit van maatregelen ten goede komen, maar een zorgvuldige en uniforme uitvoering is ook van belang gezien de inbreuk die sommige maatregelen (kunnen) maken op het persoonlijke leven van burgers.
- In het verlengde van bovenstaande aanbeveling roepen we een aanbeveling van Rijksen (2017; in Wolsink et al., 2021, p. 116) over het monitoren door de politie in herinnering: "**Zorg voor een landelijke vraagbaak die toeziet op een uniforme wijze van het beoordelen van het recidiverisico en de juiste opvolging daarvan.**" Een landelijk aanspreekpunt zou vragen vanuit de regionale eenheden kunnen afvangen, en waar nodig ondersteuning kunnen bieden.
- **Bundel informatie over TSK-subjecten centraal**. Binnen de politie is informatie over TSK-subjecten op dit moment versnipperd over verschillende teams en IT-systemen. Door dit gebrek aan overzicht zou informatie over TSK-subjecten verloren kunnen gaan wanneer iemand naar een andere regio verhuist, en zouden verbindingen tussen zaken, slachtoffers of daders over het hoofd kunnen worden gezien. Maak van de (nu nog spreekwoordelijke) subjectenlijst daadwerkelijk een *lijst*, die op één plek wordt beheerd (zoals bij het landelijk TBKK of de stuurgroep). Zorg daarnaast voor een systematische, uniforme registratie van informatie over TSK-subjecten en monitoring, om zo het doorzoeken van systemen, creëren van overzicht, en uiteindelijk het monitoren van subjecten te vergemakkelijken. Een overstap naar het opbouwen van

persoonsgerichte dossiers bij deze taak zou een andere manier kunnen zijn om het gebrek aan overzicht te overkomen.

Aanbevelingen risicotaxatie voor recidive door TSK-plegers

Verbeter de informatiepositie van partijen die werken met risicotaxatie-instrumenten bij TSK-plegers.

Zonder de nodige informatie om risicotaxatie-instrumenten in te vullen, kan niet tot een betrouwbare risico-inschatting worden gekomen. Een aantal bovenstaande aanbevelingen die de algemene informatiepositie over TSK-plegers bevorderen, zoals informatiedeling tussen organisaties en het breder verbeteren van de informatiepositie van de politie, zullen ook ten goede komen aan de kwaliteit van risicotaxatie. Daarnaast lichten we de volgende kansen uit:

V. Verbeter het zicht op in het buitenland veroordeelde TSK-plegers.

- TSK-plegers die in het buitenland veroordeeld zijn vormen een blinde vlek voor Nederlandse autoriteiten en er is geen juridisch kader beschikbaar voor controle van deze groep. Het Nederlandse beleid om Nederlandse TSK-daders zoveel mogelijk in het land waar het misbruik plaatsvond te laten veroordelen, kan tot onbedoeld gevolg hebben dat signalen voor recidive, in het buitenland of in Nederland, over het hoofd worden gezien. **Onderzoek welke (juridische) mogelijkheden er zijn om bij deze groep alsnog een juridisch kader** (bijv. reclasseringstoezicht of bijzondere voorwaarden) **vorm te geven**. Mogelijk is het, gezien het onbedoelde effect van deze beleidskeuze, wenselijk om deze te heroverwegen en de nadruk te leggen op opsporing en vervolging in Nederland.
- **Verbeter informatie-uitwisseling met het buitenland, en in het bijzonder met TSK-bestemmingslanden.** Het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat informatie heeft van (een beperkt deel van de) in het buitenland gedetineerde Nederlanders, zou hierin een rol kunnen spelen. Investeer daarnaast in en onderhoud een goed functionerend netwerk van in het buitenland gestationeerde *liaison officers* (LOs). Eerder is al beschreven dat “de capaciteit voor de Nederlandse LO’s gering [is]. De werkgebieden zijn te groot voor de beschikbare LO’s, die ook overige taken vervullen naast de aanpak van transnationaal seksueel kindermisbruik.” (Wolsink et al., 2021, p. 286).

VI. Neem verwarring over de juridische bevoegdheden van ketenpartners zoveel mogelijk weg, specifiek rondom het vraagstuk ‘controle van gegevensdragers’ en ‘stelselmatigheid’.

- Het inwinnen van informatie ten behoeve van risicotaxatie bij TSK-plegers wordt gehinderd door twee problemen die verder reiken dan alleen deze groep: onduidelijkheid over ‘stelselmatig observeren’, en de controle van gegevensdragers (bij verdenkingen/toezicht op seksueel kindermisbruikmateriaal). Hoe ver mag een

politiefunctionaris gaan bij het monitoren van het online gedrag van een TSK-subject, voordat dit als ‘stelselmatig observeren’ wordt gezien? En bij wie en hoe wordt de controle van gegevensdragers op een duurzame én werkbare manier belegd, zonder dat de opsporing en het reclasseringstoezicht aan slagkracht verliest?² Een aanbeveling is dus om **onderzoek, besluitvorming en implementatie naar deze problemen te prioriteren om deze onduidelijkheid zo snel mogelijk op te helderen**. Het uitwerken van een duidelijke richtlijn over de praktische invulling van deze taken, waarin onder meer concreet wordt beschreven wat wel en wat niet mag, zou organisaties helpen om deze taak daadwerkelijk vaker, en op een verantwoorde manier, uit te voeren.

VII. Vergroot de expertise van rapporteurs.

- **Stimuleer zedenspecialisatie bij rapporteurs om inhoudelijke expertise op te bouwen en te behouden.** Praten en rapporteren over seksualiteit en seksuele delicten is een vak apart. Desondanks geven reclasseringswerkers aan dat hun zedenspecialisatie formeel niet door de organisatie wordt erkend of gestimuleerd. Voor het rapporteren over TSK-plegers is minimaal aan te raden dat toezichthouders en rapporteurs scholing hebben gevolgd over zedendaders of gespecialiseerd zijn in seksueel kindermisbruik.
- *Indien* besloten wordt om risicotaxatie onderdeel te laten blijven van TBKKs bij de politie ten behoeve van monitoring (zie II.), dan moet worden geïnvesteerd in het (opnieuw) opbouwen van expertise op dit gebied. **Training van politiemedewerkers op het gebied van risicotaxatie**, en/of het rekruteren van medewerkers met deze expertise, is noodzakelijk om deze taak te kunnen uitvoeren.
- Zelfs bij getrainde professionals, in alle organisaties van de strafrechtketen, blijken misverstanden te bestaan over risicotaxatie-instrumenten. In de weerbarstige praktijk blijkt het nog niet zo simpel om te bepalen in welke gevallen de STATIC-99R verantwoord ingezet mag worden, of hoe een bepaald item gescoord moet worden. Voor alle ketenorganisaties geldt daarom de aanbeveling: **Stel kwaliteitseisen op over bijscholing** (bijv. frequentie, inhoud) **en stel medewerkers in staat deze te volgen**. Maak de benodigde middelen hiervoor beschikbaar, ook als nieuwe instrumenten moeten worden ingekocht.

VIII. Vergroot vertrouwen van professionals in risicotaxatie.

- Uit zowel dit als eerder onderzoek blijkt dat professionals, met name bij politie en Openbaar Ministerie, veel twijfels hebben over de inhoud van bestaande risicotaxatie-instrumenten (Wolsink et al., 2021). Een gebrek aan steun door (potentiële) gebruikers van risicotaxatie-instrumenten is “een wezenlijk probleem, want als mensen ze niet willen gebruiken, hebben we natuurlijk niets aan de instrumenten.” (Smid, 2020, p. 139).
- **Meer onderzoek is nodig om de STATIC-99R wetenschappelijk te valideren bij de populatie TSK-plegers.** De wetenschappelijke validatie van instrumenten zou het

² Voor aanbevelingen, zie Drouen en collega's (2024).

vertrouwen van professionals kunnen vergroten. Deze ambitie wordt echter ernstig bemoeilijkt door het hoge *dark figure* van TSK-delicten: het valideren van instrumenten, of ontwikkelen van nieuwe, is immers een grote methodologische uitdaging bij een doelgroep die zo weinig geregistreerd en lastig te bereiken is.

- Daarnaast zouden de zorgen van professionals (mogelijk) deels weggenomen kunnen worden, en de risicotaxatie van grotere kwaliteit kunnen worden, wanneer niet alleen statische, maar ook dynamische risicofactoren meegewogen zouden kunnen worden. In 2017 beval Rijksoverheid de politie daarom al aan *“om maatwerk te leveren en de uitkomst van de Static-99R in het perspectief te plaatsen van de beschikbare informatie over dynamische risicofactoren. Daarvoor zijn de Stable-2007 en Acute-2007 van toegevoegde waarde. De politie dient de uitkomsten van het risicotaxatie-instrument en de aanvullende informatie van dynamische risicofactoren met het OM en de reclassering te bespreken”* (in Wolsink et al., 2021, p. 116).
- Tot slot is het van belang **realistische verwachtingen te hebben over wat risicotaxatie-instrumenten wel en niet kunnen doen**. Risicotaxatie-instrumenten, zoals de STATIC-99, gaan, simpel gezegd, uit van een statistische werkelijkheid. Van de factoren die in dergelijke instrumenten worden uitgevraagd is wetenschappelijk bewezen dat zij het risico op recidive, beter dan kans, kunnen voorspellen. De factoren in de Static-99R zijn echter niet noodzakelijk theoretisch gemotiveerd (zie bijv. Heffernan & Ward, 2020): ze kunnen ons, met andere woorden, niet per se helpen om zedenrecidive te verklaren of begrijpen. Daarnaast zijn – net zoals elke kansberekening of voorspelling op basis van groepsgegevens – altijd uitzonderingen mogelijk. Hoewel gevalideerde instrumenten gemiddeld genomen dus beter dan kans het risico op recidive zullen voorspellen, zal de voorspelling in individuele casussen niet altijd correct uitvallen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond van het onderzoek

Transnationaal seksueel kindermisbruik (TSK) wordt steeds vaker (h)erkend als een wijdverbreid probleem dat verregaande schade berokkent in de levens van grote groepen minderjarigen³ (Chemin & Mbiekop, 2015). TSK wordt gedefinieerd als “het plegen of op enigerlei wijze medewerking verlenen aan seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland, al dan niet door het slachtoffer hiervoor geld of goederen te geven of te beloven” (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2013). TSK kan verschillende vormen van seksueel kindermisbruik omvatten, waarbij plegers voor kortere of langere tijd fysiek naar het buitenland reizen, of online deelnemen aan seksueel kindermisbruik in andere landen. Er wordt daarom ook wel onderscheid gemaakt tussen ‘offline’ en ‘online’ TSK.

Offline TSK wordt ook wel aangeduid als ‘seksueel kindermisbruik in de context van reizen en toerisme’, en werd vroeger ‘kindersekstoerisme’ genoemd.⁴ Bij deze vorm van TSK reist de pleger, voor kortere of langere tijd, vanuit het eigen land naar een bestemming in het buitenland en maakt zich gedurende het verblijf in dat buitenland schuldig aan seksueel kindermisbruik. Indien de reis wordt ondernomen met als specifiek doel om in het bestemmingsland minderjarigen seksueel te misbruiken, wordt gesproken over *intentionele* of *preferentiële plegers* van TSK; wanneer het doel van de reis anders is, maar desondanks in het bestemmingsland TSK plaatsvindt, wordt gesproken van *situationele plegers* van TSK (Klain, 1999). Naar schatting maken elk jaar vele tienduizenden Europeanen zich schuldig aan deze vorm van TSK (Hawke & Raphael, 2016), waaronder ook Nederlanders (Koning & Rijkse-van Dijke, 2016; Moerenhout, 2013; Vogelvang et al., 2002).

Bij *online TSK* neemt de pleger vanuit het thuisland virtueel deel aan seksueel kindermisbruik dat plaatsvindt in het buitenland via een webcam door deel te nemen aan een livestream sessie, of door een dergelijke sessie te regisseren of te organiseren. Online TSK onderscheidt zich van het online downloaden en uitwisselen van foto’s en video’s van seksueel kindermisbruik door het ‘live’ element. Tijdens livestream sessies worden beelden gemaakt van seksueel kindermisbruik die live via het internet worden verspreid. Deelnemers aan livestream sessies kunnen – tegen betaling – doorgaans van tevoren, of tijdens de livestream sessies zelf, doorgeven welke seksuele gedragingen zij in beeld gebracht willen hebben (Açar, 2017). Net als offline TSK is online TSK dus een actieve handeling.

³ De termen ‘minderjarig(en)’ en ‘kind(eren)’ worden in dit rapport als synoniem gebruikt. In lijn met Artikel 1 van het VN Verdrag voor de Rechten van het Kind wordt hiermee meestal een persoon jonger dan 18 jaar bedoeld, tenzij specifiek een ander leeftijdsbereik wordt genoemd.

⁴ In dit rapport vermijden we de termen ‘kindersekstoerisme’ en ‘kinderpornografie’, in lijn met (inter)nationale richtlijnen over terminologie bij seksuele uitbuiting van kinderen (Defence for Children - ECPAT Nederland & Terre des Hommes Nederland, 2022; ECPAT Luxembourg, 2016). Hoewel deze termen nog wel (hoewel in steeds mindere mate) in de strafrechtelijke praktijk worden gebezigd, of afgekort als ‘kst’ en ‘kp’, kiezen wij voor de alternatieve bewoordingen ‘transnationaal seksueel kindermisbruik’ en ‘materiaal van seksuele uitbuiting van kinderen’ gebruikt. Belangrijkste reden voor het vermijden van de oude termen is dat deze (onbedoeld) geassocieerd worden met legitieme praktijken van (seks)toerisme en pornografie, en dat deze bovendien niet goed aansluiten bij de verschillende typen daders (die lang niet altijd toerist zijn) (Koning & van Meeteren, 2021).

TSK kan kortom zowel offline als online voorkomen. Hoewel deze twee vormen van elkaar verschillen in werkwijze, laat Australisch onderzoek zien dat de plegergroepen niet strikt gescheiden zijn; in andere woorden, een deel van de online TSK-plegers pleegt ook *hands-on* seksueel kindermisbruik in het buitenland (Cubitt et al., 2023; Teunissen & Napier, 2023).

1.1.1 Plegers van TSK

Ondanks toegenomen aandacht is er op dit moment nog maar weinig bekend over de precieze omvang, de aard en ernst van het gepleegde misbruik en de kenmerken, motieven en werkwijze van plegers van TSK (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016; Wolsink et al., 2021). Stereotype beelden, zoals dat het hier gaat om middelbare, witte, pedofiele mannen die naar Zuidoost-Azië reizen, zijn zowel prevalent als bekritiseerd (Hawke & Raphael, 2016, p. 23; Koning, 2023, pp. 31–40). Hoewel er een aanzienlijke hoeveelheid klinisch en criminologisch onderzoek bestaat naar daders van seksuele delicten in het algemeen, en plegers van seksueel kindermisbruik in het bijzonder, laten literatuurstudies zien dat de wetenschappelijke kennis over plegers van TSK op dit moment vooral gebaseerd is op casuïstische kennis uit het werkveld (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016; Wolsink et al., 2021). Specifiek systematisch empirisch onderzoek naar de achtergrond, kenmerken en werkwijze van plegers van TSK is zeer schaars (Stephens, 2024).

Ook over de omvang van TSK zijn wereldwijd tot nu toe nauwelijks betrouwbare gegevens beschikbaar. Hoewel overheidsbronnen weliswaar een idee kunnen geven van de geografische spreiding van het probleem (Koning & van Wilsem, 2023), geven ze geen betrouwbaar beeld van de werkelijke omvang van het probleem. Statistiek over TSK is grotendeels afwezig, en in veel landen worden relevante gegevens over TSK niet systematisch verzameld.⁵ Desondanks schatten non-gouvernementele organisaties (ngo's) dat jaarlijks vele tienduizenden Europeanen zich schuldig maken aan TSK (Hawke & Raphael, 2016),⁶ waaronder ook Nederlanders (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016; Moerenhout, 2013; Vogelvang et al., 2002). In een Duits onderzoek gaf 0,4% van de mannelijke bevolking toe naar het buitenland te zijn gereisd om seksueel contact te hebben met minderjarigen jonger dan 12 jaar (Dombert et al., 2016; Koops et al., 2017). Het aantal veroordelingen voor TSK ligt, ook in andere landen, een stuk lager dan deze aantallen (Wolsink et al., 2021);⁷ politie en justitie zien waarschijnlijk

⁵ Dit gebrek aan statistiek bij politie en justitie kan onder andere worden verklaard door het ontbreken van een aparte strafbaarstelling (ofwel delictsomschrijving) voor TSK. In Zweden worden bijvoorbeeld wel cijfers over seksueel kindermisbruik geregistreerd, maar kan uit deze cijfers niet worden opgemaakt of het delict in Zweden of in het buitenland gepleegd is (Wolsink et al., 2021).

⁶ Zo schatte ECPAT International (2012, in Wolsink et al., 2021) dat jaarlijks 20.000 Duitsers zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel kindermisbruik. In Zweden schatte ECPAT in 2008 dat jaarlijks zo'n 4.000 tot 5.000 Zweden zich schuldig maakten aan het kopen van seksuele diensten van minderjarigen in het buitenland – wat overeenkomt met ongeveer 0.06% van de volwassen bevolking (Wolsink et al., 2021).

⁷ In de Verenigde Staten werden tussen 2003 en 2013 2.015 Amerikaanse burgers veroordeeld voor transnationaal seksueel kindermisbruik (US Department of State, 2014, in Wolsink et al., 2021); in Duitsland kwamen tussen 2005 en 2015 38 zaken over transnationaal seksueel kindermisbruik voor de rechtbank (ECPAT Duitsland, 2016, in Wolsink et al., 2021); en in Australië, waarvan gezegd wordt dat in vergelijking met andere landen relatief veel mensen vervolgd worden voor transnationaal seksueel kindermisbruik (McNicol &

slechts het topje van de ijsberg waar het gaat om TSK. Hoewel over online TSK nog minder cijfers bekend zijn, wordt algemeen aangenomen dat de prevalentie van online TSK, aangejaagd door de gevolgen van de COVID-19 pandemie en technologische ontwikkelingen, sterk is toegenomen en deze vorm van seksueel kindermisbruik inmiddels veelvuldig voorkomt (Brown et al., 2020; Drejer et al., 2024).

Het gebrek aan empirisch onderzoek naar plegers van TSK is een belangrijke tekortkoming in de wetenschappelijke literatuur. Onduidelijk is bijvoorbeeld of plegers van TSK op relevante factoren verschillen van andere plegers van seksueel (kinder)misbruik. Zo bestaat onder Nederlandse experts (Wolsink et al., 2021) en ook internationaal (Wefers, 2019) het beeld dat TSK-plegers ouder zouden zijn dan de gemiddelde zedendader. Voorbeelden van strafzaken met Nederlandse TSK-verdachten die de pensioensleeftijd reeds ruim waren gepasseerd lijken deze opvatting te ondersteunen (zie bijv. Defence for Children, 2025). Ook internationaal bestaat dit beeld.

Ook over mogelijke variatie *binnen* de groep plegers van TSK, bijvoorbeeld over verschillen tussen online en offline plegers of verschillen tussen situationele en intentionele plegers, is nog vrijwel niets bekend. Dit is een belangrijke omissie in het bestaande onderzoek, niet alleen omdat deze kennis nodig is om de verschillende verschijningsvormen van TSK te kunnen verklaren en te kunnen opsporen, maar ook omdat gedetailleerde kennis over deze dadergroep(en) nodig is om een adequate inschatting te maken van het risico op herhalingscriminaliteit door deze groep plegers. Naast het helpen van de opsporing en vervolging van plegers, kan deze kennis dus ook bijdragen aan de preventie van toekomstige criminaliteit.

1.1.2 Aanpak van TSK

De aanpak van TSK kan sinds de jaren '90 op steeds meer politieke aandacht rekenen (Seabrook, 2000), ook in de Nederlandse politieke arena (Koning et al., 2024). Met betrekking tot wet- en regelgeving heeft Nederland verschillende internationale en Europese verdragen geratificeerd die minderjarigen bescherming bieden tegen seksueel kindermisbruik. In de Nederlandse wet kent TSK, in zowel de offline als online vorm, geen eigen strafbaarstelling. De diverse handelingen die (kunnen) neerkomen op offline TSK zijn strafbaar onder verschillende artikelen in het Wetboek van Strafrecht, zoals ontucht met een minderjarige, prostitutie of *grooming* (Art. 244, 245, 247, 248, 249 Sr). Gedragingen als het maken van opnames van seksueel kindermisbruik of het via webcamverbinding plegen daarvan zijn strafbaar gesteld onder Art. 240b Sr (kinderpornografie). Deze Nederlandse strafartikelen kunnen extraterritoriaal worden toegepast op Nederlanders (en vreemdelingen met een vaste woon- of verblijfplaats in Nederland) die zich in het buitenland schuldig maken aan deze delicten (Art. 7(2) Sr).

Schloenhardt, 2012), lag dit aantal op 30 strafzaken in één jaar (US Department of State, 2020, in Wolsink et al., 2021).

De opsporing van Nederlandse TSK-daders is sinds 2012 neergelegd bij de Teams ter Bestrijding van Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (TBKK) van de Nationale Politie, waar zo'n 150 rechercheurs werkzaam zijn. In recente jaren zijn verschillende initiatieven gestart om de informatiepositie van de politie, de Koninklijke Marechaussee en justitie te bevorderen (Wolsink et al., 2021), en zo slachtoffers door Nederlandse daders te voorkomen. Een voorbeeld is de inzet van politie Liaison Officers (LO's) en Flexibel Inzetbare Liaison Officers (FILO's) in het buitenland, waar zij de bevordering van de samenwerking en bemiddeling bij de uitvoering van Nederlands politieonderzoek en justitiële rechtshulpverzoeken ondersteunen. Ook ngo's spelen een belangrijke rol in de aanpak van TSK. Ngo's in het buitenland werken voor en met de lokale bevolking, waardoor zij kennis hebben van de lokale context en mogelijk informatie hebben over (potentiële) plegers van seksueel kindermisbruik (Wolsink et al., 2021). Vanuit Nederland zetten ngo's als Defence for Children - ECPAT en Terre des Hommes zich in tegen seksuele uitbuiting van kinderen, bijvoorbeeld middels samenwerkingsverbanden en trainingen voor de reisbranche (*The Code*, n.d.), en het stimuleren van bewustwording over het probleem onder Nederlandse reizigers middels de *Don't Look Away* campagne en het bijbehorend meldpunt (Defence for Children - ECPAT the Netherlands, 2019).

Om TSK door (al bekende) plegers tegen te gaan kan de Nederlandse overheid verschillende maatregelen inzetten. Naar aanleiding van Kamervragen hierover verzocht de minister van Justitie en Veiligheid het WODC in 2020 om een onderzoek naar de vraag welke maatregelen bestaan om te voorkomen dat (veroordeelde) TSK-plegers opnieuw slachtoffers maken.⁸ De in 2021 verschenen rapportage van Wolsink en collega's (2021) biedt een uitgebreid overzicht van het instrumentarium dat de Nederlandse overheid ter beschikking staat om TSK tegen te gaan. Ten eerste maakt de Wet Langdurig Toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking (WLT) het mogelijk om langdurig toezicht te houden op plegers van seksueel (kinder)misbruik met een hoog recidiverisico. Deze maatregel kan een bijdrage leveren aan de aanpak van TSK, aangezien rechters op basis van deze wet verschillende bijzondere voorwaarden, zoals een reisverbod, kunnen opleggen (Wolsink et al., 2021). Om reisbewegingen van veroordeelde zedendaders te voorkomen biedt daarnaast de Paspoortwet (Ppw, Art. 24a) mogelijkheden om van veroordeelde zedendaders het paspoort in te trekken, waardoor het uitreizen naar een niet-Schengenland wordt bemoeilijkt. Tot slot kan vanuit de politie een internationaal waarschuwingsbericht worden afgegeven over een veroordeelde pleger van TSK met een hoog recidiverisico. Middels een dergelijke *Green Notice* kan een

⁸ Op 20 februari 2019 beschrijft de minister voor Rechtsbescherming in een Kamerbrief welke mogelijkheden er op dat moment zijn om te voorkomen dat plegers van seksueel misbruik naar het buitenland kunnen reizen (Kamerstukken II, 31015, nr. 162, 2019). In navolging hierop worden twee moties ingediend. Kamerlid Kuiken verzoekt de regering te bezien op welke wijze de reisbewegingen van veroordeelde pedoseksuelen verder beperkt kunnen worden (Kamerstukken II, 31015, nr. 172, 2019). Kamerlid Van Toorenburg verzoekt de regering met voorstellen te komen die het mogelijk maken dat paspoorten van veroordeelde plegers van seksueel misbruik gemarkeerd of ingetrokken kunnen worden (Kamerstukken II, 31015, nr. 171, 2019). Op 20 november 2019 verzocht de minister het WODC een internationaal onderzoek naar de profielen van uitreizende zedendelinquenten (Kamerstukken II, 31015, nr. 179, 2019).

lidstaat van Interpol een andere lidstaat op de hoogte stellen van de naderende komst van een veroordeelde pleger van TSK (Wolsink et al., 2021).

Ondanks de juridische mogelijkheden blijkt in de praktijk echter dat deze maatregelen schaars worden ingezet. Volgens experts is er maar een zeer beperkt aantal (minder dan tien) *Green Notices* uitgevaardigd tegen Nederlandse plegers van TSK (Wolsink et al., 2021). Ook de mogelijkheden die door de Paspoortwet en het reisverbod uit de Wet Langdurig Toezicht worden geboden, worden in de praktijk nog niet of nauwelijks ingezet. Samenvattend constateert het onderzoek van Wolsink en collega's (2021, p. 17) dat er "in Nederland in theorie voldoende juridische maatregelen [...] zijn om plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik aan te pakken. Echter, in de praktijk hebben deze juridische mogelijkheden nog weinig uitvoering gekregen." Eén van de redenen hiervoor is, volgens Wolsink en collega's (2021, p. 17), dat "een kwalitatief goed afgenomen risicotaxatie hiervoor een cruciale voorwaarde is, maar hier schort het tot dusverre soms nog aan." ⁹ Hiermee wordt bedoeld dat de inzet van bovenstaande maatregelen, in meer en mindere mate, afhankelijk is van een inschatting over het risico dat een bepaald persoon opnieuw een seksueel delict zal plegen. Omwille van de proportionaliteit en uitvoerbaarheid dienen deze maatregelen immers enkel ingezet te worden bij *die* groep, die het hoogste risico heeft opnieuw slachtoffers te maken.

1.1.3 Risicotaxatie bij TSK plegers

Ondanks het belang van risico-inschatting signaleert het onderzoek van Wolsink en collega's (2021) dat risicotaxatie bij plegers van TSK de nodige tekortkomingen kent. Samenvattend zijn deze terug te brengen tot twee punten van zorg, over uitdagingen in de uitvoering enerzijds, en de (inhoudelijke) toepasbaarheid van bestaande risicotaxatie-instrumenten anderzijds.

Wat betreft de *uitvoering* bracht het onderzoek van Wolsink en anderen (2021) aan het licht dat in de praktijk bestaande risicotaxatie-instrumenten niet, of niet standaard, worden afgenomen, en dat risicotaxatie-instrumenten niet altijd wordt afgenomen door organisaties c.q. personen die hier voldoende voor zijn toegerust. Dit roept de vraag op welke organisaties, met welk doel, en wanneer risicotaxatie-instrumenten inzetten, en tegen welke uitvoeringsproblemen en wettelijke en/of juridische dilemma's zij daarbij aanlopen.

Daarnaast uitten door hen geïnterviewde Nederlandse en buitenlandse professionals twijfels over de *toepasbaarheid* van bestaande risicotaxatie-instrumenten voor plegers van seksuele feiten op de specifieke populatie plegers van TSK. Hoewel dergelijke risicotaxatie-instrumenten, zoals de STATIC-99 (later STATIC-99R), STABLE-2007 en ACUTE-2007, wetenschappelijk gevalideerd zijn om recidiverisico bij daders van seksuele delicten in te schatten (hierover meer in hoofdstuk 5), zijn professionals uit de Nederlandse strafrechtpraktijk van mening dat deze niet zouden aansluiten bij TSK-plegers (Wolsink et al., 2021). Men is bezorgd dat het recidiverisico voor plegers van TSK veelal te laag wordt ingeschat

⁹ Gezien de focus van dit onderzoek lichten we hier één reden uit voor het feit dat de beschikbare instrumenten nog weinig worden ingezet. Het rapport van Wolsink en collega's (2021) beschrijft ook andere praktische én juridische belemmeringen, zoals onduidelijkheid over het toetsingskader van deze instrumenten, privacy-overwegingen, en onvoldoende kennis bij operationele diensten in het buitenland.

als gevolg van gepercipieerde verschillen tussen TSK-plegers en andere zedendaders. Eerder (seksueel) delictgedrag geldt bijvoorbeeld als een belangrijke voorspeller voor toekomstig seksueel delictgedrag, maar specifiek in geval van TSK is dit eerdere delictgedrag niet altijd bij de Nederlandse politie en justitie bekend. Ook de ten opzichte van de algemene (zeden)daderpopulatie hogere leeftijd van (bij politie en justitie bekende) plegers van TSK wordt door professionals aangehaald als reden waarom de risico-inschatting bij deze dadergroep onbetrouwbaar zou zijn. Dit roept de vraag op of de bestaande risicotaxatie-instrumenten eigenlijk wel ingezet kunnen worden om het risico op recidive bij TSK-plegers in te schatten. Deze vraag is echter makkelijker gesteld dan beantwoord, gezien het eerder geschetste gebrek aan wetenschappelijke kennis over TSK daders.

In het licht van deze geconstateerde tekortkomingen heeft de minister van Justitie en Veiligheid daarom een vervolgonderzoek toegezegd om meer inzicht te krijgen in de profielen en werkwijze van TSK-plegers en de implicaties voor bestaande risicotaxatie-instrumenten te onderzoeken.¹⁰ Uit deze toezegging komt het onderhavige onderzoek voort.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Eerder onderzoek constateerde verschillende knelpunten en problemen met betrekking tot risicotaxatie bij TSK-plegers, wat de inzet van beschikbare maatregelen bij deze groep bemoeilijkt (Wolsink et al., 2021). Vanwege de beperkte kennis die in de (wetenschappelijke) literatuur beschikbaar is over de profielen en werkwijze van plegers van TSK is onduidelijk of en in hoeverre zij afwijken van plegers van zedendelicten in het algemeen en, diensgevolge, of bestaande risicotaxatie-instrumenten voldoende in staat zijn het recidiverisico voor deze groep goed in te schatten. Het onderhavige onderzoek biedt empirisch inzicht in de kenmerken en werkwijze van plegers van TSK, zodat kan worden verkend of, en zo ja hoe, risicotaxatie beter kan worden toegespitst op deze groep zedendelinquenten. Daarnaast moet het onderzoek verhelderen hoe risicotaxatie-instrumenten op het moment in de praktijk worden ingezet bij deze doelgroep, en hoe de inzet van deze instrumenten kan worden verbeterd. Het uiteindelijke doel is om met verbeterde risicotaxatie bij te kunnen dragen aan het beperken van het risico op herhaald daderschap, en daarmee herhaald slachtofferschap, van TSK.

In dit onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

6. Wat zijn de kenmerken van plegers van TSK (o.a. leeftijd, criminele carrière, seksuele preferentie)?
 - a. In hoeverre verschillen plegers van TSK van plegers van overige vormen van seksueel kindermisbruik?
 - b. In hoeverre verschillen plegers van online TSK van plegers van offline TSK in deze kenmerken?

¹⁰ Kamerstukken, 31015, nr. 259, 2021.

- c. In hoeverre verschillen intentionele plegers van TSK van situationele plegers van TSK?
 - d. In hoeverre verschillen TSK *first-offenders* van TSK recidivisten in deze kenmerken?
7. Wat is de werkwijze van plegers van TSK en in hoeverre verschillen online en offline plegers, intentionele en situationele, en *first-offenders* en recidivisten hierin?
 8. In hoeverre sluiten bestaande risicotaxatie-instrumenten voor de inschatting van zedenrecidive aan op de kenmerken van en werkwijze van plegers van verschillende vormen van TSK?
 9. Welke organisaties passen op welke momenten risicotaxatie-instrumenten toe in de aanpak van TSK en tegen welke uitvoeringsproblemen, wettelijke en/of juridische vraagstukken lopen zij hierbij aan?
 10. Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan met betrekking tot (a) de inhoud, en (b) het gebruik van risicotaxatie-instrumenten ten behoeve van het inschatten van het seksueel recidiverisico van plegers van TSK?

1.3 Leeswijzer

Ter beantwoording van bovenstaande onderzoeksvragen worden in dit onderzoek twee onderzoeksmethoden toegepast, te weten interviews met professionals in de Nederlandse strafrechtketen, en een vragenlijstonderzoek onder Nederlandse mannen. In het volgende hoofdstuk, Hoofdstuk 2, wordt dieper ingegaan op de onderzoeksmethoden die zijn gebruikt om de onderzoeksvragen mee te beantwoorden. In de daaropvolgende hoofdstukken worden de resultaten in twee delen besproken.

Deel I van het rapport richt zich op de kenmerken en werkwijze van plegers van TSK, ter beantwoording van Onderzoeksvraag 1 en 2. In Hoofdstuk 3 worden allereerst de perspectieven van Nederlandse professionals over deze vragen geschetst. Vervolgens bespreken we in Hoofdstuk 4 de resultaten van een zelfrapportage vragenlijst afgenomen onder een representatieve steekproef van Nederlandse volwassen mannen. Dit deel sluit af met een tussenconclusie, waarin de resultaten van de interviews en vragenlijsten met elkaar worden vergeleken.

In Deel II van dit rapport wordt daarna stilgestaan bij risicotaxatie bij deze dadergroep. In Hoofdstuk 5 schetsen we de mening van geïnterviewde professionals over de inhoud van de gehanteerde risicotaxatie-instrumenten en op de aansluiting daarvan op plegers van (verschillende vormen van) TSK. Hierna volgt een tussenconclusie waarin wordt gereflecteerd op de aansluiting van risicotaxatie-instrumenten op de groep TSK-plegers (Onderzoeksvraag 3). In Hoofdstuk 6 wordt de uitvoeringspraktijk van risicotaxatie bij TSK besproken en worden knelpunten en uitvoeringsproblemen geïdentificeerd (Onderzoeksvraag 4).

Tot slot worden in Hoofdstuk 7 de conclusies gepresenteerd en worden implicaties en aanbevelingen (Onderzoeksvraag 5) voor zowel wetenschappelijk onderzoek als de praktijk geformuleerd.

2 Methoden

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn in het huidige onderzoek twee onderzoeksmethoden toegepast: 1) interviews met actoren in de strafrechtketen; en 2) een online vragenlijst onder de algemene mannelijke bevolking (zelfrapportage). Een voorziene derde onderzoeksmethode, namelijk een analyse van politie- en strafdossiers, bleek naarmate het onderzoek vorderde niet uitvoerbaar. De gehanteerde onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk in meer detail toegelicht.

Tabel 1. Overzicht onderzoeksvragen en onderzoeksmethoden.

Onderzoeksvraag	Interviews	Zelfrapportage
1 Kenmerken plegers TSK	✓	✓
2 Werkwijze plegers TSK	✓	
3 Aansluiting risicotaxatie-instrumenten	✓	✓
4 Uitvoering risicotaxatie-instrumenten	✓	
5 Aanbevelingen	✓	✓

2.1 Interviews

De eerste onderzoeksmethode omvatte interviews met actoren in de Nederlandse strafrechtketen. De interviews zijn semigestructureerd opgebouwd aan de hand van een topiclist (bijgevoegd in Appendix A). Behalve naar het beeld van de kenmerken, werkwijze en risicofactoren voor recidive van plegers van TSK (vraag 1-3), is, ter beantwoording van vraag 4, hierbij ook gevraagd naar het huidige gebruik van risicotaxatie-instrumenten en eventuele uitvoeringsproblemen of juridische vraagstukken waar in de praktijk tegenaan wordt gelopen. De halfopen interviewstructuur bood flexibiliteit om vragen in een andere volgorde te stellen, door te vragen op een bepaald onderwerp, of om vragen over te slaan wanneer de expertise van een respondent over een bepaald onderwerp niet toereikend bleek.

Voor de interviews benaderden we in het bijzonder professionals die in hun dagelijks werk te maken hebben (of in het verleden hebben gehad) met ofwel (de aanpak van) TSK, ofwel risicotaxatie bij (deze) zedendaders. Potentiële deelnemers werden benaderd via het netwerk van de onderzoekers en begeleidingscommissie, via contactpersonen bij betreffende organisaties, en via *snowball sampling* (Decorte & Zaitch, 2016). Het vinden van professionals die zowel verstand hadden van TSK als van risicotaxatie(-instrumenten) bij specifiek die groep, bleek erg ingewikkeld. Dit komt mede door het kleine aantal TSK-zaken dat door de Nederlandse strafrechtketen wordt afgehandeld, en door de manier waarop (de taakverdeling binnen) de organisaties in de strafrechtketen is georganiseerd (waarover meer in Hoofdstuk 5): zo is de politie georganiseerd in Teams Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (TBKK), waar experts op het gebied van de opsporing van TSK te vinden zijn (maar niet op het gebied van risicotaxatie bij deze groep), terwijl bijvoorbeeld de reclassering bepaalde ‘zedenspecialisten’ kent die veel weten van risicotaxatie bij

zedendaders, maar waarschijnlijk zelden tot nooit een TSK-cliënt hebben gesproken. In totaal zijn vijftien personen geïnterviewd die werkzaam zijn (geweest) bij diverse organisaties die betrokken zijn bij de aanpak van TSK of bij risicotaxatie bij zedendelinquenten (zie tabel 2).

Tabel 2. Overzicht interviewrespondenten.

Organisatie		Eenheid/Regio	Functie	Datum
Politie	1	Landelijke eenheid	Leidinggevende	Juni 2023
	2	Landelijke eenheid (eerder Regio Noord-Holland)	Interventie analist	Juni 2023
	3	Regio Oost-Nederland	Operationeel specialist	Juli 2023
	4	Landelijke eenheid	Analist	Juli 2023
	5	Landelijke eenheid (eerder Regio Noord Nederland)	Interventie/operationeel specialist	Juli 2023
	6	Regio Rotterdam	Operationeel specialist	Juli 2023
	7	Landelijke eenheid	Coördinator	Juli 2023
KMar	1	Team Zeden	Leidinggevende	Juli 2023
OM	1	Landelijk Parket	Officier van Justitie	Juni 2023
	2	Landelijk Parket	Officier van Justitie	Juli 2023
Reclassering	1	Noord-Nederland	Adviseur en toezichthouder (zeden)	Juli 2023
	2	Amsterdam	Toezichthouder (zeden), trainer SSA	Maart 2024
	3	Limburg	Zedenspecialist, trainer SSA	Maart 2024
De Waag	1	Zuid-Holland	Behandelaar	Sept 2023
NIFP	1	Midden-Nederland	Rapporteur	Juli 2024

Deelname aan de interviews gebeurde op vrijwillige en vertrouwelijke basis. Deelnemers zijn via e-mail benaderd, waarna individuele afspraken werden ingepland voor het afnemen van de interviews. Wanneer respondenten akkoord gingen met een interview werd hen een informatieformulier toegestuurd, met uitleg over het onderzoek en de verwerking van de verzamelde data (*informed consent*). Door dit formulier digitaal te ondertekenen en te retourneren aan de onderzoekers gaven deelnemers toestemming voor deelname aan het onderzoek. De belangrijkste elementen hieruit (vertrouwelijkheid, anonimiteit, vrijwilligheid) werden door de onderzoekers in de introductie van het interview herhaald.

Dataverzameling vond plaats in twee periodes; van juni tot september 2023 en in maart tot juli 2024. De interviews werden afgenomen door twee onderzoekers (Koning en Cooper), die de leiding namen over verschillende delen van het gesprek. Bijna alle interviews vonden plaats via beeldbellen in *Microsoft Teams*; een enkel interview werd fysiek afgenomen op de werklocatie van een deelnemer. De duur van de interviews varieerde van 45 tot 115 minuten. Van de interviews zijn audio-opnames gemaakt, die in een beveiligde omgeving zijn opgeslagen en na afloop van het onderzoeksproject worden vernietigd. Na afloop van het

interview werden, op basis van de audio-opnames, door de twee betrokken onderzoekers gespreksverslagen van de interviews gemaakt. Deelnemers kregen de kans om de gespreksverslagen in te zien en, indien gewenst, aan te vullen of te corrigeren. Bij elk verslag werd zo het zes-ogenprincipe toegepast, waarbij niet alleen beide onderzoekers, maar ook de deelnemers zelf controleerden of het verslag een juiste en complete weergave was van het gesprek.

Vervolgens werden de gespreksverslagen geanalyseerd met behulp van het softwareprogramma Atlas.Ti. De gespreksverslagen werden door de twee betrokken onderzoekers gecodeerd aan de hand van een codeboek (Appendix B), waarbij de thematische codes aansluiten bij de verschillende deelvragen van dit onderzoek. De onderzoekers kozen voor een thematische analyse om patronen in de data te identificeren en respondentengroepen te kunnen vergelijken. Wanneer informatie niet binnen de bestaande codes paste overlegden de onderzoekers welke nieuwe code hieraan kon worden toegevoegd. Op deze manier bleef de data het uitgangspunt van de analyse ('emic view'; zie Decorte & Zaitch, 2016). Na het initiële coderen van de verslagen vond overleg plaats tussen de onderzoekers waarbij het codeerschema opnieuw werd doorgenomen en consensus over tegenstrijdigheden werd bereikt (Decorte & Zaitch, 2016). Om de betrouwbaarheid van coderingen te vergroten werden de door de ene onderzoeker gecodeerde secties allemaal ook door de andere onderzoeker nagelopen. Hierna volgde de uiteindelijke analyse van de codes. De deelvragen van het onderzoek waren leidend bij het structureren van de resultaten.

2.1.1 Bijdrage en beperkingen

Doordat TSK een specialistisch onderwerp is waar niet veel professionals zich mee bezighouden, bleek het ingewikkeld voor de onderzoekers om experts te spreken die niet alleen kennis hadden van dit fenomeen, maar ook van risicotaxatie bij deze groep ouders. Zoals eerder vermeld waren er vaak *ofwel* experts te vinden op het thema TSK, *ofwel* experts op het gebied van risicotaxatie bij zedendaders. De professionals op het gebied van TSK, bijvoorbeeld bij de politie, hadden dikwijls geen persoonlijke ervaring met risicotaxatie-instrumenten, waardoor hun mening over deze instrumenten vaak een reflectie was van de beeldvorming hierover in hun werkomgeving. Andersom had een groot deel van de geïnterviewde professionals op het gebied van risicotaxatie, zoals reclasseringswerkers en hulpverleners, zeer beperkte of geen eigen ervaring met plegers van TSK. Sommigen gaven aan hun antwoord te baseren op een of twee zaken die door collega's werden gedraaid, of op gevallen die in de media beschreven waren. Dit kan resulteren in oppervlakkige en mogelijk minder betrouwbare inzichten over de groep TSK-plegers, wat de validiteit en diepgang van data kan verminderen. Zeker in een veld waar een groot deel van de (wetenschappelijke en grijze) literatuur gebaseerd is op beschrijvingen van experts (Koning, 2023), ligt het risico op de loer dat dominante beelden en meningen ongecorrigeerd worden hergebruikt (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). Bovendien hebben de professionals in het veiligheidsdomein alleen inzicht in die plegers, die ter attentie van politie en justitie komen; zij zien dus enkel plegers die op een bepaald moment 'tegen de lamp' gelopen zijn.

Kortom, de beschrijvingen van professionals over TSK-plegers bieden vooral inzicht in het beeld dat onder verschillende professionals leeft over deze doelgroep en over de instrumenten. Gebruik van en vergelijking met andere databronnen, zoals verzameld in de onderzoeksmethoden die in de volgende secties (2.2 en 2.3) worden beschreven, is daarom van groot belang om de eerste twee deelvragen betrouwbaar te kunnen beantwoorden.

Desalniettemin blijven interviews met experts de enige manier om inzicht te krijgen in de beslissingsprocessen en ervaringen die professionals hebben ten aanzien van de inzet van risicotaxatie-instrumenten. Ondanks dat het ingewikkeld bleek om experts te spreken op het gebied van zowel TSK-plegers als van risicotaxatie, leverde de sampling methode na verloop van tijd geen nieuwe potentiële respondenten meer op. Onderzoekers hoorden enkel namen terug van respondenten die zij al gesproken hadden; het aantal relevante Nederlandse experts op dit gebied bleek beperkt. Daarnaast reikten respondenten op den duur tijdens de interviews weinig nieuwe informatie meer aan, waardoor saturatie bereikt leek te zijn (Strauss & Corbin, 1998). Ondanks de relatief kleine steekproef lijkt derhalve het grootste deel van de relevante Nederlandse experts op dit gebied voor het huidige onderzoek te zijn geïnterviewd.

2.2 Online zelfrapportage vragenlijst mannelijke bevolking

Eerder Europees en Angelsaksisch onderzoek heeft laten zien dat het uitvragen van seksueel kindermisbruik (Bártová et al., 2021; Dombert et al., 2016; Ó Ciardha et al., 2022), en specifiek TSK (Koops et al., 2017), onder de algemene bevolking niet alleen belangrijke informatie kan opleveren over de geschatte omvang van deze problemen, maar ook over kenmerken en motieven van de plegers van dit seksueel kindermisbruik. Daarom zijn in het huidige onderzoek zowel een literatuurstudie als interviews met actoren in de strafrechtketen gebruikt om een vragenlijst te ontwikkelen die vervolgens online werd afgenomen onder een representatieve steekproef van de Nederlandse mannelijke bevolking. Deze vragenlijst richt zich enerzijds op de prevalentie van verschillende vormen van offline en online seksueel kindermisbruik, inclusief TSK, onder Nederlandse mannen van 18 en ouder.¹¹ Anderzijds wordt middels deze vragenlijst informatie verzameld over een breed scala aan risico- (en beschermende) factoren voor het (herhaald) plegen van TSK. Ook vragen uit de op dit moment gangbare risicotaxatie-instrumenten voor het inschatten van recidive onder plegers van seksueel kindermisbruik zijn meegenomen. Hierdoor bieden de uitkomsten van de vragenlijst de mogelijkheid om na te gaan in hoeverre bestaande risicotaxatie-instrumenten voor de inschatting van zedenrecidive aansluiten op de kenmerken van en werkwijze van plegers van TSK (vraag 2).

¹¹ Er zijn verschillende redenen voor de beperking tot mannelijke plegers van TSK in dit onderzoek. Hoewel seksueel kindermisbruik wordt gepleegd door zowel mannen als vrouwen, lijkt de prevalentie onder mannen hoger dan die onder vrouwen. Recente studies naar gebruik van online seksueel kindermisbruik materiaal laten bovendien zien dat vrouwen die zich seksueel aangetrokken voelen tot minderjarigen vaker beeldmateriaal gebruiken van adolescenten, terwijl mannelijke gebruikers van online seksueel kindermisbruik materiaal zowel beelden van adolescenten als kinderen bekijken (Tozdan et al., 2020; Tozdan & Briken, 2019). Tot slot zijn gangbare risicotaxatie-instrumenten, zoals de Static-99R, Stable-2007 en Acute-2007, volgens de richtlijnen van de ontwikkelaars niet inzetbaar bij vrouwelijke plegers.

De online vragenlijst werd afgenomen onder een nationaal representatieve steekproef van 9.696 Nederlandse volwassen mannen in de leeftijd 18 tot en met 80 jaar. De vragenlijst biedt niet alleen inzicht in de prevalentie van TSK onder de mannelijke Nederlandse bevolking, maar maakt ook onderscheid tussen intentioneel en situationeel TSK (Klain, 1999). De vragenlijst verschaft tegelijkertijd ook vergelijkbare informatie over plegers van offline en online transnationaal seksueel kindermisbruik nodig voor het vergelijken van verschillende groepen plegers (vraag 1a t/m 1d).

2.2.1 Procedure

Het vragenlijstgedeelte van het onderzoek werd uitgevoerd onder een steekproef van 9.696 in Nederland woonachtige mannen tussen 18 en 80 jaar. Voor het benaderen van de steekproef werd een marketingbureau ingeschakeld. Via dit marketingbureau werd toegang verkregen tot verschillende panels. Deze panels zijn veelal opgebouwd in samenwerking met een aantal grote websites die jaarlijks voor een instroom van tienduizenden nieuwe panelleden zorgen. Leden van deze panels beantwoorden verschillende vragenlijsten per jaar, afhankelijk van de doelgroep van het betreffende onderzoek. In een eerdere uitvraag door het marketingbureau zelf gaven panelleden aan vooral deel te nemen aan deze panels vanwege de invloed die zij door hun antwoorden kunnen uitoefenen, uit nieuwsgierigheid en vanwege de beloning. Respondenten die deelnemen aan onderzoeken van dit betreffende marketingbureau ontvangen hiervoor geen geldelijke vergoeding, maar 'punten' die op de website van het marketingbureau kunnen worden ingewisseld voor cadeaus.

Voor het huidige onderzoek ontvingen panelleden van het marketingbureau eenmalig een uitnodigingsmail met daarin een link naar de online vragenlijst. Om de kwaliteit van de geleverde gegevens te waarborgen werden vragenlijsten met een onwaarschijnlijk korte response tijd – indicatief voor het doorklikken van de vragenlijst zonder de betreffende vragen daadwerkelijk te beantwoorden – voorafgaand aan de datalevering door het marketingbureau uit de data verwijderd. Vanwege het commerciële karakter verstrekt het betreffende marketingbureau geen specifieke gegevens met betrekking tot non-respons, anders dan dat de *response rate* van het huidige onderzoek niet (veel) lager ligt dan voor dit marketingbureau uitgezette vragenlijsten gebruikelijk is.

Het huidige onderzoek richtte zich specifiek op volwassen Nederlandse mannen tussen de 18 en 80 jaar. De benaderde mannen werden per email uitgenodigd deel te nemen aan een online vragenlijstonderzoek naar 'seksualiteit en het internet' waarbij ze werden gewaarschuwd voor het expliciete karakter van bepaalde vragen. Wanneer respondenten op de link in de uitnodigingsmail klikten, kwamen zij terecht op een webpagina waar hen werd uitgelegd dat deelname aan het onderzoek volledig vrijwillig was en dat zij op elk moment hun deelname aan het onderzoek konden staken. Verder werd hen uitgelegd dat het onderzoek volledig anoniem zou plaatsvinden en dat onderzoekers op geen enkel moment zouden beschikken over (persoons)gegevens waarmee de gegeven antwoorden herleid zouden kunnen worden tot een bepaalde persoon. Na het verlenen van *informed consent* werden de respondenten doorgeleid naar de daadwerkelijke vragenlijst.

Voorafgaand aan de dataverzameling werd het voorgenomen onderzoek voorgelegd aan de Ethische Commissie voor Rechtswetenschappelijk en Criminologisch Onderzoek (CERCO) van de Vrije Universiteit Amsterdam. De CERCO kwam tot de conclusie dat er, gegeven de vrijwillige deelname en de getroffen maatregelen ter bewaking van de anonimiteit van de respondenten, geen ethische bezwaren bestonden voor het uitvoeren van het onderzoek. Na het invullen van de vragenlijst werden respondenten gewezen op de websites van Fier en Stop It Now!. Fier (chatmetfier.nl) is een organisatie die hulp biedt aan slachtoffers van (seksueel) geweld. Via hun chat kunnen slachtoffers van (seksueel) geweld anoniem hun verhaal en met een medewerker van Fier bepalen of en zo ja welke hulp passend is. Stop It Now! (stopitnow.nl) richt zich op potentiële plegers van seksueel kindermisbruik en biedt via een telefonische hulplijn en een chat ondersteuning aan personen die zich zorgen maken over hun (seksuele) gevoelens of gedrag tegenover minderjarigen.

Een voor de hand liggende zorg bij zelfrapportage-onderzoek is de vraag: geven mensen wel eerlijk antwoord? Om te controleren voor sociaal wenselijkheid en onderrapportage van niet-normatieve en strafbare gedragingen zoveel mogelijk te voorkomen werd respondenten aan het einde van de vragenlijst direct gevraagd naar de mate van eerlijkheid waarmee ze de vragen in de vragenlijst hadden beantwoord: “Het zou zeer nuttig zijn als u ons nu zou kunnen vertellen of u serieus heeft deelgenomen, zodat we uw antwoorden kunnen gebruiken voor onze wetenschappelijke analyse, of u alleen maar doorklikte om de enquête te bekijken? 1. Ik heb serieus deelgenomen, 2. Ik heb alleen doorgeklikt om de enquête te bekijken”. Eerder onderzoek laat zien dat, wanneer in de analyse van de resultaten vervolgens rekening gehouden wordt met deze zelf-gerapporteerde eerlijkheid, dit de accuratesse van de gevonden samenhangen ten goede komt (Zimmerman & Langer, 1995). In de huidige steekproef van 9.696 respondenten gaven 312 respondenten aan enkel te hebben doorgeklikt om de enquête te bekijken. Deze respondenten werden daarom niet meegenomen in de analyse. De gerapporteerde resultaten hebben betrekking op de 9.384 respondenten die aangaven serieus te hebben deelgenomen aan het onderzoek.

2.2.2 Afhankelijke variabelen: Prevalentie van TSK

Om de prevalentie van TSK te meten werd onderscheid gemaakt tussen *offline* en *online TSK*, en tussen betaald en onbetaald seksueel misbruik. Om offline TSK te meten werd respondenten gevraagd of zij ooit hadden betaald voor het verrichten van seksuele handelingen door een persoon jonger dan 18 jaar en/of na hun 21ste weleens onbetaalde seks hadden gehad met een persoon jonger dan 16 jaar. De antwoordopties waren Nee; Ja, 1 keer; of Ja, meerdere keren. Indien respondenten aangaven dat dit het geval was, werd hen gevraagd in welk(e) land(en) dit had plaatsgevonden.¹² Tabel 3 biedt een overzicht van de precieze vragen en categorieën die naar aanleiding van deze vragen zijn samengesteld.

¹² Ter beantwoording van de onderzoeksvragen maken we in de analyses enkel onderscheid tussen ‘Nederland’ en ‘het buitenland’. Geïnteresseerden kunnen meer lezen over de gerapporteerde TSK-bestemmingslanden in Appendix C.

Tabel 3. Vragenlijst items en subgroepen daderschap

Betaalde seks <18	
Heeft u ooit iemand betaald voor het verrichten van seksuele handelingen?	
<i>Nee</i>	Geen dader (groep 3)
<i>Ja, één keer</i>	
<i>Ja, meerdere keren</i>	↓
Wat was de leeftijd van de persoon/personen die deze seksuele handeling(en) uitvoerden?	
<i>Man(nen) van 18 jaar of ouder</i>	Geen dader (groep 3)
<i>Vrouw(en) van 18 jaar of ouder</i>	
<i>Man(nen) tussen 12 en 17 jaar</i>	
<i>Vrouw(en) tussen 12 en 17 jaar</i>	↓
<i>Man(nen) van jonger dan 12 jaar</i>	
<i>Vrouw(en) jonger dan 12 jaar</i>	
Waar?	
<i>In Nederland</i>	Pleger van seksueel kindermisbruik in Nederland (groep 2)
<i>In het buitenland</i>	Pleger van offline transnationaal seksueel kindermisbruik (groep 1) subgroepen: <i>situationeel (1a), intentioneel (1b)</i>
Onbetaalde seks <16	
Heeft u na uw 21ste jaar weleens onbetaalde seks gehad met een persoon jonger dan 16 jaar?	
<i>Nee</i>	Geen dader (groep 3)
<i>Ja, één keer</i>	
<i>Ja, meerdere keren</i>	↓
Wat was de leeftijd van de persoon/personen met wie u na uw 21 ^{ste} jaar onbetaalde seks heeft gehad?	
<i>Man(nen) tussen 12 en 15 jaar</i>	
<i>Vrouw(en) tussen 12 en 15 jaar</i>	↓
<i>Man(nen) van jonger dan 12 jaar</i>	
<i>Vrouw(en) jonger dan 12 jaar</i>	
Waar?	
<i>In Nederland</i>	Pleger van seksueel kindermisbruik in Nederland (groep 2)
<i>In het buitenland</i>	Pleger van offline transnationaal seksueel kindermisbruik (groep 1) subgroepen: <i>situationeel (1a), intentioneel (1b)</i>
Online TSK	
Heeft u ooit via het internet meegedaan aan of meegekeken met een livestream waarin seksuele handelingen waren te zien?	
<i>Nee</i>	Geen dader (groep 3)
<i>Ja, één keer</i>	
<i>Ja, meerdere keren</i>	↓
Wat was de leeftijd van de personen in deze livestream?	
<i>Man(nen) van 18 jaar of ouder</i>	Geen dader (groep 3)
<i>Vrouw(en) van 18 jaar of ouder</i>	
<i>Man(nen) tussen 12 en 17 jaar</i>	Pleger van online (transnationaal) seksueel kindermisbruik
<i>Vrouw(en) tussen 12 en 17 jaar</i>	
<i>Man(nen) van jonger dan 12 jaar</i>	
<i>Vrouw(en) jonger dan 12 jaar</i>	

De reden voor het onderscheid tussen betaalde en onbetaalde seks is te vinden in de strafbaarstellingen in het Nederlands Wetboek van Strafrecht (Sr). Seksuele handelingen tegen betaling met personen onder de 18 jaar is strafbaar gesteld in Art. 248b Sr. Bij Art. 244 en 245 Sr, die respectievelijk ontucht met kinderen in de leeftijd tot 12 en van 12 tot en met 15 jaar betreffen, is het irrelevant of voor het seksueel contact betaling heeft plaatsgevonden. Hoewel wettelijk gezien elk seksueel contact met iemand jonger dan 16 jaar strafbaar is, blijkt uit jurisprudentie dat seksueel contact tussen jongeren onderling in bepaalde gevallen geen strafbaar feit oplevert. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een affectieve relatie tussen beide partijen, de seksuele handelingen met wederzijdse instemming zijn verricht en er sprake is van een gering leeftijdsverschil. Een leeftijdsverschil van vijf of meer jaar wordt doorgaans aangemerkt als een niet gering leeftijdsverschil. Om deze reden is in dit onderzoek de gehanteerde grens 'na uw 21ste jaar' opgenomen waar het onbetaalde seksuele contacten met personen jonger dan 16 jaar betreft.

Op basis van de antwoorden op bovenstaande vragen werden respondenten ingedeeld in drie groepen:

- (1) mannen die aangaven ooit in het buitenland, betaald seksueel contact te hebben gehad met een persoon jonger dan 18 jaar, dan wel na hun 21ste jaar onbetaald seksueel contact te hebben gehad met een persoon jonger dan 16 jaar ('plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik'),
- (2) mannen die aangaven ooit in Nederland, maar nooit in het buitenland, betaald seksueel contact te hebben gehad met een persoon jonger dan 18 jaar, dan wel na hun 21ste jaar onbetaald seksueel contact te hebben gehad met een persoon jonger dan 16 jaar ('plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland'), en
- (3) mannen die aangaven nooit betaald en nooit, na hun 21ste jaar, onbetaald seksueel contact te hebben gehad met een persoon jonger dan 18 respectievelijk 16 jaar.

De groep plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik (1) werd verder onderverdeeld in *situationele* (1a) en *intentionele* plegers (1b). Om onderscheid te kunnen maken tussen situationele en intentionele TSK-plegers werd, wanneer respondenten aangaven dat het seksuele contact met minderjarigen ten minste een keer in het buitenland had plaatsgevonden, hen gevraagd of zij destijds naar dit buitenland waren gereisd met de intentie om daar seks te hebben met personen jonger dan 16/18 jaar of niet.

Om inzicht te krijgen in de prevalentie van *online* TSK werd aan respondenten gevraagd of zij ooit hadden deelgenomen aan een *livestream* waarin minderjarigen te zien waren die seksuele handelingen verrichtten. Om de omvang van de vragenlijst te beperken werd, anders dan bij offline TSK, bij online TSK niet gevraagd naar het land van herkomst van de slachtoffers. Het weinige beschikbare onderzoek naar slachtoffers van online TSK suggereert dat plegers van online TSK soms de eerste contacten leggen met slachtoffers of personen uit de sociale kring van deze slachtoffers die het seksueel misbruik van het slachtoffer faciliteren tijdens een fysiek verblijf in het buitenland, waarna deze contacten online worden voortgezet. In andere gevallen leggen plegers van online TSK in eerste instantie online contact met faciliteerders van

online TSK, vaak vrouwelijke familieleden van het uiteindelijke slachtoffer, bijvoorbeeld via datingsites speciaal gericht op buitenlandse vrouwen. Ook komt het voor dat faciliteerders, en soms ook slachtoffers zelf, potentiële plegers online benaderen, bijvoorbeeld via uitnodigingsverzoeken op sociale media. Hoewel wordt aangenomen dat slachtoffers en faciliteerders van online TSK zich in het overgrote deel van de gevallen bevinden in landen waar sprake is van structurele armoede onder grote delen van de bevolking, zoals bekende bronlanden van offline TSK, zijn er ook gevallen van livestreaming bekend uit landen als de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk (Christensen & Woods, 2024). Ondanks dat het plausibel is dat de *livestreams* waaraan respondenten aangeven te hebben deelgenomen buitenlandse slachtoffers betreffen, in plaats van slachtoffers uit Nederland, kan dit daarom niet met zekerheid worden geconcludeerd. Bij het categoriseren van deelnemers aan *livestreams* als plegers van online TSK moet derhalve een slag om de arm worden gehouden.

In eerder onderzoek onder een representatieve steekproef (N = 8.718) van de Duitse mannelijke bevolking gaf 3,2 procent (N = 280) aan zich schuldig te hebben gemaakt aan seksueel kindermisbruik, terwijl 0,4 procent (N = 37) aangaf naar het buitenland te zijn gereisd om daar seksuele contacten te hebben met minderjarigen jonger dan 13 jaar. Nog eens 0,4 procent (N = 33) gaf aan betaald seksueel contact te hebben gehad met minderjarigen in het eigen land (Dombert et al., 2016; Koops et al., 2017). Op basis van het Duitse onderzoek mag in onze steekproef van 9.696 Nederlandse mannen worden verwacht dat rond de 40 van hen aangeven naar het buitenland te zijn gereisd voor het plegen van TSK. Opgemerkt moet worden dat het Duitse onderzoek online TSK niet heeft uitgevraagd. Mede gegeven het gemak van het online plegen van TSK, kan worden verwacht dat wanneer vormen van online TSK expliciet worden uitgevraagd, het aantal mannen in de steekproef dat aangeeft TSK te hebben gepleegd groter zal zijn.

2.2.3 Onafhankelijke variabelen: Kenmerken van TSK-plegers

In de vragenlijst werden een aantal persoonlijke- en achtergrondkenmerken van respondenten uitgevraagd die onderdeel zijn van de op dit moment gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor plegers van seksuele feiten of prominent figureren in bestaande etiologische theorieën aangaande het plegen van seksuele feiten tegen kinderen. De uitgevraagde kenmerken zijn weergegeven in Tabel 4, gegroepeerd naar de domeinen uit gangbare risicotaxatie-instrumenten. Achter elk kenmerk is voor een aantal gangbare risicotaxatie-instrumenten aangegeven of dit kenmerk deel uitmaakt van het betreffende instrument. De groen gearceerde kenmerken werden in de huidige vragenlijst uitgevraagd, voor de rood gearceerde kenmerken was dit niet het geval. Om respondenten niet af te schrikken de vragenlijst volledig in te vullen, werden gedetailleerde vragen met betrekking tot de seksuele delictsgeschiedenis achterwege gelaten. Verder werden, mede omwille van de maximaal mogelijke lengte van de vragenlijst, een aantal psychologische kenmerken niet uitgevraagd.¹³ De Stable 2007 bevat een

¹³ Specifiek ging het bij het eerste om het kenmerk 'ontoereikende probleemoplossende vaardigheden', waarvoor een geschikt instrument ontbrak. Verder werd 'mentaal welzijn' niet uitgevraagd omdat mentaal welzijn van

vraag naar '(des)interesse in het welzijn van anderen', wat in dit onderzoek geoperationaliseerd werd als 'empathie'.

Tabel 4. Kenmerken van verdachten van seksuele delicten uitgevraagd in gangbare risicotaxatie-instrumenten.

	Static-99	Stable-2007	Acute-2007	CPORT	RM2000/S	OSP/C	KIRAT
<i>Demografische kenmerken</i>							
Leeftijd	•	•		•	•	•	
Relatiestatus					•		
Toegang tot slachtoffers			•				•
Alcohol/drugs problematiek			•				•
<i>Criminele geschiedenis</i>							
Indexdelict bevat veroordeling voor niet-seksueel geweld	•						
Eerder vermogensdelict					•		
Eerder geweldsdelict	•						
Eerder seksueel delict minderjarig slachtoffer							•
Eerder contact seksueel delict	•			•	•	•	•
Eerder non-contact seksueel delict	•				•	•	•
Delicts frequentie/variatie	•			•	•	•	•
Niet voldaan aan voorwaarden toezicht				•			
Extrafamiliaal slachtoffer (seksueel geweld)	•						
Onbekend slachtoffer (seksueel geweld)	•				•	•	
Mannelijk slachtoffer (seksueel geweld)	•				•		
<i>Sociale en psychologische kenmerken</i>							
Stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar	•	•			•		
Sociale steun		•	•				
Ontoereikende probleemoplossingsvaardigheden		•					
Mentaal welzijn			•				
Negatieve emotionaliteit/vijandigheid		•	•				
Vrouwvijandigheid		•					
Identificatie met kinderen		•					
Eenzaamheid		•					
Empathie		•					
Impulsiviteit		•					
<i>Seksualiteit</i>							
Seksuele preoccupatie		•	•				
Seks als coping		•					
Seksuele deviantie		•					
Seksuele interesse in kinderen				•			
Online seksueel kindermisbruik materiaal meisjes							•
Online seksueel kindermisbruik materiaal jongens				•			•
Online contact met kinderen							•
<i>Veranderingsbereidheid</i>							
Samenwerking met toezichthouders		•	•				

Noot. Groen gemarkeerde factoren zijn uitgevraagd in dit onderzoek; voor de rood gekleurde factoren is dit niet het geval.

Leeftijd

Respondenten werd gevraagd naar hun leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst. Respondenten variëren in leeftijd van 18 tot 80 jaar, met een gemiddelde van 55,66 jaar.¹⁴ In gevallen waarin respondenten een geval van offline seksueel kindermisbruik rapporteerden, werd ook hun leeftijd ten tijde van het laatst gerapporteerde geval uitgevraagd. Op deze

moment tot moment kan verschillen en de uitgevraagde delicten soms ver in het verleden, en daarmee in een andere staat van mentaal welzijn konden hebben plaatsgevonden. Ten slotte werd 'negatieve emotionaliteit/vijandigheid' niet uitgevraagd vanwege de veronderstelde overlap met 'vrouwvijandigheid'.

¹⁴ Dit is ouder dan de gemiddelde Nederlander (42,4 jaar). Dit komt omdat de huidige steekproef enkel uit personen van 18 jaar en ouder bestaat.

manier kon inzicht worden verkregen in de leeftijd ten tijde van het plegen van het delict, dat wellicht decennia geleden zou kunnen zijn geweest.

Hoogst behaald opleidingsniveau

Respondenten werd ook gevraagd naar hun hoogst behaald opleidingsniveau. Dit werd vervolgens op basis van de Standaard Onderwijsindeling (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024) ingedeeld in drie niveaus: laag (basisonderwijs, vmbo, mbo1, havo- en vwo-onderbouw), middelbaar (mbo2, mbo3, mbo4, havo, vwo) en hoog (hbo, wo, post-wo). Van 18,3% (n = 1717) van de steekproef is het opleidingsniveau laag, van 37,2% (n = 3489) is dit middelbaar en van 44,5% (n = 4178) is dit hoog. Voor de analyses is opleidingsniveau gedichotomiseerd tot een variabele die aangeeft of een respondent wel (=1) of niet (=0) hoog opgeleid is. Hoewel er geen aanwijzingen zijn dat opleidingsniveau een risicofactor is voor het herhaald plegen van seksuele delicten (zie bijv. van der Put et al., 2020), en deze variabele niet voorkomt in de risicotaxatie-instrumenten, is dit kenmerk toch in het onderzoek meegenomen omdat in de praktijk de indruk lijkt te bestaan dat plegers van TSK doorgaans hoger zijn opgeleid dan andere seksuele daders.

Werk

Om inzicht te krijgen in de arbeidsmarktpositie van respondenten werd hen gevraagd of zij, in de vier jaar voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst, nog schoolgaand of reeds gepensioneerd waren, of zij geheel of gedeeltelijk werkzaam waren geweest, of in het geheel niet werkzaam waren geweest. Van de respondenten in de steekproef geeft 44,84% (n = 4208) aan de afgelopen vier jaar voortdurend werkzaam te zijn geweest, terwijl 17,12% (n = 1607) aangeeft gedeeltelijk werkzaam te zijn geweest. Ruim een kwart (28,61%; n = 2685) is reeds gepensioneerd, terwijl 2,39% (n = 224) de afgelopen vier jaar nog schoolgaand was. In totaal geeft 7,03% (n = 660) aan de volledige periode werkloos te zijn geweest. Ten behoeve van de analyses is arbeidsmarktpositie gedichotomiseerd tot een variabele die aangeeft of men in de vier jaar voorafgaand aan het onderzoek voortdurend werkloos is geweest ja (=1) of nee (=0). Respondenten die nog schoolgaand waren, of juist reeds gepensioneerd werden tot de laatste categorie (=0) gerekend. Ook werk komt niet voor in de risicotaxatie-instrumenten, maar is meegenomen om de indruk te toetsen dat plegers van TSK in vergelijking met andere seksuele daders meer geld te besteden hebben. Eerder onderzoek vond overigens geen sterk verband tussen werk en herhaalde seksuele criminaliteit (van der Put et al., 2020).

Relatiestatus (huidig)

Relatiestatus werd afgeleid uit de door respondenten opgegeven samenstelling van hun huishouden. Bijna een kwart (24,60%; n = 2308) van de respondenten is alleenstaand. Hieronder vallen ook respondenten die aangeven een latrelatie te hebben. Het merendeel van de steekproef (71,06%; n = 6668) woont samen met een partner (al dan niet met kinderen). De overige respondenten (4,35%; n = 407) wonen alleen met kinderen of wonen samen met een of meer andere volwassenen die niet hun partner zijn. Van één respondent is de

huishoudsamenstelling onbekend. Ten behoeve van de analyse is relatiestatus gedichotomiseerd tot een variabele die aangeeft of de respondent op het moment van het invullen van de vragenlijst wel (=1) of niet (=0) samenwoont met een partner.

Toegang tot kinderen

Om toegang tot kinderen te meten, werd respondenten gevraagd of zij samenwoonden met minderjarige kinderen, of zij in hun betaalde baan in direct contact kwamen met kinderen, en of zij tijdens vrijwilligerswerk of het uitoefenen van hun hobby in direct contact kwamen met kinderen. Van de respondenten gaf 31,14% (n = 2922) aan dat zij in hun dagelijkse bezigheden op enigerlei wijze in direct contact met kinderen kwamen.

Problematisch alcohol- en drugsgebruik

In de vragenlijst werden drie vragen opgenomen om problematisch middelengebruik te meten. Deze items zijn gebaseerd op de items met de hoogste *corrected-item-total-correlation* van de *Addiction Acknowledgement Scale* (AAS) zoals opgenomen in de *Minnesota Multiphasic Personality Inventory version 2* (MMPI-2; Weed et al., 1992).¹⁵ Respondenten werd gevraagd op een 5-punts Likert schaal aan te geven in hoeverre de volgende stellingen op hen van toepassing waren (1 = helemaal niet van toepassing op mij – 5 = heel erg van toepassing op mij): ‘Ik word één keer per week of vaker high of dronken’, ‘Ik denk dat ik een drugs- en/of alcoholprobleem heb’ en ‘Ik heb overmatig drugs of alcohol gebruikt’. In de huidige steekproef betreft de Cronbach’s alpha van deze maat 0,84 en de gemiddelde score 1,68.

Criminele geschiedenis

Respondenten werd gevraagd of ze ooit als verdachte in aanraking waren gekomen met de politie voor een vermogensmisdrijf (bijv. diefstal, inbraak, fraude), een geweldsmisdrijf (bijv. bedreiging, mishandeling), een seksueel misdrijf met lichamelijk contact (bijv. aanranding, verkrachting, ontucht), een seksueel misdrijf zonder lichamelijk contact (bijv. het bezit van afbeeldingen van seksueel kindermisbruik), of enig ander misdrijf (bijv. vandalisme, overtreding van de Opiumwet, rijden onder invloed). Op basis van de gegeven antwoorden werden vijf onafhankelijke variabelen geconstrueerd. Vier dichotome variabelen geven aan of respondenten wel (=1) of niet (=0) een geschiedenis hadden van vermogensdelicten, geweldsdelicten, seksuele delicten waarbij er sprake was van lichamelijk contact, en seksuele delicten waarbij er geen sprake was van lichamelijk contact. Tot slot werd een schaalvariabele (0 - 5) berekend die de variëteit in zelf-gerapporteerd delictgedrag aangeeft, waarbij 0 staat voor geen delicten, 1 voor weinig variëteit (enkel delict(en) van dezelfde soort), en 5 voor veel variëteit (veel verschillende delictsoorten). Eerder onderzoek laat namelijk zien dat delictsvariëteit een stabielere maat is voor de mate van crimineel handelen dan de frequentie van plegen (Sweeten, 2012).

¹⁵ De *corrected-item-total-correlation* geeft de samenhang aan tussen scores op dit betreffende item en het totale instrument zonder het betreffende item. De hoogte van de *corrected-item-total-correlation* geeft de mate aan waarin het betreffende item indicatief is voor het onderliggende construct.

In de huidige steekproef geeft 6,3% (n = 594) van de respondenten aan ooit door de politie als verdachte te zijn aangemerkt van een seksueel delict, en 17,3% (n = 1626) ooit als verdachte te zijn aangemerkt van een niet-seksueel delict. De gemiddelde delictsvariëteit in de steekproef is 0,40. Ter vergelijking: eerder Nederlands onderzoek liet zien dat in een random steekproef van Nederlandse mannen, met een gemiddelde leeftijd van 44 jaar, bijna één op drie (32,3%) ten minste één keer met justitie in aanraking was gekomen (Blokland et al., 2019). Van alle in 1984 geboren Nederlandse mannen bleek eerder dat 23% voor het 23ste jaar officieel door de politie als verdachte was geregistreerd (Blokland et al., 2010). Beide eerdere onderzoeken noemen geen vergelijkbare cijfers voor seksuele delicten.

Mannelijk slachtoffer seksueel geweld

Verschillende risicotaxatie-instrumenten bevatten de vraag of er bij eerder seksueel geweld sprake is geweest van een mannelijk slachtoffer. In de huidige vragenlijst werd daarom uitgevraagd of het door respondenten gerapporteerde seksueel kindermisbruik mannelijke of vrouwelijke slachtoffers betrof.¹⁶ Van de totale steekproef geeft 2,97% (n = 279) aan zich schuldig te hebben gemaakt aan seksueel misbruik (offline of online) met een minderjarig mannelijk slachtoffer.

Stabiele romantische relatie

Als indicatie voor het vermogen van respondenten om stabiele romantische relaties aan te gaan, werd respondenten gevraagd of zij ooit in de periode na hun 18de jaar een stabiele romantische relatie hadden gehad die ten minste twee jaar duurde. In totaal geeft 88,5% van de steekproef (n = 8305) aan ten minste één keer een stabiele romantische relatie te hebben gehad die ten minste twee jaar duurde. Van de respondenten die aangeeft in de periode na hun 18de jaar ooit een stabiele romantische relatie te hebben gehad, geeft 77,00% (n = 6394) ten tijde van het invullen van de vragenlijst samen te wonen met een romantische partner (zie onder: relatiestatus (huidig)).

Sociale steun

Om sociale steun te meten werd gebruik gemaakt van een tot zes items verkorte versie van de *Perceived Social Support Questionnaire* (F-SozU K-6; Kliem et al., 2015). De F-SozU K-6 bevraagt drie belangrijke vormen van sociale steun: praktische en materiële steun, emotionele steun en sociale integratie. Samen combineren de zes items tot een algemene maat van het door respondenten ervaren niveau van sociale steun. Voorbeeld items zijn: 'Er is iemand heel dicht bij me op wiens hulp ik altijd kan rekenen', 'Als ik erg depressief ben, weet ik bij wie ik terecht kan', en 'Ik ken verschillende mensen met wie ik graag dingen doe'. Respondenten beantwoordden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet op mij van toepassing' tot '5 = helemaal op mij van toepassing'. In de huidige steekproef betreft de Cronbach's alpha van deze maat 0,74 met een gemiddelde score van 3,56.

¹⁶ In de vragenlijst werd niet over 'slachtoffers' gesproken, maar over 'betrokkenen'.

Vrouwvijandigheid

Vrouwvijandigheid werd in dit onderzoek gemeten middels de vijf hoogstladende items op de vijandig seksisme subschaal van de *Ambivalent Sexism Inventory* (ASI; Glick & Fiske, 1997). Vijandig seksisme verwijst naar pogingen machtsverschillen tussen mannen en vrouwen, traditionele genderrollen en seksuele uitbuiting van vrouwen te rechtvaardigen door het doen van denigrerende uitspraken over vrouwen, bijvoorbeeld: 'Vrouwen overdrijven problemen op het werk' en 'Vrouwen zijn te gemakkelijk beledigd'. Respondenten beantwoordden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet mee eens' tot '5 = helemaal mee eens'. In de huidige steekproef betreft de Cronbach's alpha van deze maat 0,90 met een gemiddelde score van 2,34.

Identificatie met kinderen

De in dit onderzoek gebruikte maat om cognitieve en emotionele identificatie met kinderen te meten is gebaseerd op de *Cognitive and Emotional Congruence with Children* (C-ECWC) schaal (Paquette & McPhail, 2020). De C-ECWC bestaat uit drie subschalen: kinderlijk zelfbeeld, vriendschap en positieve relaties met kinderen, en romantische aantrekking tot kinderen. Voor de zelfbeeld en romantische aantrekking subschalen werden de drie hoogst-ladende items meegenomen. Voor de vriendschap en positieve relaties subschaal werd, vanwege de expliciete verwoording, besloten om het hoogstladende item op deze subschaal niet mee te nemen en werd gekozen voor de volgende hoogstladende items.¹⁷ Voorbeeld items voor de verschillende subschalen zijn: 'Ik heb het gevoel dat ik veel gemeen heb met kinderen' voor kinderlijk zelfbeeld, 'Ik voel me goed als ik met jongeren praat' voor vriendschap en positieve relaties en 'Het is de schoonheid en puurheid van kinderen die me aantrekken' voor romantische aantrekking. Respondenten beantwoordden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet mee eens' tot '5 = helemaal mee eens'. In de huidige steekproef betreft de Cronbach's alpha van deze maat 0,90 met een gemiddelde score van 1,93. Gemiddeld identificeren mannen in de huidige steekproef dus maar in zeer beperkte mate met kinderen.

Eenzaamheid

Eenzaamheid werd gemeten met de *Three Item Loneliness Scale* (TILS; Hughes et al., 2004). De TILS is gebaseerd op de uitgebreidere *Revised UCLA Loneliness Scale* (R-UCLA; Russell et al., 1980), en bestaat uit de volgende drie items: 'Ik mis vaak het gezelschap van anderen', 'Ik voel me vaak buitengesloten', en 'Ik voel me vaak geïsoleerd van anderen'. Respondenten beantwoordden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet op

¹⁷ Het hoogstladende (0.67) item op de vriendschap en positieve relaties met kinderen subschaal betrof 'Vriendschap met kinderen is belangrijker dan seks met ze te hebben', hetgeen in de aan respondenten geschetste context van het onderzoek 'seksualiteit en het internet' door de onderzoekers als te direct verwijzend naar seksuele handelingen met kinderen werd beoordeeld. In plaats hiervan werd het op-een-na hoogst (0.66) ladende item meegenomen.

mij van toepassing' tot '5 = heel erg op mij van toepassing'. In de huidige steekproef is de Cronbach's alpha van deze maat 0,78 en de gemiddelde score 2,31.

Empathie

Voor het meten van empathie werd gebruik gemaakt van items van de *Empathic Concerns Scale* (ECS; Davis, 1980). De ECS betreft een instrument dat affectieve empathie beoogt te meten en bestaat uit zeven items die ingaan op de neiging van respondenten om warme gevoelens van compassie en zorg te ervaren voor anderen die negatieve dingen meemaken. Voorbeelden zijn: 'Wanneer ik het gevoel heb dat er misbruik van iemand wordt gemaakt, heb ik de behoefte om die persoon te beschermen', en 'Wanneer ik zie dat iemand oneerlijk behandeld wordt, dan heb ik soms geen medelijden met hen'. Respondenten beantwoordden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet op mij van toepassing' tot '5 = heel erg op mij van toepassing'. Items werden dusdanig gehercodeerd dat een hoge score correspondeert met sterkere gevoelens van affectieve empathie. In de huidige studie is de Cronbach's alpha van deze maat 0,56 en scoren respondenten gemiddeld een 3,45.

Impulsiviteit

In dit onderzoek werd impulsiviteit gemeten door middel van items gebaseerd op de *Momentary Impulsivity Scale* (MIS; Tomko et al., 2014). Respondenten werd gevraagd in hoeverre vier stellingen met betrekking tot impulsiviteit op hen van toepassing waren, bijvoorbeeld 'Ik zeg vaak dingen zonder er bij na te denken', 'Ik geef vaak meer geld uit dan de bedoeling was'. Respondenten beantwoordden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet op mij van toepassing' tot '5 = heel erg op mij van toepassing'. In de huidige steekproef is de Cronbach's alpha van deze maat 0,65 en is de gemiddelde score 2,74.

Antisociale attitudes

In aanvulling op de criminele geschiedenis van respondenten werden ook hun antisociale attitudes uitgevraagd. Antisociale attitudes werden gemeten middels de vier hoogstladende items van de *Measures of Criminal Attitudes and Associates* (MCAA) schaal (Mills et al., 2004). De MCAA is een intentionele maat waarin respondenten stellingen worden voorgelegd met betrekking tot antisociaal handelen in bepaalde situaties, bijvoorbeeld 'Ik kan me voorstellen dat ik zou liegen tegen de politie' en 'Ik zou er voor open staan om bepaalde mensen te bedriegen'. Respondenten beantwoorden elke stelling op een 5-punts Likert schaal variërend van '1 = helemaal niet op mij van toepassing' tot '5 = heel erg op mij van toepassing'. In de huidige steekproef is de Cronbach's alpha van deze maat 0,79 en de gemiddelde score 2,22.

Seksuele preoccupatie

Seksuele preoccupatie duidt op de niet te onderdrukken neiging om aan seks te denken, met als resultaat dat seks het denken van de betreffende persoon gaat domineren (Snell & Papini, 1989). Net als seks als coping (zie hieronder) is seksuele preoccupatie een onderdeel van wat

in de klinische literatuur wordt aangeduid als een compulsieve seksueel gedragsstoornis of hyperseksualiteit, en bij het grote publiek beter bekend is als seksverslaving. Seksuele preoccupatie wordt hier gemeten door middel van zes items uit de Preoccupation subschaal van de *Composite Index of Compulsive Sexual Behavior Disorder* (CI-CSBD; Castro-Calvo et al., 2020). De originele items werden in dit onderzoek geformuleerd als stellingen (bijvoorbeeld: 'Ik word vaak in beslag genomen door seksuele gedachten', 'Ik denk meer aan seks dan ik zou willen'), waarvan respondenten gevraagd werd aan te geven in hoeverre deze op hen van toepassing waren ('1 = helemaal niet op mij van toepassing' – '5 = heel erg op mij van toepassing'). In de huidige steekproef is de Cronbach's alpha van deze maat 0,87 en is de gemiddelde score 2,22.

Seks als coping

Van seksuele coping is volgens de DSM-5 sprake wanneer iemand herhaaldelijk op negatieve gevoelens of stressvolle levensgebeurtenissen reageert met seksuele fantasieën, seksuele verlangens, of seksueel gedrag (American Psychiatric Association, 2013). Seksuele coping werd gemeten met items gebaseerd op zeven items uit de Coping subschaal van de *Composite Index of Compulsive Sexual Behavior Disorder* (CI-CSBD; Castro-Calvo et al., 2020). De originele 7 items op de seksuele coping subschaal van de CI-CSBD werden in dit onderzoek geherformuleerd als stellingen (bijvoorbeeld: 'Als ik me rusteloos voel, grijp ik naar seks om mezelf te kalmeren', 'Seks is voor mij een manier om aan mijn problemen te ontsnappen') waarvan respondenten gevraagd werd aan te geven in hoeverre deze op hen van toepassing waren (1 = 'helemaal niet op mij van toepassing' – 5 'heel erg op mij van toepassing'). In de huidige steekproef is de Cronbach's alpha van de seksuele coping maat 0,93 en is de gemiddelde score 2,23.

Seksuele deviantie en pedofilie

Seksuele deviantie werd in dit onderzoek gemeten door een variatie op de *Paraphilic Interests and Disorders Scale* (PIDS; Winters et al., 2023). De PIDS bestaat uit 8 beschrijvingen van in de DSM-5 onderscheiden parafilieën, te weten: voyeurisme, exhibitionisme, frotteurisme, masochisme, sadisme, pedofilie, fetisjisme, en travestie.¹⁸ Voyeurisme verwijst naar het herhaald en in sterke mate ervaren van seksuele opwindings door het ongevraagd observeren van een persoon of personen die naakt zijn, zich aan het uitkleden zijn, of seks hebben. Exhibitionisme verwijst naar het herhaald en in sterke mate ervaren van seksuele opwindings door het ongevraagd tonen van de eigen geslachtsdelen aan anderen. Frotteurisme verwijst naar het herhaald en in sterke mate ervaren van seksuele opwindings door de gedachte of het daadwerkelijk ongevraagd met het eigen lichaam tegen of over het lichaam van een andere persoon te wrijven. De bekendere termen masochisme en sadisme verwijzen respectievelijk naar het herhaald en in sterke mate ervaren van seksuele opwindings door het zich te

¹⁸ De benaming 'deviant' betekent in deze context dat deze seksuele interesses als 'niet-traditioneel' kunnen worden aangemerkt.

onderwerpen aan vernederende of pijnlijke handelingen, respectievelijk het toebrengen van emotioneel en fysiek lijden aan anderen. Pedofilie wordt in de DSM-5 omschreven als het ervaren van een herhaalde en sterke seksuele opwinding bij het idee, of de fantasie, seksueel contact te hebben met een persoon jonger dan 12 jaar (American Psychiatric Association, 2013). Fetisjisme verwijst naar het herhaald en in sterke mate ervaren van seksuele opwinding bij de gedachte aan, of fantasie over, bepaalde niet-levende materialen of objecten, of delen van het lichaam anders dan de geslachtsdelen. Travestie verwijst ten slotte naar het herhaald en in sterke mate ervaren van seksuele opwinding bij de gedachte aan, of fantasie over, het dragen van kleding van het andere geslacht.

Respondenten werd voor elk van de parafilieën een korte beschrijving voorgelegd en gevraagd aan te geven, op een schaal van 0 tot 100, hoe sterk zij daarbij seksuele opwinding ervoeren. Pedofilie werd geoperationaliseerd door respondenten te vragen hoe sterk zij zich seksueel opgewonden voelden bij het idee, de fantasie of het daadwerkelijk uitvoeren van seksuele handelingen met een persoon jonger dan 12 jaar. Van de totale steekproef gaf 14,02% (n = 1316) aan in enige mate (score ≥ 1) seksueel opgewonden te raken van het idee, de fantasie of het daadwerkelijk uitvoeren van seksuele handelingen met een persoon jonger dan 12 jaar. De gemiddelde score was 5,41 voor de totale steekproef en 38,55 voor personen die tenminste enige seksuele opwinding rapporteerden. Omdat het huidige onderzoek zich specifiek richt op transnationaal seksueel kindermisbruik, rapporteren we pedofilie apart van de overige parafilieën. In dit onderzoek werd 'seksuele deviantie' geoperationaliseerd als het aantal overige parafilieën (voyeurisme, exhibitionisme, frotteurisme, masochisme, sadisme, fetisjisme, en travestie) waarop respondenten een score groter dan 0 rapporteerden. Gemiddeld gaven respondenten aan bij 1 of 2 van de overige beschreven parafilieën enige seksuele opwinding te ervaren.

Professionele hulp

Respondenten werd gevraagd of zij ooit overwogen hadden professionele hulp te zoeken met betrekking tot uw seksuele gevoelens of seksuele gedrag richting personen jonger dan 18. In totaal geeft 4,15% (n = 389) van de respondenten aan ooit professionele hulp te hebben overwogen of daadwerkelijk te hebben gezocht. Binnen de context van de vragenlijst vatten wij dit op als een indicatie van veranderingsbereidheid en een positieve houding ten opzichte van professionele hulp.

2.2.4 Analysestrategie

Prevalentieschatting

In vergelijking met de Nederlandse mannelijke bevolking waren mannen met een laag opleidingsniveau ondervertegenwoordigd in de steekproef. Jonge mannen (18-24) met een

hoog opleidingsniveau waren daarentegen juist oververtegenwoordigd.¹⁹ Voor het maken van prevalentieschattingen omtrent het aantal Nederlandse mannen dat ooit in het buitenland seksueel contact had gehad met een minderjarig slachtoffer wordt daarom gebruik gemaakt van een weegfactor zodat de samenstelling van de steekproef qua leeftijd en hoogst behaald opleidingsniveau representatief wordt voor de samenstelling van de Nederlandse bevolking. Deze weegfactor varieerde van 0,33 tot 2,08.

Kenmerken van plegers van TSK

Om na te gaan in hoeverre plegers van TSK verschillen van plegers van overige vormen van seksueel kindermisbruik, en in hoeverre er binnen de groep plegers van TSK verschillen bestaan tussen online plegers en offline plegers, tussen intentionele plegers en situationele plegers en tussen *first-offenders* en recidiverende daders vergelijken we de onderscheiden groepen op de hierboven genoemde kenmerken.²⁰ Voor continue variabelen gebruiken we hiervoor een t-test; voor categorale variabelen gebruiken we een chi-kwadraat test. Effectgrootten worden uitgedrukt in respectievelijk Cohen's d en de ϕ -coëfficiënt (productmoment correlatie). Cohen's $d > 0,2$ geldt hierbij als een klein effect, $d > 0,5$ als een middelbaar effect, en $d > 0,8$ als een groot effect. Voor ϕ geldt dat $\phi > 0,1$ staat voor een klein effect, $\phi > 0,3$ staat voor een middelbaar effect, en $\phi > 0,5$ staat voor een groot effect. Om rekening te houden met kanskapitalisatie wordt de Holm-Bonferroni correctie toegepast (Holm, 1979).

Netwerkanalyse

Voor de analyse van de uitkomsten van de vragenlijst gebruiken we, in aanvulling op traditionele bi- en multivariate technieken, ook een psychometrische netwerkbenadering. Uitgangspunt van een dergelijke netwerkbenadering is dat de uitkomstmaat, in ons geval het risico op TSK-daderschap, voortkomt uit de directe en indirecte interactie tussen observeerbare symptomen (Borsboom & Cramer, 2013). Het risico op TSK-daderschap wordt in deze benadering niet gezien als oorzaak van de symptomen, maar de symptomen worden gezien als bouwstenen van dit risico. De netwerkbenadering kent een groeiende populariteit in klinisch psychologisch en psychiatrisch onderzoek en is eerder onder andere ingezet om de symptoomstructuur van stoornissen - variërend van depressie en posttraumatische stress stoornis tot eetstoornissen en psychopathie - in kaart te brengen (Robinaugh et al., 2020). Tot op heden is, voor zover ons bekend, deze benadering echter slechts twee keer eerder toegepast op seksueel delictgedrag (J. W. van den Berg et al., 2020, 2022).

¹⁹ Dit is deels een artefact van het feit dat het CBS een indeling in 10-jaars categorieën hanteert, waardoor de categorie 18-24 in de huidige data vergeleken wordt met de categorie 15-24 in de CBS data. Aangezien slechts weinig 15-17 jarigen reeds een opleiding van hoog niveau hebben afgerond, leidt dit tot een oververtegenwoordiging van 18-24 jarigen met een hoog opleidingsniveau in de huidige steekproef.

²⁰ *First-offenders* zijn die plegers die aangeven één keer betaalde of onbetaalde seks te hebben gehad met iemand jonger dan 18 respectievelijk 16 jaar. Recidivisten zijn personen die zich aan meerdere vormen van seksueel kindermisbruik hebben schuldig gemaakt, of zich hieraan herhaald ('ja, meerdere keren') hebben schuldig gemaakt.

De netwerkbenadering heeft een aantal voordelen boven meer traditionele benaderingen. Ten eerste is het netwerk louter gebaseerd op de geobserveerde samenhangen tussen risicofactoren (bottom-up benadering) en niet gebaseerd op vooraf gedane assumpties over mogelijke samenhang. Dit maakt een netwerkbenadering uitermate geschikt voor explorerend onderzoek (J. W. van den Berg et al., 2020). Ten tweede levert een netwerkbenadering een intuïtieve visuele weergave van de samenhang tussen de gemeten risicofactoren (Jones et al., 2018). Ten derde kunnen op basis van verschillende netwerkmaten (o.a. *strength centrality*, *expected influence centrality*) uitspraken worden gedaan over de mate van belangrijkheid van bepaalde risicofactoren in het totaal aan gemeten risicofactoren (McNally, 2016). Speciaal voor netwerkanalyse ontwikkelde bootstrapping methoden geven een indicatie van de accuratesse van de gevonden samenhangen (Epskamp et al., 2018). Tot slot kunnen op basis van de gevonden netwerkstructuren hypothesen gegenereerd worden aangaande veelvoorkomende causale paden die leiden tot TSK-daderschap, weergegeven door sterke partiële correlaties tussen risicofactoren (Borsboom & Cramer, 2013).

2.3 Dossieronderzoek [Geannuleerd]

Bij aanvang van het onderzoek verwachtten de onderzoekers naast bovenstaande twee onderzoeksmethoden ook een analyse van politie- en strafdossiers uit te voeren. Hoewel deze aanpak uiteindelijk geen doorgang heeft kunnen vinden, bespreken we hier toch kort wat de voorziene onderzoeksmethode was, wat de bijdrage en beperkingen daarvan zijn, en welke obstakels we daarbij zijn tegengekomen. Met deze bespreking hopen we handvatten te bieden voor vervolgonderzoek naar TSK.

2.3.1 Het plan

Het dossieronderzoek zou idealiter een analyse betreffen van alle politie- en strafdossiers van TSK van 2013 tot en met 2023. Gekozen werd voor het jaar 2013, omdat verwacht werd dat de registratiesystemen van de politie vóór die tijd, in verband met de invoering van de Nationale Politie, complex te doorzoeken zouden zijn.

Omdat het aantal veroordelingen van TSK in de afgelopen 10 jaar naar verwachting klein is,²¹ zouden de onderzoekers niet alleen inzicht willen krijgen in de *veroordeelde* TSK-plegers, maar ook in de dossiers van zogenaamde 'TSK-subjecten'. Dit zijn personen waarover informatie is ontvangen ten aanzien van mogelijke betrokkenheid bij TSK, maar die (nog) niet als verdachte zijn aangemerkt (een uitgebreidere uitleg volgt in hoofdstuk 6.1). Om de relevante informatie te verkrijgen is daarom een tweeledige zoekstrategie nodig: 1) Het identificeren van relevante TSK-subjecten door het doorzoeken van de politiesystemen; en 2) Het opvragen en combineren van informatie over deze subjecten uit verschillende

²¹ Cijfers hieromtrent zijn niet publiekelijk beschikbaar. Koning, Ras en van der Leun (2024) leiden uit Kamerbrieven af dat het aantal TSK-onderzoeken dat door de politie is gedraaid varieerde van 5 zaken in 2013 tot 17 in 2017. Ook merken zij op dat statistiek over het aantal TSK-zaken niet consistent in de voortgangsrapportages naar de Kamer wordt gerapporteerd, omdat deze getallen vaak worden samengevoegd met statistiek over 'kinderpornografiezaken'.

informatiebronnen bij politie en andere organisaties. Om toegang te krijgen tot deze informatie moet toestemming gezocht en verkregen worden van het ministerie van Justitie en Veiligheid, Onderzoekscoördinatie van de Landelijke Politie, het landelijke Team Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (TBKK) bij de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering, en het NIFP (voor Pro Justitia rapportages). In toestemmingsaanvragen moeten afspraken worden gemaakt over onder andere datamanagement, privacy en veiligheid.

De relevant bevonden dossiers zouden aan de hand van een vooraf opgestelde coderingslijst worden geanalyseerd. Gegeven het verkennende karakter van de studie, zou bij het coderen van de dossiers uitdrukkelijk de mogelijkheid worden geboden om de coderingslijst gedurende het onderzoek aan te vullen met nieuwe (risico)factoren. Op deze manier wordt optimaal gebruik gemaakt van de in de dossiers aanwezige informatie over de kenmerken en de werkwijzen van plegers van TSK. Analyse van de dossiers kan, afhankelijk van de hoeveelheid zaken, zowel kwantitatief als kwalitatief worden vormgegeven.

2.3.2 Obstakels in de uitvoering

Bij de start van het huidige onderzoeksproject in voorjaar 2023 werden meteen de nodige toestemmingsprocedures in gang gezet. Om de hierboven beschreven informatie te mogen verzamelen werd, met hulp van het WODC, in de loop van de volgende maanden toestemming verzocht en (deels) verkregen bij de reclassering en het NIFP. Op 19 maart 2024 gaf ook de Directeur Politieel Beleid en Taakuitvoering van het ministerie van Justitie en Veiligheid toestemming aan de politie om bepaalde politiegegevens ten behoeve van dit onderzoek met de auteurs te delen. Concreet betrof dit politieregistraties uit de systemen BVH, Summ-IT, Eclips, en Amazone, evenals opsporingsdossiers. Het gaat daarbij om politiegegevens die worden verwerkt voor de dagelijkse politietaak (artikel 8 Wpg) en politiegegevens uit opsporingsonderzoeken (artikel 9 Wpg).

Zoals hierboven beschreven was het creëren van een overzicht van relevante TSK-zaken en -subjecten de eerste stap in onze zoekstrategie. Jammer genoeg bleek al snel dat van een ‘subjectenlijst’ in de letterlijke zin van het woord geen sprake was. Een zoekstrategie in politiesysteem Eclips is nodig om tot een dergelijk overzicht te komen. Terwijl onderzoekers met politie in gesprek waren over het praktisch vormgeven van deze stap, werd duidelijk dat in Eclips óók gegevens worden verwerkt die onder een ander artikel van de Wpg vallen – waar geen toestemming voor was verkregen. Het bleek om die reden niet mogelijk om toegang tot de benodigde systemen te krijgen. Naast deze meer juridische tegenvaller was ook duidelijk dat het verkrijgen van de verschillende toestemmingen voor het dossieronderzoek tot flinke vertraging leidde voor de andere deelprojecten van het onderzoeksproject. Als we het dossieronderzoek hadden willen doorzetten, zou de oplevering van de rest van het onderzoek ook ernstige vertraging oplopen.

2.3.2 Lessen voor toekomstig onderzoek

Politie- en strafdossiers zijn een unieke informatiebron en kunnen niet alleen meer inzicht geven in de kenmerken van TSK-plegers, maar ook in het systeem van risicotaxatie bij deze

dadars. Daarnaast kan dossieronderzoek, meer dan bijvoorbeeld vragenlijstonderzoek, een rijke bron van informatie zijn over werkwijzen van dadars en hun motieven, dankzij de inclusie van stukken als verhoorverslagen en psychologische rapportages. In de startnotitie van het onderzoek werd door de opdrachtgever dan ook een analyse van politiedossiers en strafdossiers voorgesteld. Gezien de behoefte om empirisch zicht te krijgen op TSK-daders middels een *andere* methode dan literatuuronderzoek en interviews met deskundigen, is het voorstel om politiedossiers van TSK-plegers te onderzoeken zeer begrijpelijk. Er is immers op dit moment geen compleet en betrouwbaar overzicht van Nederlandse TSK-plegers beschikbaar.²²

Desondanks willen we op deze plek ook stilstaan bij de beperkingen van deze databron. Om te beginnen met de meest overduidelijke: TSK kent een zeer groot *dark figure*. Door de lage aangiftebereidheid, het transnationale karakter en de lage opsporings- en vervolgingsprioriteit, blijven veel plegers van TSK uit het zicht van politie en justitie. ECPAT International schat bijvoorbeeld dat jaarlijks rond de 20.000 Duitsers zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel kindermisbruik. Dit terwijl er jaarlijks gemiddeld 3 à 4 TSK zaken door de Duitse rechter worden behandeld (Wolsink et al., 2021). Vergelijkbare cijfers uit andere landen laten steevast zien dat het jaarlijks aantal politieonderzoeken en rechtszaken schril afsteekt tegen het geschatte aantal plegers van TSK. De plegers van TSK die ter attentie van politie en justitie komen vormen derhalve slechts het topje van de ijsberg. Bovendien kan onmogelijk worden vastgesteld in welke mate de op dit moment bij politie bekende plegers van TSK representatief zijn voor de totale populatie van (potentiële) plegers van TSK.

Er zijn nog minstens drie, specifiek aan TSK gerelateerde factoren, die maken dat het beeld van TSK verkregen uit (opsporings)dossiers mogelijk incompleet of zelfs vertekend is. Ten eerste kunnen Nederlandse plegers van TSK in het buitenland veroordeeld zijn. Deze informatie staat dan niet per se in de Nederlandse politiesystemen. Hoewel het ministerie van Buitenlandse Zaken cijfers kan leveren aangaande het aantal Nederlanders dat momenteel in buitenlandse gevangenissen gedetineerd zit na een veroordeling voor seksueel kindermisbruik, is toegang tot hun strafdossiers daarmee nog niet gegarandeerd. Ten tweede kunnen TSK-zaken lastig in de politiesystemen te vinden zijn, omdat plegers van TSK vaak in Nederland worden vervolgd voor het bezit en vervaardigen van materiaal van seksueel kindermisbruik (Moerenhout, 2013) – een ander delict, dat makkelijker te bewijzen is. Dit betekent dat TSK-zaken onder verschillende delictcodes te vinden zouden kunnen zijn, of dat informatie niet in de systemen vindbaar is omdat het TSK-delict uiteindelijk niet is meegenomen in het opsporingsonderzoek.²³ Tot slot is onzeker hoeveel informatie de dossiers kunnen verschaffen over risicofactoren voor plegerschap dan wel recidive. Uit het onderzoek van Wolsink en anderen (2021) komt immers naar voren dat deze risicofactoren in strafdossiers

²² ECPAT Nederland - Defence for Children – ECPAT Nederland houdt op haar website een overzicht bij van Nederlanders veroordeeld voor TSK (Defence for Children, 2025). Dit overzicht schetst een zeer divers beeld van TSK-plegers, hun modus operandi, en hun bestemmingslanden. Onduidelijk is echter in welke mate dit overzicht representatief is voor alle (veroordeelde) Nederlandse TSK-plegers.

²³ We danken een lid van de begeleidingscommissie voor deze verduidelijking.

lang niet in alle gevallen (bijvoorbeeld via de RISc) zijn uitgevraagd. In politiedossiers die niet tot vervolging hebben geleid zal beschikbare informatie over risicofactoren naar verwachting nog minder vaak aanwezig zijn.

Deel I: Plegers van TSK

In het eerste deel van dit onderzoek staan we stil bij de plegers van TSK. Om risicotaxatie bij dit fenomeen goed in te kunnen vullen, moet immers eerst een beeld worden gekregen van de kenmerken en werkwijze van deze plegers (Onderzoeksvraag 1 en 2).

In Hoofdstuk 3 geven actoren in de strafrechtketen inzicht in hun beeld van de kenmerken en werkwijze van plegers van TSK, en staan ze stil bij mogelijke verschillen hierin tussen de verschillende onderscheiden groepen.

In Hoofdstuk 4 worden de resultaten van de zelfrapportage vragenlijst onder de Nederlandse mannelijke bevolking gepresenteerd. Op basis van deze resultaten beschrijven we de kenmerken van Nederlandse daders van TSK en kunnen we een prevalentieschatting opstellen van TSK-daderschap door Nederlandse mannen.

3 Kenmerken en werkwijze plegers TSK volgens professionals

Wat kunnen professionals vertellen over Nederlandse TSK-plegers? Wie zijn zij, en hoe plegen zij hun delict? Ter beantwoording van Onderzoeksvraag 1 en 2 worden in dit hoofdstuk de resultaten gepresenteerd van de interviews met vijftien professionals uit de Nederlandse strafrechtpraktijk. In de interviews beschreven respondenten demografische (3.1.1), financiële en sociale kenmerken (3.1.2), seksuele preferenties (3.1.3) en mogelijke eerdere criminele carrières (3.1.4) van plegers van TSK. Ook werden verschillen in kenmerken en werkwijze benoemd tussen intentionele en situationele plegers (3.2.1), tussen offline en online plegers (3.2.2), en ten opzichte van andere zedendaders (3.2.3).

Zoals beschreven in de Methodes (2.1) is een belangrijke kanttekening bij deze resultaten dat niet elke respondent op basis van eigen ervaring kon spreken over TSK-plegers. Mede door de schaarsheid van TSK-zaken en de verscheidenheid aan ervaring met plegers van TSK kon niet elke respondent zich een helder beeld van deze plegers voor de geest halen. Waar sommige respondenten bij de politie zich bijvoorbeeld (vrijwel) dagelijks bezighielden met opsporing van TSK-plegers, hadden anderen enkel een beeld vanuit de plegers waar zij in de afgelopen paar jaar over gehoord hadden. Zo benoemde een medewerker van de reclassering: *“als dit een handjevol [TSK-plegers] zouden zijn geweest, [is] dit al veel.”* Weer andere professionals, zoals een reclasseringswerker en behandelaar, gaven aan nog nooit TSK-cliënten te hebben gezien of zaken voornamelijk te kennen doordat deze groots in de media werden besproken. Een reclasseringsmedewerker noemde dat TSK-plegers wellicht niet bij deze actor in de strafrechtketen in beeld komt, doordat TSK-plegers in het buitenland worden gestraft. Het overkoepelende beeld is kortom dat weinig TSK-zaken bekend zijn bij de verschillende actoren.

3.1 Kenmerken van TSK-plegers

3.1.1 Demografische kenmerken

Uit het algemene beeld dat de respondenten schetsen komt naar voren dat plegers van TSK voornamelijk oudere (50+) (witte) mannen zijn die in Nederland verblijven en af en toe uitreizen naar de zogenoemde ‘bronlanden’ (bestemmingslanden). Een Officier van Justitie heeft het over *“misbruikers op leeftijd”*: *“ik heb ze gezien van boven de 80”*. Respondenten boden voor de hogere leeftijd verscheidene verklaringen: 1) late detectie (TSK-plegers komen dan pas in beeld bij de politie), 2) tijd/gelegenheid (TSK-plegers zijn gepensioneerd en vrij om te reizen omdat zij geen kinderen of gezin (meer) thuiswonend hebben), 3) geld/gelegenheid (TSK-plegers hebben op hogere leeftijd genoeg financiële middelen om uit te reizen naar bestemmingslanden), of 4) normen en waarden (TSK-plegers komen uit een specifieke generatie die gevormd is door de vrijere seksuele omgangsvormen uit het ‘hippie tijdperk’). Enkele respondenten nuanceerden dat de leeftijd van plegers kan variëren en dat zij ook zaken met jongere plegers voorbij hebben zien komen, bijvoorbeeld in online TSK-zaken. Qua geslacht viel op dat vrijwel alle respondenten het exclusief over ‘mannen’ hadden. Slechts één

respondent, een medewerker van het Openbaar Ministerie, gaf aan niet uit te sluiten dat er mogelijk ook vrouwelijke TSK-plegers zijn, maar was deze zelf niet tegengekomen.

Qua type reiziger benoemden respondenten dat dit kan verschillen. Het kunnen personen zijn die een groepsreis boeken en eenmaal ter plaatse ertussenuit knippen of personen die alleen op reis gaan en zich in de lokale bevolking mengen. Het kunnen traditionele toeristen of vakantiegangers, maar ook vrijwilligers zijn. Respondenten verwachten niet dat TSK-plegers op een resort verblijven, maar eerder dat dit personen zijn die activiteiten ondernemen in het bestemmingsland zoals helpen in *shelters* of weeshuizen.

3.1.2 Sociale en financiële positie

Uit de beschrijvingen van respondenten kunnen twee sociale profielen van TSK-plegers worden gedestilleerd: de alleenstaande plegger of de plegger met een zogenaamd 'dubbelleven'. Deze laatste groep zou in Nederland een traditioneel gezinsleven leiden en TSK plegen wanneer zij op reis gaan. Deze plegers hebben vaak een (goede) baan waar zij financieel de vruchten van plukken. Deze middelen stellen hen niet alleen in staat hun reis te bekostigen, maar deze kunnen zij ook gebruiken om in contact te komen (en te blijven) met potentiële slachtoffers. In sommige gevallen werken deze plegers in Nederland zelf met kinderen. Andere plegers zouden bijvoorbeeld werken in de ICT-sector, wat hun de vrijheid geeft om remote te werken vanuit het buitenland.

Het hebben van een (goede) baan wordt echter niet gezien als een vereiste voor het plegen van TSK. Personen van elke komaf kunnen dit delict plegen. Waar sommige respondenten TSK-daders richting het midden of aan de bovenkant van de maatschappelijke ladder plaatsten, benoemden anderen dat het hebben van voldoende middelen om een vliegticket naar het bestemmingsland te bekostigen eigenlijk al genoeg is om TSK te kunnen plegen. Het leven in de bestemmingslanden is immers vaak goedkoop waardoor het niet nodig is om veel geld te hebben om daar tijd te kunnen spenderen.

Wat sociaal leven betreft werd genoemd dat TSK-plegers in Nederland een geïsoleerd leven leiden en, buiten een mogelijk gezinsleven, meestal weinig offline *face-to-face* contact hebben of vriendschappen onderhouden met andere mensen. Een deel van de TSK-plegers zoekt hun toevlucht tot online netwerken waarin zij contact kunnen leggen met gelijkgestemden. Deze contacten zouden soms resulteren in fysieke afspraken in Nederland of kunnen leiden tot een gezamenlijke reis naar een van de bestemmingslanden. Eenmaal in bestemmingsland kan dit sociaal leven veranderen, en hebben TSK-plegers volgens respondenten vaak wél afspraken met anderen. Voor TSK-plegers die langere tijd in het buitenland verblijven geldt daarentegen dat zij volgens respondenten niet zitten te wachten op toevallige ontmoetingen met gelijkgestemden, omdat de kans op ontdekking dan ook toeneemt.

Tot slot werd door enkele respondenten, in contrast met het bovenstaande, genoemd dat deze plegers vaak geen scholing hebben, overmatig gebruik maken van alcohol en veelal hun huis verwaarlozen.

3.1.3 Seksuele preferentie

De seksuele voorkeur van (voornamelijk intentionele) TSK-plegers gaat volgens de meeste respondenten exclusief uit naar kinderen. Hoewel sommigen benoemden dat de voorkeur voornamelijk uitgaat naar (jonge, prepuberale) jongens, gaven anderen aan variatie te zien in het geslacht en leeftijd van slachtoffers. Een NIFP-rapporteur kon zich voorstellen dat de seksuele voorkeur mogelijk gespecificeerd zou kunnen worden naar een type kind, zoals een voorkeur voor een bepaalde etnische achtergrond of huidskleur. Een dergelijke voorkeur zou voor TSK-plegers een reden kunnen zijn om op reis te gaan naar een plek waar ‘zijn’ type slachtoffers toegankelijker zijn.

Op basis van hun ervaring zien respondenten dat plegers verschillend denken over deze voorkeur. Waar sommige plegers spraken over een pedofiele *stoornis*, beschreven anderen hun gevoelens als een (misplaatste) vorm van liefde voor kinderen. Waar sommige daders hun seksuele gevoelens zien als een ziekte waar ze hulp bij nodig hebben, denken anderen daar pertinent anders over. Een Officier van Justitie illustreert hierbij een voorbeeld van een verdachte die *“ervan overtuigd was dat pedofilie geen stoornis was, maar dat wij dat tot een stoornis maken.”* Ook op andere manieren wordt het delictgedrag goedgepraat. Een politiemedewerker beschrijft gesprekken met mannen die beargumenteren dat zij *“niets fout doen aangezien het een seksuele geaardheid betreft; zij geen kinderen ermee kwaad doen aangezien het kind niet huult; of ze de kinderen ook compenseren (in de vorm van eten of geld).”*

Naast pedofiele stoornissen veronderstellen sommige respondenten ook de aanwezigheid van andere stoornissen bij TSK-plegers, zoals narcisme en psychopathie.

3.1.4 Criminele carrière

Wat betreft de criminele carrière gaven niet alle respondenten aan zicht te hebben op of TSK-plegers eerder veroordeeld waren en/of andere (zeden)delicten hadden gepleegd. De respondenten die hier wel antwoord op konden geven, beschreven verschillende trajecten die TSK-plegers konden doorlopen om tot het delict te komen. TSK zou een van de eerste delicten kunnen zijn waar de politie op stuit, of juist het zoveelste geregistreerde strafbare zedenfeit. Respondenten benoemden seksueel kindermisbruik in Nederland of het downloaden, maken en verzamelen van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik als voorbeelden van eerder door TSK-plegers begane zedenfeiten. Het hebben van een strafblad zou een reden kunnen zijn voor TSK-plegers om naar het buitenland te gaan, waar minder toezicht op hen is. De kans op strafbare feiten, anders dan de genoemde zedenfeiten, werd niet aannemelijk geacht en waren respondenten ook nog niet tegengekomen in de praktijk.

Of en in hoeverre TSK-plegers veelplegers zijn, is op basis van de interviews lastig te beantwoorden. Hoewel respondenten vaak geen concrete registraties hebben om een criminele carrière te kunnen uittekenen, zijn ze in de ogen van de respondenten meestal geen *first-offenders*. Respondenten achtten het niet onaannemelijk dat deze plegers lang en goed onder de radar kunnen blijven. Wanneer TSK-verdachten in beeld kwamen ontdekten zedenrechercheurs veelal ook vergrijpen waar TSK-plegers nog niet eerder voor veroordeeld

werden. Respondenten bij politie en OM noemen een aantal zaken waarbij TSK-plegers een groot aantal slachtoffers maakten voordat zij gearresteerd werden.

3.2 Werkwijze en vergelijkingen tussen dadertypen

3.2.1 Intentionele en situationele plegers van TSK

In de wetenschappelijke literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen zogenaamde *intentionele* of *preferentiële* plegers van TSK, die de reis ondernemen met als specifiek doel om in het bestemmingsland kinderen seksueel te misbruiken, en zogenaamde *situationele plegers*, die TSK plegen vanwege gelegenheidsfactoren (Klain, 1999). In het algemeen benoemden respondenten dat zij niet veel (of zelfs nooit) met situationele plegers van TSK in aanraking zijn gekomen. Sommigen respondenten bij de politie noemden deze groep hun blinde vlek, doordat de focus van hun organisatie ligt op intentionele daders. De nadruk op intentionele plegers werd vaak verklaard door capaciteitsgebrek en door het geloof dat situationele plegers van TSK in mindere mate voorkomen dan intentionele plegers. Een andere verklaring voor de focus op intentionele plegers, uitgelegd door een respondent bij het Openbaar Ministerie, is dat deze zich schuldig zouden maken aan zwaardere vormen van TSK. Intentionele daders staan bijvoorbeeld in Nederland al op de radar waardoor zij zich gedwongen voelen om af te reizen naar het buitenland om daar het seksueel kindermisbruik voort te kunnen zetten (recidivisten), of zij hebben vergaand seksueel contact met de jongste groep slachtoffers omdat zij zich tot deze groep aangetrokken voelen. Van situationele daders wordt gedacht dat deze minder de voorkeur hebben voor zeer jonge kinderen, of dat zij helemaal geen seksuele voorkeur voor kinderen hebben. Een NIFP-rapporteur verwacht dat situationele daders wellicht niet met parafilie, maar met een antisociale persoonlijkheidsstoornis gediagnosticeerd zouden worden.

Qua werkwijze gaven de respondenten aan dat intentionele daders georganiseerd en voorbereid afreizen. Dit kan al in een minimale vorm zijn, bijvoorbeeld door gelieerd te zijn aan een ngo of door af te reizen naar een kindertehuis. Daarentegen kan deze voorbereiding ook zitten in het meenemen van attributen vanuit Nederland, zoals speelgoed, glijmiddel of condooms. Deze daders maken in de bestemmingslanden dan eerst contact met de kinderen en daarna met de ouders. Hierbij maken zij gebruik van verschillende manipulatietechnieken (*grooming*). Voorbeelden hiervan zijn het maken van muziek of het maken van foto's van de kinderen om kinderen aan te trekken en zo het contact steeds intensiever te laten worden.

Waar de intentionele plegers hun bestemmingslanden voor het misbruik specifiek kiezen, wordt het delictgedrag van situationele daders meer door gelegenheid bepaald. Wanneer zij in contact komen met potentiële slachtoffers bevinden ze zich in een situatie waar seksueel kindermisbruik mogelijk is en de kans om gepakt te worden klein. Situationele daders zouden bijvoorbeeld vaker seksueel kindermisbruik begaan in bestemmingslanden waar de taalbarrière kleiner is, doordat de lokale bevolking bijvoorbeeld Engels spreekt, en het land een goede infrastructuur heeft maar waar evengoed toch veel armoede is waardoor veel kinderen op straat zijn te vinden. Genoemd werd dat deze toeristen hun grenzen verleggen, mede door het gebruik van middelen, waardoor ook hun moraal een vlucht neemt. Het

kindermisbruik door situationele plegers zou, aldus respondenten, niet zo snel hebben plaatsgevonden wanneer zij niet op reis of vakantie waren geweest. Niet alle respondenten zijn echter overtuigd van het bestaan van deze situationele daders: *“Voorkeur voor seksueel contact met kinderen is niet iets wat iemand zomaar overkomt,”* stelt een politiemedewerker.

Sommige situationele daders kunnen, volgens respondenten, ‘doorgroeien’ naar intentionele daders. Intentionele daders kunnen als situationele dader begonnen zijn, en kiezen er na het eerste delict doelbewust voor nogmaals uit te reizen om hun seksuele gevoelens te bevredigen. Deze doelbewuste keuze voor de bestemming is een volgend groot verschil tussen situationele en intentionele daders. Een respondent van de Koninklijke Marechaussee noemde in deze context dat sommige plekken zó geassocieerd zijn met seksueel kindermisbruik dat reizigers daar niet toevallig komen voor een vakantie.

3.2.2 Online en offline TSK-plegers

Dat uitreizen naar het buitenland niet noodzakelijk is voor het plegen van TSK werd volgens respondenten duidelijk tijdens COVID-19. Online TSK, via livestreams, is sinds een paar jaar zelfs in opkomst. Hoewel het vermoeden bestaat dat veel TSK-plegers gedurende de pandemie zijn overgestapt van offline naar online TSK, zijn hier geen cijfers over beschikbaar. Respondenten gaven aan dat het beeld dat zij hebben van de online TSK-plegers, net als bij situationele plegers, (zeer) beperkt is. Dit komt mede doordat de opsporing van online TSK ingewikkeld is; zo is het vergaren van bewijs vaak lastig omdat de handelingen via *live* videoverbinding niet op beeld opgeslagen worden. De meeste respondenten noemden dan ook geen ervaring te hebben gehad met dergelijke zaken, en gaven aan dat de kennis die zij hiervan hebben meestal gebaseerd is op een handjevol zaken die elders zijn afgehandeld. Dientengevolge konden niet alle bij Onderzoeksvraag 1b aangegeven aspecten, zoals seksuele preferentie of criminele carrière, (betrouwbaar) worden uitgevraagd. Met bovenstaande kanttekening in het achterhoofd kunnen enkele door respondenten geobserveerde of verwachte verschillen tussen online en offline TSK-plegers worden opgetekend. Deze richten zich op hun sociaal leven, financiële situatie, persoonlijkheid en werkwijze.

Het beeld dat respondenten hebben van online TSK-plegers is dat zij vaker dan offline plegers een gezin zullen én kunnen hebben. Dit beeld werd echter niet door alle respondenten gedragen: één politiemedewerker noemde dat deze plegers juist geen relaties aangaan en online TSK plegen om fysieke relaties te vermijden. Wanneer de eerste gedachtegang wel werd gevolgd, werd verondersteld dat het zich simpelweg kunnen afzonderen in huis online TSK al mogelijk maakt. Fysiek afreizen naar bestemmingslanden vergt tijd, geld en energie en is lastiger wanneer plegers in Nederland een gezin of baan hebben. Om deze reden werd gedacht dat gepensioneerden, in afwezigheid van deze dagelijkse verplichtingen, vaker zouden afreizen. Respondenten verwachtten bij online TSK jongere plegers. Wanneer TSK-plegers niet meer in staat zijn om uit te reizen, bijvoorbeeld door ouderdom, verwachten respondenten een verschuiving van offline naar online TSK zodat plegers toch hun behoeftes kunnen bevredigen.

Ook financieel werd er gesproken over een verschil tussen deze twee groepen plegers. Wanneer de reis niet fysiek hoeft plaats te vinden kunnen plegers online gemakkelijker en goedkoper een vergelijkbaar delict plegen en is hier dus minder budget voor nodig. Wanneer plegers zich daarentegen op een structurele basis in livestreams willen voegen, dienen zij wel voldoende financiële middelen te hebben. Afreizen naar een bestemmingsland werd dan beschouwd als de goedkopere optie voor de frequente pleger met minder budget.

Qua persoonlijkheid lieten twee respondenten zich uit over mogelijke verschillen tussen online en offline plegers. Zo vertelde een respondent dat de *key players* op de online fora mogelijk vaker een antisociale persoonlijkheidsstoornis zouden hebben dan de offline plegers. Daarnaast noemde een rapporteur van het NIFP dat de online plegers meer verlegen, angstig, vermijdend en introvert zouden zijn – dat zij “*liever in hun kamer in het donker*” het misbruik plegen -, terwijl de offline plegers meer ongeremd, sociaal, impulsief, narcistisch en *thrill-seeking* zouden zijn. Deze verschillen in persoonlijkheid zouden ook hun keuze voor online of offline daderschap kunnen verklaren.

Het grootste verschil tussen de twee groepen in werkwijze is, volgens respondenten, het *groomingsproces*. Daders die afreizen zetten hun financiële middelen en charmes in om op deze manier de potentiële slachtoffers en/of ouders van deze kinderen voor zich te winnen. De financiële budgetten hoeven daarvoor niet veelomvattend te zijn aangezien het leven in bestemmingslanden goedkoper is. TSK-plegers worden daar al snel gezien als, zoals een respondent omschrijft, “*Sinterklazen*” of “*weldoeners*” met het beetje geld dat zij hebben om daar te besteden. Soms wordt TSK voor deze plegers ook gefaciliteerd door andere (oudere) kinderen, waaronder soms voormalige slachtoffers, die kamers regelen in hotels waar potentiële slachtoffers aanwezig zijn. Dit groomingproces duurt lang; het kost offline plegers soms weken om zich te nestelen in het leven van het slachtoffer of om met een potentieel slachtoffer in contact te komen. Het groomingproces online verloopt een stuk sneller.

Daarnaast schetsten respondenten de online daders ook als slimmer en gehaaid met betrekking tot de technieken die worden gebruikt voor het seksuele misbruik. Voorbeelden die werden genoemd waren hoe TSK-plegers het internet gebruiken om zich te verschuilen, of om het groomingproces online van start te laten gaan om vervolgens gericht af te reizen naar de bestemmingslanden. Door dit laatste bestaat er ook een overlap tussen de online en offline plegers van TSK.

Online plegers bevinden zich volgens respondenten in grote netwerken op fora op het *dark web*. Op deze fora bepalen *key players*, de *moderators* en *administrators* van de groep, wie lid mag worden. TSK-plegers wisselen op deze fora bijvoorbeeld tips uit over mogelijke bestemmingen en locaties waar TSK plaats kan vinden, maar delen hier ook beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik met elkaar. Daarnaast wisselen zij onderling informatie uit over bepaalde online beschermingsmaatregelen, zoals hoe je zo anoniem mogelijk op het internet kunt fungeren, veilig anoniem geld over kan maken, een beveiligde verbinding opstart of waar de livestreams voor het online TSK zich bevinden. De meeste online plegers zijn dan ook digitaal vaardig genoeg om zich hier wegwijs in te maken.

3.2.3 TSK-plegers en andere daders van kindermisbruik

Tot slot werd respondenten gevraagd in hoeverre zij dachten dat TSK-plegers verschilden van andere daders van zedendelicten. Met name reclasseringswerkers waren van mening dat de TSK-groep eigenlijk niet veel anders is dan andere zedendaders. Zij benadrukten vooral verschillen in de voorwaarden die bij deze groep zouden kunnen worden opgelegd, zoals reisbeperkingen. Andere respondenten vermoedden wel dat TSK-plegers op verschillende punten ‘anders’ zijn, in vergelijking met andere zedendaders.

TSK-plegers verschillen volgens respondenten voornamelijk van andere plegers van kindermisbruik in de mate van vooropgezetheid. Deze gepercipieerde doelbewustheid en voorbereiding van TSK-plegers is een terugkerend antwoord onder professionals, wat samenhangt met de werkwijze van TSK-plegers. Het uitreizen maakt TSK volgens deze respondenten georganiseerder, omdat specifiek op zoek wordt gegaan naar de gelegenheid. Daarentegen beschrijft een behandelaar met veel ervaring met Nederlandse zedendaders die groep, in vergelijking met TSK-plegers, als meer impulsief.

Daarnaast zouden TSK-plegers verschillen van daders van seksueel kindermisbruik in Nederland doordat deze laatste groep vaak een bepaalde relatie heeft tot het kind. Een politiemedewerker benoemt dat dit de *“vader, scoutingleraar en sportleraar [is] op school.”* Nederlandse daders werden ook wel omschreven als *“geraffineerd”*. Een respondent illustreert dit als: *“het is de oom Hans die op verjaardagen en partijen de liefste oom van de familie is. [...] Bijna niemand heeft het door, zo subtiel.”* In tegenstelling tot deze daders gaan TSK-plegers naar het buitenland omdat ze daar wellicht makkelijker ongezien – of ten minste ongestoord – te werk te kunnen gaan. Een overeenkomst is dat beide groepen bepaalde strategieën gebruiken om toenadering te zoeken tot kinderen. Waar de binnenlandse dader dit bijvoorbeeld zou doen in attractieparken, besteedt de TSK-pleger zijn aandacht, tijd en geld met dit doel in het buitenland.

Ook hier werd de financiële speelruimte van TSK-plegers genoemd. In tegenstelling tot eerder genoemde verwachtingen, noemden respondenten dat TSK-plegers wellicht juist een groter budget hebben dan seksueel kindermisbruikers in Nederland, omdat zij het geld hebben om de reis te maken. Wanneer Nederlandse daders ditzelfde budget zouden hebben, vermoedden respondenten dat het risico voor TSK bij hen wellicht ook zou toenemen. Tot slot verschillen beide groepen, aldus respondenten, in hun keuze voor bepaalde slachtoffers. Hoewel binnenlandse daders ook kwetsbare slachtoffers kiezen, bijvoorbeeld uit een slechte thuissituatie, benaderen TSK-plegers doorgaans de nóg kwetsbaardere slachtoffers, zoals straatkinderen.

Overeenkomsten tussen TSK-plegers en andere daders van kindermisbruik werden voornamelijk gevonden in het geslacht (respondenten benoemden wederom voornamelijk mannelijke daders) en de seksuele preferentie (seksuele voorkeur voor kinderen).

Drie respondenten vergeleken TSK-plegers met incestplegers. Zij noemden dat incestplegers niet direct een pedofiele voorkeur hebben, maar dat het delictgedrag samenhangt met situationele factoren zoals stress, eenzaamheid en relatieproblemen. Bij plegers van TSK zouden deze situationele factoren bijvoorbeeld het op vakantie zijn, het

‘thuislaten’ van hun moraal, en middelengebruik ten tijde van het delict kunnen inhouden. Hoewel de situationele factoren dus inhoudelijk verschillen, zien deze respondenten overeenkomsten in de rol die gelegenheid speelt bij de totstandkoming van het misbruik. Ook de naar verwachting hogere leeftijd zou een overeenkomst tussen deze twee groepen kunnen zijn: zowel TSK-plegers als incestplegers worden als oudere mannen beschreven.

Daarnaast ging een rapporteur van het NIFP ook in op persoonlijkheidsverschillen tussen deze twee groepen. Zo gaf deze respondent aan dat, in tegenstelling tot incestplegers, bij TSK-plegers vaker sprake zou zijn van parafilie of een pedofiele stoornis met meer vergaande preferentie voor kinderen. Seks zou gebruikt kunnen worden als *coping* of zou een meer dwangmatige preoccupatie zijn bij deze daders. Ook op persoonlijk vlak verwachtten respondenten dat TSK-plegers antisocialer, manipulatiever en sluwer zouden zijn, wat hen risicovoller maakt dan incestplegers.

Tot slot benoemden enkele respondenten dat er een overlap bestaat tussen het downloaden van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik en het plegen van (online of offline) TSK. Sommigen verwachten dat die overlap bij binnenlandse kindermisbruikers niet of minder zou bestaan, omdat zij een voortdurende relatie met het slachtoffer kunnen onderhouden. Daarentegen zou het materiaal bij TSK-plegers kunnen fungeren als trofee (zeker in gevallen waar het zelf gecreëerd is), als onderdeel van een verzameling, en ter uitwisseling met andere plegers. Volgens een respondent zouden TSK-plegers, net als sommige downloaders van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik, het morele besef missen dat hun daden strafbaar of immoreel zijn. Desondanks gaven respondenten ook aan dat het downloaden van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik niet direct gezien moest worden als risicofactor voor TSK, aangezien veel van deze downloaders nooit tot *hands-on* delicten overgaan.

3.3 Conclusie

De interviews met professionals bieden een inzicht in het beeld dat zij hebben van TSK-plegers. Het moge duidelijk zijn dat het hier gaat om de *bij politie en justitie bekende* plegers, wat per definitie betekent dat eventuele ‘blinde vlekken’, bijvoorbeeld voor dadertypen die niet aan het dominante beeld voldoen, buiten beeld blijven. Een valkuil van expertinterviews, die ook in het onderzoeksveld van TSK is beschreven (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016), is bovendien dat aannames en vooroordelen abusievelijk als feitelijk aangenomen kunnen worden. Desondanks geven de beschrijvingen van professionals een waardevolle inkijk in de kennis en beeldvorming over een dadergroep die veelal onzichtbaar blijft. Figuur 1 biedt een samenvattend overzicht van de kenmerken en werkwijze die, wat de meerderheid van gesproken respondenten betreft, typerend zijn voor TSK-plegers. Na het volgende hoofdstuk worden deze vergeleken met de resultaten uit het vragenlijstonderzoek.

Figuur 1. Samenvattend overzicht van kenmerken en werkwijze van TSK-plegers volgens professionals.

Demografisch	• Oudere leeftijd (50+) • Man • Type reiziger: verschillend
Sociaal	• Alleenstaand of relatie (dubbellevens) • Financiële positie varieert • Online contacten/netwerken
Seksueel	• Voorkeur voor minderjarigen (leeftijd en geslacht varieert)
Criminaliteit	• Strafbblad onbekend • Mogelijk seksuele antecedenten
Motief	• Situationele plegers zijn blinde vlek • Intentionele plegers zijn voorbereid/georganiseerd • Mogelijke doorgroei van situationeel naar intentioneel
Online/Offline TSK-plegers	• Zeer beperkt zicht op de online groep • Verwachte verschillen in sociaal leven, financiële situatie, en persoonlijkheid? • Digitaal vaardig • Mogelijke overlap offline en online plegers
Verschillen met andere kindermisbruikers	• Uiteenlopende aannames over voorbereiding, relatie slachtoffer, financiële positie • Niet alleen verschillen, ook overeenkomsten

4 Transnationaal seksueel kindermisbruik door Nederlandse mannen: Een bevolkingsonderzoek

Om meer te weten te komen over de kenmerken van Nederlandse TSK-plegers werd een online zelfrapportage vragenlijstonderzoek uitgevoerd onder een grote, representatieve steekproef van de Nederlandse mannelijke bevolking. De opzet van het onderzoek en gedetailleerde beschrijving van de gemeten variabelen is opgenomen in Hoofdstuk 2.2. Dankzij de grote, representatieve steekproef biedt het vragenlijstonderzoek allereerst de mogelijkheid een beeld te krijgen van de *prevalentie* van zowel transnationaal seksueel kindermisbruik als seksueel kindermisbruik in Nederland. Daarnaast biedt de vragenlijst data de unieke mogelijkheid om inzicht te verschaffen in de *kenmerken* van TSK-plegers, en verschillen daarin tussen verschillende groepen (Onderzoeksvraag 1).

In dit hoofdstuk wordt eerst de prevalentie van de in de vragenlijst uitgevraagde gedragingen geschetst. Daarna volgen vergelijkingen tussen verschillende deelgroepen in de steekproef, namelijk tussen TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland (vraag 1a), tussen offline en online TSK-plegers (vraag 1b), tussen situationele en intentionele TSK-plegers (vraag 1c), en tussen *first-offenders* en recidivisten (vraag 1d). Tot slot worden de resultaten beschreven van een verdiepende netwerkanalyse, wat meer inzicht biedt in de verschillen en overeenkomsten tussen TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland (vraag 1a).

4.1 Prevalentie

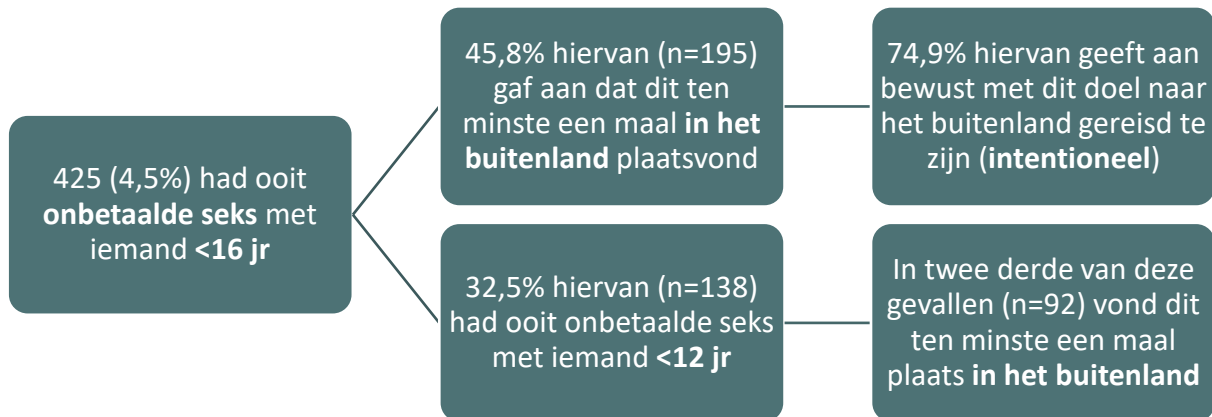
Tabel 5. Prevalentie in kerngetallen (N=9384).

	n	gewogen	
		%	%
Ooit onbetaalde seks met persoon <16 jaar	425	4,5	4,6
Ooit onbetaalde seks met persoon <16 jaar in een buitenland	195	2,1	2,2
Ooit betaald voor seks met persoon <18 jaar	195	2,1	2,0
Ooit betaald voor seks met persoon <18 jaar in een buitenland	118	1,3	1,2
TSK-pleger (offline)	214	2,3	2,3
Ooit geparticipeerd in livestream met persoon <18 jaar	215	2,3	2,3
TSK-pleger (offline en/of online)	314	3,3	3,4

In deze sectie wordt de prevalentie van verschillende seksuele gedragingen, waaronder (transnationaal) seksueel kindermisbruik, onder volwassen Nederlandse mannen beschreven. In Tabel 5 zijn de belangrijkste percentages in een overzicht samengevat; Tabel 6 (zie onder 4.1.4.) toont uitgebreidere statistieken. In de komende paragrafen gaan we op elk van deze

categorieën dieper in. Zoals eerder beschreven (zie 2.2.2) maken we hierbij onderscheid tussen onbetaald en betaald seksueel contact²⁴ vanwege de verschillende strafbaarstellingen voor deze delicten.

4.1.1 Onbetaalde seks met personen jonger dan 16 jaar

Van de 9.384 respondenten in de steekproef die aangaven de vragenlijst serieus te hebben ingevuld, rapporteren 425 personen (4,5% van de totale steekproef) na hun 21ste jaar ooit onbetaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 16 jaar (zie Tabel 6).²⁵ Bijna de helft van deze respondenten (45,5%, $n = 195$) geeft aan dat deze onbetaalde seks met een persoon jonger dan 16 jaar ten minste één maal in het buitenland plaatsvond. Bijna driekwart (74,9%) van de respondenten die ooit seks had met een persoon jonger dan 16 in het buitenland geeft aan doelbewust naar een buitenland te zijn afgereisd om daar seks te hebben met minderjarigen. Deze respondenten kunnen geclassificeerd worden als 'intentionele TSK-pleger'.

Figuur 2 geeft inzicht in de mate van overlap tussen de verschillende onderscheidde dadergroepen. Hieruit blijkt dat de groep respondenten die onbetaalde seks met personen jonger dan 16 jaar *in Nederland* rapporteert tot op zekere hoogte gescheiden is van de groep respondenten die seks met personen jonger dan 16 jaar *buiten Nederland* rapporteert. Slechts 8,8% ($n = 37$) van de in totaal 423 personen die onbetaalde seks met een minderjarige

²⁴ Wat terminologie betreft houden we in dit hoofdstuk zoveel mogelijk de bewoording van de vragenlijst aan, omdat dit de meest getrouwe weergave is van de informatie die de respondenten hebben gedeeld. Dat betekent bijvoorbeeld dat we niet spreken van 'slachtoffers', 'daders' of 'misbruik', maar wel over 'personen jonger dan 16 jaar', 'respondenten', en 'seks' of 'seksueel contact'. De uitzondering hierop zijn door onderzoekers zelf berekende of samengestelde categorieën. Duidelijk moge zijn dat het hier, volgens de definities in Nederlands strafrecht, om verschillende vormen van seksueel kindermisbruik gaat.

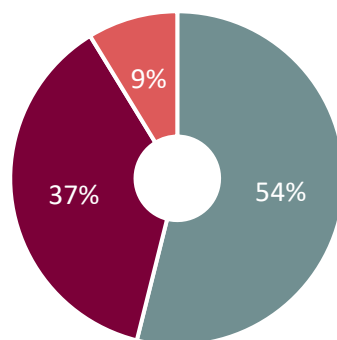
²⁵ Opgemerkt moet worden dat respondenten die 21 jaar of jonger waren ten tijde van het invullen van de vragenlijst ($n = 241$, of 2,57% van de totale steekproef) zich per definitie niet schuldig konden hebben gemaakt aan onbetaalde seks met een persoon jonger dan 16 jaar op het moment dat zij zelf ouder waren dan 21 jaar. Een correctie levert echter nauwelijks andere percentages op ($100 \cdot [425 / (9384 - 241)] = 4,65\%$). Omwille van de vergelijkbaarheid is er daarom steeds voor gekozen het percentage van de totale steekproef weer te geven. Ook de onderschatting die dit oplevert in de verschillende TSK categorieën is zeer gering (zie ook voetnoot 24).

rapporteren (en waarvan de locatie van die onbetaalde seks bekend is) geeft aan zowel in het buitenland als in Nederland onbetaalde seks te hebben gehad met een minderjarige. Dit komt neer op 19,0% van het aantal respondenten dat aangeeft in het buitenland onbetaalde seks te hebben gehad met een minderjarige, of 14,0% van de respondenten die aangeven ooit in Nederland onbetaalde seks met een minderjarige te hebben gehad.

Figuur 2.

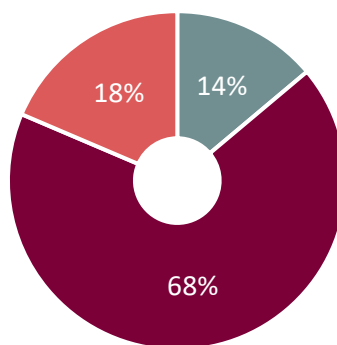
Plegers onbetaald offline seksueel kindermisbruik naar locatie van plegen en leeftijd slachtoffer.

Onbetaalde seks met minderjarigen naar locatie

■ Nederland ■ Buitenland ■ Nederland en buitenland

Onbetaalde seks met minderjarigen naar leeftijdscategorie

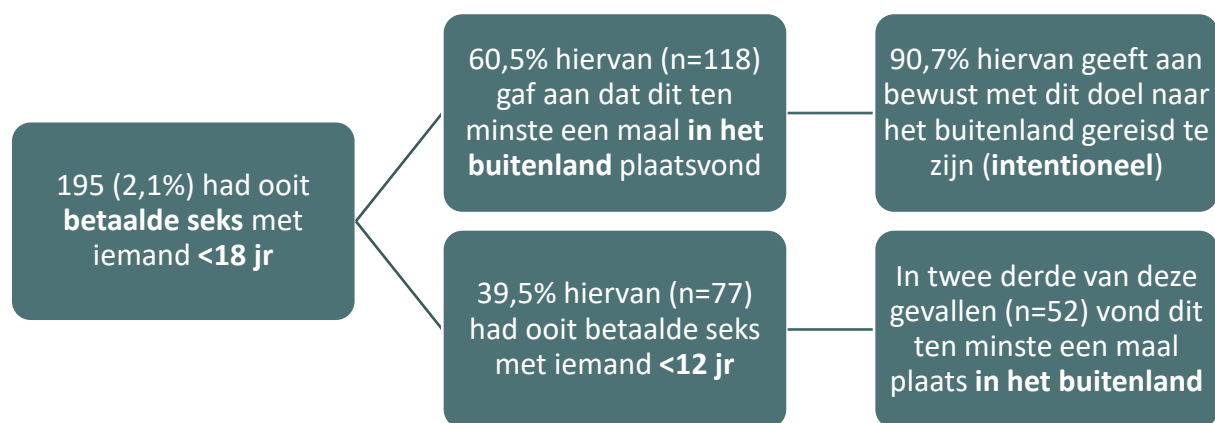

■ jonger dan 12 ■ 12 t/m 15 ■ zowel jonger dan 12 als 12 t/m 15

Naast de locatie werd respondenten ook gevraagd naar de leeftijd van de minderjarige. In een deel van de door respondenten gerapporteerde gevallen was de persoon waarmee zij onbetaalde seks hadden jonger dan 12 jaar oud. Van de 425 personen die onbetaalde seks met een persoon jonger dan 16 jaar rapporteren, vermelden 138 respondenten (1,5% van de totale steekproef, 32,5% van de groep die onbetaalde seks met een persoon jonger dan 16

rapporteert) dat deze persoon jonger was dan 12 jaar. Van deze 138 respondenten die aangeven ooit onbetaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 12, geven 92 respondenten (66,7%) aan dat dit ten minste een maal buiten Nederland plaats vond. Uit Figuur 2 valt op dat 18,3% van de respondenten die rapporteren ooit onbetaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 16 jaar, aangeeft dat zij seks hebben gehad met één of meer personen in de leeftijdscategorie 12-15 *en* met één of meer personen in de leeftijdscategorie jonger dan 12. De in Tabel 6 genoemde aantallen kunnen derhalve niet simpelweg van elkaar worden afgetrokken om te komen tot het aantal respondenten dat ooit onbetaalde seks had met één of meer personen in de leeftijdscategorie 12-15.

4.1.2 Betaalde seks met personen jonger dan 18 jaar

In totaal geven 1.623 respondenten (17,3% van de steekproef) aan ooit te hebben betaald voor seks (Tabel 6). Van deze respondenten geeft 12,0% (n = 195; 2,1% van de totale steekproef) aan dat deze betaalde seks ten minste één keer plaatsvond met een persoon jonger dan 18 jaar. Voor 4,7% van de respondenten die aangeven ooit te hebben betaald voor seks (0,8% van de totale steekproef), geldt dat dit ten minste één keer betaalde seks met een persoon jonger dan 12 jaar betrof.

Ook voor betaalde seks geldt dat dit voor een deel in het buitenland plaatsvond. 60,5% van het totaal aantal respondenten dat betaalde seks met personen jonger dan 18 rapporteert, geeft aan dat dit plaatsvond in een buitenland (n = 118; 1,3% van de totale steekproef). 52 respondenten rapporteren ten minste één keer in het buitenland betaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 12 jaar (0,6% van de totale steekproef). Dit betreft 67,5% van het totaal aantal respondenten dat betaalde seks met personen jonger dan 12 rapporteert. Het grote merendeel (90,7%) van de respondenten die betaalde seks in het buitenland heeft gehad met een persoon jonger dan 18, geeft bewust met dat doel naar het buitenland te zijn gereisd.

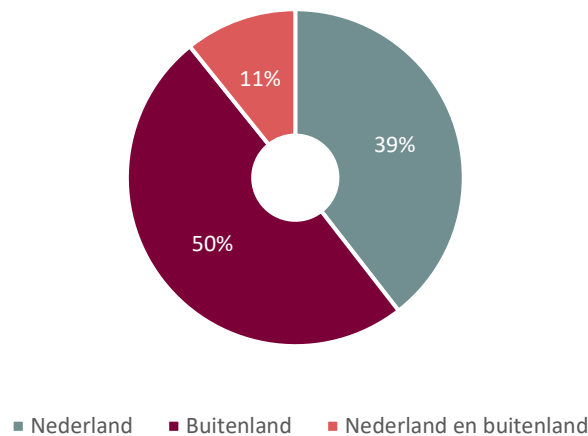
Figuur 3 laat de overlap zien tussen de verschillende onderscheiden groepen met betrekking tot betaalde seks. Net als bij onbetaalde seks (Figuur 2) bestaat er bij betaalde seks

een zekere mate van overlap tussen de groep respondenten die aangeeft ooit betaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 18 jaar *in Nederland* en personen die aangeven ooit te hebben betaald voor seks met een persoon jonger dan 18 *in het buitenland*. Van de respondenten die ooit betaalde seks hadden in *Nederland* met een persoon jonger dan 18, heeft 21,4% (n = 21) *ook* ooit betaalde seks gehad met een persoon jonger dan 18 in het *buitenland*. Dit betreft 17,8% van alle respondenten die aangeven ooit betaald te hebben voor seks met een persoon jonger dan 18 in het buitenland.

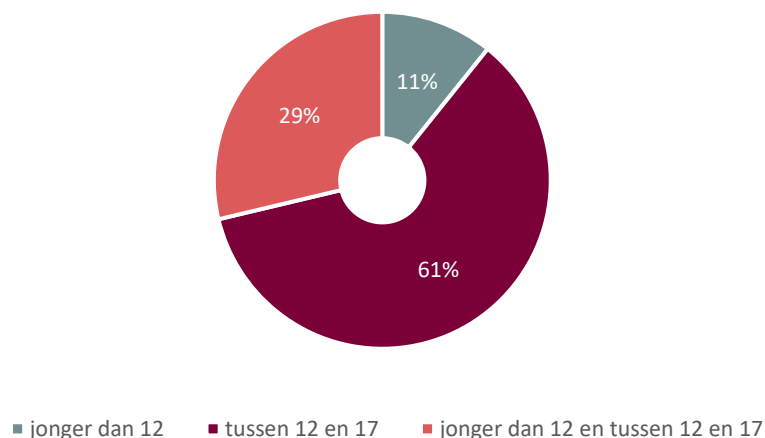
Figuur 3.

Plegers betaald offline seksueel kindermisbruik naar leeftijd slachtoffer en locatie van plegen.

Betaalde seks met minderjarigen naar locatie

Betaalde seks met minderjarigen naar leeftijdscategorie

Van de totale groep respondenten die aangeeft betaalde seks te hebben gehad met minderjarigen, geeft 10,8% (n = 21) aan dat dit enkel personen jonger dan 12 betrof; 28,7% (n = 56) geeft aan seks te hebben gehad met zowel minderjarigen onder de 12 als tussen de 12 en 17 jaar en 60,5% (n = 118) geeft aan enkel betaalde seks te hebben gehad met

minderjarigen tussen 12 en 17. Dit betekent dat ongeveer één op de drie (32,2%; 56/(118+56)) respondenten die betaalde seks had met een persoon tussen de 12 en 17, ook seks had met een persoon jonger dan 12 jaar (Figuur 3). Voor onbetaalde seks was deze overlap tussen leeftijdscategorieën van slachtoffers kleiner (zie Figuur 2); daarbij was deze verhouding ongeveer één op de vijf (21,6%; n = 79).

Wanneer zowel onbetaalde seks (met een persoon jonger dan 16 jaar) en betaalde seks (met een persoon jonger dan 18 jaar) in ogenschouw wordt genomen, blijkt dat een deel van de respondenten zowel in Nederland *als* in het buitenland seks met een minderjarig persoon rapporteert. Van de 462 respondenten die aangeven ooit seks te hebben gehad met een minderjarige, rapporteert 10,1% (n = 47) zowel seksueel contact met een minderjarige in Nederland als in een buitenland. Dit komt neer op 22,0% van het aantal respondenten dat aangeeft seks te hebben gehad met een minderjarige in het buitenland en 15,9% van de respondenten die seks met een minderjarige in Nederland rapporteren. Er is, kortom, sprake van een (beperkte) overlap tussen deze groepen.

4.1.3 Livestreams met personen jonger dan 18 jaar

In totaal geven 1.293 respondenten (13,8% van de totale steekproef) aan ooit te hebben geparticipeerd in een livestream waarin seksuele handelingen werden verricht.²⁶ Van deze 1.293 respondenten rapporteren 215 (2,3% van de totale steekproef, 16,6% van respondenten die ooit participeerden in een livestream) dat dit ten minste één maal een livestream betrof met personen jonger dan 18 jaar. Van deze laatste groep gaf 37,7% (n = 81) aan dat dit ten minste één maal een livestream met personen jonger dan 12 jaar betrof (0,9% van de totale steekproef).

Figuur 4 geeft weer wat volgens respondenten de leeftijd van de persoon in de livestream was. Van de respondenten die aangeven ooit te hebben geparticipeerd in een livestream met personen jonger dan 18 jaar, geeft zes op de tien (62,3%, n = 134) aan dat dit ten minste één livestream betrof met personen in de leeftijd 12-17 jaar. Nog eens 13,5% (n = 29) geeft aan dat dit een livestream betrof met personen jonger dan 12 jaar, en een kwart (24,2%, n = 52) geeft aan te hebben geparticipeerd in één of meer livestreams met minderjarigen van diverse leeftijden (zowel personen tussen 12 en 17, als personen jonger dan 12 jaar).

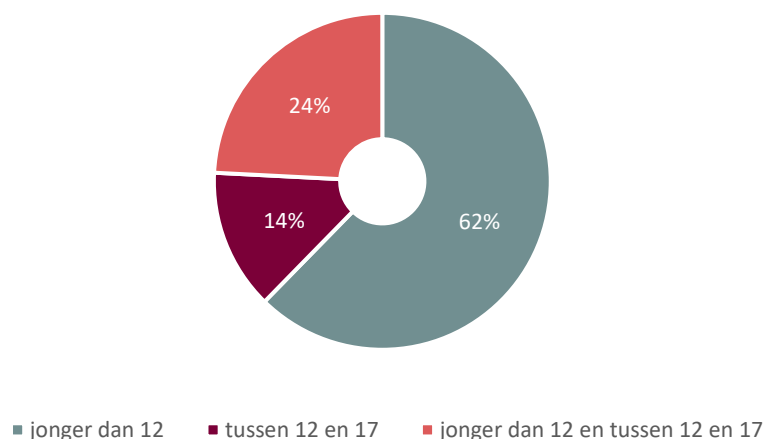
Van de 215 respondenten die aangeven ooit te hebben geparticipeerd in een livestream met personen jonger dan 18 jaar, kunnen 115 (53,5%) op basis van hun gerapporteerde offline gedrag worden geclassificeerd als plegers van TSK. Nog eens 70 personen die participeerden in een livestream met personen onder de 18 jaar (32,5%) rapporteren seksuele contacten met minderjarigen in Nederland, terwijl 30 personen (14,0%) enkel participatie in een livestream rapporteren.

²⁶ Zoals eerder beschreven is de locatie van de livestream in de vragenlijst niet uitgevraagd. Dit zou dus zowel in het buitenland als in Nederland plaats kunnen hebben gevonden.

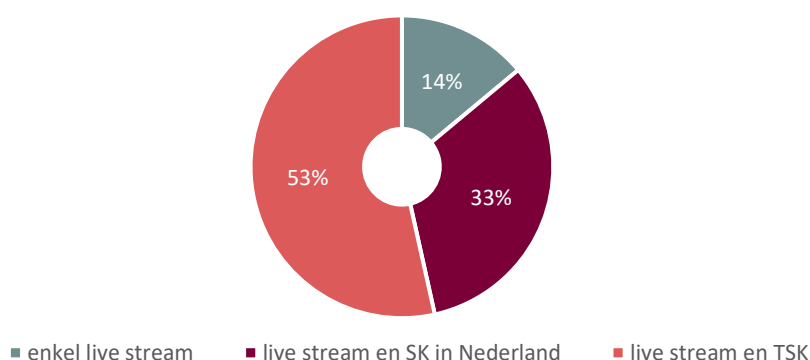
Figuur 4.

Plegers van online seksueel kindermisbruik via livestream, naar leeftijd slachtoffer.

Livestream met minderjarigen naar leeftijdscategorie

Livestream met minderjarigen naar offline seksueel kindermisbruik

4.1.4 Prevalentie van TSK

Als plegers van offline TSK worden in dit onderzoek aangemerkt respondenten die a) aangeven ten minste één maal ooit onbetaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 16 jaar (op het moment dat zij zelf ouder waren dan 21 jaar) buiten Nederland, en/of b) aangeven ten minste één maal ooit betaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 18 jaar buiten Nederland.²⁷ Deze afbakening sluit, zoals eerder uitgelegd, aan op de strafbaarstellingen in het Nederlands Wetboek van Strafrecht van ontucht (Art. 244, 245)

²⁷ Zie Appendix C voor een overzicht van de door respondenten gerapporteerde bestemmingslanden.

enerzijds en jeugdprostitutie (Art. 248b) anderzijds. Op basis van deze definitie kunnen 214 respondenten worden aangemerkt als pleger van TSK. Dit komt neer op 2,3% van de steekproef. **Rekening houdend met de opbouw qua leeftijd en hoogst behaalde opleiding vertaalt dit zich naar een prevalentieschatting van in totaal 156.000 Nederlandse mannen tussen 18 en 80 jaar die zich ooit hebben schuldig gemaakt aan (offline) transnationaal seksueel kindermisbruik**, met een 95% betrouwbaarheidsinterval van tussen de 131.000 en 171.000 mannen.²⁸

Van de respondenten die zich ooit hadden schuldig gemaakt aan TSK, bleken er 50 (23,4%) naar het buitenland afgereisd zonder de intentie om daar seks te hebben met minderjarigen. Zij kunnen op basis van de hier gehanteerde definitie worden aangemerkt als situationele plegers van TSK. De overige 164 respondenten (76,6%) gaf aan naar het buitenland te zijn afgereisd specifiek met de bedoeling om seks te hebben met minderjarigen. Zij kunnen worden aangemerkt als **intentionele plegers** van TSK.

Tot slot heeft dit onderzoek ook de prevalentie van **online TSK** onderzocht. 215 respondenten (2,3% van de steekproef) gaven aan ooit te hebben geparticipeerd in een livestream met personen jonger dan 18 jaar. Zoals besproken in 2.2.2 is geen informatie bekend over de locatie van deze minderjarigen (in Nederland of in het buitenland). Als we uitgaan van de aanname dat livestreams met minderjarigen in alle gevallen een transnationaal karakter hebben, en de respondenten die deelname in deze livestreams rapporteren dus meetellen als 'plegers van online TSK', dan groeit de groep plegers van TSK (offline en/of online) tot 314 respondenten (3,3% van de totale steekproef). **Het totaal geschatte aantal volwassen Nederlandse mannen dat zich ooit schuldig gemaakt heeft aan enige vorm van transnationaal seksueel kindermisbruik, online of offline, stijgt hiermee tot 226.500 in de Nederlandse bevolking**, met een 95% betrouwbaarheidsinterval van tussen de 198.000 en 246.000 mannen.

²⁸ Personen in de steekproef die 21 jaar of jonger waren ten tijde van het invullen van de vragenlijst (n = 241, of 2,57% van de totale steekproef) konden zich per definitie niet schuldig hebben gemaakt aan onbetaalde seks met een persoon jonger dan 16 jaar op het moment dat zij zelf ouder waren dan 21 jaar. Een correctie heeft echter nauwelijks gevolgen voor het percentage ondervraagde mannen dat onbetaalde seks rapporteert met een persoon jonger dan 16 in het buitenland ($100 \times [195/9384] = 2,07$ versus $100 \times [195/[9384-241]] = 2,13$).

Tabel 6. Prevalentie (ooit en in de afgelopen 5 jaar) van daderschap van (transnationaal) seksueel kindermisbruik onder volwassen Nederlandse mannen (N=9384).

	ooit						in de laatste 5 jaar		
	Nsteekproef	%	gewogen %	Npopulatie	Npopulatie x1000	95% b.i.	%	gewogen %	Npopulatie x1000 ^a
Onbetaald									
Ooit onbetaalde seks met persoon <16 jaar	425	4,53	4,57	302.671	303	[272 - 328]	4,41	4,45	295
Ooit onbetaalde seks met persoon <12 jaar	138	1,47	1,39	92.060	92	[81 - 113]	1,02	0,98	65
Ooit onbetaalde seks met persoon <16 jaar in een buitenland	195	2,08	2,15	142.395	142	[119 - 157]	1,97	2,03	134
Ooit onbetaalde seks met persoon <12 jaar in een buitenland	92	0,98	0,95	62.919	63	[52 - 78]	0,77	0,73	48
Afgereisd naar het buitenland met de intentie onbetaalde seks te hebben met persoon <16 jaar	146	1,56	1,56	103.319	103	[87 - 120]	1,44	1,43	95
Betaald									
Ooit betaald voor seks	1623	17,30	17,25	1.142.468	1142	[1095 - 1196]	5,53	5,57	369
Ooit betaald voor seks met persoon <18 jaar	195	2,08	2,01	133.122	133	[119 - 157]	0,44	0,48	32
Ooit betaald met persoon <12 jaar	77	0,82	0,79	52.322	52	[42 - 66]	0,14	0,15	10
Ooit betaald voor seks met persoon <18 jaar in een buitenland	118	1,26	1,23	81.463	81	[69 - 98]	0,36	0,38	25
Ooit betaald met persoon <12 jaar in een buitenland	52	0,55	0,55	36.427	36	[27 - 46]	0,10	0,10	7
Afgereisd naar het buitenland met de intentie betaalde seks te hebben met persoon <18 jaar	107	1,14	1,12	74.178	74	[61 - 90]	0,35	0,37	25
Offline TSK									
TSK pleger (offline)	214	2,28	2,35	155.641	156	[131 - 171]	1,46	1,58	105
Situationeel	50	0,53	0,60	39.738	40	[25 - 45]	0,46	0,54	36
Intentioneel	164	1,75	1,74	115.240	115	[98 - 133]	1,03	1,06	70
Online (T)SK									
Ooit geparticipeerd in een live stream	1293	13,78	13,71	908.013	908	[866 - 959]	-	-	-
Ooit geparticipeerd in livestream met persoon <18 jaar	215	2,29	2,31	152.991	153	[132 - 172]	-	-	-
Ooit geparticipeerd in livestream met persoon <12 jaar	81	0,86	0,84	55.633	56	[45 - 69]	-	-	-
Totaal TSK									
TSK pleger (offline en/of online)	314	3,35	3,42	226.507	227	[198 - 246]	-	-	-

^a Vanwege de opbouw van de variabele kan voor de laatste vijf jaar geen 95% betrouwbaarheidsinterval berekend worden.

4.1.5 Prevalentie in de afgelopen 5 jaar

De hierboven gepresenteerde resultaten hebben betrekking op verschillende vormen van ouderschap gedurende iemands leven. Respondenten werden gevraagd of zij 'ooit' betaalde of onbetaalde seks hadden gehad met een minderjarige. Afhankelijk van de door respondenten gerapporteerde leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst kon de *recall*-periode daarom meerdere decennia beslaan. Het zou, met andere woorden, kunnen dat de meeste van de gerapporteerde delicten jaren geleden hebben plaatsgevonden.

Om een schatting te kunnen maken van de meer recente betrokkenheid van Nederlandse mannen bij transnationaal seksueel kindermisbruik, werd respondenten daarom ook gevraagd naar hun leeftijd ten tijde van de laatste keer dat zij seksueel contact hadden met een minderjarige. Afgezet tegen de door respondenten gerapporteerde leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst,²⁹ kan zo worden nagegaan hoe lang geleden het laatste misbruik heeft plaatsgevonden en daarmee, welk deel van het gerapporteerde misbruik (ook) recent nog heeft plaatsgevonden.

Tijdens de data-analyse kwamen echter zorgen naar boven over de validiteit van deze, voor deze analyse benodigde, variabele. Op basis van de *range* van de gerapporteerde leeftijden bleek dat verscheidene respondenten de vraag naar hun eigen leeftijd ten tijde van het laatste misbruik kennelijk hadden geïnterpreteerd als een vraag naar de leeftijd van het slachtoffer ten tijde van het laatste misbruik. Gevraagd naar de eigen leeftijd ten tijde van de laatste keer dat zij betaalde seks hadden met een persoon jonger dan 12 jaar, antwoordden bijvoorbeeld drie respondenten met '10 jaar'. Om toch een schatting te kunnen maken van het percentage respondenten waarvoor geldt dat het meest recente seksueel kindermisbruik vijf jaar of korter geleden plaatsvond, baseren wij ons op dat deel van de respondenten dat een 'reële' eigen leeftijd ten tijde van het laatste misbruik opgeeft. De grens voor een 'reële' eigen leeftijd leggen we bij 12 jaar, hetgeen resulteert in een conservatieve schatting van de recente prevalentie van seksueel kindermisbruik.³⁰ Respondenten die een jongere leeftijd rapporteren, worden bij het bepalen van de verhouding tussen recent misbruik en misbruik dat meer dan vijf jaar geleden heeft plaatsgevonden buiten beschouwing gelaten.

Tabel 6 laat zien dat 4,4 procent van de steekproef de afgelopen vijf jaar onbetaalde seks had met een persoon jonger dan 16 jaar. Rekening houdend met de opbouw van de Nederlandse mannelijke bevolking qua leeftijd en hoogst behaalde opleiding, geldt dit voor

²⁹ Dat wil zeggen, door de ene leeftijd van de andere leeftijd af te trekken.

³⁰ Dat het hanteren van de grens van 12 jaar leidt tot een conservatieve schatting van de recente prevalentie van seksueel kindermisbruik kan worden verduidelijkt met het volgende rekenvoorbeeld. Respondent A rapporteert een leeftijd van 36 jaar ten tijde van het invullen van de vragenlijst. Gevraagd naar de leeftijd waarop hij voor het laatst betaalde seks had met een persoon tussen de 12 en 17 jaar, rapporteert respondent A een leeftijd van 13 jaar. Hoewel het ons waarschijnlijk lijkt dat in dit geval zijn antwoord van '13 jaar' naar de leeftijd van het slachtoffer verwijst en niet naar de eigen leeftijd ten tijde van het misbruik, wordt voor deze respondent een periode genoteerd van 23 jaar (36-13) sinds het laatste misbruik. Respondent A valt hiermee in de categorie respondenten waar van het misbruik meer dan vijf jaar geleden is.

4,5 procent, wat neer komt op ruim 295.000 mannen.³¹ Een procent van de steekproef, omgerekend ongeveer 65.000 mannen, had recent nog onbetaalde seks met een persoon jonger dan 12. Voor bijna de helft (46,4%) van de mannen die recent onbetaalde seks hadden met een minderjarige geldt dat dit plaatsvond in het buitenland. Van de personen die aangeven onbetaalde seks te hebben gehad met een minderjarige in een buitenland, geeft 70,1 procent aan hiervoor speciaal naar het buitenland te zijn gereisd.

Op basis van de bevraagde steekproef schatten we dat ruim 32.000 Nederlandse mannen de afgelopen vijf jaar betaalde seks hadden met een persoon jonger dan 18, waarvan 10.000 betaalde seks hadden met een persoon jonger dan 12. Van de mannen die de afgelopen vijf jaar betaalde seks hadden met een persoon jonger dan 18, had 78,0 procent dit in het buitenland. Van de personen die betaalde seks hadden met een minderjarige in het buitenland, reisde 76,8 procent met dit doel naar het buitenland.

De relatief kleine verschillen tussen de percentages respondenten die ooit en in de laatste vijf jaar onbetaalde seks met een minderjarige rapporteren, geven aan dat deze seksuele contacten voor het grootste deel van de respondenten (ook) nog recent hebben plaatsgevonden. De vergelijking tussen het percentage respondenten dat ooit en het percentage respondenten dat in de afgelopen vijf jaar betaalde seks had met een minderjarige daarentegen laat grotere verschillen zien. Dit is een indicatie dat deze door respondenten gerapporteerde seksuele contacten vaker langer geleden hebben plaatsgevonden.

Wanneer we enkel offline transnationaal seksueel kindermisbruik in ogenschouw nemen, schatten we dat de afgelopen vijf jaar 105.000 Nederlandse mannen afreisden naar een buitenland en daar seks hadden met een minderjarige. Van hen reisde twee derde specifiek met dit doel naar een buitenland. Vanwege de conservatieve schattingsmethode die we gebruikten, ligt het werkelijke aantal Nederlandse mannen dat zich de afgelopen vijf jaar schuldig maakte aan seksueel kindermisbruik in het buitenland waarschijnlijk (nog) hoger.

Voor online seksueel kindermisbruik werd, omwille van de lengte van de vragenlijst, niet specifiek gevraagd wanneer dit voor het laatst plaatsvond. Hoewel opsporingsinstanties een sterke toename van livestreaming van seksueel kindermisbruik rapporteren vanaf het begin van de COVID-19 pandemie in 2020 (Europol, 2020), is livestreaming van seksueel kindermisbruik een al langer erkend probleem (bijv. Financial Intelligence Unit Nederland, 2015; Terre des Hommes, 2013). Daarom kan niet zonder meer worden aangenomen dat alle respondenten die aangaven ooit te hebben geparticipeerd in een livestream waarin minderjarigen seksuele handelingen ondergingen of verrichtten, dit in de afgelopen vijf jaar hebben gedaan.

³¹ Omdat de schattingen van de laatste vijf jaar gebaseerd zijn op een extrapolatie van degenen die een (mogelijke) leeftijd van het meest recente misbruik invoerden (zie uitleg boven), kan voor deze cijfers geen betrouwbaarheidsinterval berekend worden.

4.2 Kenmerken en vergelijkingen tussen groepen

4.2.1 Plegers van TSK vergeleken met plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland

Om na te gaan in hoeverre plegers van TSK verschillen van plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland, vergelijken we aan de ene kant de 214 mannen in de steekproef die aangaven ooit betaalde of onbetaalde seks te hebben gehad met een minderjarige in het buitenland (offline TSK-plegers), met aan de andere kant de 248 mannen die aangaven ooit betaalde of onbetaalde seks te hebben gehad met een minderjarige in Nederland, op een reeks kenmerken die voorkomen in de gangbare risicotaxatie-instrumenten (zie Tabel 4). Respondenten die zowel in het buitenland als in Nederland betaalde of onbetaalde seks hadden met een minderjarige worden in deze analyses gerekend tot de groep plegers van TSK. De resultaten van deze vergelijking worden weergegeven in Tabel 7.

Plegers van (offline) TSK blijken significant jonger te zijn dan plegers van (offline) seksueel kindermisbruik in Nederland. De eerste groep is gemiddeld bijna 35 jaar oud, terwijl de tweede groep een gemiddelde leeftijd van bijna 44 heeft. Belangrijk is dat het hier gaat om hun leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst, en niet de leeftijd ten tijde van het plegen van het misbruik. Baseren wij ons op dat deel van de respondenten dat een 'reële' eigen leeftijd ten tijde van het laatste misbruik opgeeft (zie eerdere bespreking hierover in 4.1.5), dan blijkt dat het percentage respondenten dat aangeeft dat het laatste misbruik minder dan 5 jaar geleden heeft plaatsgevonden groter is onder plegers van TSK dan onder plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Daders van seksueel misbruik in Nederland rapporteren derhalve misbruik dat langer geleden heeft plaatsgevonden, hetgeen het gevonden verschil in huidige leeftijd tussen de groepen wellicht (deels) kan verklaren.³²

Daarnaast rapporteren meer plegers van TSK toegang tot kinderen te hebben in hun gezin of (vrijwilligers)werk dan plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Dit weersprekt de verwachting dat gebrek aan toegang tot kinderen in de eigen omgeving een belangrijke drijfveer is voor TSK-plegers om naar het buitenland af te reizen. Ook de criminele geschiedenis van plegers van TSK wijkt significant af van die van overige plegers van seksueel kindermisbruik. TSK-plegers zijn vaker verdacht van alle onderscheiden delictstypen en hebben gemiddeld ook meer verschillende delicten gepleegd dan overige plegers van seksueel kindermisbruik. Van de TSK-plegers rapporteert 71,7% ten minste een mannelijk slachtoffer tegenover 44,8% van de plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Verder blijken TSK-plegers minder sociale steun te ervaren en zijn zij minder empathisch dan overige plegers van seksueel kindermisbruik. TSK-plegers identificeren zich daarentegen significant meer met kinderen.

³² Een t-test enkel op respondenten die een eigen leeftijd ten tijde van het laatste misbruik van ten minste 18 jaar opgeeft (om potentiële vervuiling van deze variabele met de leeftijd van het slachtoffer uit te sluiten) laat geen significant verschil zien tussen TSK en SK plegers ($t(43) = -.371, p = .735$).

Tabel 7. Kenmerken van plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik en plegers van offline seksueel kindermisbruik in Nederland.

	TSK (n = 214)		SK (n = 248)		T/λ ²	p	d/φ
	M/n	SD/%	M/n	SD/%			
Demografische kenmerken							
Leeftijd	34,94	11,99	43,67	15,79	-6,74	***	-0,62
Hoogstgenoten opleiding (hoog = 1)	126	58,88	142	57,26	0,12		0,02
Werksituatie (werkloos afgelopen 4 jaar)	3	1,40	14	5,65	5,84		-0,11
Relatiestatus (Samenwonend met partner = 1)	175	81,78	195	78,63	0,71		0,04
Toegang tot slachtoffers	175	81,78	163	65,73	15,07	***	0,18
Alcohol/drugs problematiek	3,31	1,24	3,16	1,40	1,18		0,11
Criminele geschiedenis							
Eerder vermogensdelict	147	68,69	138	55,65	8,27	**	0,13
Eerder geweldsdelict	163	76,17	141	56,85	19,04	***	0,20
Eerder contact seksueel delict	157	73,36	126	50,81	24,63	***	0,23
Eerder non-contact seksueel delict	160	74,77	134	54,03	21,34	***	0,22
Delicts frequentie/variantie	3,68	1,83	2,75	2,21	4,93	***	0,45
Mannelijk slachtoffer (seksueel geweld)	154	71,96	111	44,76	34,76	***	0,27
Sociale en psychologische kenmerken							
Stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar	193	90,19	222	89,52	0,06		0,01
Sociale steun	3,48	1,11	3,84	0,79	-3,94	***	-0,38
Vrouwvijandigheid	3,60	1,14	3,47	1,19	1,20		0,11
Identificatie met kinderen	3,58	1,07	3,27	1,25	2,90	***	0,27
Eenzaamheid	3,37	1,19	3,37	1,19	0,01		0,00
Empathie	3,04	0,39	3,21	0,51	-4,05	***	-0,37
Impulsiviteit	3,46	1,08	3,54	1,00	-0,80		-0,08
Criminele denkstijl	3,41	1,18	3,40	1,14	0,11		0,01
Seksualiteit							
Seksuele preoccupatie	3,40	1,20	3,46	1,10	-0,53		-0,05
Seks als coping	3,44	1,17	3,43	1,12	0,03		0,00
Seksuele deviantie	6,12	1,95	5,25	2,52	4,18	***	0,38
Seksuele interesse in kinderen	53,80	33,55	43,70	37,72	3,05	***	0,28
Veranderingsbereidheid							
Wil om te veranderen	164	76,64	125,00	50,40	33,75	***	0,27

* $p < 0.10$; ** $p < 0.05$; *** $p < 0.01$

middelbare effecten: licht blauw gearceerd; grote effecten: donkerblauw gearceerd

TSK-plegers rapporteren daarnaast meer parafilieën dan overige plegers van seksueel kindermisbruik. Voyeurisme en frotteurisme worden in beide groepen het meest genoemd als bron van seksuele opwindning. Het grootste verschil betreft sadisme: terwijl 86,9% van de plegers van TSK aangeeft in enige mate seksueel opgewonden te raken bij het idee, de fantasie of het daadwerkelijk uitvoeren van het toebrengen van emotioneel en fysiek lijden aan anderen, is dit voor 70,1% van de plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland het geval.³³ Ook geven plegers van TSK aan een sterkere seksuele interesse in kinderen te ervaren - een bevinding die overeenkomt met het intentionele motief van het grootste deel van de TSK-plegers. Tot slot blijkt dat drie op de vier TSK-plegers (76,5%) aangeeft ooit overwogen te hebben professionele hulp te zoeken met betrekking tot hun seksuele gevoelens of seksueel gedrag richting personen jonger dan 18, of dit daadwerkelijk te hebben gedaan, in vergelijking met 50,4% van de respondenten die aangaf zich alleen in Nederland schuldig te hebben gemaakt aan seksueel kindermisbruik.

Hoewel de vergelijking tussen plegers van TSK en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland op diverse kenmerken in verschillende domeinen significante verschillen laat zien, blijft de grootte van de geobserveerde effecten beperkt. Behoudens leeftijd is de voorspellende waarde van de overige kenmerken derhalve gering.

4.2.2 Online plegers van (T)SK vergeleken met offline plegers van TSK

Zoals besproken in Hoofdstuk 3 verwachtten professionals dat offline TSK-plegers, die fysiek naar een bestemmingsland zijn afgereisd, op verschillende manieren verschillen van online TSK-plegers, die hun delict via een livestream pleegden. Om dit te toetsen vergelijken we, aan de ene kant, de groep respondenten die aangeeft enkel online te hebben geparticipeerd in een livestream waarin sprake was van seksueel kindermisbruik en die geen offline seksueel kindermisbruik pleegde in Nederland of in het buitenland, met aan de andere kant de groep respondenten die ten minste eenmaal fysiek afreisde naar het buitenland en daar seks had met een minderjarige. De resultaten van deze vergelijking worden weergegeven in Tabel 8.

Te zien is dat daders van online TSK op een aantal kenmerken verschillen van daders van offline TSK. Daders van online TSK hebben minder vaak toegang tot slachtoffers dan daders van offline TSK. Online plegers hebben daarnaast minder vaak een geweldsdelict of seksueel delict gepleegd dan offline plegers, en zij vertonen een lagere delictsvariëteit. Online TSK-plegers hebben minder vaak een stabiele romantische relatie achter de rug. Online TSK-plegers identificeren zich minder met kinderen en voelen zich ook minder sterk seksueel aangetrokken tot kinderen dan offline TSK plegers. Van de respondenten die enkel participeerden in een livestream met seksueel kindermisbruik, maar nooit fysiek naar het buitenland reisden om seks te hebben met minderjarigen, geeft iets meer dan een kwart (26,7%) aan ooit hulp overwogen of gezocht te hebben, tegenover drie kwart (76,6%) van de offline TSK plegers.

³³ Hoewel meer TSK-plegers enige mate van seksuele opwindning rapporteren bij het idee, de fantasie of het daadwerkelijk uitvoeren van het toebrengen van emotioneel en fysiek lijden aan anderen, is de gemiddelde mate van opwindning voor TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland die ten minste enige seksuele opwindning rapporteren (score > 0) vrijwel gelijk (respectievelijk 62,90 en 61,80 op een schaal van 0-100).

Tabel 8. Kenmerken van plegers van online (transnationaal) seksueel kindermisbruik en plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik.

	online		offline		T/ λ^2	p	d/ ϕ
	TSK (n = 30)		TSK (n = 214)				
	M/n	SD/%	M/n	SD/%			
<i>Demografische kenmerken</i>							
Leeftijd	34,94	11,99	36,83	14,71	0,79		0,15
Hoogstgenoten opleiding (hoog = 1)	14	46,67	126	58,88	1,60		-0,11
Werksituatie (werkloos afgelopen 4 jaar)	2	6,67	3	1,40	3,63		-0,05
Relatiestatus (Samenwonend met partner = 1)	20	66,67	175	81,78	3,74		0,12
Toegang tot slachtoffers	16	53,33	175	81,78	12,52	***	0,23
Alcohol/drugs problematiek	2,82	1,21	3,31	1,24	-2,02		-0,39
<i>Criminele geschiedenis</i>							
Eerder vermogensdelict	15	50,00	147	68,69	4,12		0,13
Eerder geweldsdelict	12	40,00	163	76,17	16,97	***	0,26
Eerder contact seksueel delict	10	33,33	157	73,36	19,52	***	0,28
Eerder non-contact seksueel delict	11	36,67	160	74,77	18,22	***	0,28
Delicts frequentie/variantie	2,07	2,18	3,68	1,83	-3,87	***	-0,86
Mannelijk slachtoffer (seksueel geweld)	14	46,67	154	71,96	7,85		0,18
<i>Sociale en psychologische kenmerken</i>							
Stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar	21	70,00	193	90,19	9,94	***	0,20
Sociale steun	3,22	0,96	2,84	1,00	-1,21		-0,24
Vrouwvijandigheid	3,11	1,31	3,60	1,14	-2,15		-0,42
Identificatie met kinderen	2,78	1,27	3,58	1,07	-3,74	***	-0,73
Eenzaamheid	3,04	0,98	3,37	1,19	-1,67		-0,28
Empathie	3,33	0,54	3,04	0,39	2,87		0,71
Impulsiviteit	3,01	0,89	3,46	1,08	-2,52		-0,42
Criminele denkstijl	2,84	1,00	3,41	1,18	-2,84		-0,49
<i>Seksualiteit</i>							
Seksuele preoccupatie	3,23	1,02	3,40	1,20	-0,82		-0,14
Seks als coping	3,35	1,10	3,44	1,17	-0,41		-0,08
Seksuele deviantie	4,93	2,53	6,12	1,95	-3,00		-0,59
Seksuele interesse in kinderen	31,60	36,80	53,80	33,55	-3,35	***	-0,65
<i>Veranderingsbereidheid</i>							
Wil om te veranderen	8	26,67	164	76,64	31,58	***	0,36

* $p < 0.10$; ** $p < 0.05$; *** $p < 0.01$

middelbare effecten: licht blauw gearceerd; grote effecten: donkerblauw gearceerd

Tabel 9. Kenmerken van situationele plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik en intentionele plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik.

	situationeel		intentioneel		T/λ²	p	d/φ
	TSK (n = 50)		SK (n = 164)				
	M/n	SD/%	M/n	SD/%			
Demografische kenmerken							
Leeftijd	33,33	9,44	40,22	17,06	2,73		0,59
Hoogstgenoten opleiding (hoog = 1)	22	44,00	104	63,41	5,97		0,17
Werksituatie (werkloos afgelopen 4 jaar)	1	2,00	2	1,22	0,17		-0,03
Relatiestatus (Samenwonend met partner = 1)	33	66,00	142	86,59	10,90	***	0,23
Toegang tot slachtoffers	35	70,00	140	85,37	6,07		0,17
Alcohol/drugs problematiek	2,55	1,06	3,54	1,20	-5,58	***	-0,84
Criminele geschiedenis							
Eerder vermogensdelict	29	58,00	153	93,29	37,53	***	0,42
Eerder geweldsdelict	17	34,00	130	79,27	36,51	***	0,41
Eerder contact seksueel delict	23	46,00	140	85,37	32,71	***	0,39
Eerder non-contact seksueel delict	21	42,00	136	82,93	32,85	***	0,39
Delicts frequentie/variantie	1,98	1,95	4,20	1,45	-7,44	***	-1,41
Mannelijk slachtoffer (seksueel geweld)	24	48,00	134	81,71	18,57	***	0,30
Sociale en psychologische kenmerken							
Stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar	39	78,00	154	93,90	10,95	***	0,23
Sociale steun	2,88	0,86	2,78	0,93	-5,24	***	-0,73
Vrouwvrijandigheid	2,91	1,15	3,80	1,06	-5,13	***	-0,83
Identificatie met kinderen	2,87	1,05	3,80	0,98	-5,78	***	-0,93
Eenzaamheid	2,57	1,04	3,62	1,12	-5,91	***	-0,96
Empathie	3,09	0,51	3,03	0,35	0,83		0,16
Impulsiviteit	2,84	0,88	3,65	1,07	-5,40	***	-0,79
Criminele denkstijl	2,78	0,93	3,60	1,18	-5,16	***	-0,73
Seksualiteit							
Seksuele preoccupatie	2,79	1,00	3,59	1,20	-4,71	***	-0,69
Seks als coping	2,81	0,97	3,63	1,16	-4,99	***	-0,73
Seksuele deviantie	5,48	2,40	6,32	1,76	-2,29		-0,44
Seksuele interesse in kinderen	38,62	34,95	58,43	31,81	-3,77	***	-0,61
Veranderingsbereidheid							
Wil om te veranderen	23	46,00	141	85,98	34,20	***	0,40

* $p < 0.10$; ** $p < 0.05$; *** $p < 0.01$

middelbare effecten: licht blauw gearceerd; grote effecten: donkerblauw gearceerd

4.2.3 Situationele plegers vergeleken met intentionele plegers

Binnen de groep plegers van offline TSK wordt onderscheid gemaakt in situationele plegers, die niet speciaal met het doel om seks te hebben met minderjarigen naar het buitenland afreizen, maar eenmaal daar aan gekomen zich hier toch aan schuldig maken; en intentionele plegers van TSK, voor wie geldt dat het doel van de reis naar het buitenland het hebben van seks met minderjarigen is. Van de 214 respondenten die aangeven ooit seks te hebben gehad met een minderjarige in een buitenland, geeft 76,6% (n = 164) aan naar het buitenland te zijn gereisd met als specifiek doel het hebben van seks met minderjarigen. Drie kwart kan kortom als intentionele pleger worden geclassificeerd.

Uit de vergelijking tussen intentionele en situationele TSK-plegers (weergegeven in Tabel 9) blijkt dat intentionele plegers op vrijwel alle risicodomeinen hoger scoren. Intentionele plegers kampen meer dan situationele plegers met alcohol- en drugsproblemen, hebben vaker een geschiedenis van seksuele en niet-seksuele delicten, en laten een grotere variëteit aan delicten zien. Het percentage intentionele TSK-plegers met tenminste een mannelijk slachtoffer (85,4%) is meer dan twee keer zo groot als het percentage situationele TSK-plegers met een mannelijk slachtoffer (40,0%). Ook wat betreft sociale en psychologische kenmerken scoren intentionele TSK plegers significant hoger op de meeste risicofactoren (vrouwvijandigheid, identificatie met kinderen, eenzaamheid, impulsiviteit en criminele denkstijl), en lager op de beschermende factor sociale steun. Intentionele plegers zijn meer gepreoccupeerd met seks en zijn sterker geneigd om op negatieve gevoelens of stressvolle levensgebeurtenissen te reageren met seksuele fantasieën, seksuele verlangens, of seksueel gedrag. Meer dan situationele plegers voelen intentionele plegers van TSK zich seksueel aangetrokken tot kinderen. Van de intentionele plegers heeft 86,0% ooit overwogen professionele hulp te zoeken of daadwerkelijk hulp gezocht, terwijl dit voor 46,0% van de situationele plegers het geval is. Uitzondering zijn empathie, wat geen verschil laat zien tussen beide groepen, en het vermogen tot het aangaan van stabiele romantische relaties, waarop intentionele plegers hoger scoren dan situationele plegers.

Behalve dat situationele en intentionele TSK plegers op meer kenmerken van elkaar verschillen dan TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland, zijn de gevonden verschillen ook van een grotere orde van grootte: 12 van de significante effecten zijn van middelbare grootte, nog eens vijf laten een groot effect zien.

4.2.4 Eenmalig intentionele plegers vergeleken met meermalig intentionele plegers

Tot slot vergelijken we offline TSK-plegers die ten tijde van het vragenlijstonderzoek één keer naar het buitenland waren afgereisd met seksueel contact met minderjarigen als doel (*first-offenders*), met de respondenten die aangeven dit meermaals te hebben gedaan (herhaald daderschap). Aan respondenten die aangaven dat ze naar het buitenland reisden met de bedoeling om daar seks te hebben met minderjarigen (intentionele TSK-plegers), werd gevraagd of zij dit ooit eenmaal hadden gedaan, of zij vaker met dit doel waren afgereisd.³⁴

³⁴ Vanwege de structuur van de vraag is van situationele plegers niet bekend hoe vaak zij TSK gepleegd hebben.

Tabel 10. Kenmerken van eenmalig intentionele plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik en meermalig intentionele plegers van van offline transnationaal seksueel kindermisbruik.

	intentioneel TSK eenmalig (n = 52)		intentioneel TSK meermalig (n = 112)		T/ λ^2	p	d/ ϕ
	M/n	SD/%	M/n	SD/%			
Demografische kenmerken							
Leeftijd	31,71	10,50	34,08	8,86	-1,22		-0,25
Hoogstgenoten opleiding (hoog = 1)	30	57,69	74	66,07	1,08		0,08
Werksituatie (werkloos afgelopen 4 jaar)	0	0,00	2	1,79			0,08
Relatiestatus (Samenwonend met partner = 1)	40	76,92	102	91,07	6,12		0,19
Toegang tot slachtoffers	42	80,77	98	87,50	1,29		0,09
Alcohol/drugs problematiek	3,17	1,17	3,71	1,18	-2,75		-0,46
Criminele geschiedenis							
Eerder vermogensdelict	38	73,08	92	82,14	1,78		0,10
Eerder geweldsdelict	42	80,77	98	87,50	1,29		0,09
Eerder contact seksueel delict	41	78,85	95	84,82	0,90		0,07
Eerder non-contact seksueel delict	43	82,69	97	86,61	0,44		0,05
Delicts frequentie/variatie	4,00	1,43	4,29	1,45	-1,22		-0,20
Mannelijk slachtoffer (seksueel geweld)	30	57,69	100	89,29	21,57	***	0,36
Sociale en psychologische kenmerken							
Stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar	47	90,38	107	95,54	1,65		0,10
Sociale steun	3,24	1,13	3,86	1,05	-3,42	***	-0,58
Vrouwvrijandigheid	3,41	0,95	3,99	1,05	-3,38	***	-0,57
Identificatie met kinderen	3,40	0,94	3,99	0,95	-3,72	***	-0,62
Eenzaamheid	3,22	1,04	3,80	1,11	-3,21	***	-0,54
Empathie	2,97	0,43	3,05	0,30	-1,14		-0,22
Impulsiviteit	3,16	0,97	3,87	1,04	-4,18	***	-0,70
Criminele denkstijl	3,17	1,14	3,81	1,15	-3,31	***	-0,56
Seksualiteit							
Seksuele preoccupatie	3,21	1,17	3,76	1,17	-2,81		-0,47
Seks als coping	3,20	1,10	3,83	1,14	-3,35	***	-0,56
Seksuele deviantie	6,04	2,08	6,45	1,58	-1,26		-0,23
Seksuele interesse in kinderen	45,60	29,89	64,39	31,02	-3,65	***	-0,61
Veranderingsbereidheid							
Wil om te veranderen	44	84,62	97	86,61	0,12		0,03

* $p < 0.10$; ** $p < 0.05$; *** $p < 0.01$

middelbare effecten: licht blauw gearceerd; grote effecten: donkerblauw gearceerd

Voor 31,7% (n = 52) van de intentionele TSK-plegers bleef het, ten tijde van het invullen van de vragenlijst, volgens hen bij één keer. De overige 68,3% (n = 112) gaven aan meerdere keren naar het buitenland te zijn gereisd met als doel daar seks te hebben met minderjarigen. Tabel 10 geeft de resultaten weer van de vergelijking tussen deze eenmalige en meermalige intentionele plegers van TSK.

Meermalig intentionele TSK-plegers maken anderhalf keer vaker mannelijke slachtoffers dan de *first-offenders*. Meermalige TSK-plegers ervaren daarnaast minder sociale steun, zijn vijandiger jegens vrouwen en identificeren zich sterker dan eenmalige TSK plegers met kinderen. Recidiverende intentionele TSK plegers zijn ook meer impulsief en hebben sterkere antisociale attitudes dan eenmalige plegers. Ook op het gebied van seksualiteit zijn er significante verschillen. Zo zijn respondenten die meerdere keren naar het buitenland reisden om daar seks te hebben met minderjarigen in een hogere mate geneigd met seks te reageren op stress dan daders die zich eenmalig schuldig maakten aan TSK. Ook voelen recidiverende TSK plegers zich sterker seksueel aangetrokken tot kinderen. De voorspellende waarde van deze verschillen is zonder uitzondering van middelbare grootte. Het inzichtelijk maken van verschillen tussen de *first-offenders* en recidivisten is een eerste stap in de verkenning van risicofactoren voor recidive bij TSK-plegers.

4.3 Netwerkanalyse

Als verdiepende analyse rapporteren we in deze slotsectie de resultaten van een psychometrische netwerkanalyse. Door middel van deze analysemethode kan worden nagegaan hoe de verschillende, in de vragenlijst uitgevraagde, risicofactoren met elkaar samenhangen, en in hoeverre die geobserveerde samenhang voor de groep TSK-plegers afwijkt van de groep die rapporteert in Nederland ooit als volwassene seks met een minderjarige te hebben gehad (plegers van offline seksueel kindermisbruik in Nederland).

4.3.1 Analysestrategie

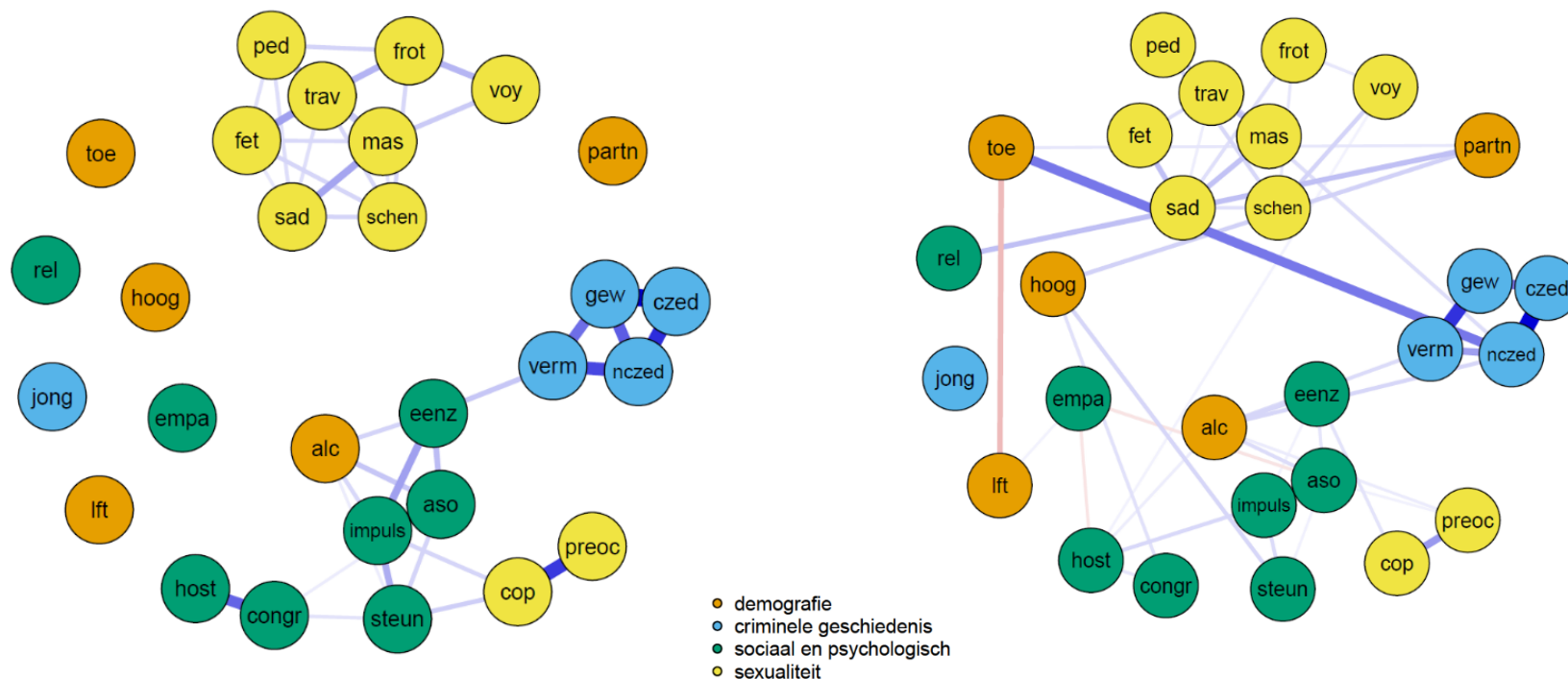
In deze netwerkanalyse worden de verschillende variabelen weergegeven als *nodes* (cirkels) in het netwerk. De *edges* (lijnen) tussen de nodes geven de conditionele correlatie weer tussen twee nodes, gecontroleerd voor alle variabelen in het netwerk. De dikte van de lijnen geeft de sterkte van de conditionele samenhang weer; de lijnkleur de richting van de samenhang. Voor het schatten van het netwerk gebruiken we een *Mixed Graphical Model*, omdat we zowel interval als categorische variabelen in het model opnemen (Haslbeck & Waldorp, 2020). Bij selectie van het model baseren wij ons op het *extended Bayesian Information Criterion* (EBIC) (met hypertuning parameter $\gamma = 0,25$) om tot een generaliseerbaar netwerk te komen (Blanken et al., 2022).

Figuur 5 geeft een visuele weergave van de gevonden samenhangen voor respectievelijk TSK-plegers (linkerzijde van de figuur) en plegers van offline seksueel kindermisbruik in Nederland (rechterzijde van de figuur). Voor de visualisatie van het TSK netwerk werd gebruik gemaakt van het Fruchterman-Reingold algoritme (Fruchterman & Reingold, 1991), waardoor nodes waartussen geen of slechts weinig partiële correlatie bestaat

Figuur 5. Netwerkrepresentaties van risicofactoren voor plegers van (transnationaal) seksueel kindermisbruik.

Plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik (TSK) (n = 214)

Plegers van seksueel kindermisbruik (SK) in Nederland (n = 248)

Noot. Nodes representeren de verschillende in de vragenlijst uitgevraagde risicofactoren. Node kleur op basis van risico domein zoals gehanteerd in gangbare risicotaxatie-instrumenten. Node positie op basis van het Fruchterman-Reingold algoritme in het TSK netwerk. Edges representeren conditionele correlatie tussen risicofactoren. Hoe sterker de correlatie, hoe dikker de edge. Blauwe edges representeren een positieve correlatie, rode edges een negatieve correlatie.

Gebruikte afkortingen. **Demografische risicofactoren:** lft = leeftijd; hoog = hoogstgenoten opleiding; partn = relatiestatus (huidig); toe = toegang tot slachtoffers; alc = alcohol/drugsproblematiek. **Criminele geschiedenis:** verm = eerder vermogensdelict; gew = eerder geweldsdelict; nczed = eerder non-contact seksueel delict; czed = eerder contact seksueel delict; jong = mannelijk slachtoffer. **Sociale en psychologische kenmerken:** rel = stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar (ooit); steun = sociale steun; host = vrouwvijandigheid; congr = identificatie met kinderen; eenz = eenzaamheid; emp = empathie; impuls = impulsiviteit; aso = criminele denkstijl. **Seksualiteit:** preoc = seksuele preoccupatie; cop = seks als coping; voy = voyeurisme, schen = exhibitionisme; frot = frotteurisme; mas = masochisme; sad = sadisme; fet = fetisjisme; trav = travestie; ped = seksuele interesse in kinderen (pedofilie).

verder van elkaar af komen te liggen en nodes waartussen sterke *ties* (verbindingen) bestaan juist dicht(er) bij elkaar. Om een visuele vergelijking van beide netwerken te vergemakkelijken is er voor gekozen om voor het (niet-transnationaal) seksueel kindermisbruik (SK) netwerk dezelfde indeling aan te houden als het TSK netwerk.

Een visuele inspectie van de clustering van nodes in het TSK netwerk geeft een eerste inzicht in de mate waarin bepaalde risicofactoren vaak samen voorkomen of juist niet. Een meer formele manier om inzicht te krijgen in de mogelijk verschillende clusters waaruit het netwerk is opgebouwd, is door middel van een *community detection* algoritme. Omdat we hier te maken hebben met netwerken die uit verschillende, niet met elkaar verbonden componenten bestaan, gebruiken we hiervoor het Louvain algoritme (Blondel et al., 2008). Dit algoritme probeert de verhouding tussen het aantal edges binnen clusters ten opzichte van het edges tussen clusters te optimaliseren. Het Louvain algoritme resulteert in niet-overlappende clusters van sterk met elkaar samenhangende nodes. We herhaalden de clusteranalyse 1000 keer om inzicht te krijgen in de robuustheid van de gevonden clusters.

4.3.2 Resultaten

Het TSK netwerk bestaat uit 28 variabelen, verdeeld over vier domeinen. In Figuur 5 hebben nodes binnen hetzelfde domein dezelfde kleur. Het TSK netwerk (linkerzijde) telt 41 edges (de partiële correlaties tussen twee variabelen $\neq 0$), van de 378 mogelijke edges. De dichtheid van het netwerk, ofwel de proportie geobserveerde edges van het totaal aantal mogelijke edges, is daarmee 0,108. Het gewicht van de edges, ofwel de sterkte van de partiële correlatie tussen twee variabelen, varieert van 0 tot 0,767, met een gemiddelde van 0,02 voor alle edges en een gemiddelde van 0,216 voor de 41 edges met een gewicht groter dan 0. Alle edges niet gelijk aan 0 zijn positief, hetgeen overeenkomt met de gedachte dat veel van de in het netwerk opgenomen variabelen gezien kunnen worden als risicofactoren voor seksueel kindermisbruik.

Aan de rechterzijde van Figuur 5 wordt ter vergelijking het SK netwerk gepresenteerd. Dit bestaat uit dezelfde 28 variabelen als het TSK netwerk. Tussen deze variabelen worden 45 ties gevonden, wat overeenkomt met een dichtheid van 0,120. Drie van de 45 ties zijn negatief. Rekening houdend met alle overige variabelen in het model hangt leeftijd (*lft*) negatief samen met toegang tot slachtoffers (*toe*). Respondenten die minder empathie (*empa*) rapporteren, rapporteren een hogere mate van antisociale attituden (*aso*) en een hogere vrouwvijandigheid (*host*). De sterkte van de partiële correlatie tussen variabelen in het SK netwerk varieert van -0,375 tot 1,394, met een (absoluut) gemiddelde van 0,031 over alle edges en een gemiddelde van 0,271 over alle edges die ongelijk zijn aan 0.

Figuur 6 geeft de *strength centrality* weer van elk van de variabelen in het netwerk (*z*-scores). In een psychometrisch netwerk geeft *strength centrality* de belangrijkheid van een variabele weer in termen van het aantal edges (partiële correlaties) en de sterkte van die edges in vergelijking met andere variabelen in het model (Opsahl et al., 2010). De variabelen in Figuur 6 zijn geordend op basis van hun *strength centrality* in het TSK netwerk. Om een indruk te krijgen van de robuustheid van de ordening van de variabelen op basis van *strength centrality* in beide netwerken, voeren we een *case-drop* bootstrap procedure uit met 10.000 herhalingen

(Epskamp et al., 2018). Uitkomst van de *case-drop* bootstrap procedure is de *correlation stability (CS)* coëfficiënt. Een CS coëfficiënt hoger dan 0,50 is een goede indicatie dat de uitkomsten van het model robuust zijn. De CS coëfficiënten voor het TSK netwerk en het SK netwerk in Figuur 6 zijn respectievelijk 0,519 en 0,593. De kans dat de voor TSK en SK gevonden netwerken afwijken van de daadwerkelijke samenhang tussen de verschillende variabelen is hiermee klein. De tussen beide netwerken gevonden verschillen in *strength centrality* representeren daarmee zeer waarschijnlijk dan ook daadwerkelijke verschillen.

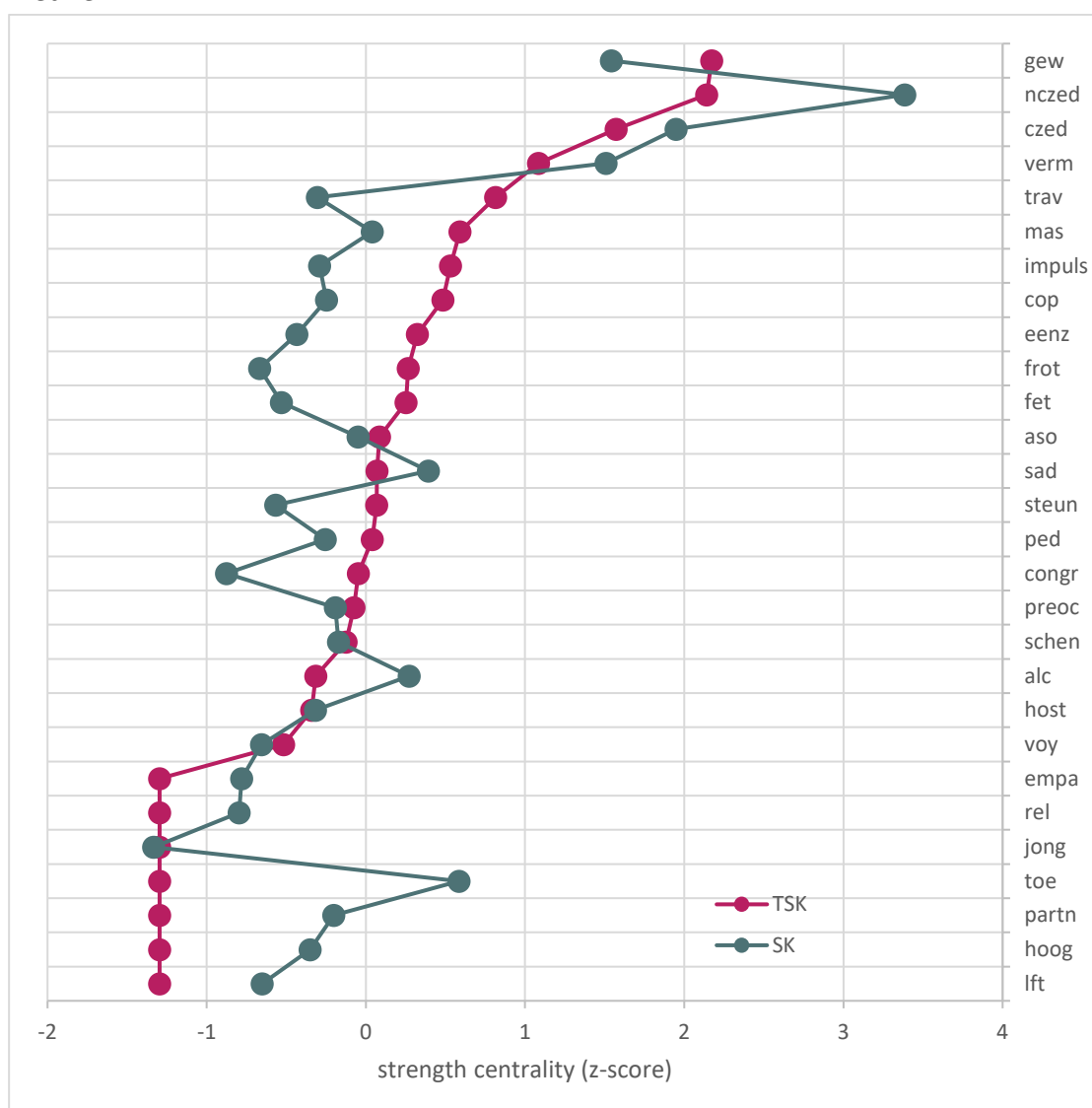
Om de interpretatie van de resultaten te vergemakkelijken is het nuttig de netwerkrepresentaties weer te geven in clusters van risicofactoren. In het TSK netwerk tekenen zich vijf clusters af van meerdere met elkaar samenhangende risicofactoren (links in Figuur 7). Het eerste cluster heeft betrekking op seksuele deviantie en wordt gevormd door de items die de verschillende seksuele parafilieën meten: voyeurisme (voy), exhibitionisme (schen), frotteurisme (frot), masochisme (mas), sadisme (sad), fetisjisme (fet), en travestie (trav). Ook pedofilie (ped) valt binnen dit cluster.

Het tweede cluster bestaat uit de variabelen die refereren naar de criminele geschiedenis van respondenten. Figuur 7 laat relatief sterke positieve verbanden zien tussen zelf-gerapporteerde vermogens- (verm), gewelds- (gew), contact-zeden (czed) en noncontact-zeden criminaliteit (nczed). Het rapporteren van jongensslachtoffers (jong) vertoont geen samenhang met dit cluster, of met enige van de andere risicofactoren in het model. Een zelf-gerapporteerde geschiedenis van geweldsdelicten, noncontact-zedendelicten en contactzedendelicten zijn variabelen met de hoogste centraliteitswaarde in het netwerk.

Het criminele geschiedenis cluster is via eenzaamheid verbonden met een derde cluster, dat voornamelijk bestaat uit risicofactoren op psychologisch en sociaal gebied. In dit derde cluster komen eenzaamheid (eenz), problematisch alcohol en/of drugsgebruik (alc), antisociale attituden (aso), impulsiviteit (imp) en sociale steun (steun) samen. Opvallend is de positieve relatie tussen impulsiviteit en sociale steun in dit netwerk: impulsievere personen geven tegelijkertijd aan meer eenzaam te zijn, maar ook meer sociale steun te ervaren. Empathie (empa) en het vermogen om stabiele romantische relaties aan te gaan (rel) vertonen geen samenhang met andere risicofactoren. Alcohol en drugsproblematiek (alc) is de enige risicofactor uit het demografische domein die, na controle voor de andere variabelen in het model, een significante samenhang vertoont met andere in het model opgenomen risicofactoren. Leeftijd (lft), hoog opleidingsniveau (hoog), het hebben van een partner (partn) en toegang tot slachtoffers (toe) hangen, na controle voor alle overige variabelen in het model, niet significant samen met enige andere risicofactor.

Seksuele preoccupatie (preoc) en seks als coping (cop), de twee overige risicofactoren uit het domein seksualiteit, vallen buiten het cluster seksuele deviantie en vormen een eigen, vierde cluster dat via impulsiviteit en sociale steun verbonden is met het cluster psychologisch en sociale risicofactoren. Vrouwvijandigheid (host) en identificatie met kinderen (congr) vertonen een relatief sterke samenhang en vormen een vijfde cluster in het TSK netwerk.

Figuur 6. Geschatte *strength centrality* (z-score) per variabele voor het TSK netwerk en het SK netwerk.

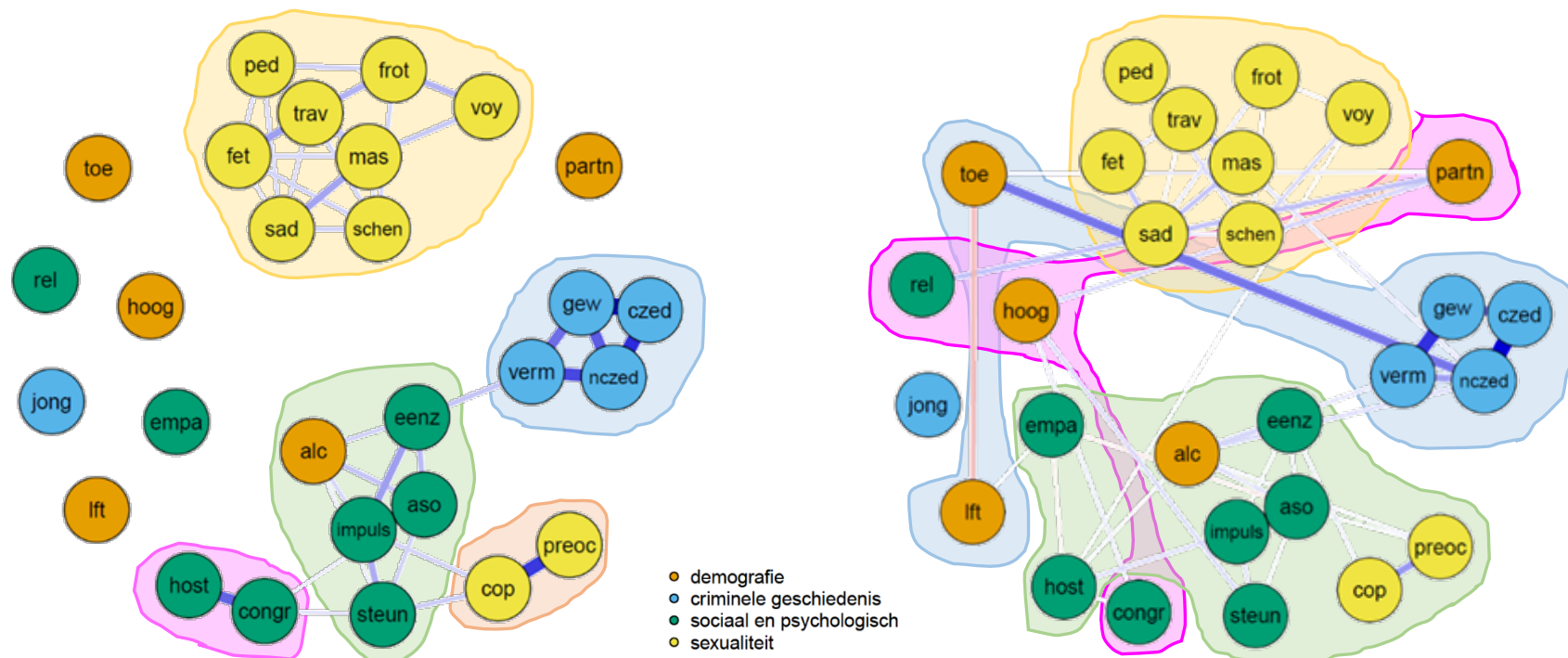
Noot. Variabelen gerangordend op basis van hun *strength centrality* in het TSK netwerk.

Gebruikte afkortingen. **Demografische risicofactoren:** lft = leeftijd; hoog = hoogstgenoten opleiding; partn = relatiestatus (huidig); toe = toegang tot slachtoffers; alc = alcohol/drugsproblematiek. **Criminele geschiedenis:** verm = eerder vermogensdelict; gew = eerder geweldsdelict; nczed = eerder non-contact seksueel delict; czed = eerder contact seksueel delict; jong = mannelijk slachtoffer. **Sociale en psychologische kenmerken:** rel = stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar (ooit); steun = sociale steun; host = vrouwvijandigheid; congr = identificatie met kinderen; eenz = eenzaamheid; empa = empathie; impuls = impulsiviteit; aso = criminele denkstijl. **Seksualiteit:** preoc = seksuele preoccupatie; cop = seks als coping; voy = voyeurisme, schen = exhibitionisme; frot = frotteurisme; mas = masochisme; sad = sadisme; fet = fetisjisme; trav = travestie; ped = seksuele interesse in kinderen (pedofilie).

Figuur 7. Clusters binnen de netwerkrepresentaties van risicofactoren voor plegers van (transnationaal) seksueel kindermisbruik.

Plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik (TSK) (n = 214)

Plegers van seksueel kindermisbruik (SK) in Nederland (n = 248)

Noot. Nodes representeren de verschillende in de vragenlijst uitgevraagde risicofactoren. Node kleur op basis van risicodomein zoals gehanteerd in gangbare risicotaxatie-instrumenten. Node positie op basis van het Fruchterman-Reingold algoritme in het TSK netwerk. Edges representeren conditionele correlatie tussen risicofactoren: hoe sterker de correlatie, hoe dikker de edge. Blauwe edges representeren een positieve correlatie, rode edges een negatieve correlatie. Clusters op basis van 1.000 replicaties van het Louvain algoritme op een absolute versie van de gewogen adjacency matrix.

Gebruikte afkortingen. **Demografische risicofactoren:** lft = leeftijd; hoog = hoogstgenoten opleiding; partn = relatiestatus (huidig); toe = toegang tot slachtoffers; alc = alcohol/drugsproblematiek. **Criminele geschiedenis:** verm = eerder vermogensdelict; gew = eerder geweldsdelict; nczed = eerder non-contact seksueel delict; czed = eerder contact seksueel delict; jong = mannelijk slachtoffer. **Sociale en psychologische kenmerken:** rel = stabiele romantische relatie van minimaal 2 jaar (ooit); steun = sociale steun; host = vrouwvijandigheid; congr = identificatie met kinderen; eenz = eenzaamheid; empa = empathie; impuls = impulsiviteit; aso = criminele denkstijl. **Sexualiteit:** preoc = seksuele preoccupatie; cop = seks als coping; voy = voyeurisme, schen = exhibitionisme; frot = frotteurisme; mas = masochisme; sad = sadisme; fet = fetisjisme; trav = travestie; ped = seksuele interesse in kinderen (pedofilie).

Ook in het SK netwerk (rechts in Figuur 7) lijkt sprake te zijn van clustering.³⁵ Ook al lag de plaats van de nodes voor het SK netwerk in de huidige weergave vast, het aantal en de dikte van de edges tussen de verschillende variabelen laat tot op zekere hoogte eenzelfde patroon zien als in het TSK netwerk. Enkele overeenkomsten en verschillen kunnen worden opgemerkt.

Net als in het TSK netwerk, clusteren in het SK netwerk variabelen die betrekking hebben op de verschillende parafilieën met elkaar samen. Het tweede cluster betreft wederom variabelen die betrekking hebben op de zelf-gerapporteerde criminele geschiedenis. In het SK netwerk wordt, anders dan in het TSK netwerk, een sterke samenhang gevonden tussen het rapporteren van noncontact-zedendelicten (nczed) en toegang tot minderjarige slachtoffers (toe). Vanwege de negatieve samenhang tussen toegang en leeftijd (lft), wordt ook leeftijd binnen dit cluster geplaatst.

Het derde binnen het SK netwerk geïdentificeerde cluster bevat de meerderheid van de risicofactoren uit het psychologische en sociale domein. Ook in het SK netwerk maakt problematisch alcohol en/of drugsgebruik onderdeel uit van dit cluster. Anders dan in het TSK netwerk vormen seksuele preoccupatie en seks als coping in het SK netwerk geen zelfstandig cluster, maar worden zij vanwege hun samenhang met respectievelijk problematisch alcohol en/of drugsgebruik en eenzaamheid bij het cluster psychologische en sociale risicofactoren getrokken.

Het vierde cluster binnen het SK netwerk bestaat uit drie variabelen die in het TSK netwerk geen partiële samenhang met andere risicofactoren in het model vertoonden: het hebben van een partner (partn), het vermogen tot het aangaan van een stabiele romantische relatie (rel) en een hoog opleidingsniveau (hoog) en identificatie met kinderen (congr). Hoewel ingedeeld in een ander cluster hangt identificatie met kinderen ook in het SK netwerk positief samen met vrouwvijandigheid. In het SK netwerk heeft enkel het rapporteren van jongensslachtoffers (jong) geen enkele samenhang met de overige in het model opgenomen risicofactoren.

Het TSK netwerk en het SK netwerk vertonen niet alleen visueel, maar ook in termen van centraliteit en clustering veel overeenkomsten, maar ook enige verschillen. Om formeel te toetsen of de samenhang tussen de verschillende risicofactoren voor TSK-plegers significant afwijkt van de samenhang in de groep personen die zich in Nederland schuldig hebben gemaakt, voerden we daarom een *network comparison test* (NCT) uit (Fried et al., 2022). Beide netwerken blijken niet significant van elkaar te verschillen in structuur ($M = 0,312$; $p = 0,06$), noch in termen van *global strength* ($S = 0,601$; $p = 0,388$). Ook de *adjacency matrices* van beide netwerken blijken sterk gecorreleerd ($0,685$), net als de rangordening van de verschillende risicofactoren op basis van hun *strength centrality* score in beide netwerken ($0,526$), hetgeen de bevinding op basis van de NCT ondersteunt (Borsboom et al., 2017).

³⁵ Omdat het Louvain algoritme niet overweg kan met negatieve edges, voeren we de cluster analyse uit op een versie van het SK netwerk waarin wel de sterkte van de samenhang wordt meegenomen, maar niet de richting van de samenhang.

4.3.3 Samenvattend

Vertonen de factoren, die in veel risicotaxatie-instrumenten zijn opgenomen, een andere samenhang bij TSK-plegers dan bij plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland? Met behulp van deze netwerkanalyse kon worden verkend of en hoe de groep plegers van seksueel kindermisbruik in het buitenland op dit punt *anders* is dan de groep mannen die zich schuldig maakt aan seksueel kindermisbruik binnen de landsgrenzen. De resultaten van de netwerkanalyse geven aan dat een geschiedenis van antisociaal gedrag en seksuele parafilieën belangrijke risicofactoren zijn voor beide groepen. De resultaten van de *network comparison test* laten zien dat de in veel huidige risicotaxatie-instrumenten opgenomen risicofactoren geen significant andere samenhang laten zien in de groep TSK-plegers, dan in de groep plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Met andere woorden, waar het gaat om de samenhang tussen risicofactoren lijken TSK-plegers meer op plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland dan dat ze van elkaar verschillen.

Tussenconclusie I: Kenmerken en werkwijze van Nederlandse TSK-plegers

Ter afsluiting van het eerste deel van het rapport nemen we op deze plek de bevindingen samen van Hoofdstuk 3 en 4, om zo tot een antwoord te komen op de eerste twee deelvragen. De eerste twee deelvragen van het onderzoek richtten zich op de verschillen in kenmerken en werkwijze tussen (a) TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik, (b) plegers van online TSK en plegers van offline TSK, (c) intentionele en situationele plegers van TSK, en (d) *first-offenders* en recidivisten. In de expertinterviews (Hoofdstuk 3) gingen professionals in op hun beeld over TSK-plegers, intentionele en situationele TSK-plegers, online en offline TSK-plegers, en andere plegers van seksueel kindermisbruik. Op basis van de data uit het vragenlijstonderzoek (Hoofdstuk 4) kunnen deze door professionals geformuleerde verwachtingen over verschillen tussen de diverse groepen nu ook statistisch worden getoetst.

Hoewel dit onderzoek middels het vragenlijstonderzoek onder Nederlandse mannen inzicht kon verschaffen in de prevalentie en kenmerken van Nederlandse TSK-plegers, is vragenlijstonderzoek onder de algemene populatie minder geschikt om de werkwijzen van criminaliteit te onderzoeken, zeker wanneer het niet-alledaagse delicten betreft. Om deze tweede deelvraag te beantwoorden was de kennis van geïnterviewde professionals daarom de primaire bron van informatie. Aangezien de werkwijzen die de in dit onderzoek geïnterviewde professionals uiteenzetten grotendeels overeenkomen met de werkwijzen die al uitgebreider in ander onderzoek beschreven zijn (CCV, 2024; Hawke & Raphael, 2016; Koning & Rijksen-van Dijke, 2016), herhalen we in deze sectie enkel de grote lijnen, en lichten we enkele nieuwe(re) ontwikkelingen uit.

Kenmerken van TSK-plegers

In de interviews met professionals werden verschillende ideeën geschetst over de kenmerken van TSK-plegers (zie Figuur 1). Zo zouden TSK-plegers gekarakteriseerd worden door hun oudere leeftijd, en hebben zij vaak een exclusieve seksuele voorkeur voor kinderen. Wat sociale en financiële positie van TSK-plegers betreft komen verschillende verwachtingen naar boven, met aan de ene kant een profiel van een alleenstaande man met weinig sociaal contact in Nederland, en aan de andere kant plegers met een 'dubbelleven' (inclusief bijvoorbeeld gezin en carrière), die kunnen profiteren van de financiële middelen om in het buitenland in contact te komen met slachtoffers. Over de criminele carrière van TSK-plegers is onvoldoende bekend. Professionals verwachten dat TSK-plegers mogelijk seksuele antecedenten hebben of eerder zedendelicten hebben gepleegd waar zij niet voor gepakt zijn.

Uit de antwoorden uit het vragenlijstonderzoek rijst een ander beeld. De gemiddelde leeftijd van mannen die aangaven dat zij naar het buitenland reisden en daar seks hadden met kinderen ten tijde van het invullen van de vragenlijst was 35, hetgeen impliceert dat het misbruik door de gemiddelde TSK-pleger al voor deze leeftijd heeft plaatsgevonden. Hoewel veel TSK-plegers rapporteren seksuele interesse in kinderen rapporteren, geldt dit niet voor

alle TSK-plegers, en bovendien zijn de meeste TSK-plegers met een seksuele interesse in kinderen niet *alleen* of zelfs *hoofdzakelijk* geïnteresseerd in kinderen. Het overgrote deel van de bevroegde mannen rapporteert samen te wonen met een partner, hetgeen niet direct iets zegt over hun relatiestatus tijdens het plegen van het delict, maar wel iets over hun vermogen tot het aangaan van romantische relaties met leeftijdgenoten. Veel zelf-geïdentificeerde TSK-plegers zijn hoog opgeleid en maar weinig waren de afgelopen jaren volledig werkloos.³⁶ Een grote meerderheid van TSK-plegers ten slotte geeft aan eerder met de politie in aanraking te zijn gekomen, ook voor seksuele delicten.

TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland

Geïnterviewde professionals hebben verschillende meningen over de overeenkomsten en verschillen tussen TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Het idee dat TSK-plegers ‘anders’ zouden zijn dan andere zedendaders komt, met name bij politie, vaak voor. Van TSK-plegers wordt bijvoorbeeld verwacht dat zij ouder zijn. Respondenten bij de reclassering stellen juist vaker geen verschillen te verwachten tussen TSK-plegers en andere daders van seksueel kindermisbruik.

Niet alleen qua kenmerken, maar vooral qua werkwijze verwachten professionals verschillen tussen TSK-plegers en andere zedendaders, met name binnenlandse seksueel kindermisbruikers. Van TSK-plegers wordt vaker gezegd dat zij doelgericht handelen, doordat ze specifieke bestemmingen kiezen met het oog op het plegen van misbruik. Dit staat in contrast met plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland, die als impulsiever worden gezien. Hoewel beide dadertypen *grooming*-technieken gebruiken, verschilt de manier van *grooming* door de verschillende relaties die deze typen misbruikers met mogelijke slachtoffers hebben. Waar plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland meestal een bestaande relatie hebben met het slachtoffer, gaan TSK-plegers naar het buitenland omdat ze daar wellicht makkelijker en ongezien – of ongestoord – toegang tot kinderen kunnen krijgen.

De resultaten van het vragenlijstonderzoek bieden empirisch inzicht in de verschillen tussen deze groepen. Wanneer we TSK-plegers vergelijken met plegers van seksueel kindermisbruik binnen Nederland, dan valt vooral de uitgebreidere criminele carrière van TSK-plegers op. Daarnaast ervaren TSK-plegers minder empathie voor anderen en identificeren zij zich sterker dan plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland met kinderen. TSK-plegers voelen zich ook sterker seksueel aangetrokken tot kinderen. Noemenswaardig is ook dat meer dan drie kwart van de TSK-plegers aangeeft hulp te hebben gezocht of te hebben overwogen, tegenover de helft van het aantal plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Er wordt geen steun gevonden voor het, door professionals geformuleerde, beeld dat TSK-plegers gemiddeld ouder zouden zijn; de groep seksueel kindermisbruikers binnen Nederland heeft zelfs een hogere gemiddelde leeftijd dan de offline TSK-plegers.

³⁶ Het in Tabel 7 gerapporteerde percentage TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland dat een hoge opleiding rapporteert, is deels het gevolg van de oververtegenwoordiging van hoog opgeleide mannen in de steekproef. Wanneer hiervoor middels weging wordt gecontroleerd, blijkt nog steeds 45,91% van de TSK-plegers en 49,80% van de SK-plegers hoog opgeleid te zijn.

Ondanks de gevonden verschillen, moet worden opgemerkt dat de grootte van de verschillen tussen de groep TSK-plegers en de groep plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland beperkt is. Wanneer we inzoomen op alleen die personen die zich bewust en herhaaldelijk schuldig maken aan TSK worden de verschillen met de groep plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland groter. Zo geven intentionele en recidiverende TSK-plegers nog vaker aan eerder met de politie in aanraking te zijn gekomen voor een geweldsdelict of een non-contact seksueel delict. Ook zijn zij gemiddeld vijandiger jegens vrouwen en identificeren zij zich meer met kinderen. Intentionele en recidiverende TSK-plegers rapporteren ook meer seksuele deviantie en een sterkere seksuele interesse in kinderen.

Offline en online TSK-plegers

Experts schetsten daarnaast verschillen in werkwijze tussen plegers van offline TSK, die fysiek seksueel contact hebben met een minderjarige in het buitenland, en plegers van online TSK, die via een livestream webcam verbinding (tegen betaling) seksuele handelingen laten uitvoeren met en door minderjarigen. Ook deze twee type plegers verschillen per definitie van elkaar in hun werkwijze: waar de een soms naar de andere kant van de wereld afreist en daar fysiek seksueel misbruik pleegt, kan de online pleger “vanuit zijn luie stoel” aan zijn seksueel gerief komen.

Het beeld van de professionals is dat online TSK is toegenomen sinds COVID-19. Niet alleen zijn daders die daarvoor offline TSK pleegden in die periode noodgedwongen naar het internet overgestapt, ook heeft de toegankelijkheid van nieuwe technologieën, zoals videobellen, sinds die periode een vlucht genomen. Hierdoor wordt verwacht dat een nieuwe generatie plegers online TSK gevonden heeft. Andersom verwachten professionals dat deze online plegers ook kunnen ‘doorgroeien’ naar offline plegers, bijvoorbeeld wanneer zij langduriger contact met een slachtoffer hebben opgebouwd. Op basis van het vragenlijstonderzoek kan bevestigd worden dat een groot deel van de online TSK-plegers (86%) zich ook ooit schuldig heeft gemaakt aan *hands-on* seksueel kindermisbruik in Nederland en/of in het buitenland. Wat bij deze plegers de volgorde was van deze delicten, en of we kunnen spreken over een causaal verband of een ‘crimineel pad’ van het ene naar het andere delict, is nog onbekend.

Geïnterviewde professionals hadden weinig zicht op online TSK-plegers, en over hun kenmerken was dan ook weinig bekend. Wel werd gespeculeerd over mogelijke jongere leeftijd, computervaardigheden, en ander sociaal leven van deze groep. De resultaten van het vragenlijstonderzoek laten zien dat de groep online TSK-plegers inderdaad op verschillende risicofactoren verschilt van offline TSK-plegers. Offline TSK-plegers hebben vaker verschillende delicten gepleegd, voelen minder empathie, identificeren zich sterker met kinderen, en vertonen meer seksuele deviantie, inclusief een sterkere seksuele interesse in jonge kinderen. Er worden geen verschillen gevonden in bijvoorbeeld leeftijd en opleidingsniveau.

Intentionele en situationele TSK-plegers

Intentionele en situationele plegers van TSK verschillen, zoals eerder beschreven en gedefinieerd (Koning & Rijkse-van Dijke, 2016), primair in hun motief. Dit verschil in motief vertaalt zich volgens professionals ook in verschillen in de werkwijze van intentionele en situationele plegers. Voorbereiding lijkt daarbij het sleutelwoord te zijn. Intentionele plegers gaan volgens respondenten georganiseerd en voorbereid te werk. Ze kiezen vaak specifiek bestemmingslanden uit waar ze misbruik kunnen plegen, en kunnen zich al voorafgaand aan de reis voorbereiden, bijvoorbeeld door informatie in te winnen, online contact met gelijkgestemden te houden, en door bepaalde spullen mee te nemen. Eenmaal op locatie leggen ze contact met minderjarigen of faciliteerders. Daarbij maken ze gebruik van *grooming*-technieken om kinderen aan zich te binden en het contact te intensiveren. Bij situationele plegers, aan de andere kant, wordt hun delictgedrag veelal bepaald door de aanwezige gelegenheid. Deze daders handelen meer opportunistisch wanneer zich een gelegenheid voor seksueel contact voordoet.

Situationele plegers zijn een blinde vlek voor de gesproken professionals. Hoewel de meeste professionals wel gehoord hebben over situationele plegers, is deze typologie desondanks niet bij alle respondenten bekend. Anderen geven aan weinig zicht te hebben op situationele plegers, deze geen prioriteit te geven, of niet te geloven in het concept. Bij de beschrijvingen van de werkwijze en kenmerken van TSK-plegers moet dan ook worden opgemerkt dat deze primair over intentionele TSK-plegers lijken te gaan; situationele plegers lijken door professionals over het hoofd gezien te worden.

Ook hier bieden de resultaten van het vragenlijstonderzoek meer inzicht. De gevonden verschillen tussen plegers van TSK en seksueel kindermisbruik in Nederland, beschreven in de vorige paragraaf, lijken met name te worden veroorzaakt door de groep TSK-plegers die doelbewust afreist naar het buitenland. Intentionele plegers laten op allerlei factoren en over domeinen heen meer risicofactoren voor recidive zien dan situationele plegers. Vergeleken met de groep situationele daders, scoren intentionele plegers significant hoger op vrijwel alle onder criminele geschiedenis, sociale en psychologische kenmerken en seksualiteit onderzochte risicofactoren. Dit komt overeen met de verwachtingen van professionals dat intentionele plegers vaker dan situationele plegers een seksuele interesse in kinderen hebben.

First-offenders en recidiverende TSK-plegers

Over de verschillen tussen first-offenders en recidiverende TSK-plegers kon, op basis van de expertinterviews, geen conclusie worden getrokken. Er is te weinig informatie beschikbaar over herhalingscriminaliteit door bij politie en justitie bekende TSK-plegers om hier betrouwbare uitspraken over te kunnen doen.³⁷ De uitkomsten van het vragenlijstonderzoek zijn in lijn met wat verwacht mag worden: recidiverende TSK-plegers scoren op veel

³⁷ De ideeën van geïnterviewde professionals over het inschatten van recidiverisico bij TSK-plegers zullen uitgebreider worden besproken in Hoofdstuk 6.

risicofactoren slechter dan eenmalige TSK-plegers, met name op het vlak van psychologische kenmerken en seksualiteit.

Tot slot

Hoewel statistisch enkele verschillen werden gevonden tussen TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland, moet worden opgemerkt dat de grootte van de verschillen tussen deze groepen beperkt is. De verdiepende netwerkanalyse laat bovendien zien dat de in veel risicotaxatie-instrumenten opgenomen risicofactoren geen significant andere samenhang laten zien in de groep TSK-plegers, dan in de groep plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Met andere woorden, TSK-plegers lijken meer op plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland dan dat ze van elkaar verschillen. De verschillen tussen TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland worden groter wanneer we inzoomen op intentionele TSK plegers en recidiverende TSK plegers. We zien dan een uitgebreidere criminele carrière en meer problemen op psychologisch en seksueel vlak. Dit past bij wat we weten over recidiverende plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Wat de gevolgen van deze bevinding zijn voor risicotaxatie bij TSK-plegers zal duidelijk worden in het tweede deel van dit rapport.

Deel II: Risicotaxatie bij TSK

In het tweede deel van dit onderzoek reflecteren we op de toepassing van risicotaxatie-instrumenten bij plegers van TSK.

In Hoofdstuk 5 wordt eerst stilgestaan bij de *inhoud* van de risicotaxatie-instrumenten. Na een introductie over het onderwerp schetsen we het beeld van professionals in de Nederlandse strafrechtketen over de aansluiting van de criteria in de gehanteerde risicotaxatie-instrumenten met TSK-plegers (Onderzoeksvraag 3).

In Hoofdstuk 6 gaan we vervolgens dieper in op de ervaringen van professionals met de *uitvoering* van risicotaxatie bij TSK in de praktijk, en belichten we enkele knelpunten daarbij. Op deze manier kan antwoord worden gegeven op de vraag welke organisaties op welke momenten risicotaxatie-instrumenten toepassen in de aanpak van TSK en tegen welke uitvoeringsproblemen, wettelijke en/of juridische vraagstukken zij hierbij aanlopen (Onderzoeksvraag 4).

5 Aansluiting risicotaxatie-instrumenten met TSK-plegers

Zoals beschreven in de inleiding zijn sommige maatregelen in de aanpak van TSK afhankelijk van een correcte risico-inschatting. Desondanks zijn zorgen van experts opgetekend dat de conventionele instrumenten die voor deze risico-inschatting worden gebruikt niet goed van toepassing zouden zijn op specifiek plegers van TSK. In dit hoofdstuk reflecteren we op de vraag in hoeverre de bestaande risicotaxatie-instrumenten voor zedenrecidive aansluiten bij de specifieke dadergroep van TSK (Onderzoeksvraag 3). In de interviews met vijftien experts uit de strafrechtketen is gevraagd naar hun beeld over de aansluiting tussen de gebruikte risicotaxatie-instrumenten en TSK-plegers.

In de volgende secties richten we ons op de *inhoud* van de risicotaxatie-instrumenten; de uitvoering zal uitvoeriger worden beschreven in Hoofdstuk 6. Om een gezamenlijk startpunt te bereiken begint dit hoofdstuk met een inleiding, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, over risicotaxatie-instrumenten. In de daaropvolgende sectie (5.2) schetsen we de beeldvorming en ervaringen van professionals in de Nederlandse strafrechtketen over de aansluiting van de criteria in de gehanteerde risicotaxatie-instrumenten met TSK-plegers. De resultaten illustreren de gepercipieerde problemen, onduidelijkheden en soms misverstanden die onder Nederlandse professionals leven over de aansluiting van risicotaxatie-instrumenten bij TSK-plegers.

5.1 Achtergrond

5.1.1 Wat is risicotaxatie?

Om inzicht te krijgen in het recidiverisico van veroordeelde plegers van criminaliteit, waaronder seksueel geweld, bestaan diverse zogenoemde risicotaxatie-instrumenten. Risicotaxatie-instrumenten zijn ontwikkeld om een betere inschatting te maken van het risico op herhaald daderschap, en zo een geïnformeerd besluit te nemen over de te nemen maatregelen of behandeling. Hoewel gevalideerde instrumenten kunnen helpen bij het inschatten van de risico's en het indelen van plegers in meer en minder risicovolle groepen, is het niet mogelijk om van individuele plegers met zekerheid te zeggen of ze zullen recidiveren of niet (Fazel et al., 2012; Smid, Klein Haneveld, et al., 2014).

Deze instrumenten zijn doorgaans gebaseerd op *items* en schalen die factoren representeren waarvan uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat deze samenhangen met het te voorspellen gedrag (C. van den Berg et al., 2021). Grofweg zijn de factoren in te delen in twee soorten: *statische* en *dynamische factoren*. Statische factoren hebben voornamelijk betrekking op vaststaande, onveranderbare gebeurtenissen of kenmerken uit het verleden die niet teruggedraaid kunnen worden, zoals eerder delictgedrag of ingrijpende jeugdervaringen. Dynamische factoren zijn wel veranderbaar, bijvoorbeeld verslaving die onder invloed van behandeling kan kunnen af- of (in het geval van beschermende factoren) toenemen. Voor de meeste factoren in risicotaxatie-instrumenten geldt dat zij risico-verhogend werken, maar sommige factoren hebben juist een beschermende werking tegen recidivegevaar, zoals de aanwezigheid van een sterk sociaal steunnetwerk. Van de factoren die

in risicotaxatie-instrumenten worden uitgevraagd is wetenschappelijk bewezen dat zij het risico op recidive beter dan kans kunnen voorspellen. De factoren zijn echter niet noodzakelijk theoretisch gemotiveerd (zie bijv. Heffernan & Ward, 2020): ze kunnen ons, met andere woorden, niet per se helpen om recidive te verklaren of begrijpen.

Een inschatting van het recidiverisico middels een risicotaxatie-instrument kan op verschillende manieren tot stand komen. Bij zogenaamde *actuariële risicotaxatie-instrumenten* worden de scores op de verschillende items, soms na weging met een algoritme, samengevoegd (opgeteld) tot een totaalscore welke geïnterpreteerd kan worden door middel van de bijbehorende tabellen als de kans op herhaling. Dergelijke instrumenten omvatten statische dan wel dynamische factoren, die op basis van feitelijke informatie aan de hand van vaststaande antwoordmogelijkheden gescoord kunnen worden (Singh et al., 2011). Naast de actuariële risicotaxatie-instrumenten bestaan zogenaamde *klinisch gestructureerde instrumenten*. Deze instrumenten bieden de mogelijkheid voor de beoordelaar om extra, casusspecifieke factoren toe te voegen en de bijdrage van de verschillende items aan het risico zelf te wegen. Deze in verschillende inhoudelijke domeinen opgedeelde instrumenten zijn vaak omvangrijk. De beoordelaar vult het instrument in op basis van uitgebreide dossierinformatie en gespreksverslagen. Na het scoren van de verschillende items maakt de beoordelaar zelf een inschatting van het toekomstige recidiverisico. Binnen dit instrument is dus ruimte voor eigen interpretatie van de beoordelaar.

5.1.2 Risicotaxatie-instrumenten bij zedendelinquenten

Om het risico op herhaald daderschap bij zedendelicten in te schatten is, door de jaren heen, een grote variatie aan risicotaxatie-instrumenten ontwikkeld (zie bijv. Smid, Kamphuis, et al., 2014). In dit onderzoek richten wij ons primair op de instrumenten die in de Nederlandse praktijk worden ingezet. Bij seksuele delicten worden vaak drie actuariële risicotaxatie-instrumenten in combinatie gebruikt: de zogeheten SSA (STATIC-99R, STABLE-2007 en ACUTE-2007). Deze instrumenten zijn niet specifiek ontwikkeld voor delicten met minderjarige slachtoffers, maar proberen herhaald daderschap van zedendaders in het algemeen in te schatten. Gezamenlijk geven deze drie instrumenten een zo compleet mogelijk beeld van aan de ene kant statische en aan de andere kant dynamische risicofactoren (zie Tabel 11 voor een overzicht).

De STATIC-99R is een actuariel risicotaxatie-instrument dat op basis van statische risicofactoren een inschatting maakt van het basisrisico op seksuele en gewelddadige recidive. De in de STATIC-99R opgenomen risicofactoren zijn grofweg in te delen in drie categorieën: algemene kenmerken, delictverleden en slachtoffersselectie (Phenix et al., 2017). De risicofactoren met betrekking tot delictverleden richten zich op het aantal eerder gepleegde delicten en de aard van die delicten. Slachtoffersselectie gaat in op de relatie tussen dader en slachtoffers, waarbij onder andere een hoger risico op recidive wordt voorspeld indien een seksueel misdrijf met een slachtoffer buiten de directe familiekring werd gepleegd. Onder algemene kenmerken valt bijvoorbeeld de leeftijd waarop de veroordeelde terug in de maatschappij komt na bestraffing voor het index-zedendelict (de zogenoemde

Tabel 11. Overzicht criteria STATIC-99R, STABLE-2007 en ACUTE-2007 (SSA).^a

STATIC-99R (Phenix et al., 2017; Smid, De Boeck, et al., 2023)	Algemene informatie	Leeftijd
	Delictverleden	Ooit 2 jaar of langer samengewoond
		Indexveroordeling omvat niet-seksueel geweld
		Eerdere veroordeling niet-seksueel geweld
		Aantal eerdere seksuele delicten
	Slachtoffersselectie	Aantal eerdere veroordelingen
		Veroordeling non-contact seksueel delict
		Slachtoffer buiten naaste familie
		Onbekend slachtoffer
	<i>Mogelijke uitkomsten</i>	Mannelijk slachtoffer
STABLE-2007 (Fernandez et al., 2014; Smid, van den Berg, et al., 2023)	Sociale contacten	Laag Beneden gemiddeld Gemiddeld Bovengemiddeld Sterk bovengemiddeld/Hoog
	Intimiteitsproblemen	Belangrijke sociale contacten
		Vermogen tot vormen stabiele relatie
		Emotionele identificatie met kinderen
		Vrouwvijandigheid
	Algemene zelfregulatie	Eenzaamheid/sociale afwijzing
		Desinteresse in welzijn anderen
		Impulsief gedrag
		Ontoereikende probleemoplossingsvaardigheden
	Seksuele zelfregulatie	Vrouwvijandigheid
		Seksuele preoccupatie
		Seks als coping
	Medewerking	Seksuele deviantie
		Samenwerking toezichthouders
		<i>Mogelijke uitkomsten alleen in combinatie met STATIC-99R</i>
ACUTE-2007 (Fernandez et al., 2015; Smid, Koch, et al., 2023)	Risicofactoren geweld/zeden	Toegang tot potentiële slachtoffers
	Risicofactoren recidive algemeen	Vijandigheid
		Seksuele preoccupatie
		Afwijzing van begeleiding
		Emotionele inzinking
		Wegvallen van sociale steun
	<i>Mogelijke uitkomsten alleen in combinatie met STATIC-99R en STABLE-2007</i>	Middelenmisbruik
	Lager dan verwacht Zoals verwacht Hoger dan verwacht, op basis van STATIC/STABLE	

Noot. ^a Deze tabel biedt een gesimplificeerde samenvatting van de criteria per instrument. Voor een complete weergave, zie de betreffende scorehandleidingen.

‘uitstroomleeftijd’ of *age at release*). Crimineel gedrag, en dus ook het risico op recidive, neemt immers af naarmate mensen ouder worden (Hirschi & Gottfredson, 1983; Sampson & Laub, 2003). Oorspronkelijk stelde dit instrument dat een zedendader met een uitstroomleeftijd tussen de 18 en 34 jaar vaker zal recidiveren dan zedendaders van 35 jaar en ouder (Helmus et al., 2009). Een herziening van het instrument (van STATIC-99 naar STATIC-99R) introduceerde op basis van uitgebreid onderzoek een uitgebreidere manier om de factor leeftijd te scoren,³⁸ waardoor het instrument een hogere voorspellende waarde kreeg (Helmus et al., 2012).

De STABLE-2007 is een actuarieel risicotaxatie-instrument dat zich richt op dynamische risicofactoren (Harris & Hanson, 2010). De risicofactoren opgenomen in de STABLE-2007 zijn in te delen in vijf domeinen: belangrijke sociale contacten, intimiteitsproblemen, algemene zelfregulatieproblemen, seksuele zelfregulatieproblemen en samenwerking met toezichthouders (Fernandez et al., 2014).

Het laatste actuariële risicotaxatie-instrument van de SSA is de ACUTE-2007. Met dit instrument wordt, ten opzichte van het in de STATIC en STABLE bepaalde basisrisico, ingeschat hoe het op een bepaald moment gaat met de pleger en op welke dynamische risicofactoren acuut (d.w.z. op korte termijn) de nadruk gelegd moet worden in het risicomanagement om het risico op recidive te verminderen. De ACUTE-2007 bestaat uit 7 items waarmee onder andere sociale contacten, middelengebruik en seksuele zelfregulatie gemeten wordt (Harris & Hanson, 2010).

Om de kwaliteit van risicotaxatie-instrumenten te beoordelen wordt gekeken naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (zijn instrumenten zo helder dat twee mensen deze op dezelfde manier invullen?) en de predictieve validiteit (is het instrument daadwerkelijk in staat om recidive correct te voorspellen?). De predictieve validiteit van deze drie risicotaxatie-instrumenten is in verschillende meta-analyses onderzocht. Met betrekking tot de STATIC-99R vonden Helmus en collega's (2022) een matige/moderate predictieve validiteit. Nederlands onderzoek met de STATIC-99R vond een goede predictieve validiteit (Smid et al., 2014). Brankley en anderen (2021) vonden dat de STABLE-2007 significant predictieve waarde toevoegt aan de STATIC-99R. De predictieve validiteit van de ACUTE-2007 is onvoldoende onderzocht. Uit onderzoek blijkt wel dat voorspellingen van lage risico's meestal correct zijn, terwijl de validiteit van hoge risicovoorspellingen lager is (Fazel et al., 2012). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat zedenrecidive relatief zeldzaam is, waardoor het moeilijker is om nauwkeurig te voorspellen wie daadwerkelijk zal recidiveren.

Men mag verwachten dat de kwaliteit van risico-inschattingen afneemt wanneer professionals niet (voldoende) zijn toegerust om deze af te nemen. Eerder onderzoek laat zien dat niet alle professionals even goed zijn in het invullen van risicotaxatie-instrumenten, maar dat dit met name tot uiting komt bij instrumenten met items die dynamisch zijn en open voor interpretatie (bijvoorbeeld of een dader seks als copingmechanisme gebruikt), terwijl

³⁸ Bij de STATIC-99 werd 1 punt toegekend aan een uitstroomleeftijd van 18 tot 25, en 0 voor leeftijden daarboven. Bij de STATIC-99R wordt 1 punt toegekend aan een uitstroomleeftijd van 18 tot 35, 0 aan 35 tot 40 jaar, -1 voor 40 tot 60 jaar, en -3 voor ouder dan 60 jaar.

simpelere, statische variabelen (bijvoorbeeld geslacht slachtoffer) betrouwbaarder gecodeerd worden (Harris & Hanson, 2010). De implicatie is dat het invullen van bijvoorbeeld de STABLE-2007 meer training, steun en supervisie vraagt dan de meer voor de hand liggende STATIC-99R.³⁹ Een andere veelgehoorde waarschuwing is dat professionals de neiging moeten onderdrukken om de risicoscore na het invullen van een instrument naar boven of naar beneden bij te stellen. Aanpassingen aan de risicoscores op basis van professionele oordelen, extra variabelen of klinische wegingen verminderen in het algemeen de kwaliteit van de voorspellingen in plaats van deze te verbeteren (Hanson & Morton-Bourgon, 2009; Harris & Hanson, 2010).

Om de betrouwbaarheid van de drie instrumenten te waarborgen kan elk van de instrumenten volgens de scorehandleiding van het instrument alleen worden ingezet bij een bepaalde doelgroep (zie Tabel 11). De STATIC-99(R) dient bijvoorbeeld alleen toegepast te worden bij volwassen mannen (d.w.z. 18 jaar of ouder) die ooit zijn aangeklaagd of veroordeeld voor een “Categorie A” zedendelict.⁴⁰ Kortgezegd kan dit instrument dus, volgens de makers, niet (betrouwbaar) worden gebruikt bij bijvoorbeeld vrouwelijke daders, jeugdigen, of downloaders van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik. Het instrument is in eerste instantie niet ontwikkeld voor deze specifieke doelgroepen, en wetenschappelijk onderzoek moet aantonen of het instrument ook tot een valide uitkomst zou komen bij bijvoorbeeld mannen die enkel bezit of distributie van materiaal van seksueel kindermisbruik in hun pleeghistorie hebben.

Hoewel dit nog niet tot aanpassing van het instrument heeft geleid, worden in wetenschappelijk onderzoek al wel de eerste stappen gezet om deze vraag te beantwoorden. Zo toonde recent onderzoek aan dat de STABLE-2007 en ACUTE-2007 ook bruikbaar zijn om het recidiverisico van te voorspellen bij mannen die zich schuldig maakten aan het downloaden/verspreiden van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik, maar niet aan

³⁹ Deze aanname wordt onder andere gereflecteerd in wetenschappelijk onderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van beide instrumenten. Waar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de STATIC-99R als ‘excellent’ wordt aangemerkt (Helmus et al., 2021; Phenix & Epperson, 2016), scoort de STABLE-2007 hierop ogenschijnlijk iets lager maar nog steeds acceptabel (Fernandez & Helmus, 2017). Volgens Fernandez en Helmus (2017) kan dit verklaard worden doordat de scores op de STABLE-2007 meer afhangen van het gesprek met de veroordeelde en van de discretie en subjectiviteit van beoordelaars.

⁴⁰ Categorie A zedendelicten zijn seksuele delicten (veelal hands-on of contact delicten) gepleegd ten aanzien van een identificeerbaar slachtoffer. Een “identificeerbaar slachtoffer” wil zeggen dat de pleger de intentie moet hebben gehad om een specifiek persoon tot slachtoffer te maken; dit kan een kind, een niet-instemmende volwassene of een dier zijn. Dit betekent niet dat de beoordelaar de persoonlijke identiteit van het slachtoffer moet kennen, maar het moet duidelijk zijn dat de pleger de intentie had om een specifieke persoon te benaderen. Het slachtoffer wordt dus op het moment van plegen het slachtoffer van die pleger. Daarnaast kunnen ook non-contact delicten (zonder direct fysiek contact) onder categorie A zedendelicten vallen, mits sprake is van een identificeerbaar slachtoffer, zoals bij exhibitionisme of voyeurisme. Ook kunnen online delicten onder deze categorie vallen, zoals *grooming* van of seksueel chatten met minderjarigen (Smid et al., 2023). Onder categorie B zedendelicten vallen zedendelicten zonder een identificeerbaar slachtoffer. Het kan gaan om seksueel gedrag dat verboden is, maar waar beide partijen mee instemmen (bijv. seks in het openbaar) of delicten waarbij geen specifiek direct slachtoffer betrokken is, zoals bezit/verspreiden van kindermisbruikmateriaal. Natuurlijk zijn de kinderen die figureren in dergelijk materiaal wel slachtoffers, maar ze zijn geen direct slachtoffer van degene die naar het materiaal kijkt. Deze kwalificatie in Categorie A en B delicten houdt geen oordeel in over de ernst van de delicten, maar verwijst vooral naar groepen waarvoor het instrument beter en minder goed werkt.

contactdelicten (Babchishin et al., 2023; Helmus et al., 2025). Daarentegen is gebruik van de STATIC-99R bij deze groep met meer voorzichtigheid omkleed (Helmus et al., 2025), en een recent onderzoek toonde aan dat de STATIC-99R herhaald seksueel delictgedrag bij deze dadergroep onderschatte in vergelijking met een speciaal voor hen ontwikkeld instrument (Eke et al., 2024). Overigens kan in het algemeen worden opgemerkt dat het grootste deel van de downloaders die recidiveren opnieuw wordt gepakt voor bezit van kindermisbruikmateriaal, en dat slechts 1,5% van downloaders later een contactdelict pleegt (Helmus, 2023).

Gezien de zorgen over de inzet van bestaande risicotaxatie-instrumenten bij deze dadergroep zijn er in de laatste tien jaar enkele instrumenten ontwikkeld specifiek voor plegers van delicten rondom bezit en verspreiding van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik. Eén daarvan is de *Child Pornography Offender Risk Tool* (CPORT; Seto & Eke, 2015), die het recidivegevaar bij deze groep poogt te voorspellen. Een recente studie laat zien dat de CPORT betere resultaten liet zien dan de STATIC-99R in het voorspellen van recidive bij deze groep die niet aan de Coding Rules van de STATIC-99R voldeed (Eke et al., 2024). Hoewel sommige professionals bekend zijn met dit instrument en hopen dat dit de risicotaxatie bij deze groep zal verbeteren, wordt het (voor zover bekend) nog niet in de Nederlandse praktijk ingezet.

Een ander relevant instrument is de *Kent Internet Risk Assessment Tool* (KIRAT; Long et al., 2016). Dit instrument is ontworpen om de politie te helpen zaken te prioriteren door het risico op (de ontdekking van) *hands-on* seksueel delictgedrag ten aanzien van kinderen in te schatten bij plegers die onder de aandacht zijn gekomen vanwege bezit/verspreiden van kindermisbruikmateriaal. Hierin verschilt de KIRAT van andere instrumenten: het is geen klinisch instrument, en is niet ontwikkeld met risicotaxatie als doel. Om de kans op de ontdekking van *hands-on* seksueel delictgedrag jegens kinderen in te schatten, wordt onder andere gekeken naar factoren als toegang tot kinderen en eerdere veroordelingen. In Zweden wordt dit instrument bijvoorbeeld door de politie gebruikt om de inzet van politiemaatregelen zoals *covert surveillance*, die alleen bij hoogrisicozaken mag worden ingezet, te onderbouwen (Wolsink et al., 2021). Zoals verderop beschreven zal worden, wordt dit instrument ook in de Nederlandse politiepraktijk ingezet bij het prioriteren van zaken.

5.1.3 Risicotaxatie bij TSK-plegers?

Voor de risico-inschatting bij (mogelijke) TSK-plegers bestaat geen specifiek, specialistisch risicotaxatie-instrument. Ook in het buitenland bestaat een dergelijk instrument niet (Wolsink et al., 2021). Professionals werken, anders gezegd, met de hierboven beschreven instrumenten die zich richten op zedenrecidive in bredere zin. Tussen landen zijn veel verschillen in welke risicotaxatie-instrumenten de voorkeur genieten voor gebruik bij TSK-plegers in opsporings-, reclasserings- en gevangenispraktijk. Uit het overzicht van Wolsink en collega's (2021) blijkt bijvoorbeeld dat de STATIC-99R en de *Minnesota Sex Offender Screening Tool-Revised* (MnSOST-R, Epperson et al., 2005) in vele staten in de Verenigde Staten wordt gebruikt. In de deelstaat West-Australië wordt onder andere de Risk Matrix 2000 (RM2000, Kingston et al., 2008) ingezet om een risico-inschatting te maken wanneer een nieuwe veroordeling heeft plaatsgevonden, wanneer een veroordeelde pleger wiens paspoort is ingenomen een

aanvraag indient voor een tijdelijk paspoort, en wanneer veroordeelde plegers het land willen verlaten (Wolsink et al., 2021). Ook Ierland gebruikt de RM2000, aangevuld door de STABLE-2007 en ACUTE-2007, om te bepalen of een vrijgelaten zedendader in de periode van ondertoezichtstelling na vrijlating in een intensiever regime moet vallen (zie Wilson et al., 2013; Wolsink et al., 2021).

Professionals in zowel Nederland als het buitenland hebben echter twijfels geuit over de bruikbaarheid van bestaande instrumenten voor risicotaxatie van zedenrecidive bij specifiek TSK-plegers (Wolsink et al., 2021). Ondanks dat professionals enige mate van overlap tussen plegers van TSK en plegers van andere vormen van seksueel kindermisbruik zien dan wel verwachten (zie Hoofdstuk 3), is men bezorgd dat het risico op herhalingscriminaliteit voor plegers van TSK veelal te laag wordt ingeschat. Een veelgehoorde zorg is dat de gehanteerde criteria van de instrumenten onvoldoende zouden aansluiten op deze doelgroep. In de STATIC-99R geldt een hogere leeftijd bijvoorbeeld als een factor die het risico vermindert, terwijl veel TSK-plegers die in het vizier komen van politie en justitie juist een hogere leeftijd hebben. De in het onderzoek genoemde experts schatten de toepasbaarheid van het risicotaxatie-instrument STATIC-99R op deze doelgroep daarom laag in (Wolsink et al., 2021).

5.2 Interviews: Professionals schetsen het probleem

In de interviews die we in 2023-2024 hielden met professionals in de strafrechtketen zien we dezelfde zorgen die Wolsink en anderen in 2021 beschreven terug. In grote lijnen leeft bij de opsporingsinstanties het beeld dat met name de STATIC-99R niet goed aansluit bij de TSK-doelgroep. Aan de andere kant van de keten, bij de meer psychologisch geschoolde reclasseringswerkers en behandelaars, wordt dat probleem minder gezien of herkend. De zorgen die respondenten in de interviews over de risicotaxatie-instrumenten uitten, kunnen we samenvatten in drie categorieën: 1) de afbakening van de groepen waarbij bestaande instrumenten ingezet kunnen worden; 2) criteria die volgens hen onterecht *wel* in de instrumenten opgenomen zijn; en 3) criteria die volgens hen juist ontbreken.

5.2.1 “Kan het instrument wel hiervoor worden gebruikt?”

Een eerste, meer fundamenteel, obstakel dat professionals ervaren is dat, in hun beleving, bij het grootste deel van TSK-subjecten de STATIC-99(R) eigenlijk niet toegepast zou mogen of kunnen worden. Zoals eerder beschreven (zie 5.1.2) is door de ontwerpers van de STATIC-99R bepaald dat deze alleen geschikt is voor gebruik bij volwassen mannen (18+) die aangehouden of veroordeeld zijn voor een zogenaamd Categorie-A delict. Sommige respondenten geven voorbeelden van gevallen waar de STATIC-99R officieel niet voor gebruikt mag worden, maar waar naar hun mening tegelijk geen beter alternatief voor beschikbaar is. Hierdoor zou met name de STATIC-99R slecht van toepassing zijn op TSK-plegers. Deze zorgen en twijfels over de inzetbaarheid van bestaande risicotaxatie-instrumenten kunnen worden samengevat in drie thema's: een gebrek aan veroordeling; geen veroordeling in de afgelopen 10 jaar; en twijfels over de typen delicten waar het instrument wel of niet bij kan worden ingezet. We vatten deze

zorgen hier een voor een samen, gevolgd door een reflectie op basis van de voorschriften van het instrument.

Geen veroordeling. Sommige respondenten geven voorbeelden van gevallen waar de STATIC-99R officieel niet voor gebruikt mag worden, maar waar naar hun mening tegelijk geen beter alternatief voor beschikbaar is. Denk bijvoorbeeld aan mensen die onder verdenking staan, of zich vrijwillig voor toezicht of behandeling aanmelden, maar (nog) niet veroordeeld zijn. Zo legt een behandelaar uit: *“Om de SSA te gebruiken moet iemand eigenlijk veroordeeld zijn voor een hands-on delict. Bij cliënten die nog in verdenking zitten, of die zich vrijwillig aanmelden en preventief komen, schrijf ik daarom dat de uitkomsten met voorzichtigheid bezien moeten worden, omdat het eigenlijk bedoeld is voor iemand die al veroordeeld is. Toch gebruik ik dan alsnog de aandachtsgebieden die komen uit de Stable en Acute omdat er geen ander instrument beschikbaar is.”* Deze eerste zorg is daarmee niet distinctief voor de toepasbaarheid bij TSK-plegers, maar speelt bij een verscheidenheid aan criminaliteitsvormen. Op basis van de handleiding kan worden opgemerkt dat deze instrumenten technisch gezien ook mogen worden afgenomen bij een verdenking, mits voldoende informatie beschikbaar is.

Geen (informatie over) veroordelingen in de afgelopen 10 jaar. Sommige respondenten benoemen dat risicotaxatie-instrumenten alleen kunnen worden ingezet bij gevallen waarbij een veroordeling of aanhouding bekend is in de afgelopen 10 jaar. Zoals wordt beschreven in Hoofdstuk 6 worden risicotaxatie-instrumenten niet alleen ingezet bij reeds (recent) veroordeelde of verdachte daders, maar ook bij TSK-subjecten. De afbakening tot ‘de afgelopen 10 jaar’ betekent volgens respondenten dat de STATIC-99R bij een aanzienlijk deel van TSK-subjecten formeel niet gebruikt zou mogen worden. Als voorbeeld worden TSK-plegers genoemd die langer dan 10 jaar geleden veroordeeld zijn maar waarvan de politie vermoedt dat zij uit het zicht van de Nederlandse autoriteiten in het buitenland verder zijn gegaan met het plegen van zedendelicten. Respondenten noemen dat het bij gebrek aan (*hands-on*) veroordelingen in de afgelopen 10 jaar technisch gezien niet verantwoord is om de STATIC-99R bij deze groep af te nemen, terwijl zij bij deze doelgroep wel behoefte hebben om het risico in te kunnen schatten. Dit kan tot gevolg hebben dat risicotaxatie niet wordt uitgevoerd, of wordt uitgevoerd op personen waar het instrument niet voor ontwikkeld is.

Opmerkelijk is dat dit 10-jaar criterium, dat ook in een eerdere WODC-rapportage werd aangehaald (Wolsink et al., 2021, p. 115), niet expliciet terug te vinden is in de handleiding van de STATIC-99R. Waarschijnlijk is dit criterium te herleiden tot het in de handleiding beschreven onderdeel over de delictvrije periode in de samenleving, waarin staat dat bekend is dat het risico op recidive na een periode van tien jaar sterk is afgenomen, en na twintig jaar bij alle plegers laag is geworden, ongeacht hun risico bij uitstroom. Het dalend recidiverisico was ook voor Rijksen (2017) reden om aan te bevelen zedenmonitoring door de politie te beperken tot verdachten die in de afgelopen tien jaar zijn aangehouden en/of veroordeeld.⁴¹ Deze

⁴¹ Als onderbouwing van dit advies wordt beschreven: “De justitiële interventie van het indexdelict mag niet langer dan tien jaar geleden gebeurd zijn. De periode dat iemand (officieel) delictvrij (met een zeden en/of geweldsdelict) is geweest heeft namelijk effect: het is wetenschappelijk bewezen dat hoe langer iemand echt

beperking is echter niet formeel opgenomen als criterium in de STATIC-99R handleiding. Dit betekent met andere woorden dat de STATIC-99R ook gebruikt kan worden voor plegers die langer dan 10 jaar geleden een delict hebben gepleegd dat nu pas onder de aandacht komt.⁴² Hoewel het in dergelijke historische gevallen dus wel mogelijk is om met terugwerkende kracht een risicotaxatie uit te voeren, ontbreekt hiervoor in de praktijk vaak de benodigde informatie. Net als bij het vorige thema is het probleem wellicht dus beter samen te vatten als een gebrek aan informatie dan een technische beperking vanuit de makers van de instrumenten.

Type delict (bijv. online/hands-off). Waar bij (vermoedens van) offline TSK bestaande instrumenten dus vaak niet ingezet (kunnen) worden omdat de indruk bestaat dat zij niet aan de scoringscriteria voldoen, geldt voor het inschatten van het recidiverisico bij *online* TSK-plegers dat de SSA volgens respondenten überhaupt niet voor deze groep geschikt zou zijn. Het gaat hier in hun perceptie immers om online, en dus “*hands-off*”, delicten. Ook over andere (veelal nieuwere) *hands-off* criminaliteitsvormen, zoals exhibitionisme en *up-skirting*, worden zorgen geuit over de toepasbaarheid van risicotaxatie-instrumenten waarvan men denkt dat deze niet daarvoor ontwikkeld zijn. Het meest genoemde voorbeeld is “bezit van kinderpornografie/kindermisbruikmateriaal”, waar op dit moment tot ergernis van reclasseringsprofessionals geen geschikt instrument beschikbaar voor is om het recidiverisico in te schatten.⁴³ Dit kan ook de monitoring bij TSK raken, bijvoorbeeld bij subjecten die eerder veroordeeld zijn voor bezit van seksueel kindermisbruikmateriaal en die nu naar risicolanden voor TSK reizen.

In de beleving van menig respondent is het onderscheid tussen ‘hands-off’ versus ‘hands-on’ delicten kortom het onderscheidende criterium voor afname. Hoewel de inzetbaarheid van de STATIC-99R bij bezit van seksueel kindermisbruikmateriaal inderdaad, zoals beschreven in 5.1.2, niet aangeraden wordt, kan worden opgemerkt dat de toepasbaarheid bij de andere hierboven genoemde criminaliteitsvormen genuanceerder ligt. Volgens de handleiding moet hierbij worden vastgesteld of sprake is van een zogenaamd Categorie-A of Categorie-B delict (zie voetnoot 38 voor een uitgebreidere omschrijving). Ook online of non-contactdelicten, waaronder online TSK of exhibitionisme, kunnen vallen in de categorie delicten waarbij de STATIC-99R kan worden toegepast. In dit geval lijkt onduidelijkheid over deze categorisering, overigens zowel bij daarvoor getrainde als niet-getrainde respondenten, te leiden tot verschillen in interpretatie over de inzetbaarheid van instrumenten. Met oog op de thematiek van dit onderzoek kan verwacht worden dat dit met name gevolgen heeft voor de inzet bij (mogelijke) plegers van online TSK.

delictvrij is geweest, hoe lager de kans wordt dat hij opnieuw zal recidiveren.” (p. 30). “Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat gemiddeld 15% van de uitgestroomde zedendelinquenten in een periode van tien jaar opnieuw aangehouden of veroordeeld voor een zedendelict; 30% van de uitgestroomde zedendelinquenten wordt in een periode van tien jaar opnieuw aangehouden of veroordeeld voor een zeden of geweldsdelict, inclusief bedreiging (Smid, Kamphuis, Wever, & Van Beek, 2014).” (p. 38)

⁴² We danken een lid van de begeleidingscommissie voor deze verduidelijking.

⁴³ Hoewel in recente jaren voor sommige van de hier genoemde fenomenen instrumenten zijn ontwikkeld (en dus ‘beschikbaar zijn’), lijken respondenten desondanks geen kennis over en/of toegang tot deze instrumenten te hebben, bijvoorbeeld omdat zij niet in het Nederlands zijn vertaald of niet door de organisatie zijn ingekocht.

5.2.2 Kritiek: Ontoepasselijke criteria

Vrijwel alle respondenten van politie en Openbaar Ministerie zijn van mening dat de STATIC-99R niet goed aansluit op de groep TSK-plegers. Zo stelt een respondent: *“Het is gewoon een aparte categorie.”* Het meest genoemde argument is dat de STATIC-99R het risico onterecht lager inschat bij plegers met een **hoge leeftijd**, terwijl het strekkende beeld, zoals geschetst in Hoofdstuk 3, is dat TSK-plegers juist vaak oudere mannen zijn. Concreet komt het erop neer dat zestigplussers 3 punten aftrek krijgen, waardoor hun eindscore bij de STATIC-99R in de ervaring van respondenten vrijwel altijd op laag of laag/matig uitkomt.⁴⁴

Respondenten bij politie en OM volgen de redenatie dat deze aftrek te maken heeft met verminderende libido's en seksuele activiteit; maar met het tal van voorbeelden die respondenten geven van zaken met daders die soms 70+ zijn, is het voor hen onbegrijpelijk dat het recidiverisico bij die groep lager ingeschat wordt. Een respondent stelt: *“Deze mannen gaan door tot ze fysiek niet meer in staat zijn te reizen; hun libido lijkt niet af te nemen.”* De in hun ogen te lage risico-inschatting heeft tastbare gevolgen voor hun werk, bijvoorbeeld ter motivatie van maatregelen, of in de rechtbank, wanneer voorlopige hechtenis niet verlengd wordt (zie hierover Hoofdstuk 6). Volgens deze respondenten zou leeftijd niet (of niet in deze mate) moeten worden meegewogen in risico-inschattingen. Deze gepercipieerde mismatch was voor meerdere politie-eenheden reden om te stoppen met het gebruik van de STATIC-99R (meer hierover in Hoofdstuk 6). In een enkel geval zijn eenheden overgestapt naar de STATIC-99 (non-revised) waarin er bij de oudere leeftijden geen punten aftrek gegeven worden. Het gebruik van dat instrument voor risicotaxatie wordt overigens inmiddels door de makers afgeraden (Smid, De Boeck, et al., 2023).

Enkel benoemden de kritiek rondom het leeftijdscriterium juist bij alle kindermisbruikers op hogere leeftijd te herkennen. Zo beschrijft een reclasseringswerker dat libidoremmende medicatie is voorgeschreven aan mannen van ver boven de 70 met een pedofiele stoornis. In zo'n geval komt de statische score laag uit, maar rapporteert deze reclasseringswerker in hun advies dat er uit hun professionele oordeel geen sprake is van een verminderd libido. Wellicht zijn het dus niet TSK-plegers specifiek, maar kindermisbruikers breder die als aparte groep moeten worden gezien. Een politierespondent stelt het raar te vinden dat er geen aparte risicotaxatie-instrumenten zijn voor zedendaders met meerderjarige en minderjarige slachtoffers, omdat die dadergroepen van elkaar zouden verschillen.

De kritiek op het leeftijdscriterium in de STATIC-99R wordt niet door alle respondenten gedragen. Sommige respondenten bij reclassering of behandelaars waren niet bekend met deze kritiek. Anderen, vooral respondenten met een psychologische achtergrond (reclassering, behandelaars, rapporteurs), zien geen overtuigende argumenten waarom de

⁴⁴ Deze perceptie correspondeert tot op zekere hoogte met de mathematische werkelijkheid van het scoringssysteem van de STATIC-99R. Bij de STATIC-99R wordt maximaal 1 punt toegekend aan een uitstroomleeftijd van 18 tot 35, en -3 voor ouder dan 60 jaar. Voor de overige items in de STATIC-99R kunnen daarnaast nog maximaal 11 punten worden gescoord, waardoor de maximale risicoscore voor 60+'ers op 8 komt. Voor 60+ daders waarbij geen eerdere aanklachten/veroordelingen voor zedenmisdriven bekend zijn ligt deze score op maximaal 5 punten. Volgens de STATIC-99R Tally Sheet correspondeert een nominale risicoscore van 6 of hoger met een sterk bovengemiddeld risico (Phenix et al., 2017; Raymond et al., 2021).

wetenschappelijk gevalideerde instrumenten niet geschikt zouden zijn voor *alle* zedendaders, waar ze immers voor ontwikkeld zijn. De NIFP-rapporteur geeft aan dat risicotaxatie-instrumenten per definitie uitgaan van groepsgemiddelden die niet altijd voor alle subpopulaties representatief zijn, en benadrukt daarom het belang van individualisatie en maatwerk.

Waar TSK-plegers volgens respondenten aan de ene kant dus *te laag* zouden scoren vanwege hun hoge leeftijd, zouden ze volgens andere respondenten juist uniform op een *hogere* score uit kunnen komen vanwege het **gepleegde indexdelict**. Twee respondenten stellen dat de recidiverisico's bij TSK-plegers per definitie hoog ingeschat zouden moeten worden, omdat hun beeld is dat TSK-plegers hun misdrijf bewust voorbereiden en over een langere periode organiseren.⁴⁵ Een politiemedewerker betwijfelt echter of het van toegevoegde waarde is om een instrument uit te voeren als de hele doelgroep op een vergelijkbare score uitkomt; dit zal immers niet helpen bij het prioriteren van zaken. Overigens kan het in de praktijk, zeker in het geval van TSK, lastig zijn om het delictverleden te scoren. Informatie over slachtofferkenmerken of indexdelict zijn mogelijk niet bij de Nederlandse autoriteiten bekend als het buitenlandse strafdossier van een TSK-pleger niet beschikbaar is.

Hoewel de zorgen zich met name focussen op de STATIC, wordt ook – voor zover respondenten met deze instrumenten bekend zijn – over de STABLE en ACUTE kritiek gedeeld. Volgens sommigen sluiten de dynamische factoren in de STABLE en ACUTE namelijk eveneens niet goed aan bij de TSK-doelgroep. Zo waarschuwt een Officier van Justitie ervoor dat factoren als werksituatie, woning, en stabiele omgeving misleidende factoren kunnen zijn, die onderdeel vormen van de dekmantel van TSK-daders die een dubbelleven leiden. Een respondent geeft een voorbeeld van een pleger *“met een hele goede baan, woning en vast werk, een goed gevulde bankrekening, geen kinderen waar we ons zorgen over maakten, en richting de pensioensleeftijd; kortom, geen factoren die alarm zouden slaan. Als je bij hem een risicotaxatie-instrument zou invullen zou je op dat moment heel laag uitkomen, maar in de praktijk waren bij hem tegen zijn pensioen alle factoren aanwezig om er juist nu voor te gaan.”*

5.2.3 Kritiek: Ontbrekende criteria

Respondenten werd niet alleen gevraagd naar hun mening over de bestaande criteria, maar ook of er in hun ogen elementen missen die volgens hen relevant zijn bij het inschatten van recidiverisico bij TSK-plegers. Waar sommige van deze door respondenten relevant geachte factoren in de huidige instrumenten ontbreken, is opmerkelijk dat een ander deel van de factoren wel degelijk in bestaande instrumenten wordt meegewogen. We beschrijven eerst de wensen en percepties van respondenten, alvorens hierbij stil te staan.

Wat **antecedenten** betreft moet volgens respondenten niet alleen gekeken worden naar of iemand een recidivist of *first-offender* is, maar ook naar de aard van de antecedenten. Volgens een respondent zou het zwaarder moeten wegen als iemand al eerder seksueel misbruik in het buitenland heeft gepleegd, dan als zij een eerder zedendelict in Nederland

⁴⁵ Aangenomen mag worden dat deze respondenten preferentiële daders in gedachten hebben (zie 3.1.5).

gepleegd hebben. Eerder TSK zou volgens deze respondent een blijk zijn van hoe ver iemand wil gaan om het misbruik te plegen en daarmee een teken zijn van groter recidivegevaar. Een ander vond het relevant wanneer een subject antecedenten heeft voor hands-off delicten. Bezit van seksueel kindermisbruikmateriaal, gecombineerd met een jonge leeftijd van slachtoffers in het misbruikmateriaal en informatie over iemands masturbatiefantasieën, kan zijns inziens een aanwijzing zijn voor pedofilie. Ook het reismotief wordt geacht relevant te kunnen zijn om het recidiverisico voor TSK-plegers in te schatten: het risico bij intentionele plegers zou hoger ingeschat moeten worden dan bij situationele plegers.

Twee elementen worden als beschermende factor genoemd, en zouden volgens de respondenten het recidiverisico kunnen verlagen. De eerste is **sociale bindingen**. Zo benoemt een respondent uit de opsporing dat het recidivegevaar omlaag kan gaan als iemand een sterk sociaal netwerk heeft, en benadrukt een behandelaar dat eenzaamheid ertoe kan leiden dat iemand nogmaals de fout in gaat. Een tweede element dat meerdere respondenten benadrukken is de **bereidheid om hulp te aanvaarden**. Het risico op herhaling moet volgens meerdere respondenten hoog worden ingeschat bij plegers die hun gedrag of hun pedofiele stoornis goedpraten, een slachtofferrol pakken, bagatelliseren, of het probleem niet willen aangaan.

Met name door politieprofessionals worden veel voorbeelden gegeven van factoren waar de STATIC-99R *niet* naar kijkt, maar die volgens hen *wel* relevante factoren zijn om het recidiverisico bij (mogelijke) TSK-plegers in te schatten. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze factoren niet enkel relevant geacht worden voor het inschatten van *recidive* van TSK-plegers, maar ook (of zelfs primair) voor het monitoren van een groep 'potentiële plegers' waarvan gedacht wordt dat zij risico lopen een TSK-delict te gaan plegen. **Reisbewegingen**, specifiek het afreizen naar bekende bestemmingslanden van TSK, wordt daarbij vaak genoemd als opvallende afwezigheid in de bestaande risicotaxatie-instrumenten. Ook **toegang tot kinderen** wordt vaak genoemd als relevante factor om bij het monitoren te onderzoeken, bijvoorbeeld of een TSK-subject activiteiten met kinderen in het buitenland onderneemt. De **gelegenheid om te reizen** wordt ook door meerdere respondenten benoemd. Dit kan zich zowel financieel uiten (voldoende financiële middelen om een ticket te boeken) en in werk (bijv. remote werk biedt gelegenheid om in het buitenland te verblijven), maar ook qua gezondheid (ziekte als contra-indicatie). Samengevat gaat het hier om factoren die inzicht geven in de *gelegenheid voor het plegen van transnationaal seksueel kindermisbruik*.

In hoeverre komen deze door professionals gewenste factoren terug in bestaande risicotaxatie-instrumenten? De perceptie dat bovenstaande factoren geen onderdeel zijn van bestaande risicotaxatie-instrumenten blijkt niet altijd correct. Door enkele professionals, die veel expertise hebben met TSK-plegers maar zelf niet met deze instrumenten getraind zijn, worden factoren als 'ontbrekend' benoemd die daadwerkelijk wél onderdeel zijn van de STATIC-99R. In de meeste gevallen hebben de respondenten echter gelijk dat deze elementen niet in de STATIC-99(R) terug te vinden zijn. Dat geldt echter niet voor de andere onderdelen van de SSA. Zonder dat respondenten dit als zodanig benoemden of herkenden, lijkt het alsof

de factoren die professionals graag in hun risicotaxatie zouden betrekken op hoofdlijnen overlappen met dynamische en acute factoren uit de STABLE-2007 en ACUTE-2007 (Tabel 12). Hoewel de STATIC-99(R) ontworpen is om statische factoren in beeld te brengen, blijkt in de kritiek op dit instrument juist de dynamische of acute factoren óók van belang te worden gevonden om het risico in te kunnen schatten.

Tabel 12. Overzicht van missende risicofactoren in risicotaxatie-instrumenten TSK (volgens professionals)

Missende risicofactoren die volgens respondenten <u>wel</u> meegenomen zouden moeten worden bij het inschatten van recidive bij TSK-plegers	Mogelijke vindplek in bestaande instrumenten
Antecedenten: Eerder TSK in het buitenland Eerdere veroordelingen voor hands-off delicten; leeftijd v/h materiaal <10; masturbatiefantasieën Motief: situationeel vs. intentioneel	breder: Eerdere seksuele delicten (STATIC-99R) Seksuele deviantie (STABLE-2007); Veroordeling non-contact seksueel delict (STATIC-99R)
Sociale bindingen	Seksuele deviantie (STABLE-2007); evt. Middelenmisbruik (ACUTE-2007) Sociale contacten (STABLE-2007); Eenzaamheid/sociale afwijzing (STABLE-2007); Wegvallen van sociale steun (ACUTE-2007)
Bereidheid hulp/behandeling te aanvaarden	Afwijzing van begeleiding (ACUTE-2007); Samenwerking toezichthouders (STABLE-2007); evt. Vijandigheid (ACUTE-2007)
Reisgedrag (naar hoogrisico landen)	Toegang tot potentiële slachtoffers (ACUTE-2007);
Toegang tot kinderen	Toegang tot potentiële slachtoffers (ACUTE-2007); Toegang tot kinderen (KIRAT-2)
Gelegenheid om te reizen	evt. Toegang tot potentiële slachtoffers (ACUTE-2007)

Daartegenover staat dat het gebruik van deze dynamische instrumenten praktisch uitdagend kan zijn. Een politiemedewerker benadrukt dat juist de dynamische factoren lastig te scoren zouden zijn: *“probeer maar eens inzicht te krijgen in zaken als huidige gezinssituatie, relatie, ondergane behandeling of toegang tot kinderen bij een subject die in het buitenland gevestigd is.”* Voor reclasseringswerkers en behandelaars, die in gesprek met een cliënt bepaalde factoren kunnen uitvragen, is dat een ander verhaal. Dit is een teken dat het probleem wellicht niet ligt in de inhoud van de instrumenten, maar in de praktische uitvoering van de risicotaxatie, en de informatiebronnen op basis waarvan deze moet worden ingevuld. Dit zal verder worden toegelicht in het volgende hoofdstuk.

Tussenconclusie II: Aansluiting risicotaxatie-instrumenten op TSK-plegers

In deze sectie staan we stil bij de vraag of bestaande risicotaxatie-instrumenten inhoudelijk voldoende aansluiten bij de doelgroep van TSK-plegers. We integreren hiervoor de bevindingen uit de zelfrapportage vragenlijst (Hoofdstuk 4) met de ervaringen en zorgen die professionals binnen de Nederlandse strafrechtketen hierover deelden (Hoofdstuk 5). Deze zorgen centreren zich rond drie thema's. Allereerst reflecteren we op de zorgen rondom het leeftijdscriterium in de STATIC-99R. Is de gepercipieerde hogere leeftijd van TSK-plegers een legitieme reden om af te zien van het gebruik van bij zedendelinquenten gangbare risicotaxatie-instrumenten? Ten tweede staan we stil bij de vraag in hoeverre de gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor deze doelgroep relevante factoren bevragen, of relevante criteria worden gemist. Tot slot gaan we in op de noodzaak voor wetenschappelijke validatie van risicotaxatie-instrumenten bij specifieke doelgroepen, waaronder TSK-plegers.

Het leeftijdscriterium: Oud nieuws?

Zoals beschreven in Hoofdstuk 5, en zoals in eerder onderzoek ook al werd signaleerd (Wolsink et al., 2021), bestaan er onder bepaalde professionals, met name bij politie en Openbaar Ministerie, zorgen over de geschiktheid van bestaande risicotaxatie-instrumenten om het recidiverisico bij TSK-plegers in te schatten. Het meest gehoorde kritiekpunt onder deze professionals focust zich op het leeftijdscriterium in de STATIC-99(R). Simpel gezegd komt dit erop neer dat een hogere leeftijd zal leiden tot een lagere risicoscore op de STATIC-99R (Helmus et al., 2009). Als gevolg van deze kritiek besloten sommige politie-eenheden om de STATIC-99 (non-revised) bij deze groep in te zetten in plaats van de actuelere STATIC-99R; andere eenheden zijn helemaal gestopt met het gebruik van dit instrument bij TSK-plegers.⁴⁶ Volgens politieprofessionals zijn de door hen geobserveerde TSK-plegers namelijk vaak van een hogere leeftijd. Daarin worden ook voorbeelden genoemd van ernstige TSK-zaken gepleegd door mannen die ver over de 70 of zelfs 80 jaar oud zijn (zie Hoofdstuk 3; Defence for Children, 2025). Extra wrang, zeker in de ogen van professionals, is dat de gebruikte risicotaxatie-instrumenten juist deze oudere plegers, die vaak veel delicten op hun kerfstok hebben, stevast een lager recidiverisico toebedelen. Dit sluit niet aan bij de beleving die professionals hebben over het gevaar dat deze mannen vormen voor de maatschappij.

De bevindingen in ons onderzoek bieden meerdere inzichten die mogelijk tot verlossing uit deze impasse kunnen leiden. Om te beginnen: Klopt het dat TSK-plegers inderdaad, zoals politie observeert, gemiddeld (veel) ouder zijn dan andere zedendaders? Uit ons onderzoek blijkt dat de Nederlandse mannen die als offline TSK-pleger aangemerkt konden worden, een gemiddelde leeftijd hadden van ongeveer 35 jaar. Voor de online TSK-plegers lag

⁴⁶ Meer over de inzet van risicotaxatie-instrumenten bij TSK-plegers door verschillende organisaties, waaronder de politie, volgt in Hoofdstuk 6.

dit op ongeveer 37 jaar. Hoewel we geen vergelijking hebben gemaakt met mannen die een zedendelict pleegden tegen volwassen slachtoffers, kunnen we de TSK-plegers wel vergelijken met daders van seksueel kindermisbruik in Nederland. Hierbij is opvallend dat TSK-plegers gemiddeld significant jonger waren dan de binnenlandse seksueel kindermisbruikers, die gemiddeld ongeveer 44 jaar oud waren.⁴⁷ Kortom, **op basis van zelfrapportage onder Nederlandse mannen zien wij, tegen verwachting in, geen empirisch bewijs voor het beeld dat TSK door Nederlandse mannen primair gepleegd zou worden door mannen van middelbare of zelfs bejaarde leeftijd.**

Uit onze bevindingen blijkt daarnaast dat TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland meer overeenkomsten dan verschillen tonen. Hoewel meer onderzoek nodig is naar de factoren die samenhangen met crimineel gedrag door deze groepen – de factoren die samenhangen met de ontwikkeling van een bepaald gedrag kunnen immers anders zijn dan de factoren die samenhangen met de instandhouding daarvan (Smid, 2020) – schept dit de verwachting dat huidige risicotaxatie-instrumenten het even goed doen bij de populatie TSK-plegers als in de populatie seksueel kindermisbruikers in het algemeen.

Gemiste criteria

Hoewel de bevindingen van dit onderzoek dus geen empirische onderbouwing bieden voor de kritiek op het leeftijdscriterium van de STATIC-99R, zijn er ook andere redenen waarom het instrument niet goed aan zou sluiten bij de groep TSK-plegers. Zo geven verschillende politieprofessionals aan dat bepaalde criteria die zij belangrijk achten niet in de huidige risicotaxatie zijn opgenomen. Toegang tot kinderen is daarbij een veelgenoemd voorbeeld.

De factoren die, met name door politie, gemist worden bij de risicotaxatie in het uitvoeren van de monitoringstaak van TSK-subjecten, lijken op hoofdlijnen te overlappen met de dynamische en acute factoren uit de STABLE-2007 en ACUTE-2007. Ook het item ‘toegang tot kinderen’ van de KIRAT, die wordt ingezet om zaken van materiaal van online seksueel kindermisbruik te prioriteren, wordt bij politie als nuttig ervaren. Hoewel de STATIC-99(R) ontworpen is om statische factoren in beeld te brengen, blijken in kritiek op dit instrument dus juist dynamische of acute factoren óók van belang te worden gevonden om het risico in te kunnen schatten. Bij de vormgeving van de risicotaxatie bij de monitoring van zedendelinquenten lijkt er destijds echter voor gekozen te zijn om deze dynamische risicofactoren buiten beschouwing te houden, omdat de politie niet beschikt over de nodige informatie en expertise om deze te kunnen scoren.

Omdat de STATIC, zoals gezegd, statische risicofactoren weegt, ligt het voor de hand dit instrument eenmalig in te zetten. Statische risicofactoren, zoals delictsgeschiedenis of leeftijd, kunnen immers niet veranderd worden. Een logisch ijkpunt voor de inzet hiervan is na veroordeling of na vrijlating, wanneer iemand terugkeert in de samenleving. Dit is ook de context waarin de STATIC door de reclassering wordt ingezet: eenmalig in de adviesfase, en eenmalig in de toezichtfase. Voor jaarlijks terugkerende monitoring zou een instrument als de

⁴⁷ Het gaat hier om de leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst, wat niet per se dezelfde leeftijd is als wanneer zij het delict pleegden. Het gevonden verschil in leeftijd is mogelijk toe te wijzen aan het feit dat plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland delicten rapporteerden die langer geleden zijn gepleegd (zie 4.2).

STABLE-2007, die dynamische, veranderlijke factoren weegt, een intuïtievare keuze zijn. Reclasseringswerkers benadrukken dan ook dat de STATIC bij voorkeur in combinatie met de STABLE en ACUTE gebruikt zou moeten worden, omdat de inschatting van het risico dan het beste is.

Een deel van de criteria die politieprofessionals relevant achten om het recidivegevaar van TSK-subjecten te monitoren, overlappen kortom deels met al bestaande, maar niet bij politie in gebruik zijnde, instrumenten. Voor andere door hun gemiste criteria, met name rondom online seksueel delictgedrag, is op dit moment volgens hen geen geschikt risicotaxatie-instrument beschikbaar.

Het vragenlijstonderzoek biedt een eerste inzicht in de verschillen tussen first-offenders en recidivisten, en is daarmee een eerste stap in de verkenning van risicofactoren voor recidive bij TSK-plegers. Zoals verwacht, en in lijn met bestaande risicotaxatie-instrumenten, scoren recidivisten in vergelijking met first-offenders significant lager op sociale steun, hoger op impulsiviteit, en hoger op antisociale attitude. Ook rapporteren recidivisten een sterkere identificatie met en seksuele aantrekking tot kinderen. Daarnaast wordt steun gevonden voor het ‘mannelijk slachtoffer’-criterium in de STATIC-99R: recidivisten maakten anderhalf keer vaker mannelijke slachtoffers dan de first-offenders. De resultaten van de vragenlijst laten geen verschillen zien tussen first-offenders en recidivisten waar het toegang tot kinderen betreft. Als kanttekening moet hierbij worden genoemd dat de risicofactoren zijn gemeten op het moment van het afnemen van de vragenlijst, en dat deze niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor het moment van het plegen van het misbruik. De relatie tussen plegerschap en een bepaalde factor zou dus ook andersom kunnen zijn.

Risicotaxatie bij online delicten

Hoewel de STATIC-99R, STABLE-2007 en ACUTE-2007 gevalideerde instrumenten zijn voor het voorspellen van zedendaderschap in het algemeen, zijn er ook (nieuwe) seksuele delicten waar deze instrumenten niet op toegepast kunnen worden. De heersende gedachte onder professionals is dat deze instrumenten alleen bij *hands-on* zedendelicten ingezet kunnen worden. Dit betekent ook dat deze instrumenten volgens menig professional niet inzetbaar zijn voor plegers van online TSK via livestreams: dat online TSK geclassificeerd zou kunnen worden als Categorie-A delict, waarvoor bestaande instrumenten volgens de scorehandleiding mogen worden gebruikt, is voor menig professional niet duidelijk of onbekend. Als gevolg van deze onduidelijkheid en verwarring worden risicotaxatie-instrumenten naar verwachting niet of nauwelijks op online TSK-plegers toegepast. Dit is problematisch, niet alleen vanwege de ernst van het fenomeen, maar zeker omdat uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat een groot deel van de online TSK-plegers ook *hands-on* delicten, in Nederland of in het buitenland, pleegt. Een correcte risico-inschatting van recidive bij deze groep kan dus direct slachtoffers voorkomen.

Een ander veelgenoemd voorbeeld betreft het downloaden/verspreiden van materiaal van seksueel kindermisbruik online. Deze groep valt nu spreekwoordelijk ‘buiten de boot’ van de gangbare instrumenten. Wetenschappelijk onderzoek naar recidive-inschattingen bij bezitters/verspreiders van kindermisbruikmateriaal is nog in volle gang, maar recent

onderzoek laat zien dat de ACUTE-2007 en STABLE-2007 ook bij deze groep gebruikt zouden kunnen worden (Babchishin et al., 2023; Helmus et al., 2024). Om risicotaxatie bij deze groep vorm te geven kan worden onderzocht of de CPORT (Seto & Eke, 2015), die specifiek voor recidive van deze groep wordt ingezet, geschikter is.

6 De uitvoering: Risicotaxatie-instrumenten in de praktijk

Welke organisaties passen op welke momenten risicotaxatie-instrumenten toe in de aanpak van TSK? En tegen elke uitvoeringsproblemen, wettelijke en/of juridische vraagstukken lopen zij hierbij aan? Om deze vierde onderzoeksvraag te beantwoorden gaat dit hoofdstuk dieper in op de ervaringen van professionals met de uitvoering van risicotaxatie bij TSK in de praktijk. Op basis van de kennis en ervaringen van geïnterviewde respondenten geven we in dit hoofdstuk eerst een overzicht van de plekken en doelen in de strafrechtketen waar risicotaxatie-instrumenten een rol spelen in de aanpak van TSK. Vervolgens gaan we dieper in op een aantal geïdentificeerde knelpunten in de uitvoering, welke zijn samen te vatten in vijf thema's: 1) de invulling van de monitoringstaak; 2) taken en verantwoordelijkheden; 3) informatie en informatiedeling; 4) grenzen aan bevoegdheden; en 5) scholing, vaardigheden en expertise.

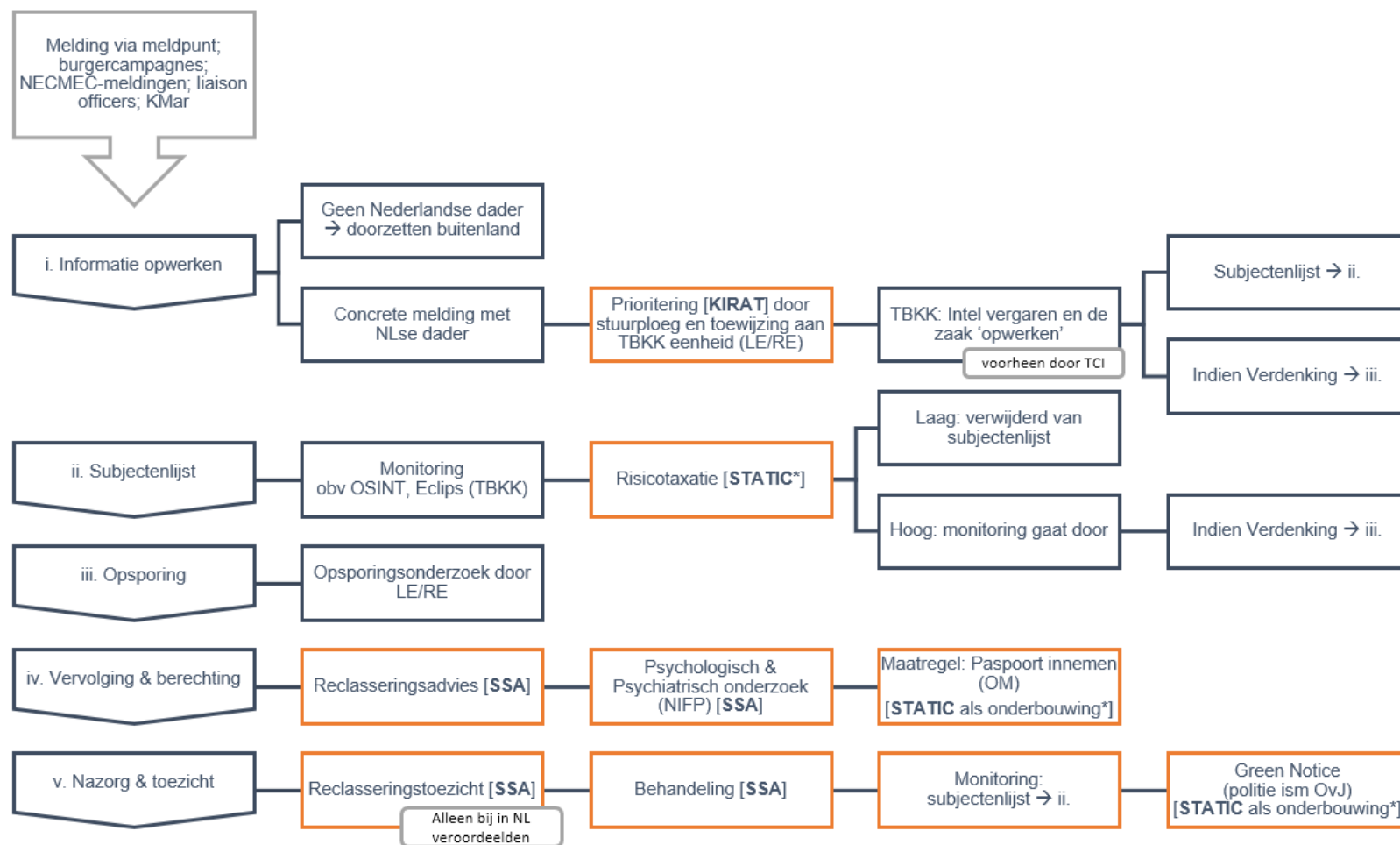
Voor veiligheidsprofessionals in Nederland zal het vanzelfsprekend zijn dat er niet zoiets is als 'de' uitvoering. De in dit hoofdstuk geschetste informatie reflecteert de persoonlijke ervaringen van de vijftien respondenten die de onderzoekers hebben gesproken in 2023-2024, wat soms anders kan zijn dan officieel beleid of standpunten van het Ministerie van Justitie of de organisatie waarvoor zij werken. Juist dat verschil tussen de 'bedoeling' van een organisatie of wetgever *op papier* en de daadwerkelijke, weerbarstige realiteit van de praktijk is wat dit onderzoek heeft willen belichten: hier is immers vaak ook de meeste 'winst' te behalen.

Daarnaast is 'de uitvoering' een wispelturig begrip, dat regelmatig aan verandering onderhevig is. Zoals beschreven in de Methoden (sectie 2.1), spraken wij de respondenten in de periode 2023-2024. Veranderingen, koerswijzigingen of innovaties die na afloop van de interviews hebben plaatsgevonden, zoals bijvoorbeeld de splitsing van de Landelijke Eenheid van de Politie (Besluit splitsing Landelijke eenheid politie (*Stb.* 2023, 442)), zijn dientengevolge niet in dit verslag weergegeven.

6.1 Het systeem in vogelvlucht

Risicotaxatie, met andere woorden het inschatten van het risico op recidive, is een taak die bij uitstek onderdeel uitmaakt van het takenpakket van de reclassering. Ten behoeve van de strafoplegging brengt de reclassering, op verzoek van het Openbaar Ministerie, een advies uit over een verdachte. De reclassering maakt hiervoor gebruik van de RISC, een risicotaxatie-instrument voor alle typen verdachten, waarmee op een gestructureerde manier het recidiverisico en de risicofactoren van de verdachte in kaart worden gebracht. De RISC is zo vormgegeven dat bij een pleger van seksueel misbruik automatisch de SSA als verdiepende analyse moet worden ingevuld. Op basis van de resultaten van deze risicotaxatie en het eigen onderzoek formuleert de reclassering vervolgens een **advies over het recidiverisico van een verdachte** en de eventueel in te zetten bijzondere voorwaarde(n). In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld wanneer mogelijk sprake is van een persoonlijkheidsstoornis bij een verdachte, kan ook het NIFP worden gevraagd een adviesrapportage uit te brengen.

Figuur 8. Schematisch overzicht van de inzet van risicotaxatie-instrumenten bij TSK-zaken.

Noot. Afkortingen: TBKK = Team Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme; LE = landelijke eenheid; RE = regionale eenheid; TCI = Team Criminele Inlichtingen; OvJ = Officier van Justitie; NIFP = Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie; OSINT = Open Source Intelligence onderzoek

Instrumenten: KIRAT & STATIC; SSA = STATIC, STABLE & ACUTE.

*: In deze stap is het gebruik van risicotaxatie-instrumenten *mogelijk* (en volgens sommigen gewenst), maar afhankelijk van de organisatie en omstandigheden meer of minder in de praktijk ingeburgerd.

Ook daarin is de SSA gestandaardiseerd als risicotaxatie-instrument bij zedenverdachten, al zullen NIFP-rapporteurs hun oordeel ook baseren op uitgebreidere diagnostiek.

Ook bij het uitvoeren van **reclasseringstoezicht** (door reclassering) en eventuele **behandeling** (door behandelend psychologen/psychiaters) van cliënten die terugkeren in de maatschappij worden risicotaxatie-instrumenten zoals de SSA gebruikt. Omdat de reclassering alleen op verzoek van het OM een advies over een pleger uitbrengt, neemt de reclassering alleen risicotaxatie-instrumenten af als er sprake is van een strafzaak in een justitieel traject. Voor het toezicht geldt dat de reclassering de SSA alleen gebruikt wanneer daar een strafrechtelijk kader voor is: met andere woorden, als de cliënt reclasseringstoezicht als voorwaarde opgelegd heeft gekregen. Als uitzondering hebben sommige reclasseringsregio's initiatieven voor 'vrijwillig toezicht' opgezet, waarbij een cliënt op vrijwillige basis een toezichttraject in gaat, maar de vrijblijvende basis en de andere manier van financiering betekenen dat de (juridische en financiële) mogelijkheden bij dergelijke initiatieven per definitie beperkter zijn.

De geschetste grenzen aan de reclasseringsbemoeienis leggen specifiek bij plegers van TSK bepaalde blinde vlekken bloot. Ten eerste heeft de reclassering geen kader om iets te betekenen bij plegers die in het buitenland hun straf hebben uitgezeten en terugkomen naar Nederland. Deze groep staat in het algemeen niet bij de reclassering op de radar, tenzij per toeval cliënten zelf of een buitenlandse overheid via Bureau Buitenland zouden verzoeken om de eventueel door de buitenlandse rechter opgelegde voorwaarden over te nemen. Ten tweede zijn de taken van de reclassering ingekaderd tot advies bij verdachten die in afwachting zijn van een strafzaak of toezicht bij veroordeelden met opgelegde voorwaarden. Maar voor een meer proactieve monitoring van mogelijke recidive door zedendelinquenten is het juist ook nodig om zicht te krijgen op personen die (nog) niet actief onder reclasseringstoezicht staan.

Bij de **monitoring van mogelijke TSK-plegers** is het Team Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (TBKK) van de Nederlandse politie juist geïnteresseerd in personen waarover informatie is ontvangen ten aanzien van mogelijke betrokkenheid bij TSK, maar waar (nog) geen strafzaak tegen loopt of die niet actief onder reclasseringstoezicht staan. Deze personen, die nog geen juridische status van verdachte hebben, worden ook wel 'TSK-subjecten' genoemd. In het kader van de -destijds nieuwe- "subject-gerichte aanpak" wordt de term in het Plan van Aanpak Bestrijding Kindersekstoerisme (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016, p. 8) als volgt uitgelegd:

"Het gaat daarbij om personen die zijn veroordeeld voor zedendelicten met kinderen en/of waarover meldingen met betrekking tot [TSK] zijn ontvangen en die door een combinatie met situationele factoren als mogelijk [TSK]-subject zijn benoemd. Een subjectenlijst wordt samengesteld op basis van alle beschikbare informatie, waaronder een eventuele historie op [TSK], waarna deze subjecten gemonitord worden tot het moment dat er voldoende gronden zijn voor het starten van een opsporingsonderzoek of tot de noodzaak tot monitoring is komen te vervallen."

Om te bepalen wie op de subjectenlijst komt, hoe lang diegene daarop blijft, en welke prioriteit aan de verschillende subjecten moet worden toegekend, zocht de politie zo'n zeven jaar geleden houvast bij risicotaxatie-instrumenten om de monitoring van zedendelinquenten vorm te geven (de Wild & Rijksen, 2018). Een in 2017 bij de politie gestarte pilot 'Risicotaxatie bij de politie' concludeerde dat wetenschappelijk gevalideerde risicotaxatie-instrumenten een bijdrage zouden kunnen leveren aan het meer objectief vormgeven van de politie-monitoring van zedendaders, zodat capaciteit effectiever kan worden ingezet op de groep met het hoogste risico. Hierover schrijven De Wild en Rijksen destijds (2018):

“De hoogte van het risico op recidive moet uitgangspunt zijn voor de vraag welke zedendelinquenten gemonitord moeten worden. Dit betekent dat de doelgroep die aandacht nodig heeft van politie, reclassering en OM breder moet zijn dan alleen de ondertoezichtgestelden. Het betekent ook dat alleen extra aandacht nodig is voor de hoogrisicogevalen. Dit zorgt voor afbakening van de doelgroep, waardoor de benodigde tijd en capaciteit kunnen worden ingezet en voorkomen wordt dat het monitoren de politie over de schoenen loopt.”

Een van de kernbevindingen van de pilot was dat de politie de Static-99R “op een effectieve, betrouwbare en uniforme wijze [...] kan gebruiken voor het vaststellen van het recidiverisico van zedendelinquenten” (de Wild & Rijksen, 2018). Het trekken van conclusies op basis van dynamische risicofactoren, bijvoorbeeld middels de STABLE en ACUTE, zou voorbehouden moeten blijven aan de reclassering en behandelaars (Rijksen, 2017). Volgens Rijksen (2017, in Wolsink et al., 2021) is genoeg informatie beschikbaar over statische risicofactoren, en dit is nuttig om al in een zo vroeg mogelijk stadium een risico-indicatie te geven. Deze informatie is tevens behulpzaam voor de risico-indicatie door de reclassering, zodat optimaal gebruik wordt gemaakt van de kennis en expertise van alle ketenpartners om gezamenlijk de juiste hoog-risico personen te selecteren die gemonitord moeten worden (Rijksen, 2017, in Wolsink et al., 2021).

Na het uitvoeren van de pilot werden in elke politie-eenheid (de landelijke en 10 regionale) 1 à 2 politiefunctionarissen opgeleid in zedenmonitoring en in het gebruik van de STATIC-99. Binnen de politie werden gedragsdeskundigen betrokken bij de risicotaxatie en in sommige regio's werden afspraken gemaakt met de reclassering over informatiedeling over deze subjecten.

Risicotaxatie dient niet alleen om te motiveren wie op de TSK-subjectenlijst blijft (of daar van af kan), maar kan ook gebruikt worden als **onderbouwing voor andere maatregelen** waar politie en Openbaar Ministerie beschikking over hebben. Respondenten bij politie en OM noemen bijvoorbeeld de paspoortmaatregel (het innemen van het paspoort om te voorkomen dat iemand uitreist), het uitzenden van een Interpol *Green Notice* (een internationaal waarschuwingsbericht over een veroordeelde plegger bij wie een verhoogd recidiverisico bekend is) of eventueel *Blue Notice* (een internationaal verzoek om informatie te verzamelen) (voor meer informatie, zie Wolsink et al., 2021). Risicotaxatie zou volgens respondenten een belangrijke rol (moeten) spelen bij het maken en onderbouwen van beslissingen over de inzet van deze maatregelen. Proportionaliteit wordt daarbij belangrijk geacht. Zo zegt een

respondent: *“Voorkomen moet worden dat deze maatregelen te snel worden opgelegd, omdat deze internationaal gevolgen kunnen hebben voor een persoon (...) Je kan niet altijd zomaar in het buitenland iets zeggen of vragen zonder consequenties”*. Sinds het vormgeven van nieuwe procedures over de criteria bij het inzetten van een *Green Notice*, een aantal jaar terug, maakt ook de STATIC-99 onderdeel uit van die risico-inschatting.

Tot slot worden risico-inschattingen gebruikt bij het **prioriteren van zaken**. Op jaarbasis komen bij de Teams Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme van de Nederlandse politie tienduizenden meldingen binnen,⁴⁸ waarvan het overgrote merendeel meldingen betreft van online seksueel kindermisbruikmateriaal. Tegen deze achtergrond is de politie genoodzaakt keuzes te maken over de inzet van capaciteit. Een daarvoor ingerichte stuurgroep maakt bij aanvang van een zaak, bijvoorbeeld na een melding, beslissingen over de prioritering, en wijst een zaak binnen de politie toe aan een TBKK in één van de 11 eenheden.

Om te helpen bij de prioritering wordt de KIRAT (Long et al., 2016) gehanteerd, een voor opsporingspraktijk ontwikkeld instrument dat ontworpen is om het risico op de ontdekking van hands-on seksueel delictgedrag in te schatten bij verdachten die vanwege beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik onder de aandacht zijn gekomen.⁴⁹ Om deze inschatting te maken wordt onder andere gekeken naar iemands eerdere veroordelingen (in politiesystemen) en iemands toegang tot kinderen (op basis van open bronnen onderzoek).

In een omgeving waar veruit het grootste deel van de werkvoorraad uit meldingen van online seksueel kindermisbruikmateriaal bestaat, is het logisch dat dit instrument in de werkpraktijk is ingebed. De respondenten die bekend waren met de KIRAT (alleen politie en OM) evalueren dit positief, en het instrument lijkt goed aan te sluiten op de behoeften in de opsporingspraktijk. De aansluiting met TSK-zaken is echter minder intuïtief: het instrument is immers niet ontwikkeld voor de beoordeling van TSK-meldingen zonder online component. Een respondent merkt dan ook op dat TSK-zaken met de KIRAT altijd een hoge prioriteit zullen krijgen, omdat daar per definitie al sprake is van hands-on misbruik. Een ander benadrukt de relevantie van dit instrument voor TSK-onderzoeken, omdat die vaak starten vanuit een melding voor het downloaden van kinderpornografie.

Recidive-inschattingen door middel van risicotaxatie-instrumenten zijn kortom een cruciaal onderdeel waar verschillende organisaties, processen en maatregelen in de aanpak van TSK van afhankelijk zijn. Als deze inschattingen niet, of niet betrouwbaar, worden uitgevoerd, wordt onvoldoende of incorrect gebruik gemaakt van de bestaande middelen om TSK tegen te gaan. Omdat de KIRAT niet gebruikt wordt (of ontworpen is) om het risico op recidive in te schatten, richten we ons in de navolgende secties vooral op de in de praktijk gehanteerde STATIC-99(R), STABLE_2007 en ACUTE_2007.

⁴⁸ Zie bijvoorbeeld Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 31 015, nr. 223, voor een overzicht van het aantal meldingen van 2015-2020.

⁴⁹ Overigens is dit instrument, voor zover bekend, niet wetenschappelijk gevalideerd, wat betekent dat niet zeker is dat daadwerkelijk de juiste zaken geprioriteerd worden.

6.2 Geïdentificeerde problemen in de uitvoering

Los van de inhoud van de risicotaxatie-instrumenten zelf, zoals besproken in voorgaande hoofdstukken, kwamen in de interviews met professionals in de strafrechtketen ook knelpunten in de uitvoering naar boven. Deze worden per thema besproken.

6.2.1 Invulling monitoringstaak

Zoals eerder beschreven zijn in 2018 stappen gezet om de monitoring van TSK-subjecten te beleggen bij één à twee politiemedewerkers per eenheid. Deze taakverdeling, en breder de rol die de politie (al dan niet) bij het monitoren van zedendelinquenten moet pakken, lijkt al vrij snel na invoering van dit systeem voer voor discussie te zijn geworden. Op basis van hun gesprekken met experts merken Wolsink en collega's in 2021 op dat de politie niet (of in mindere mate) beschikt over de benodigde capaciteit om een risicotaxatie goed uit te voeren. De risico-inschatting bij TSK-plegers wordt volgens hen bemoeilijkt doordat risicotaxatie-instrumenten niet altijd worden afgenomen en doordat risicotaxatie niet altijd wordt afgenomen door organisaties c.q. personen die hier afdoende voor zijn toegerust (Wolsink et al., 2021).

Anno 2023-'24 zien wij in de gesprekken met professionals een vergelijkbaar beeld. Bij de politie lijkt het in 2017 bedachte monitoringssysteem, dat uniformiteit en duidelijkheid trachtte te bereiken, uiteen te zijn gevallen in verschillende aanpakken per eenheid. Aan de ene kant lijkt bij het TBKK van de landelijke eenheid, dat in vergelijking met de regionale eenheden de meeste mankracht en expertise heeft op het thema, een duidelijk proces uitgedacht te zijn. Hoewel er ook praktische en juridische obstakels zijn bij het uitvoeren van de monitoring, kunnen respondenten van de landelijke eenheid ons bijvoorbeeld uitleggen wat de subjectenlijst is, wie die bijhoudt, waar die toe dient, en welke (mogelijke) maatregelen bij deze groep ingezet kunnen worden. De monitoringstaak bij de politie op regionaal niveau wordt daarentegen versnipperd ingevuld. Zo is in de regionale eenheden niet altijd duidelijk wie verantwoordelijk is voor de monitoring van TSK-subjecten, en zijn er ook onduidelijkheden over hoe deze taak ingevuld zou moeten worden. In sommige regio's zijn de politiemedewerkers die destijds met risicotaxatie-instrumenten zijn opgeleid 'kwijt', en er is geen landelijk overzicht van deze gecertificeerden. De coronacrisis, personele wisselingen en tijdgebrek worden als belangrijke verklaringen aangevoerd voor het gebrek aan prioriteit voor de monitoring van TSK-subjecten. In andere regio's is, na kritiek op de STATIC-99R (zie Hoofdstuk 5.2), besloten om dat gestandaardiseerde proces te laten vallen en terug te gaan naar een invulling van de taak die afhankelijk is van de individuele taakaccenthouder TSK en diens professionele netwerk (de reclasseringswerker en officier waar diegene mee samenwerkt in de regio). Er zijn niet altijd afspraken over hoe en hoe vaak de monitoring bij TSK-subjecten moet worden uitgevoerd, of de gemaakte afspraken zijn niet bekend. Dit leidt tot regionale verschillen en maakt de invulling van de taak afhankelijk van de capaciteiten, tijd, en interesse van de individuele taakaccenthouder. Sommigen voeren de monitoring alleen uit ter voorbereiding van de jaarlijkse bijeenkomst met de officier over het updaten van de subjectenlijst; bij andere regio's is van zo'n terugkerende bijeenkomst überhaupt geen sprake.

In de praktijk betekent dit dat risicotaxatie bij de monitoring van TSK-subjecten nu vaak niet, of niet op basis van een vaststaand instrument of protocol, wordt uitgevoerd. Verschillende politiemedewerkers geven aan behoefte te hebben aan meer landelijke regie (bijvoorbeeld vanuit het landelijke TBKK) over de manier waarop invulling gegeven moet worden aan de monitoringstaak.

De roep om meer richting ‘van boven’ horen we overigens niet alleen bij de politie, maar ook vanuit de reclassering. De afspraken die op landelijk niveau zijn gemaakt over de risicotaxatie bij de monitoring van zedendelinquenten, die voorschrijven dat toezichthouders de STABLE één keer per jaar en de ACUTE één keer per maand moeten afnemen, worden in de praktijk niet gevolgd. Ook bij de reclassering blijken regionale verschillen te bestaan. Het organiseren van casuïstiekgroepen om een paar keer per jaar casussen met collega’s te bespreken wordt als *good practice* genoemd.

6.2.2 Taken en verantwoordelijkheden

Meerdere van onze gesprekspartners, meestal bij de politie zelf, brengen naar voren dat de politie niet de voor de hand liggende partij is om de risicotaxatie bij TSK-subjecten uit te voeren. Sommige respondenten zijn van mening dat dergelijke risicotaxatie-instrumenten moeten worden ingevuld door professionals met de juiste scholing, zoals psychologen of psychiaters. Politiemensen zouden de psychologische expertise missen en hier niet voor zijn opgeleid. “*Wij zijn van de waarheidsvinding, van de opsporing,*” klinkt bij politie, “*niet van de psychologie.*”

Bij de politie is een veelgehoord standpunt dat deze taak beter bij de reclassering of daarvoor opgeleide gedragsdeskundigen belegd zou moeten worden. Zij hebben die expertise immers wél. Aan de andere kant heeft de reclassering geen juridisch kader om een rol te pakken bij TSK-subjecten die niet onder Nederlands toezicht staan of in een strafzaak zitten. TSK-subjecten die bijvoorbeeld in het buitenland veroordeeld zijn of waar nog geen sprake is van een verdenking zouden daarom buiten boord vallen. Sommige reclasseringswerkers voelen zich oncomfortabel bij het idee mee te werken aan de opsporing buiten hun toezichtstaak, en de meesten geven aan geen rol voor zichzelf te zien bij het monitoren van personen waar geen ‘juridisch kader’ voor is. Ook zou de reclassering geen toegang hebben tot de politie-informatie (of bevoegdheden tot verzameling daarvan) die nodig zijn om de risicotaxatie-instrumenten in te kunnen vullen. Een politiemedewerker geeft aan die informatie, zeker over een lopend onderzoek, ook niet zomaar met een externe partij te kunnen delen. De meningen hierover zijn dus verdeeld.

Andere politiemedewerkers benoemen dat er wellicht een rol weggelegd zou kunnen zijn voor recherchepsychologen en gedragswetenschappers *binnen* de politie, omdat zij toegang hebben tot de politie-informatiesystemen en, in vergelijking met hun opsporingscollega’s, wel de expertise, achtergrond en training zouden hebben (of kunnen krijgen) voor het werken met risicotaxatie-instrumenten. Een respondent legt uit dat in 2018, toen de monitoringstaak op zedendaders werd ingericht, risicotaxatie als onderdeel van een integrale risicostudie zou worden uitgevoerd door een gedragswetenschapper bij het TBKK van

de Landelijke Eenheid. Wat van de uitvoering van dat plan terecht is gekomen, is onduidelijk; de betreffende medewerker werkt in ieder geval niet meer bij de politie.

Buiten kijf staat dat de politie in hun optiek nu **niet de juiste expertise** heeft om de risicotaxatie-instrumenten in te kunnen vullen. Volgens een respondent ligt het besluit uiteindelijk bij het ministerie:

“Je ontkomt er niet aan dat je het ergens moet gaan beleggen waar het instrument daadwerkelijk uitgevoerd of gebruikt wordt, en dat moet het ministerie uiteindelijk bepalen. Als dan bepaald wordt dat de politie als uitvoeringsorganisatie de meest geëigende organisatie daarvoor is, dan moeten we ook uitgerust worden: dan moeten we een impactanalyse maken en uitgerust worden met die kundigheid. Dan moeten we gedragsdeskundigen op specifiek dit thema plaatsen, want hoewel we een pool hebben aan psychologen, onderzoekkundigen, etc., zijn die niet specifiek aangesteld of opgeleid voor deze taxatie-instrumenten of voor TSK.”

Naast een gebrek aan psychologische expertise staat ook een **gebrek aan prioriteit of capaciteit in bredere zin** een goede uitvoering van de monitoring van TSK-subjecten in de weg. Een aantal politiemedewerkers benoemt een spanning tussen hun dagelijkse werk in de opsporing van TBKK-zaken en het monitoren van TSK-subjecten. Reclasseringswerkers herkennen eenzelfde spanning. Activiteiten die de ‘taakaccenthouders’ bij reclassering en politie in de regio uitvoeren ten dienste van de monitoringstaak – zoals deelname aan overleggen tussen reclassering, OM en politie – worden vaak als neventaken bovenop het reguliere takenpakket uitgevoerd. *“Het ministerie betaalt geen rode cent extra voor dit soort initiatieven,”* zegt een reclasseringswerker, *“het moet allemaal vanuit de productie komen.”* In een regio horen we bijvoorbeeld dat de ketenoverleggen die eerder opgezet waren, nu praktisch stilliggen omdat het OM er geen tijd voor vrijmaakt. Ook in regio’s die als voorbeeld voor anderen kunnen dienen, horen we dat het succes van dergelijke initiatieven vaak afhankelijk is van de persoonlijke inzet en betrokkenheid van individuele collega’s. Zonder structurele inbedding voor deze taak blijken initiatieven en netwerken kwetsbaar voor personele wisselingen of veranderende prioriteiten.

De spanning tussen hun dagelijks werk en de monitoringstaken lijkt, naast een gebrek aan tijd, capaciteit of prioriteit, ook te maken te hebben met fundamentele **verschillen tussen zaakgericht en persoonsgericht werken**. Een politiemedewerker die beide taken in zijn/haar pakket heeft moet daardoor niet alleen schakelen tussen taken met verschillende urgentieniveaus, maar ook verschillende bevoegdheden en informatiebronnen. Een gesprekspartner van de politie oppert daarom dat het passender zou zijn als het monitoren en uitvoeren van risicotaxaties op deze doelgroep bij een centrale Intelligence-afdeling belegd zou worden, bijvoorbeeld bij het team Landelijke Taken op het TBKK in plaats van bij de regionale opsporingsteams.

De behoefte aan persoonsgerichte dossiers blijkt mede ingegeven te zijn door de **veranderde rol van het Team Criminele Inlichtingen (TCI)** bij de politie. Tot een aantal jaar

geleden bouwde TCI persoonsgerichte dossiers van TSK-subjecten op en werkte deze op⁵⁰ tot verdenkingen, waarna een dossier overgedragen werd naar een opsporingsteam bij een TBKK. Dit deden zij bijvoorbeeld door onderzoek te verrichten in bestemmingslanden, door samenwerking met de Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken en/of met de lokale politie om meer informatie te vergaren over mogelijke TSK-daders. Werken Onder Dekmantel (undercoverwerk) viel ook binnen het takenpakket van TCI. Een respondent legt uit dat de prioriteiten van het TCI in 2022 opnieuw vastgesteld zijn en dat TSK er toen 'als prioriteit af is gevallen'. De TBKKs moeten deze taak nu zelf doen. Als gevolg van de wisselende verantwoordelijkheden stelt een respondent dat de TBKKs nu meer reactief te werk gaan: *"Met TCI zag je vaak dat meer zaken boven water kwamen als ze een land in gingen en in gesprek gingen met mensen. Nu krijg je alleen iets boven water als een melding toevallig op je bord komt."* Een andere politiemedewerker vindt het jammer dat de bij TCI opgebouwde ervaring op TSK en de samenwerkingen die met verschillende geprioriteerde bestemmingslanden waren opgebouwd verloren zijn gegaan. Een officier schetst dat de expertise en informatiepositie van TCI cruciaal is geweest om inzicht te krijgen in internationale TSK-netwerken.

Ook aan de 'achterkant' van de keten, bij reclassering, behandelaars en rapporteurs, zijn **discussies over taakverdelingen en verantwoordelijkheden** overigens niet vreemd. Vanuit de reclassering klinkt bijvoorbeeld specifiek onvrede over de (nieuwe) taakverdeling rondom de controle van gegevensdragers. Andersom wordt gebrek aan expertise af en toe aangehaald als reden waarom een *andere* partij risicotaxatie *niet* zou moeten doen: zo schetst een rapporteur van het NIFP dat er jaren geleden verschillende meningen waren over de vraag of reclasseringswerkers de SSA wel zouden kunnen gebruiken om risico-inschattingen over recidive te maken, zonder dat zij kennis hadden van de psychologische diagnostiek van de cliënt. In het algemeen lijken de taken en verantwoordelijkheden bij behandelaars, reclasseringswerkers en rapporteurs echter strikter omkaderd te zijn, mede dankzij bestaande richtlijnen en protocollen die zij als zorgprofessionals/psychologen dienen te volgen.

6.2.3 Informatie en informatiedeling

Een risicotaxatie-instrument kan alleen betrouwbaar zijn als degene die het invult voldoende informatie beschikbaar heeft (Rijksen, 2017, in Wolsink et al., 2021). De informatiepositie waar de risicotaxatie op gebaseerd wordt, is sterk afhankelijk van de bevoegdheden van de instantie die de risicotaxatie uitvoert. De problemen waar de politie bij het monitoren van TSK-subjecten tegen aanloopt, zijn daarbij van een heel andere aard dan de uitdagingen van behandelaars, rapporteurs en reclasseringstoezichthouders bij het beoordelen van cliënten.

Het essentiële verschil is dat behandelaars, rapporteurs en toezichthouders direct in gesprek kunnen gaan met de persoon waar zij over dienen te rapporteren, terwijl de politie meestal geen toegang heeft tot die informatie. Het gaat hier immers om *subjecten*, niet om

⁵⁰ 'Opwerken' is politiejargon voor het werkproces vanaf de eerste ('zachte') melding tot er genoeg informatie is verzameld voor een verdenking. Denk aan het verifiëren van informatie, verzamelen van meer bewijs, etc.

verdachten. Bij de monitoring van deze TSK-subjecten hebben de contactpersonen TSK bij de politie vaak alleen toegang tot twee bronnen: informatie uit Nederlandse politiesystemen en openbare bronnen (zoals sociale media). Naast de discussie over de toepasbaarheid van de STATIC-99(R) bij de TSK-doelgroep, geven politiemensen die de TSK-subjecten monitoren aan behoefte te hebben aan meer informatie dan wat zij kunnen halen uit deze bronnen.

Ten eerste geven respondenten aan dat **informatie van andere ketenpartners** waardevol kan zijn. Met name politie en reclassering zouden graag (op verschillende momenten in het proces) elkaars informatie willen inzien. Reclasseringswerkers benoemen bijvoorbeeld dat informatie uit politiesystemen (waar zij als toezichthouders een ‘abonnementje’ op kunnen nemen) cruciaal kan zijn bij het toezicht op zedendelinquenten – niet alleen vanuit de zedenpolitie, maar ook van de wijkagent of surveillance. Om informatiedeling te stimuleren zijn in sommige regio’s meer structurele samenwerkingsverbanden tussen politie, reclassering en OM opgezet rondom zedencasussen (niet altijd specifiek voor TSK). Binnen deze verbanden worden convenanten opgesteld met afspraken over de samenwerking en informatiedeling. Informatie wordt binnen deze samenwerkingsverbanden vrij gedeeld, er is overeenstemming dat dit past binnen de wettelijke taak, en er wordt open gecommuniceerd richting de cliënt die onder toezicht staat. Het wantrouwen dat soms over en weer kan bestaan, bijvoorbeeld uit angst dat informatie uit een lopend onderzoek met een verdachte gedeeld wordt, lijkt door dergelijke convenanten overkomen te worden. Respondenten zijn positief over dergelijke initiatieven; in regio’s waar dat nog niet zo is, wordt vaak met belangstelling naar de succesverhalen uit deze regio’s gekeken. Een belangrijke beperking van deze initiatieven voor de toepassing bij TSK is dat de reclasseringswerkers zich alleen gemachtigd voelen om zaken te bespreken van cliënten met een juridisch kader. Reclasseringswerkers gaven, zoals eerder beschreven, aan geen rol voor henzelf te zien bij het monitoren van daders waar nog geen juridisch kader tegen bestaat – er is in die zaken voor de reclassering simpelweg geen taak weggelegd. Bij de monitoring van TSK-subjecten, waar juist zo’n juridisch kader ontbreekt, zal om die reden waarschijnlijk geen gebruik kunnen worden gemaakt van dergelijke succesvolle initiatieven die op zedengebied zijn opgezet. Een ander obstakel is dat dergelijke samenwerkingsverbanden dikwijls zijn opgezet door ‘de zedenpolitie’; de betrokkenheid van het TBKK daarbij verschilt per regio, en onduidelijk is in hoeverre TSK-zaken binnen een breder zedenoverleg prioriteit (zouden) krijgen.

De fragmentatie in de aanpak van de monitoringstaak komt ook tot uiting bij de **informatiedeling binnen de politie**. Het meest tekenende voorbeeld is de fragmentatie in de subjectenlijsten: TBKKs in elke regio houden hun eigen TSK-subjectenlijst bij.⁵¹ Er is geen landelijk overzicht, waardoor mogelijk relevante informatie over een subject over het hoofd

⁵¹ Overigens gaat het hierbij niet om een daadwerkelijke lijst (zoals de lezer die wellicht voorstelt), maar een spreekwoordelijke. Zonder al te veel in te gaan op de softwarematige inrichting hiervan, lijkt het in de praktijk neer te komen op ingevoerde ‘mutaties’ in politieregistratiesystemen voor opsporingsonderzoeken (zoals Eclips of Summ-IT). Niet uitgesloten is dat individuele dossierhouders of teams op basis van deze informatie natuurlijk wél een fysieke of digitale lijst zouden kunnen bijhouden.

gezien kan worden en verbanden of netwerken mogelijk niet worden gesignaleerd. Een politiemedewerker merkt op: *“Je kunt niet van elkaar zien wie welke subjecten nou eigenlijk heeft. Je werkt in je eigen eenheid terwijl er misschien wel een link kan zijn met een verdachte of subject in een andere eenheid.”* Ook wanneer een subject van de ene naar de andere regio verhuist is mogelijk onduidelijk welke regio op welk moment verantwoordelijk is voor diens monitoring.

Ten tweede is behoefte aan **informatie van buitenlandse diensten**. Vanuit elke instantie in de keten geven respondenten aan dat er weinig zicht is op Nederlanders die in het buitenland gestraft zijn voor seksueel kindermisbruik (met andere woorden: in het buitenland veroordeelde TSK-plegers). De Nederlandse politieliaisons in het buitenland kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan deze informatie-uitwisseling. Informatie over deze doelgroep bereikt Nederlandse instanties soms per toeval; het is dus niet zo dat Nederland een seintje krijgt als een veroordeelde Nederlander naar ons land terugkeert. Ook valt deze groep bij terugkeer naar Nederland niet onder reclasseringstoezicht, behalve wanneer zij zich vrijwillig hiervoor aanmelden. Idealiter zouden Nederlandse instanties willen weten wanneer zo’n Nederlander terugkeert naar ons land, omwille van de veiligheid en eventuele maatschappelijke onrust, maar geen van de instanties heeft hier zicht op. Ook voor eventuele risicotaxatie bij deze groep zijn de buitenlandse documenten, zoals het vonnis, van belang om bijvoorbeeld delict- en slachtofferkenmerken te kunnen scoren – maar deze documenten zijn vaak niet beschikbaar. Naast *meer* informatie is ook behoefte aan *spoedige* informatie uit het buitenland: meerdere respondenten drukken uit dat de zeer lange wachttijden bij rechtshulpverzoeken de opsporing van TSK direct belemmeren. Het Openbaar Ministerie beschrijft dat deze lange wachtperiode ook gevolgen kan hebben op de beslissing van de rechtbank om een TSK-verdachte in voorlopige hechtenis te nemen.

Ten derde zou de politie graag inzicht willen krijgen in informatie die zich nu in het **private domein** bevindt. Zo zouden financiële transacties van banken inzicht kunnen geven in reisbewegingen of *livestreaming*. Ook zouden politie-respondenten meer inzicht willen krijgen in het *reisgedrag* van TSK-subjecten, zoals via passagiersinformatiesystemen van vluchtmaatschappijen. Zoals beschreven in Hoofdstuk 5 zien verschillende gesprekspartners reisbewegingen naar TSK-bestemmingslanden als een belangrijke risicofactor voor recidive op TSK. Om die reden zouden professionals bij het monitoren van TSK-subjecten informatie willen hebben om bijvoorbeeld te zien of iemand de afgelopen jaren vaak naar een bepaald bestemmingsland op reis is geweest. Als vluchtinformatie niet alleen historisch, maar ook actueel is, zou dat bovendien contact- of opsporingsmogelijkheden bieden bij hun terugkomst in Nederland, in samenwerking met de Koninklijke Marechaussee. Desondanks is de politie niet bevoegd om dergelijke informatie op te vragen zonder concrete verdenking.

De gesprekken met rapporteurs, behandelaars en toezichthouders van de reclassering illustreren ook bepaalde uitdagingen rondom het inwinnen of delen van informatie ten behoeve van het invullen van risicotaxatie-instrumenten bij zedendaders. Zo wordt genoemd dat het inwinnen van **informatie over seksualiteit** niet altijd gemakkelijk is. Hoewel helder is

dat het voor de risico-inschatting van zedendaders een belangrijk gespreksonderwerp moet zijn, kan seksualiteit ook een lastig onderwerp van gesprek zijn, waar niet iedere collega zich comfortabel bij voelt of de vaardigheden voor heeft. Desondanks worden rapporteurs en toezichthouders geacht ‘generalisten’ te zijn: er is binnen reclassering en NIFP *formeel* geen sprake van zedenspecialisatie.⁵² Het uitgangspunt dat alle toezichthouders/rapporteurs alle typen zaken zouden moeten kunnen afhandelen leidt tot ontevredenheid bij de reclasseringswerkers met zedenexpertise over de gebrekkige erkenning voor hun specialisme. Zij benadrukken dat het voor de betrouwbaarheid van risicotaxatie bij deze groep belangrijk is dat collega’s hier specifiek voor getraind zijn. Het gaat dan niet alleen om het invullen van bijvoorbeeld de SSA, wat volgens richtlijnen alleen mag worden gedaan door daarvoor getrainde professionals, maar ook om gesprekstechnieken om expliciet, gestructureerd en betrouwbaar over seksuele handelingen en fantasieën te kunnen praten. Een reclasseringswerker beschrijft: *“Niet iedereen neemt een kopje ‘seksualiteit’ in de rapportage op, terwijl het hier juist over gaat!”*

Naast gesprekken met cliënten benoemen toezichthouders dat de **controle van gegevensdragers** een belangrijke informatiebron is bij het monitoren van hun zedencliënten. Deze door de rechter opgelegde bijzondere voorwaarde stelt toezichthouders in staat om inzicht te krijgen in het digitale of online gedrag van hun cliënt. Recente ontwikkelingen hebben er echter voor gezorgd dat deze taak, die vroeger door de politie werd uitgevoerd, nu bij de reclassering is komen te liggen. Twee reclasseringswerkers en een politiemedewerker geven aan dat de reclassering hier niet de (digitale) deskundigheid voor heeft, dat de bevoegdheden (en grenzen daaraan) onduidelijk zijn, en dat er *“gekibbel”* is over wie de verantwoordelijkheid draagt de uitvoering van de controles. Waar een uitgebreide uiteenzetting van de discussie over de controle van gegevensdragers voor dit onderzoek te ver gaat,⁵³ is het belangrijk op te merken dat de onduidelijkheid over dit thema doorwerkt in de werkpraktijk van onze respondenten. Ondanks dat er in 2024 een tijdelijke werkwijze (tot en met 2025) is afgesproken, leiden de meeste bezwaren ertoe dat het uitvoeren van de maatregel nu in de praktijk niet of nauwelijks werkbaar is. De uitvoering van deze maatregel is in de praktijk gestagneerd, wat een obstakel vormt voor het voorkomen van recidive bij zedendaders.

De **informatiedeling tussen deze drie professionals (behandelaars, rapporteurs en toezichthouders)** blijkt beperkt te zijn, en dit leidt geregeld tot dubbel werk. In de adviesfase kunnen reclassering en NIFP allebei, maar niet noodzakelijk tegelijkertijd, de opdracht krijgen om een rapportage op te stellen waarin risicotaxatie (d.m.v. de SSA) is opgenomen. Deze processen lopen grotendeels gescheiden van elkaar, wat volgens sommige respondenten niet

⁵² Op informeel niveau beschrijven respondenten dat er wel onderscheid wordt gemaakt en dat zedenzaken ‘gematcht’ worden aan bepaalde personen waarvan bekend is dat zij affiniteit met het thema hebben. Andersom kunnen collega’s ook (tijdelijk) worden vrijgesteld van het begeleiden van zedenzaken (bijvoorbeeld wanneer zij zwanger zijn).

⁵³ Zie het recente onderzoeksrapport over dit vraagstuk geschreven door Drouen en collega’s (2024), in opdracht van het WODC.

ten goede komt aan de kwaliteit van de rapportages. Een reclasseringswerker geeft aan in die fase graag met de rapporteur in overleg te treden, maar dat rapporteurs daar zelden voor open staan. Een andere reclasseringswerker is juist voorstander van de aparte werkwijze, omdat dit de kwaliteit van rapportages zou bevorderen: *“Je moet als reclassering op je eigen deskundigheid kunnen varen, zoals de aangeleerde interviewtechnieken. De reclassering trekt meer tijd uit voor een rapportage dan een Pro Justitia rapporteur, die veel in korte tijd gedaan moet krijgen.”* Volgens deze respondent zou een consensusoverleg gedurende het onderzoek een mooie middenweg zijn, om te voorkomen dat rapportages van reclassering en PJ-rapporteur te veel van elkaar afwijken. De werkdruk bij Pro Justitia rapporteurs wordt daarbij vaak als belemmering genoemd.

Later, in de toezichtfase, is contact en informatiedeling tussen reclasserings-toezichthouders en behandelaars wel enigszins gestuurd. Op papier worden afspraken gemaakt over contact tussen behandelaar en toezichthouder. Desondanks worden de afgesproken contactmomenten niet altijd nageleefd. Ook hier lijken de twee instanties zich in hun eigen leefwereld te begeven. Hoewel de behandelaar die wij spraken bijvoorbeeld de SSA gebruikt om richting te geven aan de behandeling, was die zich er niet van bewust dat de reclassering dezelfde instrumenten gebruikt.

6.2.4 Grenzen aan bevoegdheden

Het verband tussen een behoefte aan meer informatie enerzijds en het vergroten van politieke bevoegdheden anderzijds is snel gelegd. Toch zou het te kort door de bocht zijn om te concluderen dat de professionals die wij spraken simpelweg opriepen tot *meer* bevoegdheden. Meerdere politierespondenten delen genuanceerde afwegingen, waarin de inbreuk op de privacy van betrokkenen ook wordt meegewogen. Aan de andere kant stellen ze vast dat de informatie die de politie nodig heeft om de nu aan hen opgelegde taak van risicotaxatie in het kader van monitoring betrouwbaar uit te voeren lastig te verzamelen is binnen de huidige bevoegdheden. Zo zou een respondent bijvoorbeeld graag bij reisorganisaties of vliegtuigmaatschappijen het reisgedrag van bepaalde personen over de afgelopen vijf jaar willen kunnen opvragen, om zo het risico op hands-on misbruik beter in te kunnen schatten. Ook zouden instanties vrijer informatie met ketenpartners willen kunnen delen (zie 6.2.3 over informatiedeling).

Naast een verlangen voor *meer* bevoegdheden uitten meerdere respondenten dat zij vooral behoefte hebben aan ***meer duidelijkheid over de bevoegdheden die zij in mogen zetten bij de monitoringstaak van TSK-subjecten***. Omdat deze subjecten zich juridisch gezien in een grijs gebied bevinden, zijn de bevoegdheden die normaal gesproken toegepast mogen worden bij personen die onder verdenking staan van seksueel kindermisbruik (al dan niet in het buitenland) in dit geval (nog) niet inzetbaar. De politie bevindt zich hier in een lastig parket: aan de ene kant is de inzet van bevoegdheden nodig om de informatie te verkrijgen om risicotaxatie betrouwbaar in te kunnen vullen, en aan de andere kant mogen de meeste bevoegdheden alleen worden ingezet bij zaken die al als ‘hoog risico’ beoordeeld zijn.

Bij de monitoring van TSK-subjecten wordt, zoals eerder beschreven, geput uit twee informatiebronnen, namelijk al bekende informatie uit politieregistratiesystemen en openbronnenonderzoek (OSINT). Hoewel het openbronnenonderzoek natuurlijk zijn beperkingen kent, zeker bij subjecten waar online niets over te vinden is, illustreren respondenten ook dat het openbronnenonderzoek waardevolle en relevante informatie kan opleveren. Zo vertelt een politiemedewerker dat *“het contact met kinderen vaak op sociale media terug is te vinden, ook omdat daders soms trots zijn op de activiteiten die ze in het bestemmingsland ondernemen. Er staan bijvoorbeeld oproepen voor crowdfunding voor levenskosten, zoals een fiets of een tandarts, voor een kind in zo’n land.”* Toch is voor de taakaccenthouders van de politie niet altijd helder waar juridisch de grenzen liggen bij de monitoringstaak. Een respondent illustreert hun dilemma:

“Waar ligt de grens tussen het vergaren van informatie aan de hand van een openbronnen onderzoek of het stelselmatig informatie inwinnen? Wat mag ik wel, wat mag ik niet? Mag ik iemands Facebook helemaal leeghalen? Verschillende Officieren van Justitie denken anders over wanneer wel of niet een vordering nodig is. Het zou ruimte geven als de Minister hierover een standpunt zou innemen. Een duidelijke richtlijn over de invulling van monitoren, waarin wordt beschreven wat wel en niet mag, zou de politiecollega’s helpen – en zou ervoor kunnen zorgen dat het monitoren daadwerkelijk vaker wordt gedaan.”

Dit dilemma overstijgt overigens de TSK-problematiek, en geldt breder voor de invulling van surveilleren en opsporen middels open en publieke bronnen op het internet.⁵⁴

6.2.5 Scholing, vaardigheden en expertise

Het werken met risicotaxatie-instrumenten vereist de nodige expertise, ervaring en training. Eerder beschreven we al dat het gepercipieerde gebrek aan *“psychologische expertise”* één van de knelpunten is bij het uitvoeren van risicotaxatie door politieambtenaren. Een aantal jaar geleden werden in elke eenheid een aantal politieambtenaren opgeleid om met de STATIC te werken, maar met het (in sommige regio’s) afstappen van dit instrument is deze expertise, op organisatieniveau, (deels) verwaterd. Uitdagingen rondom het verkrijgen van de juiste scholing, en het op orde houden van het expertiseniveau, werden echter ook in andere ketenorganisaties genoemd.

Hoewel het **invullen van risicotaxatie-instrumenten** door sommige respondenten wordt beschreven als *“kruisjes zetten”*, denken de reclasseringswerkers die trainingen over de SSA verzorgen daar heel anders over. Zij benadrukken dat het correct invullen en interpreteren van de verschillende variabelen cruciaal is voor de kwaliteit van de risico-inschatting. Een

⁵⁴ De discussie over de juridische normering van onderzoek in publiek toegankelijke bronnen wordt al jaren gevoerd (Oerlemans & Koops, 2012). Omdat het voor opsporingsambtenaren niet altijd helder is wanneer het criterium van ‘stelselmatigheid’ bereikt wordt, stelde de Commissie-Koops (2018) voor om zo spoedig mogelijk een nieuwe bijzondere opsporingsbevoegdheid tot het ‘stelselmatig verzamelen van gegevens rondom een persoon’ te reguleren. Naar aanleiding van dit rapport werd in het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering een wettelijke grondslag voor stelselmatig onderzoek in publiek toegankelijke bronnen opgenomen (Art. 2.8.8 Sv). Desondanks concluderen Oerlemans en Kobari (2024, p. 313) dat het gebrek aan een concrete definiëring van ‘stelselmatigheid’ bij opsporingsinstanties tot onduidelijkheid zal blijven leiden.

reclasseringswerker stelt: *“Je moet echt goed opletten en goed lezen, de tijd nemen en het zorgvuldig doen.”* Dit zou volgens deze respondent meer gelden voor de STATIC dan voor de ACUTE: *“Met name de STATIC kan je op best veel verschillende manieren interpreteren. Dat schiet er soms bij in als mensen het druk hebben.”*

Richtlijnen schrijven voor dat een professional een **scholing** moet hebben gevolgd om te mogen werken met de STATIC, STABLE of ACUTE. Binnen de reclassering zijn werknemers vanaf 2017 opgeleid om specifiek te werken met de SSA en is een zedenopleiding landelijk uitgerold. Toch wordt in de interviews met reclasseringswerkers uitgesproken dat, in strijd met de richtlijnen, niet alle collega's met een zedencliënt daadwerkelijk deze training hebben afgerond. *“Soms nemen uit noodzaak mensen die niet zijn opgeleid met de SSA het af, omdat er onvoldoende mensen opgeleid zijn.”* Dit heeft mede te maken met de eerder besproken beleidskeuze voor generalisatie: als elke reclasseringswerker met alle typen cliënten zou moeten werken, inclusief zedendaders, dan zou immers *iedere* reclasseringswerker (in theorie) deze training afgerond moeten hebben. Het gevolg is dat de instrumenten, ook aan de kant van de reclassering, niet altijd door daarvoor opgeleide mensen worden ingevuld.

Om het kennisniveau bij de wel daarvoor opgeleide medewerkers op peil te houden, is het belangrijk om **ervaring** met de instrumenten op te (blijven) bouwen. Het volgen van een opleiding is niet genoeg: *“Een aantal politiecollega's zijn opgeleid met STATIC-99, maar dat moet je natuurlijk wel blijven doen om de handigheid en kundigheid erin te houden.”* Een reclasseringsmedewerker specificeert dat professionals per jaar minimaal 4 risicotaxaties met de SSA zouden moeten afnemen om in de materie te blijven. Ook **bijbscholing** is een punt van aandacht. Op landelijk niveau biedt de reclassering vervolgtrainingen (ook wel 'boostersessies' of 'terugkomdagen') aan om het kennisniveau bij medewerkers op peil te houden, bijvoorbeeld over gesprekstechnieken over seksualiteit. Deelname is echter op vrijwillige basis. Een respondent zou er voorstander van zijn om als kwaliteitseis te formuleren dat iedere daarvoor opgeleide collega verplicht één keer per jaar zo'n sessie zou moeten bijwonen om scherp te blijven. Dezelfde respondent beschrijft het organiseren van feedback op rapportages in multidisciplinaire overleggen, zoals dat nu gebeurt tussen collega's met een taakspecialisatie tbs, als een leerzaam (maar uitzonderlijk) proces.

Het hierboven beschreven probleem geldt voor de beoordeling, begeleiding en toezicht op zedendaders in het algemeen. Met de **expertise over TSK** specifiek is het, in onze ervaring in de gesprekken met onze deelnemers, veel slechter gesteld. Toezichthouders, behandelaars en rapporteurs hadden veel ervaring op het gebied van zeden, maar nauwelijks praktijkervaring met of kennis uit eerste hand over TSK-daders. Investeren in het opbouwen van expertise over deze doelgroep zou een logische eerste stap zijn. Desondanks zal het uitdagend zijn om expertise op niveau te houden over een fenomeen dat de gemiddelde reclasseringswerker, rapporteur of behandelaar (tot nu toe) als zeer zeldzaam ziet.

Een specifiek element van expertise dat volgens respondenten aandacht verdient is het op een begrijpelijke en correcte manier **communiceren over en interpreteren van risicotaxatie-rapportages**. Dit geldt niet alleen voor rapportages over TSK-plegers, maar voor een breder

palet aan zaken. Een Officier van Justitie beschrijft dat het “een vak apart” is om de rapportages van reclassering en NIFP te lezen: *“Je moet weten waar je op moet letten en waar een goed rapport zich onderscheidt van een minder goed rapport. Hierin valt voor officieren en rechters nog heel veel te leren, zodat ze de momenten kunnen herkennen waarop een rapporteur of gedragskundige de verkeerde instrumenten inzet, niet doorpakt, zich heeft laten afschepen, of er een bepaalde intimiderende sfeer is geweest. Het is belangrijk om tussen de regels te leren lezen van de rapporteurs.”* Desondanks is het interpreteren en wegen van dergelijke rapportages geen onderdeel geweest van diens officiersopleiding.

Ook aan de kant van de rapporterende instanties is aandacht voor risico-communicatie. Een reclasseringswerker benoemt bijvoorbeeld dat het netjes uitwerken van risicotaxatie in een rapport een grote uitdaging is. *“Rapporteurs hebben een verantwoordelijkheid om duidelijk over het risico te communiceren zodat rechters het begrijpen”,* geeft een NIFP-rapporteur aan, *“maar dit is lastig. Wat is bijvoorbeeld een laag of matig risico? En wat houdt dat in?”*

Een specifiek punt van miscommunicatie over risico's tussen Openbaar Ministerie en rapporteurs ligt in de bewezenverklaring van het tenlastegelegde in de rapportage. Een Officier van Justitie uit frustratie over het feit dat gedragsdeskundigen niet altijd rapporteren vanuit de veronderstelling dat de feiten bewezen worden verklaard: *“Rapporteurs voor het NIFP hebben een code ondertekend waarin staat dat ze altijd moeten rapporteren vanuit de veronderstelling dat de feiten bewezen worden verklaard. Maar toch zie ik rapportages waarin het risico bijvoorbeeld laag wordt ingeschat, maar ‘stel dat de feiten bewezen worden, dan schatten we het risico hoog in’.”* Het niet uitgaan van de bewezenverklaring is “een miskleun die met enige regelmaat gemaakt wordt”, wat zou leiden tot een verkeerde risico-inschatting.

Aan de andere kant van dit verhaal legt een NIFP-rapporteur ons uit dat het tenlastegelegde soms, zeker bij seksueel kindermisbruik, erg samenhangt met de te bepalen diagnostiek en, daarmee, risiconiveau:

“Denk bijvoorbeeld aan een situatie waarin iemand seksueel kindermisbruik ten laste werd gelegd van zeven kinderen. Wanneer iemand een first-offender is wordt het risico enkel hoog ingeschat wanneer het tenlastegelegde mee wordt gewogen. Rapporteurs gaan verschillend om met zo’n scenario. Ik schrijf dan in de rapportage ‘Indien bewezen... geldt deze diagnose voor stoornis’. Dit moet zo opgeschreven worden omdat de diagnose (bijvoorbeeld pedofiele stoornis) alleen geldt als de verdachte schuldig wordt bevonden en er (behalve de tenlastelegging) voor de rapporteur niet genoeg andere aanwijzingen zijn. Gezorgd moet worden dat de rechter dit ook goed leest en begrijpt.”

7 Conclusie en aanbevelingen

7.1 Achtergrond, vraagstelling en onderzoeksmethoden

Transnationaal seksueel kindermisbruik (TSK), “het plegen of op enigerlei wijze medewerking verlenen aan seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland, al dan niet door het slachtoffer hiervoor geld of goederen te geven of te beloven” (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2013), is een wereldwijd probleem. Ook Nederlandse burgers maken zich hieraan schuldig (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016; Moerenhout, 2013; Vogelvang et al., 2002). Over de omvang van het probleem en over de kenmerken van de daders is tot nu toe echter weinig wetenschappelijk bekend (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016; Wolsink et al., 2021).

Om optimaal gebruik te maken van beschikbare juridische instrumenten om het plegen van TSK te bemoeilijken, en om slachtoffers te voorkomen, is een beter beeld van TSK-plegers onontbeerlijk. Vanwege de beperkte kennis die in de (wetenschappelijke) literatuur beschikbaar is over plegers van TSK, is onduidelijk of bestaande risicotaxatie-instrumenten voldoende in staat zijn om het recidiverisico bij deze groep goed in te schatten. Dit onderzoek biedt daarom empirisch inzicht in de kenmerken van plegers van TSK, opdat kan worden nagegaan hoe risicotaxatie beter kan worden toegespitst op deze groep zedendelinquenten. Daarnaast wordt verhelderd hoe risicotaxatie-instrumenten in de praktijk worden ingezet bij deze doelgroep, en hoe de inzet van deze instrumenten kan worden verbeterd. Het uiteindelijke doel is om met verbeterde risicotaxatie bij te kunnen dragen aan het beperken van het risico op herhaald daderschap, en dus slachtofferschap, van TSK.

In dit onderzoek stonden de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Wat zijn de kenmerken van plegers van TSK (o.a. leeftijd, criminele carrière, seksuele preferentie)?
 - a. In hoeverre verschillen plegers van TSK van plegers van overige vormen van seksueel kindermisbruik?
 - b. In hoeverre verschillen plegers van online TSK van plegers van offline TSK in deze kenmerken?
 - c. In hoeverre verschillen intentionele plegers van TSK van situationele plegers van TSK?
 - d. In hoeverre verschillen TSK *first-offenders* van TSK recidivisten in deze kenmerken?
2. Wat is de werkwijze van plegers van TSK en in hoeverre verschillen online en offline plegers, intentionele en situationele, en *first-offenders* en recidivisten hierin?
3. In hoeverre sluiten bestaande risicotaxatie-instrumenten voor de inschatting van zedenrecidive aan op de kenmerken van en werkwijze van plegers van verschillende vormen van TSK?

4. Welke organisaties passen op welke momenten risicotaxatie-instrumenten toe in de aanpak van TSK en tegen welke uitvoeringsproblemen, wettelijke en/of juridische vraagstukken lopen zij hierbij aan?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden werden twee onderzoeksmethoden ingezet. Allereerst werden interviews uitgevoerd met professionals uit de Nederlandse strafrechtketen. Deelnemers waren werkzaam op het gebied van de bestrijding of aanpak van TSK of hadden ervaring met risicotaxatie bij zedendaders in bredere zin. We spraken in de periode 2023-2024 15 professionals bij verschillende eenheden van de politie, Openbaar Ministerie, Koninklijke Marechaussee, Reclassering, NIFP, en De Waag. Door middel van deze interviews konden juridische of uitvoeringsproblemen bij het gebruik van risicotaxatie-instrumenten of de aanpak van TSK worden geïdentificeerd. Daarnaast werd in dit onderzoek een online vragenlijst afgenomen onder een representatieve steekproef van bijna 10.000 Nederlandse mannen van 18 tot 80 jaar. In deze vragenlijst werden deelnemers bevraagd over seksueel gedrag, waaronder het plegen van (transnationaal) seksueel kindermisbruik. Dankzij deze zelfrapportagemethode is het voor het eerst mogelijk om een prevalentieschatting te maken van het aantal Nederlandse TSK-plegers, en inzicht te krijgen in gedrag dat veelal voor politie en justitie verborgen blijft.

In dit hoofdstuk worden, ter beantwoording van vraag 1 tot en met 4, allereerst de belangrijkste bevindingen uit de voorgaande hoofdstukken samengevat en geïntegreerd. Vervolgens staan we stil bij de beperkingen van dit onderzoek en formuleren we suggesties voor vervolgonderzoek. Tot slot worden aanbevelingen gedaan met betrekking tot de inhoud en het gebruik van risicotaxatie-instrumenten ten behoeve van het inschatten van het seksueel recidiverisico van plegers van TSK.

7.2 Belangrijkste bevindingen

7.2.1 Prevalentie TSK

- 2,3% van de steekproef heeft *ooit* in het buitenland onbetaalde seks gehad met een persoon jonger dan 16 jaar (op het moment dat zij zelf ouder waren dan 21 jaar), en/of betaalde seks gehad met een persoon jonger dan 18 jaar. Als we deze getallen extrapoleren hebben naar schatting tussen de 131.000 en 171.000 Nederlandse mannen zich *ooit* schuldig gemaakt aan (offline) transnationaal seksueel kindermisbruik, waarbij zij fysiek seksueel contact hadden met een minderjarige in het buitenland.
- 73,9% van de plegers van offline transnationaal seksueel kindermisbruik gaf aan specifiek naar het buitenland te zijn afgereisd met de bedoeling om seks te hebben met minderjarigen.

- 2,3% van de steekproef heeft ooit geparticipeerd in een online livestream waarin seksuele handelingen werden uitgevoerd door of met personen jonger dan 18 jaar. In het merendeel van de gevallen (86,0%) hebben deze plegers ook fysiek seksueel kindermisbruik gepleegd, in het buitenland en/of in Nederland.
- Wanneer we aannemen dat dergelijke livestreams met minderjarigen in alle gevallen een transnationaal karakter hebben, dan groeit de groep plegers van TSK (offline en/of online) tot 3,3% van de totale steekproef. Het totaal geschatte aantal volwassen Nederlandse mannen dat zich ooit schuldig gemaakt heeft aan enige vorm van TSK stijgt hiermee tot 226.500 in de Nederlandse bevolking.

Plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik

Over de omvang van transnationaal seksueel kindermisbruik zijn tot nu toe nauwelijks betrouwbare cijfers beschikbaar. Overheidsbronnen geven vaak geen betrouwbaar beeld, en in veel landen wordt relevante statistiek over het fenomeen überhaupt niet bijgehouden. Ngo's schatten dat elk jaar vele tienduizenden Europeanen zich aan TSK schuldig maken (Hawke & Raphael, 2016). Hoewel dit geen specifieke deelvraag van dit onderzoek was, heeft de door ons ingezette methode als voordeel dat we, als eerste bekende onderzoek, een schatting kunnen doen naar hoe vaak TSK-daderschap onder Nederlandse mannen voorkomt. Als plegers van offline TSK worden in dit onderzoek aangemerkt respondenten die aangeven ten minste een maal ooit onbetaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 16 jaar (op het moment dat zij zelf ouder waren dan 21 jaar) buiten Nederland en/of aangeven ten minste een maal ooit betaalde seks te hebben gehad met een persoon jonger dan 18 jaar buiten Nederland.

Op basis van de resultaten van het vragenlijstonderzoek, schatten we dat tussen de 131.000 en 171.000 volwassen Nederlandse mannen ooit in het buitenland seks hebben gehad met een minderjarige.⁵⁵ Twee derde van hen deed dit in de afgelopen vijf jaar. Dit zou betekenen dat elk jaar minstens 20.000 Nederlandse mannen afreizen naar het buitenland en zich daar schuldig maken aan seksueel kindermisbruik. Dat is vergelijkbaar met het totaal aantal deelnemers aan de marathon van Amsterdam.

De gevonden prevalentie in de huidige studie is opvallend hoger dan de Duitse studie van Koops en anderen (2017). In dat zelfrapportage-onderzoek gaf 3,2 procent van de Duitse mannelijke bevolking aan zich schuldig te hebben gemaakt aan seksueel kindermisbruik, terwijl 0,4 procent aangaf naar het buitenland te zijn gereisd om daar seksuele contacten te hebben met minderjarigen (Dombert et al., 2016; Koops et al., 2017). De meest heldere verklaring voor dit verschil lijkt dat in het Duitse onderzoek TSK gedefinieerd werd als seks met kinderen van 12 jaar of jonger waarvoor men doelbewust naar het buitenland was gereisd. Hanteren we in het huidige onderzoek dezelfde – nauwere – definitie, dan betreft dit 0,6% van onze steekproef. Dit is nog steeds meer dan in het Duitse onderzoek (0,4%), maar komt

⁵⁵ We gaan ervan uit dat dit een conservatieve schatting is, en achten onderrapportage waarschijnlijker dan overrapportage. De redenen hiervoor worden uitgebreider besproken bij de beperkingen van het vragenlijstonderzoek onder 7.3.1.

hier al dichterbij. Dat de Duitse data dateren van meer dan 10 jaar geleden draagt wellicht bij aan dit verschil.

Intentionele en situationele plegers

In de wetenschappelijke literatuur over seksueel kindermisbruik wordt vaak onderscheid gemaakt tussen plegers met een primaire seksuele voorkeur voor kinderen (*preferential*) en plegers die zich niet primair aangetrokken voelen tot kinderen (*situational*) (van de Weijer et al., 2023). In de context van TSK wordt in navolging hiervan gesproken over ‘preferentiële’ of ‘intentionele’ plegers, die specifiek naar het buitenland afreizen met als doel daar seksueel contact met minderjarigen te hebben, en ‘situationele’ plegers, die niet met dat doel afreizen maar zich desondanks aan seksueel misbruik schuldig maken (Klain, 1999). Om TSK effectief aan te kunnen pakken, en bijvoorbeeld in opsporingszaken te kunnen prioriteren, is het van belang een inschatting te maken hoe deze groepen zich getalsmatig tot elkaar verhouden (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). Tot nu toe is uit wetenschappelijk onderzoek nog niets bekend over deze vraag en moeten we het doen met aannames van professionals. Onder experts is de heersende gedachte dat intentionele daders weliswaar meer voorkomen in de arrestatiestatistieken, maar dat de meeste TSK-plegers situationele daders zouden zijn (Hawke & Raphael, 2016; Thomas & Mathews, 2006).

Dit onderzoek geeft voor het eerst kwantitatief antwoord op deze vraag onder Nederlandse mannen. Van de 214 respondenten die vermeldden dat zij zich hadden schuldig gemaakt aan TSK, bleken er 50 (23,4%) naar het buitenland te zijn afgereisd zonder de intentie om daar seks te hebben met minderjarigen. Zij kunnen op basis van de hier gehanteerde definitie worden aangemerkt als situationele plegers van TSK. De overige 164 (76,6%) respondenten gaf aan naar het buitenland te zijn afgereisd specifiek met de bedoeling om seks te hebben met minderjarigen. Zij kunnen worden aangemerkt als intentionele plegers van TSK.

De geobserveerde verhouding tussen situationele plegers en intentionele plegers van TSK in onze steekproef wijkt af van de aanname dat de groep situationele plegers vele malen groter zou zijn dan de groep intentionele plegers. In dit onderzoek is het aandeel intentionele plegers juist groter. Wanneer aangenomen wordt dat situationele daders primair op zoek zijn naar seksueel contact, ongeacht de leeftijd van de persoon met wie, is een mogelijke verklaring dat zij wellicht niet altijd op de hoogte zijn van de exacte leeftijd van de persoon met wie zij seks hebben gehad in het buitenland.⁵⁶ Met andere woorden, situationele plegers zijn wellicht onwetend dat zij seks met een minderjarige hebben gehad, waardoor zij in een vragenlijst als deze die persoon vaker als meerderjarig rapporteren. Het aantal situationele plegers van TSK zou daarom in zelf-rapportage onderzoek systematisch kunnen worden onderschat.

⁵⁶ Koning en Rijksen-van Dijke (2016, p. 19) leggen dit verder uit: “Zo is in de prostitutiesector de minderjarige leeftijd van de slachtoffers, ook voor klanten, veelal verborgen (O’Connell Davidson, 2001). Veelal zijn identificatiebewijzen die minderjarigen tonen vals, waardoor de echte leeftijd niet bekend is bij de dader. Bovendien kunnen kinderen, zeker in de seksindustrie, gepresenteerd worden (of zichzelf presenteren) als vroegrijpe volwassenen waardoor seksuele interactie met hen wordt gerechtvaardigd (Jonas, 2016:14). In dergelijke gevallen zijn daders niet zozeer onverschillig tegenover de leeftijd van het slachtoffer, maar zijn zij er niet van op de hoogte dat zij seksueel contact hebben met een minderjarige.”

Online transnationaal seksueel kindermisbruik

In de literatuur wordt algemeen aangenomen dat het probleem van livestreaming, aangejaagd door de gevolgen van de COVID-19 pandemie en technologische ontwikkelingen, sterk is toegenomen en inmiddels veelvuldig voorkomt (Brown et al., 2020; Drejer et al., 2024; Europol, 2020). Ook geïnterviewde professionals schetsen deze verwachting. Desondanks ontbraken tot nu toe cijfers over de prevalentie van dit probleem tot nu toe. Dit onderzoek brengt daar verandering in.

Dit onderzoek laat zien dat 2,3% van de steekproef ooit heeft geparticipeerd in een online livestream waarin seksuele handelingen werden uitgevoerd door of met personen jonger dan 18 jaar. Het aantal Nederlandse mannen dat ooit virtueel deelnam aan seksueel kindermisbruik middels een livestream sessie via een webcam wordt op basis van de resultaten van het vragenlijstonderzoek geschat op ruim 150.000. In meer dan een derde van deze gevallen (37,7%) betrof dit livestreams waarbij kinderen jonger dan 12 betrokken waren.

Eerder Australisch onderzoek liet al zien dat de plegergroepen van online en offline TSK niet strikt gescheiden van elkaar zijn: een deel van de online TSK-plegers pleegt ook fysiek seksueel kindermisbruik in het buitenland (Cubitt et al., 2023; Teunissen & Napier, 2023). Dit beeld wordt bevestigd onder Nederlandse mannen, waar een aanzienlijke overlap blijkt te bestaan tussen personen die deelnemen aan livestreams en personen die offline kinderen seksueel misbruiken. Ruim de helft (53,5%) van de mannen die ooit deelnamen aan een livestream, reisde ten minste een keer ook fysiek naar een buitenland om daar seks te hebben met minderjarigen. Een derde van de livestream deelnemers (32,6%) misbruikte tenminste eenmaal een minderjarige in Nederland, maar nooit in het buitenland.

7.2.2 Kenmerken en werkwijze TSK-plegers

- Transnationaal seksueel kindermisbruik kent verschillende verschijningsvormen (online en offline) en motieven (situationeel en intentioneel).
- Professionals verwachten verschillen in de werkwijze van intentionele en situationele TSK-plegers, tussen online en offline TSK-plegers, en tussen TSK-plegers en binnenlandse seksueel kindermisbruikers. Hun perceptie over deze werkwijzen komt grotendeels overeen met bevindingen van eerder onderzoek. Professionals hebben weinig zicht op situationele plegers of op recidiverende daders.
- TSK-plegers zijn niet significant ouder dan plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Ook wat risicofactoren voor recidive betreft lijken TSK-plegers meer op plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland dan dat ze van elkaar verschillen. Vergelijkingen tussen bepaalde subgroepen binnen de TSK-plegersgroep laten zien dat intentionele plegers en recidiverende plegers hoger scoren op bekende risicofactoren voor recidive, wat de toepasselijkheid van deze instrumenten onderschrijft.

De eerste deelvraag van het onderzoek richtte zich op de verschillen in kenmerken tussen (a) TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik, (b) plegers van online TSK en plegers van offline TSK, (c) intentionele en situationele plegers van TSK, en (d) *first-offenders* en recidivisten.

In de interviews met professionals werden verschillende verwachtingen geschetst over de kenmerken van TSK-plegers. Zo zouden TSK-plegers gekarakteriseerd worden door hun oudere leeftijd. Dit beeld komt overeen met eerder onderzoek op basis van Nederlandse politiedossiers: in 2012 waren de bij de Nederlandse politie bekende TSK-plegers volgens Moerenhout (2013) gemiddeld 56 jaar oud, met een leeftijd variërend tussen 25 en 73 jaar. Wat sociale positie betreft benoemen professionals aan de ene kant een profiel van een alleenstaande man met weinig sociaal contact in Nederland; en aan de andere kant plegers met een 'dubbellevens', die kunnen profiteren van de financiële middelen om in contact te komen met slachtoffers. Ook zouden TSK-plegers vaak een exclusieve seksuele voorkeur voor kinderen hebben. Nederlandse professionals hebben uit de eerste hand nog niet zo veel ervaring met situationele plegers en online TSK-plegers. Er is onvoldoende bekend over de criminele carrières van TSK-plegers om uitspraken te kunnen doen over de verschillen tussen *first-offenders* en recidivisten.

In grote lijnen komen de door experts beschreven kenmerken en werkwijzen van TSK-plegers overeen met bevindingen van eerder onderzoek – overigens ook op basis van meningen van experts (Hawke & Raphael, 2016; Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). Een eerder overzicht van de literatuur concludeerde bijvoorbeeld dat het heersende beeld van TSK-plegers er een is van mannelijke daders, waarbij dikwijls wordt aangenomen dat het vooral zou gaan om middelbare mannen (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). Over de socio-economische achtergrond, sociale factoren, en criminele geschiedenis van TSK-plegers zijn eerder uiteenlopende, en vaak niet getoetste, verwachtingen geformuleerd (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016).

Op basis van de data uit het vragenlijstonderzoek kunnen de verwachtingen over verschillen tussen de diverse dadergroepen nu ook statistisch worden getoetst. Wanneer we op basis van de in het vragenlijstonderzoek verkregen informatie TSK plegers vergelijken met **plegers van seksueel kindermisbruik** binnen Nederland, dan valt vooral de uitgebreidere criminele carrière van TSK-plegers op. Verder ervaren TSK-plegers minder empathie voor anderen en identificeren zij zich sterker dan plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland met kinderen. TSK-plegers voelen zich ook sterker seksueel aangetrokken tot kinderen. Meer dan drie kwart van de TSK-plegers geeft aan hulp te hebben gezocht of te hebben overwogen, tegenover de helft van het aantal plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland.

Een soortgelijk patroon zien we terug wanneer we **online TSK-plegers** vergelijken met **offline TSK-plegers**. Offline TSK-plegers hebben vaker verschillende delicten gepleegd, voelen minder empathie, identificeren zich sterker met kinderen en vertonen meer seksuele deviantie, inclusief een sterkere seksuele interesse in jonge kinderen.

De gevonden verschillen tussen plegers van TSK en seksueel kindermisbruik in Nederland lijken met name te worden veroorzaakt door de groep TSK-plegers die doelbewust

afreist naar het buitenland. **Intentionele plegers** laten op allerlei factoren en over domeinen heen meer risicofactoren voor recidive zien dan **situationele plegers**. Vergeleken met de groep situationele daders, scoren intentionele plegers significant hoger op vrijwel alle onder criminele geschiedenis, sociale en psychologische kenmerken en seksualiteit onderzochte risicofactoren. Dit komt overeen met de verwachtingen van professionals, dat intentionele plegers vaker dan situationele plegers een seksuele interesse in kinderen hebben. In lijn met wat verwacht mag worden scoren **recidiverende TSK-plegers** op veel risicofactoren slechter dan **eenmalige TSK-plegers**, met name op het vlak van psychologische kenmerken en seksualiteit.

De grootte van de verschillen tussen de groep TSK-plegers en de groep plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland is echter beperkt. Verschillen worden groter wanneer we inzoomen op personen die zich bewust en herhaaldelijk schuldig maken aan TSK. Omdat de nadruk binnen het huidige onderzoek lag op plegers van TSK, werd geen nader onderscheid gemaakt binnen plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Eerder onderzoek laat echter zien dat seksueel kindermisbruikers die zich herhaald schuldig maken aan contactdelicten eveneens een hoger risicoprofiel laten zien (Durkin & Digianantonio, 2007). In termen van de in de meeste risicotaxatie-instrumenten opgenomen kenmerken zien we derhalve vooral veel overeenkomsten tussen plegers van TSK en overige plegers van seksueel kindermisbruik. Bovendien lijken in beide populaties zowel de mate van eerder crimineel gedrag als sociale en psychologische kenmerken als de mate van sociale steun en identificatie met kinderen voorspellend voor herhaald delictgedrag.

De tweede deelvraag van het onderzoek richtte zich op de verschillen in werkwijze, of modus operandi, van verschillende groepen plegers van TSK. Hoewel dit onderzoek middels het vragenlijstonderzoek onder Nederlandse mannen inzicht kon verschaffen in de prevalentie en kenmerken van Nederlandse TSK-plegers, is vragenlijstonderzoek minder geschikt om de werkwijzen van criminaliteit te onderzoeken. Om deze tweede deelvraag te beantwoorden was de kennis van geïnterviewde professionals daarom de primaire bron van informatie.

In de expertinterviews gingen professionals in op hun beeld over de werkwijze van intentionele en situationele plegers, en de verschillen tussen plegers van online en offline TSK. Daarnaast worden de werkwijzen van TSK-plegers vergeleken met die van binnenlandse daders van seksueel kindermisbruik en downloaders van seksueel beeldmateriaal van kinderen, om zo inzicht te verschaffen in de specifieke kenmerken en strategieën die TSK-plegers onderscheidt. Omdat de werkwijzen die de in dit onderzoek geïnterviewde professionals uiteenzetten grotendeels overeenkomen met de werkwijzen die al uitgebreider in ander onderzoek uiteengezet zijn (Hawke & Raphael, 2016; Koning & Rijksen-van Dijke, 2016), herhalen we in deze sectie enkel de grote lijnen, en lichten we enkele nieuwe(re) ontwikkelingen uit.

In lijn met de definitie van de termen verschillen **intentionele en situationele plegers** van TSK primair in hun motief (Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). Toch vertaalt dit verschillende motief zich volgens professionals ook in verschillen in de werkwijze van

intentionele en situationele plegers. Voorbereiding lijkt daarbij het sleutelwoord te zijn. Intentionele plegers gaan volgens respondenten georganiseerd en voorbereid te werk. Ze kiezen vaak specifieke bestemmingslanden uit waar ze misbruik kunnen plegen, en kunnen zich al voorafgaand aan de reis voorbereiden, bijvoorbeeld door informatie in te winnen, online contact met gelijkgestemden te houden, en door bepaalde spullen mee te nemen in hun bagage. Eenmaal op locatie leggen ze contact met minderjarigen, hun ouders, of faciliteerders. Daarbij maken ze gebruik van *grooming*-technieken om kinderen aan zich te binden en het contact te intensiveren. Bij situationele plegers, aan de andere kant, wordt hun delictgedrag veelal bepaald door de aanwezige gelegenheid. Deze daders handelen meer opportunistisch wanneer zich een gelegenheid voor seksueel contact voordoet. Ze zijn wellicht wel op zoek naar seks, maar meestal niet primair naar seksueel contact met een minderjarige. Zoals Koning en Rijksen-van Dijke (2016) beschreven is deze groep daders ofwel onwetend, ofwel onverschillig over de leeftijd van hun seksuele partner. Disinhibitie, bijvoorbeeld door 'het gevoel van vakantie' of middelengebruik, kan een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van het delict.

De gepercipieerde doelgerichtheid van TSK-plegers komt ook terug wanneer hun werkwijze **vergeleken** wordt **met binnenlandse seksueel kindermisbruikers**. Dit staat in contrast met plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland, die meer als opportunistisch worden gezien. Ook *grooming*-technieken verschillen vanwege de verschillende relaties die deze typen misbruikers hebben met (mogelijke) slachtoffers. Waar plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland meestal een bestaande relatie hebben met het slachtoffer, gaan TSK-plegers naar het buitenland omdat ze daar wellicht makkelijker ongezien – of ten minste ongestoord – toegang tot (onbekende) kinderen kunnen verschaffen. Bij deze beschrijvingen moet worden opgemerkt dat deze alleen over intentionele TSK-plegers lijken te gaan; de werkwijze van situationele plegers lijkt door professionals over het hoofd gezien te worden.

Experts schetsten tot slot verschillen in de werkwijze van **plegers van offline TSK**, die fysiek seksueel contact hebben met een minderjarige in het buitenland, en **plegers van online TSK**, die via een livestream webcam verbinding (tegen betaling) seksuele handelingen laten uitvoeren met en door minderjarigen. Over plegers van online TSK wordt gezegd dat zij geavanceerde technieken gebruiken om hun anonimiteit te waarborgen, en dat zij de digitale en computervaardigheden hebben om hun delict (ongedetecteerd) te plegen. Het beeld van de professionals is dat online TSK sinds de COVID-19-pandemie is toegenomen. Niet alleen zijn daders die daarvoor offline TSK pleegden in die periode noodgedwongen naar het internet overgestapt, ook heeft de toegankelijkheid van nieuwe technologieën, zoals videobellen, sinds die periode een vlucht genomen. Hierdoor wordt verwacht dat een nieuwe generatie plegers online TSK gevonden heeft. Andersom verwachten professionals dat deze online plegers ook kunnen 'doorgroeien' naar offline plegers, bijvoorbeeld wanneer zij langduriger contact met een slachtoffer hebben opgebouwd. Op basis van het vragenlijstonderzoek kan bevestigd worden dat een groot deel (86,0%) van de online TSK-plegers zich ook ooit schuldig heeft gemaakt aan *hands-on* seksueel kindermisbruik in Nederland of in het buitenland. Wat bij deze

plegers de volgorde was van deze delicten, en of we kunnen spreken over een causaal verband of een ‘crimineel pad’ van het ene naar het andere delict, is echter nog onbekend.

7.2.3 Aansluiting risicotaxatie-instrumenten op de TSK-doelgroep

- Ondanks verwachtingen van professionals vinden we geen empirisch bewijs dat TSK gepleegd zou worden door mannen van een hogere leeftijd. Daarmee wordt geen aanleiding gevonden om vanwege het leeftijdscriterium af te zien van gebruik van de STATIC-99R.
- TSK-plegers vertonen meer overeenkomsten dan verschillen met plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland. Verwacht kan worden dat bestaande risicotaxatie-instrumenten inhoudelijk even goed zullen presteren bij TSK-plegers als bij binnenlandse plegers van seksueel kindermisbruik.
- Een deel van de criteria die politieprofessionals relevant achten om het recidivegevaar van TSK-subjecten te monitoren, overlappen deels met al bestaande, maar niet bij politie in gebruik zijnde, instrumenten. Voor andere door hun gemiste criteria, met name rondom het bezit/verspreiden van kindermisbruikmateriaal, is op dit moment geen geschikt risicotaxatie-instrument beschikbaar.
- De problemen met het inzetten van risicotaxatie-instrumenten bij TSK-plegers zijn waarschijnlijk niet zozeer het gevolg van een fundamenteel verschil tussen TSK-plegers en andere zedendaders, maar eerder het gevolg van het gebrekkige zicht van autoriteiten op TSK-daders.

Zoals beschreven in Hoofdstuk 5, en zoals in eerder onderzoek ook al werd signaleerd (Wolsink et al., 2021), bestaan er onder bepaalde professionals, met name bij politie en Openbaar Ministerie, zorgen over de geschiktheid van bestaande risicotaxatie-instrumenten om het recidiverisico bij TSK-plegers in te schatten. In Tussenconclusie II stonden we stil bij de vraag of bestaande risicotaxatie-instrumenten voldoende aansluiten bij de doelgroep van TSK-plegers. Om deze vraag te beantwoorden integreerden we de bevindingen uit de zelfrapportage vragenlijst met de ervaringen en zorgen die professionals in de Nederlandse strafrechtketen hierover deelden. Deze zorgen centreren zich rond drie thema's.

Gepercipieerde hogere leeftijd van TSK-plegers

De eerste zorg betreft de stelling, met name bij politie en Openbaar Ministerie, dat bestaande risicotaxatie-instrumenten niet zouden aansluiten bij TSK-plegers, omdat deze gemiddeld ouder zouden zijn. De lagere risicotaxatie-scores bij zedendaders met een oudere leeftijd is niet zonder reden. Het leeftijdscriterium in de STATIC-99R, waardoor oudere mannen een lagere recidive-inschatting krijgen, is gebaseerd op wetenschappelijke bevindingen over zedendaderschap in het algemeen. In de criminologie is al langer bekend dat het risico op (herhaald) daderschap afneemt over iemands leven (Hirschi & Gottfredson, 1983; Sampson & Laub, 2003). Ook het plegen van *hands-on* seksuele delicten gebeurt minder vaak naarmate

mannen ouder worden (Barbaree & Blanchard, 2008), wat reden was om het huidige leeftijdscriterium in de STATIC-99R op te nemen (Helmus et al., 2009, 2012).

Respondenten geven echter aan dat de in politieonderzoeken geobserveerde TSK-verdachten vaak van een hogere leeftijd zijn. Daarin worden ook voorbeelden genoemd van ernstige TSK-zaken gepleegd door mannen die ver over de 70 of zelfs 80 jaar oud zijn. Extra wrang, zeker in de ogen van professionals, is dat de gebruikte risicotaxatie-instrumenten juist deze oudere plegers, die vaak veel delicten op hun kerfstok hebben, stevast een lager recidiverisico toebedelen. Dit sluit niet aan bij de beleving die professionals hebben over het gevaar dat deze mannen vormen voor de maatschappij. Als gevolg van deze impasse hebben sommige politie-eenheden ervoor gekozen om de STATIC-99 (non-revised) bij deze groep in te zetten in plaats van de actuelere STATIC-99R, terwijl andere eenheden helemaal zijn gestopt het gebruik van dit (of enig ander) instrument bij TSK-plegers.

De bevindingen van het zelfrapportage-onderzoek bieden, tegen de verwachting van professionals in, **geen empirisch bewijs voor het beeld dat TSK door Nederlandse mannen primair gepleegd zou worden door mannen van middelbare of zelfs bejaarde leeftijd**. De gemiddelde leeftijd van offline TSK-plegers in onze steekproef was ongeveer 35 jaar; voor binnenlandse seksueel kindermisbruikers ligt dit op 44 jaar.⁵⁷ Dit suggereert dat actoren in de strafrechtketen een vertekend beeld hebben over de leeftijd van TSK-plegers in de algemene populatie. De plegers die ter attentie van politie en justitie komen zijn, anders gezegd, niet representatief voor de complete plegersgroep.

Niet alleen qua leeftijd, maar ook wat andere risicofactoren betreft blijkt uit onze bevindingen dat **TSK-plegers en plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland meer overeenkomsten dan verschillen met elkaar hebben**. Er zijn meer verschillen tussen subtypen van TSK-plegers, zoals recidiverende TSK-plegers en first-offenders of situationele en intentionele plegers, dan tussen TSK-plegers en binnenlandse seksueel kindermisbruikers. De verwachting is dat daarom dat huidige risicotaxatie-instrumenten even goed presteren bij de populatie TSK-plegers als in de populatie seksueel kindermisbruikers in het algemeen.

Met dit antwoord zijn de zorgen van professionals over het afnemen van **risicotaxatie bij een oudere TSK-pleger** nog niet direct opgelost. De vraag hoe omgegaan moet worden met risicotaxatie bij oudere zedendaders wordt niet alleen door respondenten gesteld, maar is sinds de aanpassing naar de STATIC-99R ook een veelgehoorde vraag aan de ontwerpers van het instrument. Zij waarschuwen expliciet tegen “het voortrekken van normen die de hoogste recidivescore opleveren (bijv. het gebruiken van de oorspronkelijk gepubliceerde Static-99 normen voor oudere individuen)” en het “selectief gebruik van de originele Static-99 met specifieke individuen, [zoals] door te suggereren dat een bepaalde oudere individu een ‘outlier’ is waarbij het beschermende effect van leeftijd irrelevant is” (Helmus et al., 2022, p.

⁵⁷ Het gaat hier om de leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst, wat niet per se dezelfde leeftijd is als wanneer zij het delict pleegden. Het gevonden verschil in leeftijd is mogelijk toe te wijzen aan het feit dat plegers van seksueel kindermisbruik in Nederland delicten rapporteerden die langer geleden zijn gepleegd.

317, vertaald uit Engels).⁵⁸ De STATIC-99R blijkt ook bij zedenplegers die ouder dan 60 waren ten tijde van hun delict in staat te zijn om de minder en meer risicovolle daders van elkaar te onderscheiden (Sandler & Freeman, 2024). Tegelijkertijd blijkt uit het onderzoek van Sandler en Freeman (2024) dat de meest recente STATIC-99R-normen de seksuele recidive onderschatten bij mannen die zowel voor als na hun 60^e verjaardag een zedendelict hebben gepleegd. Zij raden aan bij deze groep de High-Risk/High-Need normen van 2016 te raadplegen, in plaats van de Routine Samples uit 2021.

Gemiste criteria

Hoewel de bevindingen van dit onderzoek dus geen empirische onderbouwing bieden voor de kritiek op het leeftijdscriterium van de STATIC-99R, zijn er ook andere redenen genoemd waarom het instrument niet goed aan zou sluiten bij de groep TSK-plegers. Zo geven verschillende politieprofessionals aan dat bepaalde criteria die zij belangrijk achten niet in de huidige risicotaxatie zijn opgenomen. Toegang tot kinderen is daarbij een veelgenoemd voorbeeld.

De factoren die, met name door politie, gemist worden bij de risicotaxatie in het uitvoeren van de monitoringstaak van TSK-subjecten, lijken op hoofdlijnen te overlappen met de dynamische en acute factoren uit de STABLE-2007 en ACUTE-2007. Ook het item 'toegang tot kinderen' van de KIRAT, die wordt ingezet om zaken van materiaal van online seksueel kindermisbruik te prioriteren, wordt bij politie als nuttig ervaren. Hoewel de STATIC-99(R) ontworpen is om statische factoren in beeld te brengen, blijken in kritiek op dit instrument dus juist dynamische of acute factoren óók van belang te worden gevonden om het risico in te kunnen schatten. Bij de vormgeving van de risicotaxatie bij de monitoring van zedendelinquenten lijkt er destijds echter voor gekozen te zijn om deze dynamische risicofactoren buiten beschouwing te houden, omdat de politie niet beschikt over de nodige informatie en expertise om deze te kunnen scoren. Een deel van de criteria die politieprofessionals relevant achten om het recidivegevaar van TSK-subjecten te monitoren, overlappen kortom deels met al bestaande, maar niet bij politie in gebruik zijnde, instrumenten. Voor andere door hun gemiste criteria, met name rondom bezit/verspreiding van kindermisbruikmateriaal, is op dit moment geen geschikt risicotaxatie-instrument beschikbaar.

Risicotaxatie bij online delicten

Hoewel de STATIC-99R, STABLE-2007 en ACUTE-2007 gevalideerde instrumenten zijn voor het voorspellen van zedendaderschap in het algemeen, zijn er ook (nieuwe) seksuele delicten waar deze instrumenten niet op toegepast kunnen worden. Het downloaden van materiaal van seksueel kindermisbruik online is een veelgenoemd voorbeeld. Deze groep valt nu spreekwoordelijk 'buiten de boot' van de gangbare instrumenten, die wel bij andere zedendelicten ingezet kunnen worden. Om risicotaxatie bij deze groep vorm te geven kan

⁵⁸ Overigens laat ander onderzoek onder oudere zedendaders zien dat de STATIC-99 en STATIC-99R bij 50+'ers niet significant van elkaar verschillen in predictieve validiteit (Raymond et al., 2021), ondanks de waarschuwing de STATIC-99 niet meer te gebruiken (Helmus et al., 2012).

worden onderzocht of de CPORT (Seto & Eke, 2015), die specifiek voor recidive van online seksuele delicten wordt ingezet, geschikter is.

Daarnaast bestaat onder professionals onduidelijkheid over de toepasbaarheid van instrumenten op plegers van online TSK via livestreams. Veel respondenten denken dat de bestaande instrumenten niet inzetbaar zijn voor plegers van online TSK via livestreams, terwijl dit volgens de scorehandleiding wel zou kunnen. Als instrumenten hierdoor niet bij plegers van online TSK worden ingezet is dat problematisch, niet alleen vanwege de ernst van het fenomeen, maar zeker omdat uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat een groot deel van de online TSK-plegers *ook hands-on* delicten, in Nederland of in het buitenland, pleegt. Een correcte risico-inschatting van recidive bij deze groep kan dus direct slachtoffers voorkomen.

Risicotaxatie bij te monitoren 'subjecten'

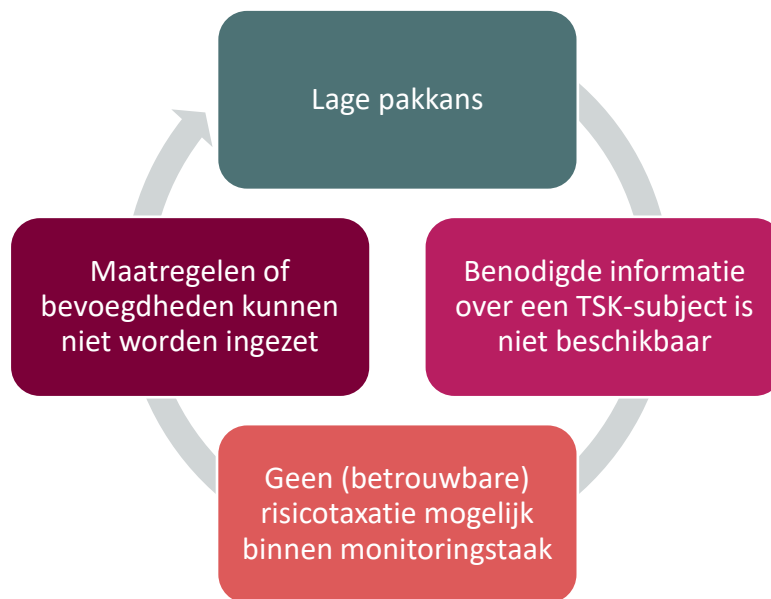
Sommige van de gesignaleerde problemen bij risicotaxatie bij TSK-plegers hebben niet zozeer te maken met (gehypothetiseerde) fundamentele verschillen tussen TSK-plegers en andere zedendaders, maar met 'wrijving' tussen het doel waarvoor deze instrumenten zijn ontwikkeld (inschatten recidiverisico) en het doel waarvoor zij (dienen te) worden ingezet (preventieve monitoring). Zoals besproken in Hoofdstuk 5.1 zijn bestaande risicotaxatie-instrumenten ontwikkeld en gevalideerd voor specifieke groepen en delicten. Bij de STATIC-99R is dat bijvoorbeeld volwassen mannen (18+) die zijn *gearresteerd, aangeklaagd* of *veroordeeld* voor een seksueel delict. In de praktijk betekent dit dat instrumenten nu vaak niet toe te passen zijn op de monitoring van TSK-*subjecten*, bijvoorbeeld omdat zij niet als verdachte of veroordeelde van een Categorie-A seksueel delict zijn geregistreerd. Hierdoor vallen zij buiten de scoringcriteria die de ontwikkelaars van deze instrumenten hebben vastgesteld, en kunnen bestaande instrumenten in de praktijk vaak niet (op een betrouwbare manier) bij deze populatie worden ingezet. Een ander belangrijk obstakel is gebrek aan informatie om deze instrumenten betrouwbaar in te kunnen vullen.

Waar dit onderzoek zich richtte op de vraag in hoeverre risicotaxatie bij TSK-plegers inhoudelijk toepasselijk en praktisch uitvoerbaar is, bleef de ethische vraag, of risicotaxatie wel bij TSK-subjecten ingezet *zou moeten worden*, in de huidige rapportage buiten beschouwing. Aan de ene kant kan de inzet van risicotaxatie-instrumenten -een vorm van kansrekening- ter discussie worden gesteld. Volgens sommige respondenten is de inzet van risicotaxatie-instrumenten bij monitoring onwenselijk, omdat de instrumenten hier niet voor ontwikkeld zijn. Maar hoewel het procedurele antwoord ('hier is de STATIC-99R niet voor') aanlokkelijk is, is de discussie niet zo eenduidig. Menig respondent gaf aan het belangrijk te vinden dat de beslissing wie op de monitoringlijst komt, en voor hoe lang, degelijk onderbouwd moet zijn. Het is hun hoop dat de inzet van wetenschappelijk ontwikkelde risicotaxatie-instrumenten bij zou kunnen dragen aan een proportionele en doelmatige inzet van maatregelen, met inachtneming van de beperking van burgerrechten die deze maatregelen opleggen.

Het is belangrijk op te merken dat de discrepantie of 'wrijving' die professionals ervaren tussen de *wens* en de *mogelijkheid* om risicotaxatie-instrumenten in te zetten bij

TSK-subjecten wellicht niet zozeer het gevolg is van een fundamenteel verschil tussen TSK-plegers en andere zedendaders, maar eerder het gevolg van de lage pakkans bij TSK-daders. De complexiteit van de opsporing van TSK-zaken, en het gebrek aan capaciteit daarvoor, zorgt met andere woorden voor een vicieuze cirkel, waarbij de blinde vlek voor TSK-zaken in stand gehouden wordt (zie Figuur 5).

Figuur 5. Vicieuze cirkel monitoring TSK-subjecten.

Om deze cyclus te doorbreken zijn vier oplossingsrichtingen mogelijk, die inspelen op elk van de vier onderscheiden stadia:⁵⁹

1. Vergroten van de pakkans bij TSK-daders, bijvoorbeeld door het prioriteren van deze onderzoeken of het toewijzen van meer capaciteit;
2. Inzetten op informatieverzameling en informatiedeling over TSK-subjecten, bijvoorbeeld door het vergroten van bevoegdheden of vergemakkelijken van informatiedeling;
3. Ontwikkelen van risicotaxatie-instrumenten die met de wel beschikbare informatie bij deze doelgroep zouden kunnen worden ingezet; of
4. Het verlagen van de eisen of criteria van het juridisch kader, zodat maatregelen of bevoegdheden onafhankelijk van risico-inschattingen kunnen worden ingezet.

In sectie 7.4 wordt bij verschillende van deze oplossingsrichtingen stilgestaan in de vorm van aanbevelingen.

⁵⁹ Dit betreft voorbeelden van theoretische oplossingsrichtingen die logisch aansluiten bij de vier stadia van het probleem, zonder aannames over de haalbaarheid, wenselijkheid en ethische overwegingen hieromtrent.

7.2.4 Het gebruik van risicotaxatie-instrumenten in de praktijk

Het in kaart brengen van de wijze waarop risicotaxatie-instrumenten bij TSK worden ingezet, kan ten onrechte de indruk wekken dat deze instrumenten frequent worden ingezet. Dit is echter niet het geval. In aansluiting bij wat Wolsink en collega's in 2021 al vaststelden op basis van hun gesprekken met professionals, moeten we concluderen dat risicotaxatie bij TSK-subjecten vaak niet, niet op tijd, en/of niet door daarvoor opgeleide experts wordt uitgevoerd. Diverse factoren verklaren waarom de monitoringstaak van TSK-subjecten in de dagelijkse praktijk vaak naar de achtergrond verschuift. De eerste is de ondergeschiktheid van TSK-onderzoeken aan opsporingsonderzoeken naar online materiaal van seksueel kindermisbruik. Het aantal onderzoeken over TSK verbleekt bij de tienduizenden meldingen die TBKKs op jaarbasis ontvangen over de andere K ('Kinderpornografie'). Een kernconclusie van Wolsink en collega's (2021, p. 287) was dan ook: "De politiecapaciteit in Nederland is beperkt en wordt gezien de aard en omvang van de problematiek meer ingezet voor het tegengaan van online kindermisbruik dan voor de bestrijding van transnationaal seksueel kindermisbruik." De aard van TSK-zaken maakt ze bijzonder complex, arbeidsintensief en tijdrovend om op te sporen, zeker in vergelijking met online seksueel kindermisbruikmateriaal, waar het onderzoek aanvangt met bewijsmateriaal van het delict.

In dit verband vormt het gebrek aan informatie over TSK-plegers een substantieel obstakel voor het voorkomen van (herhaald) daderschap. Wat Nederlandse zedendaders in het buitenland uitspoken speelt zich immers, per definitie, af buiten de blik van Nederlandse autoriteiten. Opsporingsonderzoeken naar TSK-plegers worden bemoeilijkt door de verborgen aard van het delict, lokale praktijken waarin het delict soms wordt getolereerd, en de complexiteit van internationale politieonderzoeken (Cotter, 2009; de Vries, 2021). Het *dark figure* van dit type criminaliteit is groot, en verwacht wordt dat veel delictgedrag zich buiten het gezichtsveld van politie en justitie afspeelt. Ook voor reclassering, behandelaars en rapporteurs komen TSK-plegers niet tot nauwelijks in beeld. Dit geldt in het bijzonder wanneer plegers in het buitenland veroordeeld zijn. Ironisch genoeg is het beleid van de Nederlandse overheid juist om Nederlandse daders van TSK zoveel mogelijk in het land waar het misbruik plaatsvond (het buitenland) te laten veroordelen, al dan niet met hulp van Nederlandse autoriteiten.⁶⁰ Wanneer deze Nederlanders, na het uitzitten van hun straf, terugkeren naar ons land, is er echter geen juridisch kader beschikbaar voor controle van deze groep, zoals toezicht of bijzondere voorwaarden.

Voor de uitvoering van risicotaxatie bij TSK-plegers betekent dit alles specifiek dat de informatie die nodig is om een betrouwbare risico-inschatting te maken vaak ontbreekt. Hoewel de monitoring van TSK-subjecten op papier een goed preventief initiatief kan zijn om herhalingscriminaliteit door al veroordeelde misbruikers te voorkomen, wordt de uitvoering

⁶⁰ Zie bijvoorbeeld het Plan van Aanpak bestrijding kindersekstoerisme uit 2016: "Vanwege het geschokte rechtsgevoel, het belang van genoegdoening en ondersteuning van de slachtoffers en daarnaast de praktische voordelen van opsporing en vervolging daar waar delicten worden gepleegd, heeft het de voorkeur van de Nederlandse overheid dat verdachten zoveel mogelijk worden opgespoord en vervolgd in het land waar het delict wordt gepleegd." (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016, p. 3).

ervan ernstig belemmerd door een gebrekkige informatiepositie van Nederlandse autoriteiten.

De derde reden is de uitdaging om tijd vrij te maken voor een preventieve taak, zoals het monitoren van *mogelijke* zedensubjecten, in een werkomgeving met een reactieve taakstelling, werkethos, en expertise (namelijk opsporingsonderzoeken). Waar de rechercheurs bij de TBKKs gewend zijn om *zaakgericht* en *reactief* te werken, is monitoring van subjecten typisch een *persoonsgerichte* (zelfs *preventieve*) taak. Hoewel de TBKKs de inhoudelijke expertise op het onderwerp hebben, zou het opbouwen van een persoonsdossier wellicht beter aansluiten bij de sleutelcompetenties van andere daarvoor uitgeruste afdelingen van de politie. Sommige respondenten kijken in deze context met weemoed terug op de tijd dat Team Criminele Inlichtingen nog een rol van betekenis vervulde bij de aanpak van TSK.

Daarnaast wordt bij verschillende ketenorganisaties uitgesproken dat monitoring als neventaak naast andere werkzaamheden uitgevoerd moet worden. Daarmee hangt de uitvoering van deze taak af van de interesse, motivatie en werklast van de individuele taakaccenthouder, toezichthouder of officier. Hoewel de samenwerking met ketenpartners een stimulans kan geven aan de invulling van deze taak, zoals dat in sommige regio's gebeurd lijkt te zijn, zijn deze samenwerkingsverbanden ook kwetsbaar voor personele wisselingen. Waar de ene regio een voorbeeld is voor anderen vanwege de informatiedeling en samenwerking tussen politie, reclassering, en Openbaar Ministerie, horen we in andere regio's dat dergelijke overlegstructuren uiteengevallen zijn omdat één van de partijen niet meer kwam opdagen. Een betere verankering en inbedding van deze taak, in elke organisatie van de keten, evenals het erkennen of inrichten van de nodige specialisaties en capaciteit daarvoor, is een logische aanbeveling.

Een vierde reden is dat de uitvoering van de monitoringstaak geplaagd wordt door zowel juridische problemen als onvrede of onduidelijkheid over het te gebruiken risicotaxatie-instrument. Meerdere politie-eenheden zijn van het gebruik van wetenschappelijk gevalideerde instrumenten afgestapt na kritiek op de gebrekkige toepasbaarheid daarvan op TSK-plegers. Ook onduidelijkheid over wat de monitoringstaak precies inhoudt bevordert de uitvoering daarvan niet. Er is geen eenduidig antwoord op vragen als 'Wat mag ik wel en niet?' en 'Hoe vaak zou dit gedaan moeten worden?'. Tot slot worstelen organisaties met het gevoel niet de 'juiste expertise' te hebben om deze taak uit te voeren.

7.3 Reflectie op het onderzoek

Empirisch wetenschappelijk onderzoek naar TSK is schaars. Met dit grootschalige kwantitatieve onderzoek zijn belangrijke inzichten verkregen in de rol van Nederlandse mannen bij dit fenomeen, en dankzij de interviews met experts in de strafrechtsketen konden obstakels in de uitvoering van risicotaxatie bij deze groep worden geïdentificeerd. Om de bevindingen van deze studie correct te interpreteren, staan we hier ook stil bij enkele methodologische beperkingen van het onderzoek. Daarna worden enkele richtingen voor vervolgonderzoek beschreven.

7.3.1 Beperkingen zelfrapportage

De informatie over het seksuele delictgedrag van Nederlandse mannen is verkregen op basis van zelfrapportage. Dankzij de grote, representatieve steekproef kunnen voor het eerst betrouwbare schattingen worden gedaan over de prevalentie van seksueel delictgedrag, waaronder het plegen van TSK, onder de mannelijke Nederlandse bevolking. Dat neemt niet weg dat aan zelfrapportage onderzoek een aantal bekende bezwaren kleeft. Ten eerste bestaat het gevaar, zeker bij gevoelige onderwerpen als seksualiteit en delictgedrag, dat respondenten sociaal wenselijke antwoorden geven en met name ernstige vergrijpen onderrapporteren. Zeker in een sociaal klimaat waarin seksuele gevoelens voor kinderen als moreel verwerpelijk worden beschouwd (zie Mears et al., 2008; Pickett et al., 2013; Richards, 2019) zouden sommige respondenten verzuimd kunnen hebben om vragen hieromtrent naar eerlijkheid te beantwoorden. Dit zou als gevolg hebben dat de gevonden prevalentie van seksueel kindermisbruik wordt onderschat.⁶¹ Om sociale wenselijkheid zoveel mogelijk te voorkomen werd de bewoording van de vragen zorgvuldig gekozen. Zo werd er in de vragenlijst bijvoorbeeld consistent gesproken over ‘personen jonger dan 12 jaar’ en niet over ‘kinderen’.

Om te voorkomen dat de resultaten vervuild werden door de respons van personen die de vragenlijst in het geheel niet serieus invulden, werden respondenten die de vragenlijst slechts zeer gedeeltelijk invulden, die een sterke antwoordtendentie lieten zien (bijv. op alle vragen antwoord ‘1’ gaven), of die de vragenlijst vergeleken met andere respondenten zeer snel afrondden reeds door het marketingbureau verwijderd. Als extra check werd respondenten ook nog met zoveel woorden gevraagd of ze de vragen serieus hadden beantwoord. Enkel respondenten die aangaven de vragenlijst serieus te hebben ingevuld werden uiteindelijk meegenomen in de analyses.

Naast het bewust verstrekken van foutieve informatie kunnen respondenten ook per ongeluk onjuiste antwoorden geven. Zeker wanneer hen wordt gevraagd of zij *ooit* een bepaald gedrag hebben vertoond bestaat het risico op onderrapportage; immers, hoe ouder de respondent was ten tijde van het invullen van de vragenlijst, hoe langer de periode ‘ooit’ bestrijkt. Naast geheugeneffecten bestaat de kans dat respondenten een vraag niet goed begrijpen of lezen. In dit onderzoek wordt dit geïllustreerd door de antwoorden die werden gegeven op de vraag naar de eigen leeftijd tijdens het laatste misbruik. Een deel van de respondenten bleek deze vraag kennelijk te hebben gelezen als een vraag naar de leeftijd van het slachtoffer. Ook kunnen bepaalde termen door verschillende respondenten op een verschillende manier worden geïnterpreteerd. Om dergelijke interpretatieverschillen te voorkomen werd in dit onderzoek bijvoorbeeld de algemenere term ‘seksuele handelingen’ gehanteerd in plaats van enkel ‘seks’, hetgeen door sommige respondenten wellicht beperkt zou kunnen worden geïnterpreteerd als penetratieve vaginale of anale seks, terwijl onder ‘seksuele handelingen’ ook orale seks en handmatige bevrediging worden verstaan.

⁶¹ Voor de gemaakte vergelijkingen tussen verschillende dadergroepen is onderrapportage overigens alleen een relevante zorg wanneer onderrapportage systematisch samenhangt met één of meer van de uitgevraagde risicofactoren.

Vanwege de hogere prevalentie van crimineel gedrag in het algemeen en die van seksuele criminaliteit in het bijzonder, alsmede vanwege ethische overwegingen, beperkte het huidige onderzoek zich tot volwassen Nederlandse mannen tussen 18 en 80 jaar. Over jeugdige zedendaders jonger dan 18 en daderschap van seksueel kindermisbruik onder hoogbejaarde mannen (80+) kan het huidige onderzoek derhalve geen uitspraken doen. Op voorhand lijken de mogelijkheden voor minderjarigen om zelfstandig naar het buitenland te reizen en daar seks te hebben met minderjarigen beperkt. Dit geldt echter niet voor hun mogelijke deelname aan livestreams. Het plegen van offline TSK lijkt ook voor mannen van zeer hoge leeftijd steeds minder waarschijnlijk, al zijn seksueel kindermisbruikzaken bekend met zeer oude daders (Crookes et al., 2022; Mattek & Hanson, 2018). Onbekend is in hoeverre hoogbejaarde plegers hun toevlucht zoeken tot livestreams. De prevalentie van met name online TSK zou kortom door de gehanteerde leeftijdsgrenzen kunnen worden onderschat.

Ook potentiële vrouwelijke plegers van TSK bleven in het huidige onderzoek *by design* buiten beschouwing. Uit registratiedata en eerder zelfrapportage onderzoek blijkt echter dat ook vrouwen zich, al dan niet samen met een mannelijke mededader, schuldig maken aan seksueel kindermisbruik (Bourke et al., 2014; McLeod, 2015; Tozdan et al., 2020). Hoewel aangenomen wordt dat de grote meerderheid van TSK-plegers mannen zijn, zijn er ook meldingen bekend van vrouwelijke TSK-plegers (Hawke & Raphael, 2016; M'jid, 2012). Om meer inzicht te verwerven in hoeverre Nederlandse vrouwen zich schuldig maken aan seksueel kindermisbruik (in het buitenland), zou het huidige onderzoek herhaald kunnen worden onder een representatieve steekproef van volwassen Nederlandse vrouwen. Gezien de verwachte lagere prevalentie van TSK onder Nederlandse vrouwen is een grotere steekproef in dat geval wenselijk.

Een andere kanttekening is dat de onderzoekspopulatie waarvoor de steekproef (na weging) representatief wordt geacht, zijnde volwassen Nederlandse mannen, deels een andere populatie is dan de forensische populatie waar risicotaxatie-instrumenten doorgaans betrekking op hebben. Bijna een derde van de intentionele TSK-plegers rapporteert zich slechts eenmalig schuldig te hebben gemaakt aan TSK. Van de situationele TSK-plegers was niet bekend of zij zich hier eenmalig of meermalig aan schuldig gemaakt hebben. Binnen een forensische setting mag, mede vanwege de geringe pakkans, verwacht worden dat men disproportioneel te maken heeft met mannen die meerdere malen doelbewust naar het buitenland zijn gereisd om daar seks te hebben met minderjarigen. Het profiel van de forensische populatie TSK-plegers zal daarom sterker overeenkomen met dat van de meermalig intentionele pleger.

Dit onderzoek heeft TSK-plegers vergeleken met seksueel kindermisbruik-plegers in Nederland, maar geen vergelijking gemaakt met zedendaders met een volwassen slachtoffer. Sommige respondenten speculeren dat het voor risicotaxatie relevant zou zijn om niet TSK-plegers specifiek, maar kindermisbruikers breder als aparte groep te bezien. Zij pleiten daarom voor een apart risicotaxatie-instrument voor seksuele delicten jegens minderjarigen. Of dit een zinvolle exercitie is, hangt af van de verschillen in risicofactoren voor recidive tussen zedendaders met volwassen en minderjarige slachtoffers. Dit onderzoek heeft geen

vergelijkingen gemaakt tussen deze dadergroepen, en kan hier dus geen empirische uitspraken over doen. Meer in het algemeen is opgemerkt dat eerdere pogingen om bestaande instrumenten toe te passen op een selecte subgroep van plegers vrijwel altijd de voorspellende waarde van de instrumenten hebben verminderd (Smid, 2020).

Tot slot kent het vragenlijstonderzoek een retrospectief, cross-sectioneel design. Dit heeft tot gevolg dat, voor een deel van de steekproef, gebeurtenissen die meer dan vijf jaar geleden hebben plaatsgevonden gerelateerd worden aan risicofactoren zoals die op dit moment gelden. Met andere woorden: de volgorde van gehypothetiseerde 'oorzaak' en 'gevolg' is onbekend. Hierdoor is bijvoorbeeld niet met zekerheid vast te stellen of de door TSK-plegers gerapporteerde politiecontacten naar aanleiding van vermogens- en geweldsdelicten voorafgaand aan het TSK-delict hebben plaatsgevonden, of juist daarna. Dit is des te problematischer waar het sociale kenmerken betreft. De bevinding dat plegers van TSK minder sociale steun ervaren dan andere plegers van seksueel kindermisbruik kan erop duiden dat een gebrek aan sociale steun het risico op het plegen van TSK verhoogt. Evengoed kan het echter zo zijn dat het plegen van TSK, zeker wanneer dit bekend wordt in plegers' sociale omgeving, leidt tot een afname van sociale steun. Verminderde sociale steun is dan niet zozeer een risicofactor voor TSK, maar eerder een gevolg. Ook factoren als identificatie met kinderen en seksuele interesse in kinderen kunnen worden versterkt door eerder seksueel delictgedrag jegens kinderen.

7.3.2 Beperkingen interviews

De resultaten van de interviews illustreren dat risicotaxatie bij zedendaders een omvangrijk werkgebied betreft, waar vele personen, organisaties en werkprocessen mee gemoeid zijn. Verschillende regio's en organisaties in de keten hanteren daarbij bovendien nogal eens een andere aanpak, of leggen andere accenten. Hoewel het evalueren van deze verschillende processen en initiatieven buiten de reikwijdte van dit onderzoek viel, heeft deze studie wel een globaal beeld gegeven van de inzet en uitvoering van risicotaxatie-instrumenten in de praktijk, en de knelpunten die daarin worden ervaren. Hoewel we de verschillende perspectieven zoveel mogelijk genuanceerd hebben beschreven, zullen de beschrijvingen en samenvattingen uit de interviews door ommissie niet altijd recht doen aan hoe het proces en de inzet door alle andere betrokkenen wordt ervaren. Dit rapport biedt geen compleet overzicht van alle initiatieven en processen in dit complexe werkveld. Ook zijn mogelijk relevante ontwikkelingen van na 2023-2024 niet in dit onderzoeksrapport weergegeven.

Een belangrijke beperking van expertinterviews is dat deze methode primair inzicht geeft in hun persoonlijke beleving en beeld over een fenomeen. Hoewel deze methode veel is toegepast om inzicht in TSK en TSK-plegers te vergroten (bijv. Hawke & Raphael, 2016), merkten Koning en Rijksen-van Dijke (2016, p. 31) al op dat "onduidelijk is in hoeverre deze methode een correcte weergave geeft van de werkelijke kenmerken, motieven en werkwijzen van [TSK-plegers], zeker voor zover deze buiten beeld van officiële instanties opereren." Het was in dit onderzoek niet mogelijk om verhalen uit de interviews over specifieke zaken of daders te verifiëren met geregistreerde data, bijvoorbeeld over door hen of door collega's

gedraaide zaken. Daarnaast kan onmogelijk worden vastgesteld in welke mate op dit moment bij politie bekende plegers van TSK representatief zijn voor de totale populatie van (potentiële) plegers van TSK. Zeker in het geval van verborgen criminaliteitsproblemen zoals TSK komt maar een zeer klein gedeelte van de dader ter attentie van politie en justitie. Tekenend voor dit probleem is dat respondenten, zeker aan de achterkant van de keten, weinig praktijkervaring hadden met (plegers van) TSK. De mening die deze professionals hebben over de toepasbaarheid van risicotaxatie-instrumenten moet met deze gedachte in het achterhoofd worden gezien. Ook hadden de geïnterviewde professionals weinig tot geen zicht op in het buitenland veroordeelde TSK-plegers. Zeker gezien het uitgangspunt van de Nederlandse overheid om TSK-daders zoveel mogelijk in het buitenland waar het delict is gepleegd te vervolgen, is deze kenniscommissie relevant.

7.3.3 Suggesties voor vervolgonderzoek

Hoewel het huidige onderzoek waardevolle inzichten biedt in TSK-plegers, blijven er diverse kennishiaten bestaan. Toekomstig onderzoek is noodzakelijk om methodologische inconsistenties te reduceren, inzicht te verkrijgen in verschillende daderprofielen en werkwijzen, en de effectiviteit van risicotaxatie-instrumenten te evalueren. In deze sectie worden de belangrijkste aandachtsgebieden voor vervolgonderzoek uiteengezet.

Allereerst is behoefte aan methodologische consistentie en betrouwbare metingen van de in deze studie benoemde kernconcepten. Vergelijking tussen studies wordt bemoeilijkt door verschillen in de operationalisatie en meetmethoden van fenomenen, zoals ‘situationele’ en ‘intentionele’ plegers en ‘online’ en ‘offline’ TSK (bijv. Koops et al., 2017). Vervolgonderzoek moet zich daarom richten op de vraag hoe dergelijke verschijnselen het best (betrouwbaar) gemeten kunnen worden. Hieraan gerelateerd is het ontbreken van recidivedata een belangrijk obstakel voor vervolgonderzoek. Zonder dergelijke gegevens kan de effectiviteit van maatregelen, of de accuratesse van risico-inschattinginstrumenten, niet worden geëvalueerd.

Daarnaast is er behoefte aan vervolgonderzoek naar de werkwijzen van TSK-plegers. Hoewel enkele beschrijvingen bestaan (bijv. Hawke & Raphael, 2016; Koning & Rijksen-van Dijke, 2016) en recent ook een barrièremodel is opgesteld (CCV, 2024), baseren de meeste studies zich op expertinterviews. Bovendien ontbreekt historisch overzicht in de ontwikkeling van deze werkwijzen. Onderzoek van politiedossiers zou een aanvullende bron van informatie over de werkwijzen van TSK-plegers kunnen zijn (zie 2.3). Expertinterviews en dossieronderzoek brengen echter voornamelijk de werkwijze van *reeds bekende* daders in kaart, terwijl nieuwe strategieën of criminele innovaties mogelijk buiten beeld blijven. Om deze kennisleemte te vullen zouden kwalitatieve interviews met TSK-plegers een waardevolle vervolgstap kunnen zijn (Stephens, 2024). Het vergroten van onze kennis over de specifieke strategieën en motivaties van TSK-plegers is cruciaal voor de ontwikkeling van effectieve preventie- en interventiestrategieën.

Ten derde zou de criminele carrière van verschillende plegertypes gedetailleerder onderzocht moeten worden. Hoewel deze studie enig inzicht verschaftte in recidive door intentionele daders, is met name weinig bekend over situationele daders. Ook de overlap of

doorgroei van situationeel naar intentioneel daderschap verdient wetenschappelijke aandacht.

Ook over online TSK-plegers is nog weinig bekend. Een relevante onderzoeksvraag is in hoeverre deze groep overeenkomsten vertoont met downloaders van online seksueel kindermisbruikmateriaal. Is sprake van specialisatie of escalatie van de ene naar de andere delictvorm? Indien deze groepen vergelijkbare risicofactoren voor plegerschap en recidive hebben, zou dit implicaties hebben voor zowel de (preventieve) aanpak van het probleem, alsook voor risicotaxatie bij deze groepen.

Een andere kennislacune betreft vrouwelijke TSK-plegers, die tot op heden nauwelijks zijn onderzocht en grotendeels buiten het blikveld van zowel autoriteiten als onderzoekers blijven. Meer onderzoek is nodig om inzicht te krijgen in de prevalentie van TSK-plegerschap door vrouwen, en over hun motieven, werkwijzen en recidiverisico's.

Tot slot is meer onderzoek nodig om bestaande risicotaxatie-instrumenten, zoals de STATIC-99R, STABLE-2007, en ACUTE-2007, wetenschappelijk te valideren bij de populatie TSK-plegers. Toekomstig onderzoek dient te beoordelen in hoeverre deze instrumenten geschikt zijn voor recidive-inschatting bij deze specifieke populatie.

7.4 Aanbevelingen

Op basis van het voorliggende onderzoek en de belangrijkste conclusies kan een aantal aanbevelingen worden gedaan ten aanzien van de inhoud en de uitvoering van risicotaxatie bij Nederlandse plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik en, breder, de aanpak van dit probleem. We beginnen met een algemene aanbeveling voor de aanpak van TSK, alvorens te reflecteren op aanbevelingen voor het verbeteren van 1) de risicotaxatie bij deze plegers, en 2) de invulling van de monitoringstaak van TSK-subjecten door de politie.

Geen recidive zonder detectie

I. Vergroot de pakkans voor plegers van TSK.

Door recidive door al bekende zedendaders tegen te gaan, kan slachtofferschap worden voorkomen. De aanleiding en het doel van dit onderzoek was om bij te dragen aan preventie van herhalingscriminaliteit door al bekende, recidiverende zedendaders. Risicotaxatie kan onderdeel zijn van een breder pakket aan maatregelen dat bij deze daders wordt ingezet, zoals reisbeperkingen. Echter, deze maatregelen zijn vanzelfsprekend alleen van toepassing op de (kleine) groep daders die *gepakt* zijn voor TSK.

Dit onderzoek geeft voor het eerst een inzicht in de prevalentie van daderschap van zowel transnationaal seksueel kindermisbruik, zowel offline als online, door Nederlandse mannen. Het probleem blijkt, in ieder geval voor de onderzoekers, groter dan verwacht. Voor een effectieve aanpak van TSK dienen **maatregelen tegen bekende zedendaders ingebed te zijn in een breder beleid, waarin ook wordt ingezet op het in kaart brengen van daders die nu onder de radar blijven**. Ook dient hierin aandacht te worden besteed aan **preventie**:

driekwart van de TSK-plegers geeft immers aan overwogen te hebben professionele hulp te zoeken met betrekking tot hun seksuele gevoelens of seksueel gedrag richting minderjarigen.

Het moge duidelijk zijn dat **het voorkomen van recidive door bekende zedendaders of het maken van risico-inschattingen niet mogelijk is als TSK-plegers niet, in de eerste plaats, worden gepakt**. Ondanks de groeiende politieke aandacht voor TSK in de laatste decennia (Koning et al., 2024) blijft de pakkans achter. Slechts een heel klein deel van de TSK-plegers komt in beeld bij actoren in de Nederlandse strafrechtketen. Het vigerende overheidsbeleid om Nederlandse daders van TSK zoveel mogelijk in het land waar het misbruik plaatsvond (het buitenland) op te sporen en te laten veroordelen (al dan niet met hulp van Nederlandse autoriteiten) draagt bij aan de relatieve onzichtbaarheid van Nederlandse daders voor onze autoriteiten, en compliceert preventie van recidive door deze groep (zie aanbeveling V).

Voor de opsporing van TSK is het van groot belang om de informatiepositie van de Nederlandse politie over TSK te verbeteren. Hoe krijgen we de ‘blinde vlek’ van TSK-daders beter in beeld? Hoe kan de pakkans worden vergroot? Een logische aanbeveling is om te onderzoeken of het wenselijk en haalbaar is om **de mogelijkheden om informatie over deze groep te verzamelen uit te breiden**. In aansluiting bij aanbevelingen uit eerder onderzoek (CCV, 2024; Wolsink et al., 2021) en door professionals geopperde ideeën kan hierbij bijvoorbeeld worden gedacht aan:

- Het inzetten van de expertise, informatiepositie en capaciteit van Team Criminele Inlichtingen om persoonsgerichte dossiers op te bouwen over plegers in (inter)nationale TSK-netwerken;
- Het vergemakkelijken van internationale informatie-uitwisseling, bijvoorbeeld middels liaison officers, bilaterale samenwerkingsverbanden met bestemmingslanden; en
- Versterken van publiek-private samenwerkingen om informatiepositie te verbeteren. Denk bijvoorbeeld aan informatie over reisgedrag of financiële transacties.

Aanbevelingen monitoring TSK-subjecten

In de praktijk blijken risicotaxatie-instrumenten niet alleen ingezet te worden om het risico op recidive van veroordeelde TSK-plegers te beoordelen, maar ook om risico-inschattingen ten behoeve van de monitoring van zogenoemde TSK-‘subjecten’ (zie Hoofdstuk 6).⁶² Hoewel het evalueren van het systeem van zedenmonitoring niet het doel van dit onderzoek was, bleek een groot deel van de knelpunten bij uitvoeringsorganisaties te maken te hebben met deze monitoringstaak. Over dit thema kunnen een aantal aanbevelingen worden geformuleerd. Kortgezegd komen deze aanbevelingen erop neer dat **de taak van monitoring van TSK-subjecten, en het eventuele gebruik van risicotaxatie daarbij, helder moet worden belegd bij een bepaalde organisatie, die daar dan ook de benodigde uitrusting voor heeft**.

⁶² In deze gevallen wordt risicotaxatie uitgevoerd ten behoeve van prioritering en kan deze een basis vormen voor de inzet van maatregelen. Hoewel deze subjecten dikwijls relevante antecedenten hebben, zijn zij niet altijd eerder verdacht van TSK – bij deze groep is dus technisch gezien geen sprake van een *recidive*-inschatting.

II. **Schep duidelijkheid over de rollen, taken en verantwoordelijkheden *tussen en binnen* verschillende organisaties in de strafrechtketen.**

- Een eerste aanbeveling is om **duidelijkheid te scheppen over de rollen, taken en verantwoordelijkheden tussen verschillende organisaties in de strafrechtketen in de monitoring van TSK-subjecten**. Zowel bij professionals bij de politie als bij de reclassering leven sentimenten dat hun organisatie er fundamenteel ‘niet over gaat’, en dat de taak van monitoring en risicotaxatie van zedendaders eigenlijk logischer bij de andere organisatie belegd zou moeten worden. Het beleggen van de monitoringtaak van TSK-subjecten bij het TBKK was weliswaar een logische inhoudelijke keuze, omdat hier de inhoudelijk experts werkzaam zijn, maar deze keuze heeft ook een aantal knelpunten tot gevolg, zoals een gebrek aan expertise om te werken met risicotaxatie-instrumenten, en een gebrek aan urgentie voor een preventieve taak in een werkomgeving die opsporing prioriteert en doorlopend worstelt met hoge werkvoorraden en capaciteitsproblemen.
- **Bevorder samenwerking en informatie-uitwisseling tussen betrokken organisaties.** Sommige regio's kunnen daarbij als goed voorbeeld dienen. Een regelmatig terugkerend overleg tussen politie, OM en reclassering om de subjectenlijst langs te lopen en elkaar van belangrijke informatie te voorzien is een *best practice*. Dergelijke samenwerking tussen organisaties gebeurt op dit in sommige regio's op vrijwillige basis en is afhankelijk van de inzet van individuele taakaccenthouders, wat leidt tot regionale verschillen en fluctuaties over de tijd.

III. **Rust uitvoeringsorganisaties voldoende toe om de monitoringstaak bij zedendelinquenten, en specifiek TSK-subjecten, succesvol uit te kunnen voeren.**

Niet alleen *tussen*, maar ook *binnen* de politie en de reclassering is het duidelijk beleggen van de verantwoordelijkheden een belangrijk thema. Hoewel de organisaties anders georganiseerd en gestructureerd zijn, lopen zij bij de monitoring van de TSK-subjecten op regionaal niveau tegen vergelijkbare obstakels aan.

- Wanneer is vastgesteld waar de monitoringstaak van TSK-subjecten moet worden belegd en deze instanties dit op basis van risicotaxatie moeten uitvoeren, is het essentieel dat zij hiervoor **voldoende toegerust** zijn. Uit het onderzoek komen de politie en reclassering naar voren als logische organisaties voor deze taak, maar beide zouden extra ondersteuning nodig hebben bij de uitvoering. De aard van deze benodigde ondersteuning is afhankelijk van de taken, bevoegdheden, informatie(systemen) en achtergronden van de betreffende organisatie. Moet de politie monitoring van TSK-subjecten blijven verzorgen? Dan is **meer psychologische expertise en training** met risicotaxatie-instrumenten nodig, een **aanspreekpunt** die als vraagbaak kan dienen, en **duidelijke richtlijnen over de bevoegdheden** die (wel en niet) ingezet mogen worden bij deze taak. Hoewel de reclassering deze psychologische

expertise wel in huis heeft, is het beleggen van de taak bij de reclassering ingewikkeld gezien het feit dat zij, na het aflopen van toezicht, geen juridisch kader heeft om op te treden bij het monitoren of begeleiden van deze ‘subjecten’.

- Voor zowel de rechercheurs op de (regionale) TBKKs als voor de reclasseringswerkers geldt dat zij het monitoren van zedendaders doen naast hun andere taken. Een gebrek aan tijd is een veelgenoemd probleem: ze zijn simpelweg zo veel tijd kwijt met hun andere taken (zoals het draaien van acute onderzoeken naar seksueel kindermisbruikmateriaal), dat zij aan een preventieve taak als monitoring niet toekomen. Hierdoor wordt het monitoren – in het beste geval – een taak die één keer per jaar ‘afgevinkt’ moet worden; in het slechtste geval wordt het helemaal over het hoofd gezien. Ook andere initiatieven, zoals ketenoverleggen over zedendelinquenten, worden door deze problemen geplaagd. De monitoring van TSK-subjecten ‘erbij doen’ als neventaak, zoals nu vaak het geval is, kan eigenlijk niet van TSK-taakaccenthouders worden verwacht. Een derde aanbeveling is daarom om, zowel binnen de politie als de reclassering, **toegewijde capaciteit in te richten voor de monitoringstaak**. Dit sluit aan bij de aanbeveling van Wolsink en anderen (2021, p. 296), die stelden dat de aanpak van TSK “een forse capaciteitsimpuls” verdient.

IV. Ondersteun en veranker regionale processen op landelijk niveau.

- De monitoring van TSK-subjecten wordt niet alleen geplaagd door tijd- en/of capaciteitsgebrek, maar ook door onduidelijkheid over de monitoringstaak. Een vierde aanbeveling is daarom om op landelijk niveau **richtlijnen op te stellen over hoe en hoe vaak de monitoring van TSK-subjecten uitgevoerd moet worden**. Hoe lang blijft iemand op de subjectenlijst staan? Door wie en op welke manier wordt risicotaxatie afgenomen en hoe lang moet die monitoring doorlopen? Voor zover dergelijke richtlijnen al/nog wel bestaan (zie bijv. Rijksen, 2017), hoe kan worden gezorgd voor een (hernieuwde) succesvolle implementatie daarvan over alle verschillende regio’s? Het (door)ontwikkelen van dergelijke richtlijnen kan niet alleen de effectiviteit van maatregelen ten goede komen, maar een zorgvuldige en uniforme uitvoering is ook van belang gezien de inbreuk die sommige maatregelen (kunnen) maken op het persoonlijke leven van burgers.
- In het verlengde van bovenstaande aanbeveling roepen we een aanbeveling van Rijksen (2017; in Wolsink et al., 2021, p. 116) over het monitoren door de politie in herinnering: **“Zorg voor een landelijke vraagbaak die toeziet op een uniforme wijze van het beoordelen van het recidiverisico en de juiste opvolging daarvan.”** Een landelijk aanspreekpunt zou vragen vanuit de regionale eenheden kunnen afvangen, en waar nodig ondersteuning kunnen bieden.
- **Bundel informatie over TSK-subjecten centraal.** Binnen de politie is informatie over TSK-subjecten op dit moment versnipperd over verschillende teams en IT-systemen. Door dit gebrek aan overzicht zou informatie over TSK-subjecten verloren kunnen gaan

wanneer iemand naar een andere regio verhuist, en zouden verbindingen tussen zaken, slachtoffers of daders over het hoofd kunnen worden gezien. Maak van de (nu nog spreekwoordelijke) subjectenlijst daadwerkelijk een *lijst*, die op één plek wordt beheerd (zoals bij het landelijk TBKK of de stuurgroep). Zorg daarnaast voor een systematische, uniforme registratie van informatie over TSK-subjecten en monitoring, om zo het doorzoeken van systemen, creëren van overzicht, en uiteindelijk het monitoren van subjecten vergemakkelijkt. Een overstap naar het opbouwen van persoonsgerichte dossiers bij deze taak (zie eerdere opmerking over zaakgericht/persoonsgericht werken in 6.2.2) zou een andere manier kunnen zijn om het gebrek aan overzicht te overkomen.

Aanbevelingen risicotaxatie voor recidive door TSK-plegers

Risicotaxatie voor recidive door TSK-plegers is breder dan alleen de hierboven beschreven monitoringstaak, en wordt uitgevoerd door verschillende organisaties in de strafrechtketen (hoewel in zeer beperkte mate, gezien het aantal TSK-zaken). Uit de bevindingen van dit onderzoek blijkt dat de uitvoering van risicotaxatie bij TSK-plegers niet zozeer gehinderd wordt doordat bestaande instrumenten inhoudelijk niet toepasselijk zijn op deze groep, maar meer door een gebrek aan betrouwbare informatie om de instrumenten te kunnen invullen en gebrek aan kennis en expertise. In deze sectie bespreken we enkele aanbevelingen rondom deze centrale knelpunten.

Zonder de nodige informatie om risicotaxatie-instrumenten in te vullen, kan niet tot een betrouwbare risico-inschatting worden gekomen. Juist bij TSK-plegers blijkt de nodige informatie vaak te ontbreken. Het is daarom van belang om **de informatiepositie te verbeteren van partijen die werken met risicotaxatie-instrumenten bij TSK-plegers**. Een aantal bovenstaande aanbevelingen die de algemene informatiepositie over TSK-plegers bevorderen, zoals informatiedeling tussen organisaties en het breder verbeteren van de informatiepositie van de politie, zullen ook ten goede komen aan de kwaliteit van risicotaxatie. Daarnaast lichten we nog de volgende specifieke onderdelen uit:

V. Verbeter zicht op in het buitenland veroordeelde TSK-plegers.

Nederlandse daders van transnationaal seksueel kindermisbruik kunnen zowel in het buitenland, waar zij het misbruik pleegden, worden vervolgd, als door Nederlandse autoriteiten. Wanneer dit in Nederland gebeurt, vallen zij in hetzelfde strafrechtelijke systeem van maatregelen, straffen en toezicht als andere zedendaders. Voor TSK-plegers die in het buitenland veroordeeld zijn gelden deze voorwaarden niet – in deze zaken is immers uitspraak gedaan door een buitenlandse rechter, die een straf en eventueel daarbij horende voorwaarden in het betreffende land heeft uitgesproken. Wanneer deze Nederlanders na het uitzitten van hun straf terugkeren naar ons land, is er geen enkel juridisch kader beschikbaar voor controle van deze groep, zoals toezicht of bijzondere voorwaarden. Omdat deze groep

dus ook niet, bijvoorbeeld, onder reclasseringstoezicht komt te staan (tenzij dat zelf vrijwillig doen), zal er ook geen sprake zijn van risicotaxatie ten behoeve van de inschatting van recidivegevaar door deze groep. Zij zijn, kortom, een blinde vlek voor Nederlandse autoriteiten.

Het huidige beleid van de Nederlandse overheid is juist om Nederlandse daders zoveel mogelijk in het land waar het misbruik plaatsvond te laten veroordelen, al dan niet met hulp van Nederlandse autoriteiten. Hoewel de hiervoor aangehaalde redenen moverend zijn,⁶³ heeft deze keuze ironisch genoeg tot gevolg dat juist de Nederlandse autoriteiten zelf geen zicht hebben op (de terugkeer van) deze plegers. Dit kan betekenen dat signalen voor recidive door deze plegers, in het buitenland of in Nederland, over het hoofd worden gezien.

- Een eerste aanbeveling is om te onderzoeken **welke (juridische) mogelijkheden er zijn om bij deze groep alsnog een juridisch kader** (bijv. reclasseringstoezicht of bijzondere voorwaarden) **vorm te geven**. Mogelijk is het, gezien het onbedoelde effect van deze beleidskeuze, wenselijk om deze te heroverwegen en de nadruk te leggen op opsporing en vervolging in Nederland.
- Een tweede aanbeveling is om (verder) in te zetten op **het verbeteren van informatie-uitwisseling met het buitenland, en in het bijzonder met TSK-bestemmingslanden**. Investeer in en onderhoud een goed functionerend netwerk van in het buitenland gestationeerde liaison officers (LOs). De rol van LOs houdt niet op in het buitenland, maar heeft ook waarde voor Nederland: zo geeft een respondent een voorbeeld waarin een LO bij toeval te horen kreeg dat een Nederlandse TSK-dader vrijgelaten was en op weg terug naar Nederland. LO's kunnen ook een belangrijke rol spelen in het bemachtigen van politiedossiers en andere relevante informatie over TSK-plegers, die cruciaal is voor het maken van een betrouwbare risico-inschatting. Desalniettemin beschreven Wolsink en anderen in 2021 al dat "de capaciteit voor de Nederlandse LO's gering [is]. De werkgebieden zijn te groot voor de beschikbare LO's, die ook overige taken vervullen naast de aanpak van transnationaal seksueel kindermisbruik." (2021, p. 286). Ook het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat informatie heeft van (een beperkt deel van de) in het buitenland gedetineerde Nederlanders, zou hierin een rol kunnen spelen.

VI. Neem verwarring over de juridische bevoegdheden van ketenpartners zoveel mogelijk weg, specifiek rondom het vraagstuk 'controle van gegevensdragers' en 'stelselmatigheid'.

⁶³ Zie bijvoorbeeld het Plan van Aanpak bestrijding kindersekstoerisme uit 2016: "Vanwege het geschokte rechtsgevoel, het belang van genoegdoening en ondersteuning van de slachtoffers en daarnaast de praktische voordelen van opsporing en vervolging daar waar delicten worden gepleegd, heeft het de voorkeur van de Nederlandse overheid dat verdachten zoveel mogelijk worden opgespoord en vervolgd in het land waar het delict wordt gepleegd." (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016, p. 3).

Het inwinnen van informatie ten behoeve van risicotaxatie bij TSK-plegers wordt gehinderd door twee problemen die verder reiken dan alleen deze groep: onduidelijkheid over ‘stelselmatig observeren’, en de controle van gegevensdragers (bij verdenkingen/toezicht op seksueel kindermisbruikmateriaal). Hoe ver mag een politiefunctionaris gaan bij het monitoren van het online gedrag van een TSK-subject, voordat dit als ‘stelselmatig observeren’ wordt gezien? En bij wie en hoe wordt de controle van gegevensdragers op een duurzame én werkbare manier belegd, zonder dat de opsporing en het reclasseringstoezicht aan slagkracht verliest?⁶⁴

- Een derde aanbeveling is dus om **onderzoek, besluitvorming en implementatie naar deze problemen te prioriteren om deze onduidelijkheid zo snel mogelijk op te helderen**. Het uitwerken van een duidelijke richtlijn over de praktische invulling van deze taken, waarin onder meer concreet wordt beschreven wat wel en wat niet mag, zou organisaties helpen om deze taak daadwerkelijk vaker, en op een verantwoorde manier, uit te voeren.

VII. Vergroot de expertise van rapporteurs.

- **Stimuleer zedenspecialisatie bij rapporteurs om inhoudelijke expertise op te bouwen en te behouden.** Praten en rapporteren over seksualiteit en seksuele delicten is een vak apart. Desondanks geven reclasseringswerkers aan dat hun zedenspecialisatie formeel niet door de organisatie wordt erkend of gestimuleerd. Voor het rapporteren over TSK-plegers is minimaal aan te raden dat toezichthouders en rapporteurs scholing hebben gevolgd over zedendaders of gespecialiseerd zijn in seksueel kindermisbruik.
- *Indien* besloten wordt om risicotaxatie onderdeel te laten blijven van TBKKs bij de politie ten behoeve van monitoring (zie II.), dan moet worden geïnvesteerd in het (opnieuw) opbouwen van expertise op dit gebied. Hoewel in 2017 aangeraden werd om minimaal twee personen per eenheid op te leiden “in het herkennen van risicofactoren voor recidive, het hanteren van het risicotaxatie-instrument, en het daarmee kunnen beoordelen van het recidiverisico” (Rijksen, 2017, in Wolsink et al., 2021, p. 115), is deze expertise anno 2023-4 bij de politie ogenschijnlijk (grotendeels) verloren gegaan. **Training van politiemedewerkers op het gebied van risicotaxatie**, en/of het rekruteren van medewerkers met deze expertise, is kortom noodzakelijk om deze taak te kunnen uitvoeren.
- Opgemerkt moet worden dat zelfs bij getrainde professionals, in alle organisaties van de strafrechtketen, misverstanden blijken te bestaan over risicotaxatie-instrumenten (zie 5.2.1). In de weerbarstige praktijk blijkt het nog niet zo simpel om te bepalen in welke gevallen de STATIC-99R verantwoord ingezet mag worden, of hoe een bepaald item gescoord moet worden. Voor alle ketenorganisaties geldt daarom de aanbeveling: **Stel kwaliteitseisen op over bijscholing** (bijv. frequentie, inhoud) **en stel medewerkers**

⁶⁴ Voor aanbevelingen, zie Drouen en collega's (2024).

in staat deze te volgen. Maak de benodigde middelen hiervoor beschikbaar, ook als nieuwe instrumenten moeten worden ingekocht.

VIII. Vergroot vertrouwen van professionals in risicotaxatie

Uit zowel het huidige als eerder onderzoek blijkt dat professionals, met name bij politie en Openbaar Ministerie, veel twijfels hebben over de inhoud van bestaande risicotaxatie-instrumenten (Wolsink et al., 2021). Met name het gebruik van de STATIC-99R kan op weinig vertrouwen rekenen. Een gebrek aan steun door (potentiële) gebruikers van de instrumenten is “een wezenlijk probleem, want als mensen ze niet willen gebruiken, hebben we natuurlijk niets aan de instrumenten.” (Smid, 2020, p. 139). Tegelijkertijd geven professionals aan dat er wel behoefte is aan een wetenschappelijk gevalideerd instrument bij TSK-plegers, bijvoorbeeld om de inzet van maatregelen mee te kunnen onderbouwen en te prioriteren tussen zaken.

- **Meer onderzoek is nodig om de STATIC-99R wetenschappelijk te valideren bij de populatie TSK-plegers.** Op basis van de bevindingen van dit onderzoek is geen empirisch bewijs gevonden voor het idee dat de bestaande instrumenten inhoudelijk niet goed bij TSK-plegers zouden aansluiten. Desondanks moet worden opgemerkt dat de bestaande instrumenten niet specifiek voor TSK-plegers, maar voor zedendelinquenten in het algemeen ontwikkeld en gevalideerd zijn. Om met meer vertrouwen te kunnen stellen dat deze risicotaxatie-instrumenten voor deze groep geschikt zijn, is validatie-onderzoek nodig dat verder reikt dan de door ons gehanteerde methoden. De wetenschappelijke validatie van deze instrumenten voor specifiek TSK-plegers zou het vertrouwen van professionals kunnen vergroten. Deze ambitie wordt echter ernstig bemoeilijkt door het hoge *dark figure* van TSK-delicten: het valideren van instrumenten, of ontwikkelen van nieuwe, is immers een grote methodologische uitdaging bij een doelgroep die zo weinig geregistreerd en lastig te bereiken is.
- Daarnaast zouden de zorgen van professionals (mogelijk) deels weggenomen kunnen worden, en de risicotaxatie van grotere kwaliteit kunnen worden, wanneer niet alleen statische, maar ook dynamische risicofactoren meegewogen zouden kunnen worden. In 2017 beval Rijkssen de politie daarom al aan:
“om maatwerk te leveren en de uitkomst van de Static-99R in het perspectief te plaatsen van de beschikbare informatie over dynamische risicofactoren. Daarvoor zijn de Stable-2007 en Acute-2007 van toegevoegde waarde. De politie dient de uitkomsten van het risicotaxatie-instrument en de aanvullende informatie van dynamische risicofactoren met het OM en de reclassering te bespreken” (in Wolsink et al., 2021, p. 116).
- Tot slot is het van belang realistische verwachtingen te hebben over wat risicotaxatie-instrumenten wel en niet kunnen doen. Risicotaxatie-instrumenten, zoals de STATIC-99, gaan, simpel gezegd, uit van een statistische werkelijkheid. Van de factoren die in dergelijke instrumenten worden uitgevraagd is wetenschappelijk bewezen dat zij het risico op recidive, beter dan kans, kunnen voorspellen. De factoren in de Static-99R zijn

echter niet noodzakelijk theoretisch gemotiveerd (zie bijv. Heffernan & Ward, 2020): ze kunnen ons, met andere woorden, niet per se helpen om zedenrecidive te verklaren of begrijpen. Hoewel bijvoorbeeld is aangetoond dat kindermisbruikers met mannelijke slachtoffers een hoger recidiverisico hebben, is er geen theoretische onderbouwing voor deze bevinding (Smid, 2014). Daarnaast zijn – net zoals elke kansberekening of voorspelling op basis van groepsgemiddelden – altijd uitzonderingen mogelijk. Hoewel gevalideerde instrumenten gemiddeld genomen dus beter dan kans, het risico op recidive zullen voorspellen, zal de voorspelling in individuele casussen niet altijd correct uitvallen.

Summary in English

Risk assessment for Dutch perpetrators of transnational child sex offences

Research topic

All over the world, children fall victim to sexual abuse perpetrated by traveling sex offenders. Although data on the scale, nature, and severity of the problem are lacking, it is clear that Dutch nationals also engage in various forms of child sexual exploitation abroad. Perpetrators travel abroad for shorter or longer periods of time and/or participate online in the sexual abuse of minors in other countries. The law offers possibilities to prosecute these offenders either abroad or in the Netherlands, but identifying these perpetrators poses a major challenge for law enforcement, and investigative procedures are complex and time-consuming.

Although various initiatives have been launched by criminal justice agencies as well as NGOs to address this issue, in recent years particular attention has been paid to the prevention of repeat offending by already known sex offenders. A recent WODC report by Wolsink and colleagues (2021) aimed to create an overview of the measures available to the Dutch government to prevent (convicted) perpetrators of transnational child sex offending from creating new victims. This study concluded that, from a legal standpoint, the Netherlands has sufficient measures at its disposal to address transnational child sex offenders, such as imposing travel bans, revoking passports, or informing foreign authorities about the travel movements of a (suspected) perpetrator. At the same time, the researchers observed that these measures are very rarely applied in practice.

One explanation for this is that the application of such measures depends on an assessment of the risk of recidivism among these perpetrators. Due to the infringement on the privacy of those involved and/or the restrictive nature of the measures, it is important that measures are applied proportionally and selectively to those individuals who pose a high risk of reoffending. In short, adequate risk assessment is essential so that measures are used only for the group that is most likely to create new victims. Such risk estimates can also contribute to the feasibility and practical implementation of these measures, given the limited capacity of law enforcement and other criminal justice agencies. However, experts have expressed concerns about the applicability and implementation of existing risk assessment instruments for transnational child sex offenders (Wolsink et al., 2021). These concerns formed the starting point of our research.

This summary aims to provide an accessible overview of the main lines of this study. We begin by outlining the research questions, followed by a brief explanation of our research methods. We then summarize the most important findings for each research question. We conclude this summary with several recommendations. We advise policymakers and experts in the field of

transnational child sex offending to consult the full (Dutch) report for more detailed recommendations, source references, and argumentation.

Research questions

Five research questions are central to our study. The first two sub-questions concern the characteristics (*who?*) and modus operandi (*how?*) of transnational child sex offenders (TCSOs). In addition, we ask several questions about differences between this group and other child sex offenders, as well as differences *within* this group:

1. What are the *characteristics* of transnational child sex offenders?
 - a. To what extent do TCSOs differ from perpetrators of other forms of child sexual abuse?
 - b. To what extent do perpetrators of online TCSO differ from perpetrators of offline TCSO in these characteristics?
 - c. To what extent do intentional TCSOs differ from situational TCSOs?
 - d. To what extent do first-time offenders differ from repeat offenders?
2. What is the *modus operandi* of TCSOs, and to what extent do online and offline perpetrators, intentional and situational offenders, and first-time offenders and repeat offenders differ in this regard?

The following three research questions concern the method of risk assessment among TCSOs:

3. To what extent *do existing risk assessment instruments* for estimating sexual recidivism *align* with the characteristics and modus operandi of perpetrators of various forms of TCSO?
4. Which organizations apply risk assessment instruments, and at which stages, to combat to TCSO, and *what implementation challenges, legal and/or judicial issues do they encounter* in doing so?
5. What *recommendations* can be made with respect to (a) the content and (b) the use of risk assessment instruments for the purpose of estimating the sexual recidivism risk of TCSOs?

Methods

Two research methods were used to answer the research questions outlined above. First, we conducted interviews with professionals working within the Dutch criminal justice system, such as the police, Public Prosecution Service, and probation services. From spring 2023 to spring 2024 we spoke with a total of fifteen respondents who in their daily work are, or have been, involved with either the investigation or prosecution of TCSOs or with risk assessment of sex offenders more generally. The interviews provided insight into how professionals perceive the characteristics and modus operandi of TCSOs and helped identify the challenges they face in the execution of their daily tasks.

Second, we conducted a survey study among a representative sample of the adult male population in the Netherlands. Using the data from this self-report questionnaire, completed

by 9,384 men, we are able for the first time to provide an estimate of the prevalence of TCSO perpetration among Dutch men. In addition, we are able to map the characteristics of this group and statistically test whether they differ from perpetrators of child sexual abuse within the Netherlands.

Findings

Prevalence of transnational child sex offending by Dutch men

In our representative sample of Dutch men, 2.3% can be identified as perpetrators of offline TCSO. This means they have *at some point in their life* engaged in paid sex abroad with a person under the age of 18, and/or engaged in unpaid sex with a person under the age of 16 while they themselves were older than 21. In a significant proportion of cases (1.5% of the sample), this (also) occurred recently (within the past five years). Nearly three-quarters of TCSOs indicated that they had traveled abroad with the specific intent to have sex with persons under the age of 18.

When extrapolating these figures to an estimate for the Dutch population, this implies that **between 131,000 and 171,000 Dutch men have at some point committed offline child sex offending abroad**. Two-thirds of them did so within the past five years. This would mean that each year at least 20,000 Dutch men engage in child sexual abuse during their travels abroad.

In addition to physically traveling abroad, TCSO can also be committed through online channels. In our sample, 2.3% reported having at some point participated in livestreams in which minors performed sexual acts via webcam. Although it has been documented that this online form of TCSO often occurs abroad, it is possible that Dutch victims are also included in these figures; after all, it is not always possible to determine someone's location when connecting on the internet. Notably, 86% of the 207 online perpetrators *also* reported having committed a physical form of child sexual abuse, either abroad and/or in the Netherlands.

If we assume that livestreams involving minors always have a transnational character, and we therefore count these cases as (online) TCSO as well, then the group of TCSOs (offline and/or online) grows to 3.1% of the total sample. The total estimated number of adult Dutch men who have at some point committed any form of TCSO then comes to 225,000.

Characteristics and *modus operandi* of TCSOs

The characteristics of TCSOs were identified through expert interviews and examined via questionnaires completed by Dutch men. Professionals often describe perpetrators as older individuals and as having an exclusive sexual preference for children. Their social and financial backgrounds vary: some are single and socially isolated, while others lead a double life with a family and career, using their resources to approach victims abroad. Little is known about their criminal history, although professionals suspect that they may have previously committed (undetected) sexual offenses.

Professionals differ in opinion regarding the similarity between *TCSOs* and *perpetrators of child sexual abuse within the Netherlands*. Some view TCSOs as 'different', for instance because they are expected to be older. Others, based on the information available to them, indicate they have no reason to suspect substantial differences between the groups. Contrastingly, the survey findings did not confirm the prevailing image of the older TCSO. Instead we found that TCSOs tend to have a more extensive criminal history, experience less empathy, and exhibit a stronger identification with and sexual attraction to children than Dutch domestic child sexual abusers. They also seek (or consider seeking) help for their behavior more frequently. Although differences exist, they are limited in scope: the survey results suggest that TCSOs are more similar to domestic child sexual abusers than they are different.

The differences between groups become more pronounced when zooming in on certain subgroups within the TCSO population, such as intentional versus situational offenders, or repeat offenders versus first-time offenders. The observed differences between TCSOs and domestic child sexual abusers appear to be primarily explained by those TCSOs who deliberately travel abroad. These so-called *intentional offenders* display more risk factors for reoffending across multiple domains than *situational offenders*. As expected, repeat TCSOs score higher on many risk factors than first-time TCSOs, particularly regarding the domains of psychological traits and sexuality. The expert interviews also made clear that professionals have limited insight into situational TCSOs and that there is too little information on repeat offending by known TCSOs to make reliable predictions about differences between repeat offenders and first-time offenders.

Finally, experts described differences between *perpetrators of offline and online TCSO*, particularly in terms of *modus operandi*. The methods described by professionals interviewed in this study largely correspond with those documented in previous research (CCV, 2024; Hawke & Raphael, 2016; Koning & Rijksen-van Dijke, 2016). For this reason, only the key points are repeated in this summary and a few recent developments are addressed.

The *modus operandi* of online and offline TCSOs differs by definition: whereas offline offenders may travel across the world to commit hands-on sexual abuse, the online offender can do so from the comfort of his own home. Professionals report that this form of online TCSO has increased since the COVID-19 pandemic; offenders who previously engaged in offline TCSO may have shifted to online offending during the pandemic, partly due to the increased availability of technologies such as video calls. However, there is overlap between online and offline offenders; professionals expect that some online offenders eventually progress to offline abuse, particularly when long-term contact with victims is established. The survey data show that 86% of online TCSOs have also committed hands-on abuse. Whether there is a causal relationship or a criminal trajectory from one type of offense to the other remains unknown.

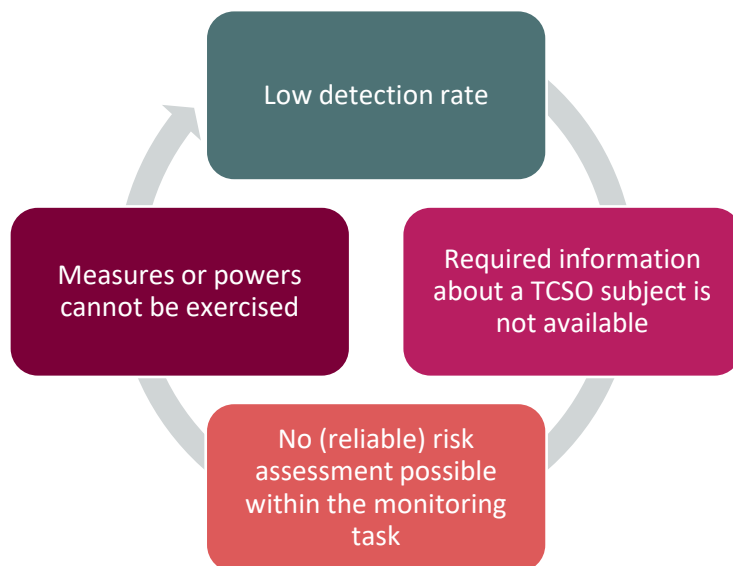
Since professionals had limited knowledge about online TCSOs, little is known about their characteristics. Shared speculations suggests they may be younger, have stronger computer skills, and a different social life. The survey data reveal that online and offline TCSOs differ on

various risk factors. Offline offenders more often commit multiple types of offenses, feel less empathy, identify more strongly with children, and show greater sexual deviance. Age and education level do not differ.

Applicability of risk assessment instruments to TCSOs

Professionals expressed various concerns regarding the applicability and fit of existing risk assessment instruments for estimating sexual recidivism for perpetrators of transnational child sex offending (TCSO). Respondents from law enforcement and the judiciary, for instance, noted that offenders who come to their attention are often of higher age. This higher age results in a low risk score when using the STATIC-99R, which these respondents consider to be an inaccurate reflection of risk. Contrary to these expectations by interviewed professionals, this study found no empirical evidence that TCSO is more commonly committed by older men. Therefore, no grounds were found to abstain from using the STATIC-99R based on its age criterion. A second concern relates to the perception that existing risk assessment instruments may not align well with TCSOs, based on the assumption that these offenders are somehow 'different' from other sex offenders. However, survey results show that TCSOs share more similarities than differences with domestic perpetrators of child sexual abuse within the Netherlands. Therefore it can be expected that existing risk assessment instruments will perform equally well in assessing risk among TCSOs as they do among perpetrators of domestic child sexual abuse. Third, law enforcement professionals mentioned criteria or elements they consider relevant for estimating the risk of reoffending, but which are not included in current instruments. It should be noted that some of the criteria that police professionals identified as important for monitoring the reoffending risk of TCSOs overlap with existing instruments (which are not currently in use by law enforcement). In other cases, such as the possession/distribution of child sexual abuse material, no suitable risk assessment instrument is currently available to them.

In conclusion, the challenges in applying risk assessment instruments to TCSOs likely stem not from fundamental differences between TCSOs and other sexual offenders, but rather from authorities' limited visibility of TCSO perpetrators. This vicious cycle can be summarized as follows:

Implementation of risk assessment with TCSOs

In the Netherlands, risk assessment instruments are used at different stages within the criminal justice system and by various organizations. At the “back end” of the criminal justice process —such as probation services, treatment providers, and forensic psychiatric reporters— risk assessment is an established part of supervision, advice, and treatment. At the “front end” of the criminal justice system, such as the police, risk assessment can serve as a basis for implementing measures aimed at preventing repeat offending by (transnational) sexual offenders. Risk assessment instruments can also play a role in the monitoring and prioritization of sexual offenders by the police. In the case of TCSO, the police sometimes refer to so-called “TCSO subjects”: these are persons of interest who do not yet have legal status as suspects. As explained in governmental plans to combat the problem (Ministry of Security and Justice, 2016), TCSO subjects are generally individuals who have been previously convicted of sexual offenses against children, or persons about whom reports of potential TCSO have been received. Risk assessment can assist the police in prioritizing the monitoring of these subjects, scaling up supervision, or determining when monitoring may be discontinued. The two purposes for which risk assessment is used thus differ between the front end and back end of the criminal justice process, each with its own challenges.

At the beginning of the criminal justice process, various bottlenecks are encountered in the practical implementation of risk assessment for the purpose of monitoring TCSO subjects. In line with what Wolsink and colleagues already established in 2021 based on their interviews with professionals, we must conclude that risk assessment for TCSO subjects is often not carried out, not carried out in time, and/or not conducted by properly trained experts. Several factors explain why the task of monitoring TCSO subjects frequently shifts to the background in daily practice. The first reason is that TCSO investigations are often subordinate to investigative efforts targeting online child sexual abuse material. A core conclusion of Wolsink and colleagues (2021, p. 287) was: “Police capacity in the Netherlands

is limited and, given the nature and scope of the issue, is more frequently allocated to combating online child abuse than to tackling transnational child sex offending.” The nature of TCSO cases makes them particularly complex, labor-intensive, and time-consuming to investigate—especially in comparison to online child sexual abuse material cases, which typically begin with direct evidence of the offense.

A second reason why the monitoring task is often deprioritized is the challenge of allocating time to monitor potential sexual offense subjects. While police vice detectives are accustomed to case-based and reactive work, subject monitoring is typically a person-centered (and even preventive) task. Although vice teams possess substantive expertise on the topic, developing a profile of an individual may be more closely aligned with the core competencies of other police departments better equipped for such tasks. Moreover, several criminal justice professionals noted that monitoring is carried out as an ancillary task alongside other responsibilities. A more robust institutionalization and embedding of this task within each organization in the chain—along with the recognition or establishment of the necessary specializations and capacity—is a logical recommendation.

A third reason is that the execution of the monitoring task is hampered both by legal issues and by dissatisfaction or ambiguity concerning which risk assessment instrument(s) should be used. Several police units have ceased using scientifically validated instruments due to dissatisfaction with what they perceive as poor applicability to TCSOs. Uncertainty about what the monitoring task actually entails also hinders its implementation. There is no clear answer to questions such as: “What am I allowed or not allowed to do?” and “How often should this be done?”. Finally, organizations struggle with the sense that they lack the ‘right expertise’ to carry out this task. According to them, risk assessment for TCSOs is made more difficult by the fact that it is not always conducted by organizations or individuals sufficiently equipped for it (Wolsink et al., 2021).

In addition, both at the beginning and end of the criminal justice process, risk assessment is hindered by a lack of available and reliable information. Challenges are identified at various levels. First and foremost, there is a significant dark figure associated with this type of crime, and it is expected that much of the offending behavior takes place outside the view of authorities. TCSOs only rarely come to the attention of probation services, treatment providers, and forensic assessors – this is true in particular when perpetrators have been convicted abroad. The Dutch government’s policy, which emphasizes prosecution and sentencing in the country where the abuse occurred (i.e. abroad), inadvertently contributes to this blind spot. When Dutch nationals return to the Netherlands after serving their sentence abroad, there is no legal framework for post-release supervision or aftercare, such as monitoring or special conditions.

Even when TCSOs are on the radar, risk assessment remains difficult due to limited access to relevant information. To conduct their monitoring, police officers often only have access to Dutch police systems and open sources, while crucial information from foreign agencies or other regions is either unavailable or not shared. More information is generally

available at the back end of the criminal justice system, since treatment providers and supervisors have direct contact with the individuals involved. However, probation services lack access to police information, which hinders the completion of risk assessment instruments.

Recommendations

Based on the main conclusions presented, several recommendations can be made regarding the content and implementation of risk assessment for Dutch perpetrators of transnational child sex offending (TCSO), and more broadly, for the approach to this issue. We begin with a general recommendation for addressing TCSO, before reflecting on recommendations aimed at improving 1) risk assessment for these offenders, and 2) the execution of the police's monitoring task concerning TCSO subjects.

General policy recommendation to combat TCSO

Increase the detection rate of TCSOs by structurally investing in improving intelligence of police and partners.

I. Increase the detection rate for TCSOs.

- Preventing repeat offending by known sexual offenders or conducting risk assessments is not possible if TCSOs are not, first and foremost, apprehended. Prevalence rates from the survey among Dutch men underscore the scale of TCSO perpetration and the necessity of increasing the detection rate of these offenders. A higher detection rate will enable better prevention of repeat offending by known sexual offenders and reduce the risk of new victimization.
- For an effective approach to TCSO, measures targeting known sexual offenders must be embedded within a broader policy framework that also aims to identify offenders who currently fly under the radar. Attention must also be paid to prevention efforts, for example among the group of TCSOs who indicated that they had considered seeking professional help for their sexual feelings or behavior toward minors.
- For investigative efforts to be effective it is crucial to improve and increase the information available to Dutch law enforcement regarding TCSO. How can we shine light on the 'blind spot' of undetected TCSOs? How can the detection rate be increased? A logical recommendation is to examine whether it is desirable and feasible to expand the possibilities for gathering information on this group. Reconsidering the current policy of prosecuting TCSOs abroad may also be part of this discussion.

Recommendations for the monitoring of TCSO subjects

The task of monitoring TCSO subjects, and the use of risk assessment in that context, must be clearly assigned to a specific organization that is sufficiently equipped to carry it out.

II. Establish clarity regarding the roles, tasks, and responsibilities *between and within* different organizations in the criminal justice system.

- There is a perception both within the police and probation services that they are either not the appropriate parties for monitoring and risk assessment of sexual offenders, or that they are insufficiently equipped for this task. The decision to assign this responsibility to the TBKK (Specialized Vice Crime Teams within the police) made sense substantively, but the execution of this task is hindered by limited experience with risk assessment, a low sense of urgency for preventive tasks (as investigations are prioritized), and limited resources. It is therefore essential that the national government provides **clarity regarding the roles, tasks, and responsibilities of the various agencies with respect to the monitoring of TCSO subjects**.
- **Promote collaboration and information-sharing among the involved organizations.** In some regions, regularly scheduled coordination meetings between police, the Public Prosecution Service, and probation services—during which subject lists are reviewed and key information is exchanged— are already best practices. However, such initiatives often rely on the voluntary participation and the commitment of individual professionals, which leads to regional disparities and fluctuations over time.

III. Adequately equip agencies to effectively carry out the monitoring task for sex offenders, and TCSO subjects in particular.

- Once it has been determined which agency is responsible for the monitoring of TCSO subjects, and that this task must be carried out on the basis of risk assessment, it is essential that these organizations are **sufficiently equipped** to do so. The police and probation services appear to be logical actors for this responsibility, but both would require additional support in its execution. The nature of this support depends on the tasks, authorities, information systems, and institutional backgrounds of the respective organization. Should the police retain responsibility for monitoring TCSO subjects, additional **psychological expertise and training** in the use of risk assessment instruments will be necessary, along with a **designated point of contact** who can serve as a resource for questions, and **clear guidelines** outlining which powers may (and may not) be exercised in the course of this task. While the probation service does possess the relevant psychological expertise, assigning the task to this agency is complicated by the fact that—once judicial supervision has ended—there is no legal framework enabling probation officers to monitor or support these ‘subjects’.

- **Allocate dedicated capacity for the monitoring task**, both within the police and the probation service. Performing the monitoring of TCSO subjects as an additional duty—as is currently often the case—cannot reasonably be expected of TCSO officers. This aligns with the recommendation made by Wolsink and others (2021, p. 296), who stated that addressing TCSO “requires a significant increase in staffing capacity.”

IV. Support and institutionalize regional processes at the national level.

- The monitoring of TCSO subjects is not only hindered by time and/or capacity constraints, but also by a lack of clarity regarding the monitoring task itself. A fourth recommendation is therefore to **develop national-level guidelines that define *how, by whom, how often, and for how long* the monitoring of TCSO subjects should be carried out**. To the extent such guidelines already or still exist (e.g., Rijkssen, 2017), how can their (re)implementation be ensured effectively across all regions? Further development of such national standards could not only improve the effectiveness of applied measures, but careful and uniform execution is also essential given the potential impact of certain measures on citizen’s lives.
- In line with the previous recommendation, we reiterate an earlier proposal by Rijkssen (2017; cited in Wolsink et al., 2021, p. 116) regarding police monitoring: “Ensure the establishment of a national helpdesk to oversee a uniform approach to assessing recidivism risk and the appropriate follow-up.” A centralized national point of contact could address inquiries from regional units and provide support where necessary.
- **Centralize information on TCSO subjects**. Within the police, information about TCSO subjects is currently fragmented across various teams and IT systems. Due to this lack of coordination, critical information may be lost—for instance, when an individual relocates to another region—and connections between cases, victims, or offenders may be overlooked. The currently figurative “subject list” should become a concrete, centrally managed list. In addition, a systematic, standardized method for recording information on TCSO subjects and their monitoring should be implemented to facilitate system searches, improve situational awareness, and ultimately enhance monitoring efforts. Transitioning to the development of subject-based case files for this task could be another strategy to overcome the current lack of oversight.

Recommendations risk assessment for reoffending by TCSOs

Improve access to information of stakeholders using risk assessment tools for TCSOs

A reliable estimation of risk cannot be made without the necessary information to complete risk assessment tools. Several of the aforementioned recommendations aimed at improving the overall information position concerning TCSOs—such as enhancing information sharing between organizations and strengthening the police’s broader information capacity—will also benefit the quality of risk assessments. In addition, we highlight the following opportunities:

V. Increase knowledge about TCSOs convicted abroad.

- TCSOs convicted abroad represent a blind spot for Dutch authorities, and there is currently no legal framework available for monitoring this group. The Dutch policy of prosecuting Dutch TCSO offenders primarily in the country where the abuse took place may unintentionally lead to missed signals of reoffending, whether abroad or in the Netherlands. It is recommended to **investigate which options exist to establish a legal framework for these offenders** (e.g., probation supervision or special conditions). Given the unintended consequences of this policy, it may be advisable to reconsider placing greater emphasis on investigation and prosecution by Dutch authorities.
- **Improve information exchange with other countries, particularly with destination countries.** The Ministry of Foreign Affairs, which holds information on (a limited number of) Dutch nationals detained abroad, could play a role in this. Additionally, it is recommended to invest in and maintain a well-functioning network of liaison officers (LOs) stationed abroad. Earlier reports already noted that “the capacity of the Dutch LOs is limited. Their areas of responsibility are too large for the available LOs, who also carry out other tasks besides combating transnational sexual child abuse” (Wolsink et al., 2021, p. 286).

VI. Minimize confusion about the legal powers of criminal justice agencies, particularly regarding the issues of ‘data carrier checks’ and ‘systematic observation’.

- Gathering information for risk assessment of TCSOs is hindered by two problems that go beyond this group alone: uncertainty about what constitutes ‘systematic observation’ and the checks of data carriers (in cases of suspicion or supervision related to child sexual abuse material). How far can a police officer go in monitoring the online behavior of a TCSO subject before it is considered ‘systematic observation’? And how and by whom can the search of data carriers be sustainably and effectively managed without diminishing the effectiveness of investigation and probation supervision (see Drouen et al., 2024)? One recommendation is therefore to **prioritize research, decision-making, and implementation to clarify these issues as soon as possible**. Developing a clear guideline detailing the practical execution of these tasks — including concrete descriptions of what is permitted and what is not — would help organizations to carry out these tasks more frequently and responsibly.

VII. Increase the expertise of assessors.

- **Encourage specialization in sexual offenses among assessors to build and maintain substantive expertise.** Discussing and reporting on sexuality and sexual crimes is a specialized skill. Nonetheless, probation officers indicate that their vice specialization is not formally recognized or encouraged within their organization. For reporting on TCSOs, it is at minimum advisable that probation officers and assessors have received training on sex offenders or specialize in offenders of child sexual abuse.

- If it is decided that risk assessment remains part of the TBKK teams within the police for monitoring purposes (see II.), investments must be made in (re)building expertise in this area. **Training police officers in risk assessment**, and/or recruiting staff with this expertise, is necessary to perform this task properly.
- Across all organizations in the criminal justice system, even among trained professionals, misunderstandings exist about risk assessment instruments. In practice, it is not quite so simple to determine in which cases the STATIC-99R can be responsibly used, or how to score certain items. Therefore, all chain organizations are advised to establish quality standards for refresher training (e.g., frequency, content) and to enable staff to participate. The necessary resources should be made available, even if this requires purchasing new instruments.

VIII. Increase professionals' confidence in risk assessment.

- Both this and earlier research show that professionals—especially within the police and Public Prosecution Service—harbor significant doubts about the content of existing risk assessment tools (Wolsink et al., 2021). A lack of support from (potential) users of risk assessment instruments is “a fundamental problem, because if people don’t want to use them, the instruments are essentially useless” (Smid, 2020, p. 139).
- More research is needed to scientifically validate the STATIC-99R for the population of TCSOs. Scientific validation of instruments could increase professionals’ trust in them. However, this ambition is severely hindered by the high dark figure of transnational child sex offenses: validating existing tools, or developing new ones, is a major methodological challenge when the population is so under-registered and difficult to reach.
- Additionally, professionals’ concerns could possibly be partially alleviated, and the quality of risk assessments improved, if not only static but also dynamic risk factors could be incorporated. As early as 2017, Rijkssen recommended the police “*to deliver tailored assessments and to place the outcome of the STATIC-99R in the context of available information on dynamic risk factors. For this, the Stable-2007 and Acute-2007 instruments are valuable. The police should discuss the results of the risk assessment instrument and the additional dynamic risk factor information with the Public Prosecution Service and probation*” (in Wolsink et al., 2021, p. 116).
- Finally, it is important to have realistic expectations about what risk assessment instruments can and cannot do. Risk assessment tools essentially rely on a statistical reality. The factors included in such instruments have been scientifically proven to predict the risk of reoffending better than chance. However, the factors in the STATIC-99R are not necessarily theoretically motivated (see, for example, Heffernan & Ward, 2020): in other words, they do not inherently help us to explain or understand sexual recidivism. Furthermore, as with any probability calculation or prediction based on group averages, exceptions are always possible. Although validated instruments generally predict recidivism risk better than chance, predictions in individual cases will not always be accurate.

Literatuurlijst

- Açar, K. V. (2017). Webcam child prostitution: An exploration of current and futuristic methods of detection. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(1), 98–109. <https://doi.org/10.5281/zenodo.495775>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*.
- Babchishin, K. M., Dibayula, S., McCulloch, C., Hanson, R. K., & Helmus, L. M. (2023). ACUTE-2007 and STABLE-2007 predict recidivism for men adjudicated for child sexual exploitation material offending. *Law and Human Behavior*, 47(5), 606–618. <https://doi.org/10.1037/lhb0000540>
- Barbaree, H. E., & Blanchard, R. (2008). Sexual deviance over the lifespan: Reductions in deviant sexual behavior in the aging sex offender. In *Sexual deviance: Theory, assessment, and treatment, 2nd ed.* (pp. 37–60). The Guilford Press.
- Bártová, K., Androvičová, R., Krejčová, L., Weiss, P., & Klapilová, K. (2021). The Prevalence of Paraphilic Interests in the Czech Population: Preference, Arousal, the Use of Pornography, Fantasy, and Behavior. *Journal of Sex Research*, 58(1), 86–96. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1707468>
- Blanken, T. F., Isvoranu, A.-M., & Epskamp, S. (2022). Estimating Network Structures using Model Selection. In A.-M. Isvoranu, S. Epskamp, L. Waldorp, & D. Borsboom (Eds.), *Network Psychometrics with R: A Guide for Behavioral and Social Scientists* (First Ed., pp. 111–132). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003111238-9>
- Blokland, A., Nieuwbeerta, P., & Bernasco, W. (2010). Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift Voor Criminologie*, 52(2), 122–152.
- Blokland, A., van Hout, L., van der Leest, W., & Soudijn, M. (2019). Not your average biker; criminal careers of members of Dutch outlaw motorcycle gangs. *Trends in Organized Crime*, 22(1), 10–33. <https://doi.org/10.1007/s12117-017-9303-x>
- Blondel, V. D., Guillaume, J.-L., Lambiotte, R., & Lefebvre, E. (2008). Fast unfolding of communities in large networks. *Journal of Statistical Mechanics: Theory and Experiment*, 2008(10), P10008. <https://doi.org/10.1088/1742-5468/2008/10/P10008>
- Borsboom, D., & Cramer, A. O. J. (2013). Network analysis: An integrative approach to the structure of psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9, 91–121. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185608>
- Borsboom, D., Fried, E. I., Epskamp, S., Waldorp, L. J., van Borkulo, C. D., van der Maas, H. L. J., & Cramer, A. O. J. (2017). False alarm? A comprehensive reanalysis of “Evidence that psychopathology symptom networks have limited replicability” by Forbes, Wright, Markon, and Krueger (2017). *Journal of Abnormal Psychology*, 126(7), 989–999. <https://doi.org/10.1037/abn0000306>
- Bourke, A., Doherty, S., McBride, O., Morgan, K., & McGee, H. (2014). Female perpetrators of child sexual abuse: Characteristics of the offender and victim. *Psychology, Crime and Law*, 20(8), 769–780. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2013.860456>
- Brankley, A. E., Babchishin, K. M., & Hanson, R. K. (2021). STABLE-2007 Demonstrates Predictive and Incremental Validity in Assessing Risk-Relevant Propensities for Sexual Offending: A Meta-Analysis. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 33(1), 34–62. <https://doi.org/10.1177/1079063219871572>
- Brown, R., Napier, S., & Smith, R. (2020). Australians who view live streaming of child sexual

- abuse: An analysis of financial transactions. In *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice* (Issue 589). Australian Institute of Criminology. <https://doi.org/10.52922/ti04336>
- Castro-Calvo, J., Gil-Llario, M. D., Giménez-García, C., Gil-Juliá, B., & Ballester-Arnal, R. (2020). Occurrence and clinical characteristics of Compulsive Sexual Behavior Disorder (CSBD): A cluster analysis in two independent community samples. *Journal of Behavioral Addictions*, 9(2), 446–468. <https://doi.org/10.1556/2006.2020.00025>
- CCV. (2024). *Barrièremodel om transnationaal seksueel kindermisbruik tegen te gaan*. <https://hetccv.nl/barrièremodel-om-transnationaal-seksueel-kindermisbruik-tegen-te-gaan/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Standaard Onderwijsindeling 2021 - Editie 2023/24*. https://www.cbs.nl/-/media/cbs/onze-diensten/methoden/classificaties/documents/2024/pubsoi2021_ed2324.pdf
- Chemin, M., & Mbiekop, F. (2015). Addressing child sex tourism: The Indian case. *European Journal of Political Economy*, 38, 169–180. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2015.02.005>
- Christensen, L. S., & Woods, J. (2024). “It’s Like POOF and It’s Gone”: The Live-Streaming of Child Sexual Abuse. *Sexuality & Culture*, 28(4), 1467–1481. <https://doi.org/10.1007/s12119-023-10186-9>
- Commissie-Koops. (2018). *Regulering van opsporingsbevoegdheden in een digitale omgeving*.
- Cotter, K. M. (2009). Combating child sex tourism in Southeast Asia. *Denver Journal of International Law and Policy*, 37(3), 493–512. <https://doi.org/10.1525/sp.2007.54.1.23>
- Crookes, R. L., Tramontano, C., Brown, S. J., Walker, K., & Wright, H. (2022). Older Individuals Convicted of Sexual Offenses: A Literature Review. *Sexual Abuse*, 34(3), 341–371. <https://doi.org/10.1177/10790632211024244>
- Cubitt, T. I. C., Napier, S., & Brown, R. (2023). Understanding the offline criminal behavior of individuals who live stream child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(9–10), 6624–6649. <https://doi.org/10.1177/08862605221137712>
- Davis, M. H. (1980). A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.113>
- de Vries, S. (2021). An analysis of law enforcement cooperation in child sex tourism cases involving Thailand and Canada. *Police Practice and Research*, 22(2), 1117–1129. <https://doi.org/10.1080/15614263.2020.1724789>
- de Wild, I., & Rijkssen, L. (2018). Verbeterd zicht op zedendelinquenten; samenvatting en longread. *Het Tijdschrift Voor de Politie*. <https://www.websitevoordepolitie.nl/verbeterd-zicht-op-zedendelinquenten-samenvatting-en-longread/>
- Decorte, T., & Zaitch, D. (2016). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Acco.
- Defence for Children. (2025). *Veroordelingen*. <https://www.defenceforchildren.nl/wat-doen-we/themas/seksuele-uitbuiting/wetgeving/veroordelingen/>
- Defence for Children - ECPAT Nederland, & Terre des Hommes Nederland. (2022). *Terminologiegids voor de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik*.
- Defence for Children - ECPAT the Netherlands. (2019). *Reluctance to report sexual exploitation of children related to travel and tourism*. Defence for Children - ECPAT.
- Dombert, B., Schmidt, A. F., Banse, R., Briken, P., Hoyer, J., Neutze, J., & Osterheider, M. (2016). How common is men’s self-reported sexual interest in prepubescent children?

- The Journal of Sex Research*, 53(2), 214–223.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1020108>
- Drejer, C., Riegler, M. A., Halvorsen, P., Johnson, M. S., & Baugerud, G. A. (2024). Livestreaming Technology and Online Child Sexual Exploitation and Abuse: A Scoping Review. *Trauma, Violence, and Abuse*, 25(1), 260–274. <https://doi.org/10.1177/15248380221147564>
- Drouen, T., Boxum, C., Kramer, L., Post, E., & Keuning, A. (2024). *Controle van digitale gegevensdragers*.
- Durkin, K. F., & Digianantonio, A. L. (2007). Recidivism among child molesters: A brief overview. *Journal of Offender Rehabilitation*, 45(1–2), 249–256.
https://doi.org/10.1300/J076v45n01_16
- ECPAT Luxembourg. (2016). *Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse*. <http://luxembourgguidelines.org/english-version/>
- Eke, A. W., Babchishin, K. M., Paquette, S., Scott, S. B., Batinic, M., Fortin, F., & Seto, M. C. (2024). Comparing the Static-99R and the Child Pornography Offender Risk Tool (CPORT) in two Canadian samples adjudicated of child sexual exploitation material offenses. *Journal of Criminal Justice*, 95(July), 102303.
<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2024.102303>
- Epperson, D. L., Kaul, J. D., Goldman, R., Huot, S. J., Hesselton, D., & Alexander, W. (2005). *Minnesota Sex Offender Screening Tool Revised (Mn- SOST-R)*.
<https://www.waspc.org/assets/SexOffenders/mnsostrinstructions.pdf>
- Epskamp, S., Borsboom, D., & Fried, E. I. (2018). Estimating psychological networks and their accuracy: A tutorial paper. *Behavior Research Methods*, 50(1), 195–212.
<https://doi.org/10.3758/s13428-017-0862-1>
- Europol. (2020). *Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA) 2020*.
<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/covid-19-sparks-upward-trend-in-cybercrime>
- Fazel, S., Singh, J. P., Doll, H., & Grann, M. (2012). Use of risk assessment instruments to predict violence and antisocial behaviour in 73 samples involving 24 827 people: systematic review and meta-analysis. *BMJ*, 345(e4692). <https://doi.org/10.1136/bmj.e4692>
- Fernandez, Y., Gotch, K., Hanson, R. K., & Harris, A. J. R. (2015). *ACUTE-2007 Coding Manual - Revised 2015*.
- Fernandez, Y., Harris, A. J. R., Hanson, R. K., & Sparks, J. (2014). *Stable-2007 Coding Manual Revised 2014*.
- Fernandez, Y., & Helmus, L. M. (2017). An examination of the inter-rater reliability of the Static-99 and STABLE-2007 scored by Correctional Program Officers. *Sexual Offender Treatment*, 12(2).
- Financial Intelligence Unit Nederland. (2015). *Jaaroverzicht 2014*.
- Fried, E. I., Epskamp, S., Veenman, M., & van Borkulo, C. D. (2022). Network stability, comparison, and replicability. In A.-M. Isvoranu, S. Epskamp, L. J. Waldorp, & D. Borsboom (Eds.), *Network Psychometrics with R: A Guide for Behavioral and Social Scientists* (pp. 133–153). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003111238-10>
- Fruchterman, T. M. J., & Reingold, E. M. (1991). Graph drawing by force-directed placement. *Software: Practice and Experience*, 21(11), 1129–1164.
<https://doi.org/10.1002/spe.4380211102>
- Glick, P., & Fiske, S. T. (1997). Hostile and benevolent sexism: Measuring ambivalent sexist attitudes toward women. *Psychology of Women Quarterly*, 21(1), 119–135.
<https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00104.x>

- Hanson, R. K., & Morton-Bourgon, K. E. (2009). The Accuracy of Recidivism Risk Assessments for Sexual Offenders: A Meta-Analysis of 118 Prediction Studies. *Psychological Assessment*, 21(1), 1–21. <https://doi.org/10.1037/a0014421>
- Harris, A. J. R., & Hanson, R. K. (2010). Clinical, actuarial and dynamic risk assessment of sexual offenders: Why do things keep changing? *Journal of Sexual Aggression*, 16(3), 296–310. <https://doi.org/10.1080/13552600.2010.494772>
- Haslbeck, J. M. B., & Waldorp, L. J. (2020). mgm: Estimating Time-Varying Mixed Graphical Models in High-Dimensional Data. *Journal of Statistical Software*, 93(8). <https://doi.org/10.18637/jss.v093.i08>
- Hawke, A., & Raphael, A. (2016). *Offenders on the move: Global Study on sexual exploitation of children in travel and tourism*. ECPAT International.
- Heffernan, R., & Ward, T. (2020). *Dynamic Risk Factors for Sexual Offending*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-58275-3>
- Helmus, L. M. (2023). Recidivism rates of men charged/convicted of child pornography offences. *ATSA Forum Newsletter*, 35(2). <https://doi.org/10.1177/1079063219871573>
- Helmus, L. M., Babchishin, K. M., Hanson, R. K., & Thornton, D. (2009). *Static-99R: Revised age weights*. www.static99.org
- Helmus, L. M., Eke, A. W., & Seto, M. (2024). What Risk Assessment Tools can be Used With Men Convicted of Child Sexual Exploitation Material (CSEM) Offenses? Recommendations From a Review of Current Research. *CrimRxiv*, February, 1–2. <https://doi.org/10.21428/cb6ab371.76d0bec4>
- Helmus, L. M., Eke, A. W., & Seto, M. C. (2025). What risk assessment tools can be used with men convicted of child sexual exploitation material offenses? Recommendations from a review of current research. *Law and Human Behavior, Advanced o*. <https://doi.org/10.1037/lhb0000594>
- Helmus, L. M., Hanson, R. K., Murrie, D. C., & Zabarauckas, C. L. (2021). Field validity of Static-99R and STABLE-2007 with 4,433 men serving sentences for sexual offences in British Columbia: New findings and meta-analysis. *Psychological Assessment*, 33(7), 581–595. <https://doi.org/10.1037/pas0001010>
- Helmus, L. M., Kelley, S. M., Frazier, A., Fernandez, Y., Lee, S. C., Rettenberger, M., & Boccaccini, M. T. (2022). Static-99R: Strengths, Limitations, Predictive Accuracy Meta-Analysis, and Legal Admissibility Review. *Psychology, Public Policy, and Law*, 28(3), 307–331. <https://doi.org/10.1037/law0000351>
- Helmus, L. M., Thornton, D., Hanson, R. K., & Babchishin, K. M. (2012). Improving the Predictive Accuracy of Static-99 and Static-2002 With Older Sex Offenders: Revised Age Weights. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 24(1), 64–101. <https://doi.org/10.1177/1079063211409951>
- Hirschi, T., & Gottfredson, M. (1983). Age and the explanation of crime. *American Journal of Sociology*, 89(3), 552–584. <https://doi.org/10.1086/227905>
- Holm, S. (1979). A simple sequentially rejective multiple test procedure. *Scandinavian Journal of Statistics*, 6(2), 65–70.
- Hughes, M. E., Waite, L. J., Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2004). A short scale for measuring loneliness in large surveys. *Research on Aging*, 26(6), 655–672. <https://doi.org/10.1177/0164027504268574>
- Jones, P. J., Mair, P., & McNally, R. J. (2018). Visualizing psychological networks: A tutorial in R. *Frontiers in Psychology*, 9(SEP), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01742>
- Kingston, D. A., Yates, P. M., Firestone, P., Babchishin, K., & Bradford, J. M. (2008). Long-term

- predictive validity of the risk matrix 2000: A comparison with the static-99 and the sex offender risk appraisal guide. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 20(4), 466–484. <https://doi.org/10.1177/1079063208325206>
- Klain, E. J. (1999). *Prostitution of children and child-sex tourism: An analysis of domestic and international responses*. National Center for Missing & Exploited Children. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/189251NCJRS.pdf>
- Kliem, S., Mößle, T., Rehbein, F., Hellmann, D. F., Zenger, M., & Brähler, E. (2015). A brief form of the Perceived Social Support Questionnaire (F-SozU) was developed, validated, and standardized. *Journal of Clinical Epidemiology*, 68(5), 551–562. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2014.11.003>
- Koning, A. (2023). *Return to sender: A multi-method study of guardianship against transnational sexual exploitation of children*.
- Koning, A., Ras, I. A., & van der Leun, J. P. (2024). Origin stories: Framing 25 years of Dutch political discourse on child sexual exploitation by tourists and travelers. *European Journal of Criminology*, 21(3), 370–391. <https://doi.org/10.1177/14773708231208750>
- Koning, A., & Rijksen-van Dijke, L. (2016). *Kindersekstoeristen: Een literatuurverkenning naar kenmerken, motieven en werkwijzen van (Nederlandse) daders*.
- Koning, A., & van Meeteren, M. (2021). Over ‘kindersekstoerisme’; en de schijnbare ongevoeligheid van het Nederlandse debat voor internationaal gepropageerde terminologie. In J. Altena, J. Cnossen, J. Crijns, P. Schuyt, & J. ten Voorde (Eds.), *In onderlinge samenhang. Liber amicorum Tineke Cleiren* (pp. 349–362). Boom Juridisch.
- Koning, A., & van Wilsem, J. (2023). The Context of Sexual Exploitation of Children by Tourists and Travelers: A Cross-National Comparison of Destination Countries and Non-Destination Countries. *International Criminal Justice Review*, 33(4), 349–366. <https://doi.org/10.1177/10575677221081875>
- Koops, T., Turner, D., Neutze, J., & Briken, P. (2017). Child sex tourism: Prevalence of and risk factors for its use in a German community sample. *BMC Public Health*, 17(1), 344. <https://doi.org/10.1186/s12889-017-4270-3>
- Long, M., Alison, L., Tejeiro, R., Hendricks, E., & Giles, S. (2016). KIRAT: Law enforcement’s prioritization tool for investigating indecent image offenders. *Psychology, Public Policy, and Law*, 22(1), 12–21. <https://doi.org/10.1037/law0000069>
- M’jid, N. M. (2012). *Report of the Special Rapporteur on the sale of children, child prostitution and child pornography* (A/HRC/22/54). <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/12session/A.HRC.12.23.pdf>
- Mattek, R., & Hanson, R. K. (2018). Committed as a Violent Sexual Predator in His 10th Decade: A Case Study. *Archives of Sexual Behavior*, 47(2), 543–550. <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1041-2>
- McLeod, D. A. (2015). Female offenders in child sexual abuse cases: A national picture. *Journal of Child Sexual Abuse*, 24(1), 97–114. <https://doi.org/10.1080/10538712.2015.978925>
- McNally, R. J. (2016). Can network analysis transform psychopathology? *Behaviour Research and Therapy*, 86, 95–104. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2016.06.006>
- McNicol, J., & Schloenhardt, A. (2012). Australia’s child sex tourism offences. *Current Issues in Criminal Justice*, 23(3), 369–392.
- Mears, D. P., Mancini, C., Gertz, M., & Bratton, J. (2008). Sex crimes, children, and pornography: Public views and public policy. *Crime and Delinquency*, 54(4), 532–559. <https://doi.org/10.1177/0011128707308160>
- Mills, J. F., Kroner, D. G., & Hemmati, T. (2004). The Measures of Criminal Attitudes and

- Associates (MCAA) - The prediction of general and violent recidivism. *Criminal Justice and Behavior*, 31(6), 717–733. <https://doi.org/10.1177/0093854804268755>
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2016). *Plan van aanpak bestrijding kindersekstoerisme*. Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Moerenhout, L. (2013). *Kindersekstoerisme*. Dienst Landelijke Informatieorganisatie, Landelijke Eenheid Nationale Politie.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. (2013). *Barrières tegen kindersekstoerisme*.
- Ó Ciardha, C., Ildeniz, G., & Karoğlu, N. (2022). The Prevalence of Sexual Interest in Children and Sexually Harmful Behavior Self-Reported by Men Recruited Through an Online Crowdsourcing Platform. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 34(2), 207–226. <https://doi.org/10.1177/10790632211013811>
- Oerlemans, J. J., & Kobari, M. (2024). Cybercriminaliteit en opsporing. In W. van der Wagen, J. J. Oerlemans, & M. Weulen Kranenbarg (Eds.), *Basisboek cybercriminaliteit: Een criminologisch overzicht voor studie en praktijk* (2de druk, pp. 287–343). Boom.
- Oerlemans, J. J., & Koops, B. J. (2012). Surveilleren en opsporen in een internetomgeving. *Justitiële Verkenningen*, 38(5), 35–49.
- Opsahl, T., Agneessens, F., & Skvoretz, J. (2010). Node centrality in weighted networks: Generalizing degree and shortest paths. *Social Networks*, 32(3), 245–251. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2010.03.006>
- Paquette, S., & McPhail, I. V. (2020). Construction and preliminary validation of the cognitive and emotional congruence with children (C-ECWC) scale. *Psychological Assessment*, 32(8), 739–751. <https://doi.org/10.1037/pas0000832.suppl>
- Phenix, A., & Epperson, D. L. (2016). Overview of the Development, Reliability, Validity, Scoring, and Uses of the Static-99, Static-99R, Static-2002, and Static-2002R. In A. Phenix & H. Hoberman (Eds.), *Sexual Offending* (pp. 437–455). Springer New York. https://doi.org/10.1007/978-1-4939-2416-5_19
- Phenix, A., Fernandez, Y., Harris, A. J. R., Helmus, M., Hanson, R. K., & Thornton, D. (2017). *Static-99R coding rules, revised - 2016*.
- Pickett, J. T., Mancini, C., & Mears, D. P. (2013). Vulnerable victims, monstrous offenders, and unmanageable risk: Explaining public opinion on the social control of sex crime. *Criminology*, 51(3), 729–759. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12018>
- Raymond, B. C., McEwan, T. E., Davis, M. R., Reeves, S. G., & Ogloff, J. R. P. (2021). Investigating the predictive validity of Static-99/99R scores in a sample of older sexual offenders. *Psychiatry, Psychology and Law*, 28(1), 120–134. <https://doi.org/10.1080/13218719.2020.1767714>
- Richards, K. (2019). Sympathy for the devil? Child sexual abuse, public opinion and the cycle-of-abuse theory. In K. Gleeson & C. Lumby (Eds.), *The age of consent: Young people, sexual abuse and agency* (pp. 101–115). University of Western Australia Press.
- Rijksen, L. (2017). *Welke zedendelinquenten moeten gemonitord worden? Advies- en eindrapport van de pilot risicotaxatie*.
- Robinaugh, D. J., Hoekstra, R. H. A., Toner, E. R., & Borsboom, D. (2020). The network approach to psychopathology: a review of the literature 2008–2018 and an agenda for future research. *Psychological Medicine*, 50(3), 353–366. <https://doi.org/10.1017/S0033291719003404>
- Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social*

- Psychology*, 39(3), 472–480. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.39.3.472>
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (2003). Life-course desisters? Trajectories of crime among delinquent boys followed to age 70. *Criminology*, 41(3), 555–592. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2003.tb00997.x>
- Sandler, J. C., & Freeman, N. J. (2024). Does Being Over 60 Years Old at Index Offense Impact Sexual Recidivism Risk? A Large-Scale Comparison of Men Released Over the Age of 60. *Sexual Abuse*, 36(8), 901–925. <https://doi.org/10.1177/10790632241271167>
- Seabrook, J. (2000). *No hiding place: Child sex tourism and the role of extra-territorial legislation*. Zed books.
- Seto, M. C., & Eke, A. W. (2015). Predicting Recidivism among Adult Male Child Pornography Offenders: Development of the Child Pornography Offender Risk Tool (CPORT). *Law and Human Behavior*, 39(4), 416–429. <https://doi.org/10.1037/lhb0000128>
- Singh, J. P., Grann, M., & Fazel, S. (2011). A comparative study of violence risk assessment tools: A systematic review and metaregression analysis of 68 studies involving 25,980 participants. *Clinical Psychology Review*, 31(3), 499–513. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.11.009>
- Smid, W. (2014). *Sex offender risk assessment in the Netherlands: Towards a risk need responsivity oriented approach*. Universiteit van Amsterdam.
- Smid, W. (2020). Risicotaxatie. In W. Smid, W. Canton, D. van Beek, & L. Gijs (Eds.), *Zicht op zedendelinquenten: Achtergronden, risicotaxatie en behandeling*. Boom.
- Smid, W., De Boeck, M., van den Berg, J. W., & Schuerwegen, A. (2023). *Scoringshandleiding van de STATIC-99R - Nederlandse vertaling*. Platform Forensische Seksuologie.
- Smid, W., Kamphuis, J. H., Wever, E. C., & Van Beek, D. J. (2014). A comparison of the predictive properties of nine sex offender risk assessment instruments. *Psychological Assessment*, 26(3), 691–703. <https://doi.org/10.1037/a0036616>
- Smid, W., Klein Haneveld, E., de Vogel, V., & van Horn, J. (2014). Gestructureerde risicotaxatie: Noodzakelijker wijs. *De Psycholoog*, 29–39.
- Smid, W., Koch, M., van den Berg, J. W., & Uzieblo, K. (2023). *Scoringshandleiding van de ACUTE-2007 - Nederlandse vertaling*. Platform Forensische Seksuologie.
- Smid, W., van den Berg, J. W., & Uzieblo, K. (2023). *Scoringshandleiding van de STABLE-2007 - Nederlandse vertaling*. Platform Forensische Seksuologie.
- Snell, W. E., & Papini, D. R. (1989). The sexuality scale: An instrument to measure sexual-esteem, sexual-depression, and sexual-preoccupation. *The Journal of Sex Research*, 26(2), 256–263. <https://doi.org/10.1080/00224498909551510>
- Stephens, S. (2024). Sexual exploitation of children in travel and tourism perpetration: An expansion of the Ecosystem Model. *Archives of Sexual Behavior*, 53(9), 3347–3363. <https://doi.org/10.1007/s10508-024-02934-1>
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage.
- Sweeten, G. (2012). Scaling Criminal Offending. *Journal of Quantitative Criminology*, 28(3), 533–557. <https://doi.org/10.1007/s10940-011-9160-8>
- Terre des Hommes. (2013). *Webcam child sex tourism - Becoming Sweetie: a novel approach to stopping the global rise of webcam child sex tourism*. <http://www.terredeshommes.org/wp-content/uploads/2013/11/Webcam-child-sex-tourism-terre-des-hommes-NL-nov-2013.pdf>
- Teunissen, C., & Napier, S. (2023). The overlap between child sexual abuse live streaming, contact abuse and other forms of child exploitation. In *Trends & Issues in Crime and*

- Criminal Justice* (Issue 671). Australian Institute of Criminology. <https://doi.org/10.52922/ti78993>
- The Code*. (n.d.). <https://thecode.org/>
- Thomas, F., & Mathews, L. (2006). *Who are the child sex tourists in Cambodia?* Child Wise.
- Tomko, R. L., Solhan, M. B., Carpenter, R. W., Brown, W. C., Jahng, S., Wood, P. K., & Trull, T. J. (2014). Measuring impulsivity in daily life: The Momentary Impulsivity Scale. *Psychological Assessment*, 26(2), 339–349. <https://doi.org/10.1037/a0035083>
- Tozdan, S., & Briken, P. (2019). Age of Onset and Its Correlates in Men with Sexual Interest in Children. *Sexual Medicine*, 7(1), 61–71. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2018.10.004>
- Tozdan, S., Dekker, A., Neutze, J., Santtila, P., & Briken, P. (2020). Sexual Interest in Children Among Women in Two Nonclinical and Nonrepresentative Online Samples. *Sexual Medicine*, 8(2), 251–264. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2020.01.007>
- van de Weijer, S., Eichelsheim, V., Blokland, A., & Hendriks, J. (2023). *Typologieën van plegers van zedendelicten: Een umbrella review*.
- van den Berg, C., Bruggeman, M., Houston, R., Joosten, A., & Harte, J. M. (2021). *Validatiestudie risico- en beschermende factoren van de RISC: Een evaluatieonderzoek naar de leefgebieden van het risicotaxatie en adviesinstrument van de 3RO*.
- van den Berg, J. W., Kossakowski, J. J., Smid, W., Babchishin, K. M., Borsboom, D., Janssen, E., van Beek, D., & Gijs, L. (2022). Dynamic risk factors in adult men who committed sexual offenses: Replication and comparison of networks found in two independent samples. *Psychology of Violence*, 12(6), 424–437. <https://doi.org/10.1037/vio0000445>
- van den Berg, J. W., Smid, W., Kossakowski, J. J., van Beek, D., Borsboom, D., Janssen, E., & Gijs, L. (2020). The Application of Network Analysis to Dynamic Risk Factors in Adult Male Sex Offenders. *Clinical Psychological Science*, 8(3), 539–554. <https://doi.org/10.1177/2167702620901720>
- van der Put, C. E., Assink, M., & Gubbels, J. (2020). Differences in Risk Factors for Violent, Nonviolent, and Sexual Offending. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, 20(4), 341–361. <https://doi.org/10.1080/24732850.2020.1735248>
- Vogelvang, B. O., van den Braak, J. J., Meuwese, S., & Wolthuis, A. (2002). *Kinderseksstoerisme (vanuit Nederland): Onderzoek naar bestaande en mogelijk nieuwe reisbestemmingen*. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2604>
- Weed, N. C., Butcher, J. N., McKenna, T., & Ben-Porath, Y. S. (1992). New Measures for Assessing Alcohol and Drug Abuse With the MMPI-2: The APS and AAS. *Journal of Personality Assessment*, 58(2), 389–404. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5802_15
- Wefers, S. (2019). *Transnational child sex offenders: A not so new but distinct type of child sex offender?* [Weblog post].
- Wilson, M., Mccann, J., & Templeton, R. (2013). *SORAM : Towards a Multi-agency Model of Sex Offender Risk Assessment and Management*. 10(July), 177–193.
- Winters, G. M., Jeglic, E. L., & Kaylor, L. E. (2023). The Development, Content Validation, and Pilot Testing of the Paraphilic Interests and Disorders Scale. *Sexual Abuse*, 35(2), 131–163. <https://doi.org/10.1177/10790632221078297>
- Wolsink, J., de Boer, H., van Wijk, A., de Swart, L., & op 't Hoog, G. (2021). *Grenzeloos!? Een verkennend onderzoek naar het instrumentarium in relatie tot (veroordeelde) plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik*. WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Zimmerman, R. S., & Langer, L. M. (1995). Improving Estimates of Prevalence Rates of Sensitive Behaviors: The Randomized Lists Technique and Consideration of Self-Reported Honesty. *The Journal of Sex Research*, 32(2), 107–117.

<https://doi.org/10.1080/00224499509551781>

Appendices

Appendix A. Topiclist interviews

Introductie

- Interviewer stelt zich kort voor en vraagt de respondent dit ook **kort** te doen
- Uitleg doel van het interview: *het in kaart brengen van de kenmerken, werkwijze en risicofactoren voor recidive van plegers van TSK. Daarnaast onderzoeken we welke risicotaxatie-instrumenten er gebruikt worden om het recidiverisico bij deze groep in te schatten, en inventariseren we mogelijke knelpunten bij het gebruik van deze instrumenten in de praktijk.*
- Informed consent → Anonimiteit van bijdrage respondent
- Proces van analyse en mogelijkheid tot feedback op gespreksverslag
- Toestemming vragen voor opname
- Opname starten

Structuur van het interview toelichten: “We zullen spreken over je werk, over verschillende plegers van TSK, en over risicotaxatie bij TSK. We zullen beginnen met het spreken over je werk.”

Het gesprek

Blok I. *Inleidende vragen om een beeld te krijgen van het werk van de respondent.*

Bijvoorbeeld:

- Kan je me iets vertellen over je werk?
(De organisatie, de functie(s) van de respondent binnen de organisatie, eerdere ervaring bij andere organisaties op dit thema?)
Waar bestaan je werkzaamheden uit?
- Hoe lang werk je hier al?
- Hoe heb je in je werk met TSK te maken? Werk je alleen op TSK of ook op andere thema's?

Blok II. Over **plegerprofielen**: *Kenmerken, werkwijze, risicofactoren (deelvraag 1-2)*

“Dan willen we je nu wat vragen stellen over plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik (TSK).”

- a. Wat kan je me vertellen over plegers van TSK? Welk beeld heb jij van deze plegers?
Onderscheiden jullie verschillende groepen of typen plegers? Welke?
Wat zijn hun **kenmerken**?
(Wat kan je zeggen over hun leeftijd? Seksuele preferentie (kinderen/volwassenen/man/vrouw)? Criminele carrière (overige (zeden)delicten/strafblad/veelplegers)?)
- b. Is er volgens jou een typische **werkwijze** voor het plegen van TSK? Of zijn er meerdere? Hoe zien die eruit?
- c. Zie je verschillen tussen plegers van online TSK en plegers van offline TSK? Op wat voor manier? (In zowel werkwijze als kenmerken)
- d. Hoe verschillen intentionele plegers volgens jou van situationele plegers van TSK? (In zowel werkwijze als kenmerken)
- e. Denk je dat plegers van TSK verschillen van plegers van andere vormen van seksueel kindermisbruik? Op wat voor manier? (In zowel werkwijze als kenmerken)
- f. Hoe schat jij in of een pleger van TSK een hoog of laag risico heeft op recidive van TSK. Naar welke elementen kijk je? Wat is volgens jou relevant? Wat niet?

Blok III. **Risicotaxatie** (deelvraag 4)

“We gaan nu naar een aantal vragen over het gebruik van risicotaxatie-instrumenten in de aanpak van TSK. Allereerst zal ik je enkele vragen stellen over de uitvoering van dergelijke risicotaxatie-instrumenten.”

Vragen over de uitvoering van risicotaxatie-instrumenten

- a. Heb jij in je dagelijks werk te maken met risicotaxatie bij TSK-daders?
Welke rol speel jij daarbij?
- b. Waar worden de risicotaxatie-instrumenten voor ingezet?
Wat is het doel van dit middel?
Wat zou volgens jou het doel moeten zijn van risicotaxatie?
- c. Welke organisaties (/wie) passen risicotaxatie-instrumenten toe in de aanpak van TSK? Op welke momenten in het proces doen zij dit? Sinds wanneer doen zij dat?
- d. Wie zou volgens jou risicotaxatie moeten uitvoeren?
Welke organisatie is het meest aangewezen om risicotaxatie toe te passen? Waarom?
- e. Wat kan je ons vertellen over het gebruik van risicotaxatie-instrumenten bij daders van TSK (denk aan: welke instrumenten, het doel ervan, wie het uitvoert/ uit moet voeren)?
Hoe is de inzet van deze instrumenten georganiseerd?

Vragen over de inhoud van de instrumenten

- f. Welke specifieke risicotaxatie-instrumenten gebruik je?
- g. Wat proberen deze risicotaxatie-instrumenten in te schatten of te meten?
(Bijv: Proberen ze recidiverisico voor enig welk zedendelict in te schatten? Of proberen ze in te schatten hoe hoog het risico is dat iemand met dit doel *naar het buitenland* zal reizen?)
- h. Welke risicofactoren worden gebruikt om het recidiverisico bij deze groep in te schatten?
- i. Zijn er naast de gestandaardiseerde instrumenten ook andere (intuïtieve) factoren die worden meegewogen?
- j. In hoeverre vind jij dat het instrument goed aansluit op de doelgroep? Waarom (niet)?
Denk je dat jouw collega's hier hetzelfde over denken?

Evaluerende vragen en aanbevelingen

- k. Wat is jouw evaluatie van de inzet van risicotaxatie-instrumenten bij daders van TSK?
(Welke dingen gaan goed? Wat gaat niet goed?)
- l. Tegen welke problemen loop jij / jouw organisatie aan bij het (effectief) toepassen van de risicotaxatie-instrumenten?
(Uitvoeringsproblemen? Wettelijke of juridische vraagstukken?)
- m. Wat heb jij / heeft jouw organisatie nodig om de risicotaxatie van plegers van TSK beter, vaker of effectiever uit te kunnen voeren?
- n. Welke veranderingen zou je willen zien in de risicotaxatie bij TSK-plegers?

Afsluiting

- “We gaan naar de afronding van het interview. Zijn er nog dingen die in het interview niet aan bod zijn gekomen, maar die je ons wel graag mee zou willen geven?”
- Gesprek gezamenlijk samenvatten
- Bedanken voor deelname
- Opname stoppen
- Gemaakte afspraken herhalen

Appendix B. Codeboek analyse interviews

Code label	Omschrijving
TSK-plegers: Kenmerken en werkwijze	
1. Criminele carrière	Beschrijvingen van criminele geschiedenis van TSK-daders (bijv. strafblad, andere delicten)
1. Demografische kenmerken	Beschrijvingen van demografische kenmerken (leeftijd, geslacht, etc.) van TSK-plegers
1. Financiële positie daders	Beschrijvingen van financiële positie van TSK-daders (bijv. inkomen)
1. Kenmerken plegers - algemeen	Wie zijn ze? (o.a. leeftijd, seksuele voorkeur, strafblad, etc.)
1. Seksuele preferentie	Beschrijvingen van seksuele voorkeuren, stoornissen, problemen van TSK-plegers.
1. Sociale positie daders	Beschrijvingen van sociale positie van daders (bijv. isolatie, vriendschappen, status)
1/2. Livestreaming / online TSK	Beschrijvingen van livestreaming, online TSK, en daders van deze delicten
1/2. Situationele plegers	Beschrijvingen over de dadertypologie situationeel/incidenteel versus preferentieel/intentioneel
1/2. Verschillen TSK / andere typen daders	Beschrijvingen van verschillen tussen plegers van TSK en plegers van andere vormen van seksueel kindermisbruik
2. Werkwijze plegers	Beschrijvingen over de werkwijze van TSK-plegers (bijv. weldoeners, grooming, georganiseerd/voorbereid, etc.)
Risicotaxatie	
3. Risicotaxatie – risicofactoren (Wat?)	Wat meten de instrumenten? Welke elementen zouden ze moeten meten? Wat zijn volgens respondenten risicofactoren voor TSK (recidive)? In hoeverre meten de instrumenten de juiste factoren?
3. Risicotaxatie - aansluiting TSK	In hoeverre sluiten risicotaxatie-instrumenten aan op TSK-plegers?
4. Risicotaxatie – doel (Waarom?)	Wat is het doel van risicotaxatie(instrumenten)? Wat zou het doel moeten zijn?
4. Risicotaxatie - gevolgen (Waarvoor?)	Waar wordt de input van RTI voor gebruikt? Wat zijn de gevolgen wanneer risicotaxatie NIET (goed) gebeurt? Wat hangt ervan af?
4. Taken en verantwoordelijkheden (Wie?)	Beschrijvingen over taken, verantwoordelijkheden en rollen (Wie doet wat in de keten? Bij wie is welke taak belegd? Sinds wanneer? Ook: bij wie zouden taken belegd moeten zijn? Welke organisatie is het meest uitgerust hiervoor?)
4. Uitvoering (Hoe?)	Brede codecategorie met beschrijvingen over hoe risicotaxatie in de praktijk wordt uitgevoerd. (bijv. Hoe vaak/wanneer? Op basis van wat voor bronnen/informatie?)
Evaluatie	
5. Aanbevelingen	Aanbevelingen (concrete acties/wensen) of gesuggereerde veranderingen
5. Evaluatie goed	Beschrijvingen over iets goed gaat (complimenten, tops, waardering)
5. Evaluatie niet goed	Beschrijvingen over iets dat niet goed gaat (knelpunten, verbeterpunten, obstakels, problemen, frustraties)
Overige codes	
Achtergrond respondent	Informatie over de respondent (anoniem)
TSK algemeen	(Waar hij/zij werkt; hoeveel ervaring hij/zij heeft met TSK-zaken, etc.) Informatie over TSK in het algemeen, bijv. trends, omvang, ontwikkelingen
Zaak voorbeeld	Beschrijvingen van een specifieke TSK-zaak (anoniem) als voorbeeld

Appendix C. Verdieping TSK-bestemmingslanden

Mannen die in het vragenlijstonderzoek aangaven dat zij ooit betaalde seks hadden gehad, werd gevraagd naar de leeftijd van de persoon met wie zij ooit betaalde seks hadden en naar het land waar deze betaalde seks plaatsvond. Respondenten konden meerdere landen opgeven, maar er werd niet gevraagd naar de frequentie waarmee zij ooit betaalde seks hadden gehad in een bepaald land. In totaal werden op de vraag in welke landen respondenten betaalde seks hadden gehad met een persoon van 18 jaar of ouder 1321 keer een buitenland genoemd. In Figuur 9 geven de blauwe balken per land het percentage weer van het totaal aantal genoemde buitenlanden. Nederlandse mannen noemen het vaakst België, Thailand en Spanje als buitenland waar ze ooit betaalde seks hadden met iemand van 18 jaar of ouder.

De oranje balken geven per land het percentage weer van het totaal aantal genoemde buitenlanden (2341) waar TSK-plegers hun misbruik plegen. Het gaat hierbij om betaalde seks met iemand jonger dan 18 en/of onbetaalde seks na het 21ste jaar met iemand jonger dan 16. Wederom is niet gevraagd naar de frequentie waarmee TSK-plegers landen bezochten, maar wanneer er door een respondent verschillende typen TSK (betaald, onbetaald; <12 jaar, 12-15/17 jaar) werden genoemd, werd dit wel meegenomen. We zien dat Turkije, Marokko en Kenia het vaakst worden genoemd als landen waar TSK-plegers ooit hun misbruik pleegden.

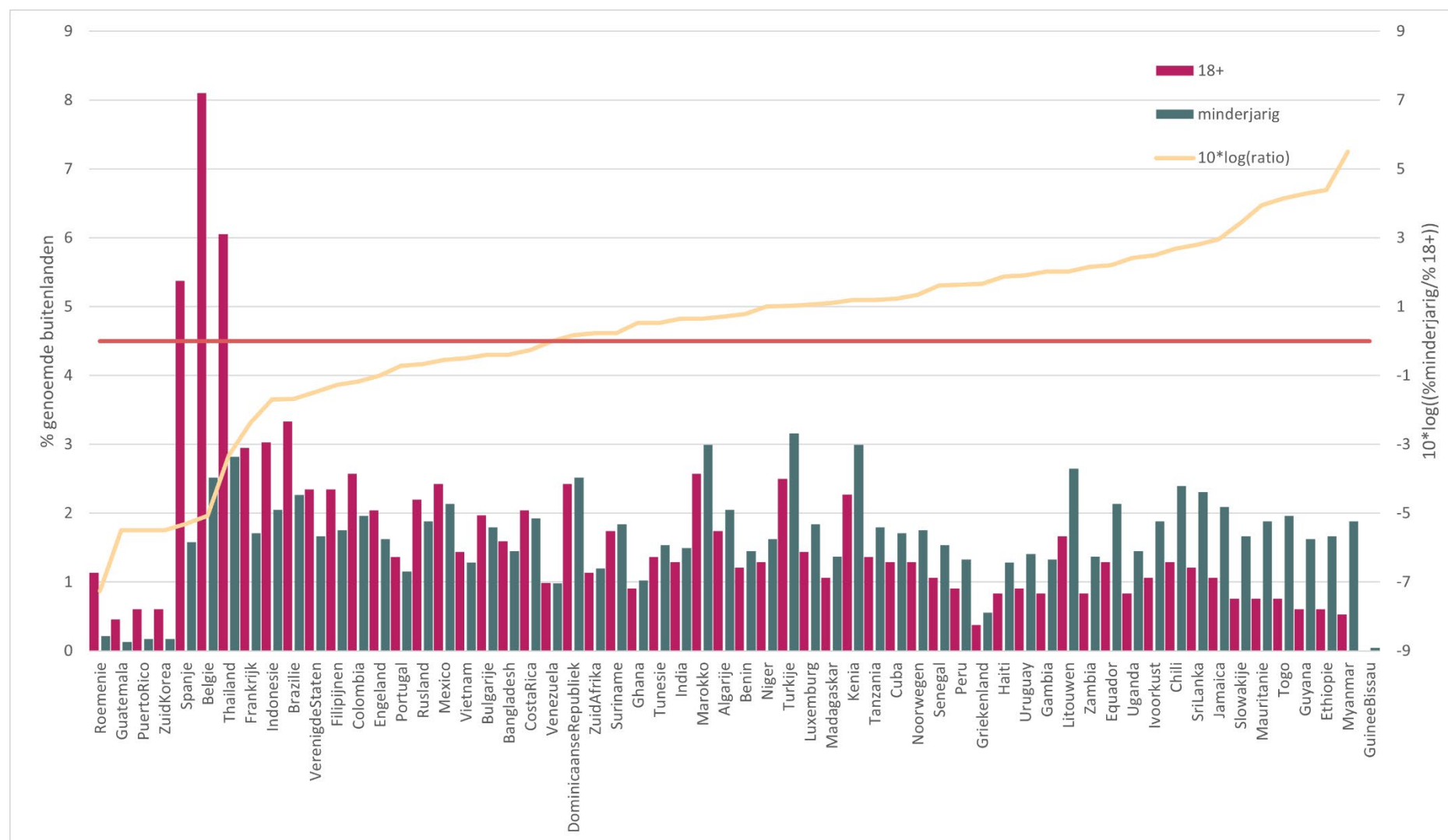
Om een indicatie te geven in welke mate een bepaald land kan worden aangemerkt als een specifieke TSK bestemming, zijn de landen in de figuur van links naar rechts geordend op basis van de mate waarin het percentage voor betaalde seks met een persoon van 18 jaar of ouder voor dat land afwijkt van het percentage voor TSK. Links in de figuur staan landen die percentueel vaker worden genoemd als land waar men ooit betaalde seks heeft gehad met een persoon van 18 jaar of ouder maar minder vaak als bestemmingsland voor TSK. Rechts in de figuur staan de landen die juist relatief vaker worden genoemd als bestemmingsland voor TSK dan voor betaalde seks met een persoon van 18 jaar of ouder. De verhouding tussen beide percentages wordt in de figuur weergegeven door de grijze lijn.⁶⁵ Het omslagpunt ligt bij Venezuela, dat percentueel ongeveer even vaak genoemd wordt als bestemmingsland voor betaalde seks met een persoon van 18 jaar of ouder als bestemmingsland voor TSK.

We zien bijvoorbeeld dat Thailand vaak wordt genoemd als bestemmingsland voor TSK, maar omdat Thailand nog vaker wordt genoemd als land waar men naartoe reist om seks te hebben met personen van 18 jaar of ouder, staat Thailand meer links in de figuur. Sri Lanka en Jamaica daarentegen worden percentueel vaker genoemd als bestemmingsland voor TSK dan als bestemmingslanden voor betaalde seks met een persoon ouder dan 18 en staan daarom meer aan de rechterkant van de figuur.

Belangrijk is op te merken dat de figuur geen inzicht geeft in de huidige ‘populariteit’ van bepaalde landen als bestemmingslanden voor TSK. Respondenten werd immers gevraagd naar die landen waar zij zich *ooit* schuldig maakten aan TSK. Economische ontwikkelingen, een veranderde veiligheidssituatie, of aangescherpt beleid in een land kunnen een land in de loop der jaren meer of juist minder aantrekkelijk hebben gemaakt als bestemmingsland voor TSK.

⁶⁵ De bewerking $10 \cdot \log$ is toegevoegd als *smoothing* factor om de visuele interpretatie te vergemakkelijken.

Figuur 9. Vergelijking tussen bestemmingslanden voor betaalde seks met een persoon van 18 jaar of ouder en TSK-bestemmingslanden.

Het NSCR is
onderdeel van de
institutenorganisatie
van de Nederlandse
Organisatie voor
Wetenschappelijk
Onderzoek (NWO)

Bezoekadres:
De Boelelaan 1077
1081 HV Amsterdam

Postadres:
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239
E nscr@nscr.nl
W www.nscr.nl

nscr

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving